

T.C.
DOKUZ EYLÜL ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
KAMU YÖNETİMİ ANABİLİM DALI
KAMU YÖNETİMİ PROGRAMI
DOKTORA TEZİ

SINIR YÖNETİMİNDE KÜRESEL İKLİM
DEĞİŞİKLİĞİNİN ETKİSİ VE İKLİMSEL GÖÇ

Ayşe Nur BALCILAR

Danışman
Prof. Dr. Zerrin Toprak KARAMAN

İZMİR - 2022

T.C.
DOKUZ EYLÜL ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
KAMU YÖNETİMİ ANABİLİM DALI
KAMU YÖNETİMİ PROGRAMI
DOKTORA TEZİ

SINIR YÖNETİMİNDE KÜRESEL İKLİM
DEĞİŞİKLİĞİNİN ETKİSİ VE İKLİMSEL GÖÇ

Ayşe Nur BALCILAR

Danışman
Prof. Dr. Zerrin Toprak KARAMAN

İZMİR - 2022

YEMİN METNİ

Doktora Tezi olarak sunduğum “Sınır Yönetiminde Küresel İklim Değişikliğinin Etkisi ve İklimsel Göç” adlı çalışmanın, tarafımdan, akademik kurallara ve etik değere uygun olarak yazıldığını ve yararlandığım eserlerin kaynakçada gösterilenlerden oluştuğunu, bunlara atıf yapılarak yararlanılmış olduğunu belirtir ve bunu onurumla doğrularım.

....../....../.....

Ayşe Nur BALCILAR

İmza

ÖZET

Doktora Tezi

Sınır Yönetiminde Küresel İklim Değişikliğinin Etkisi ve İklimsel Göç

Ayşe Nur BALCILAR

Dokuz Eylül Üniversitesi

Sosyal Bilimler Enstitüsü

Kamu Yönetimi Anabilim Dalı

Kamu Yönetimi Programı

Küresel iklim değişikliği tüm dünyada dikkat çeken siyasal, ekonomik ve toplumsal bir krize dönüşmüş olsa da kişilerin ve devletlerin iklim krizinin en önemli sonuçlarından biri olacak olan iklim göçüne nasıl tepki vereceklerine dair çok az çalışma bulunmaktadır. Güvenlik kavramının yeni boyutlar kazandığı günümüzde bu değişimlerin sınır yönetimi açısından hâlihazırda nasıl yorumlandığı ve gelecekte nasıl yorumlanacağı, bireysel ve devletler düzeyinde nasıl yankı bulacağı ve politikalar üretileceği konusu önem taşımaktadır. Bu soruları araştırmayı amaçlayan çalışmamızda nicel ve nitel yöntemlerin birlikte kullanıldığı karma araştırma yöntemi kullanılmıştır.

Nicel yöntem kullanılarak yaptığımız araştırmanın sonucunda; iklim mültecilerini gerçekçi tehdit olarak algılama düzeyinde tehlikeli dünya görüşü, iklim değişikliği kaygı düzeyi ve sosyal baskınlık yöneliminin pozitif yönde etkili olduğu saptanmıştır. İklim yardım politikalarına destek verilmesini, iklim mültecilerini gerçekçi tehdit olarak algılama düzeyi ve rekabetçi dünya görüşünün negatif yönde etkilediği sonucuna varılmıştır. Bununla birlikte sembolik tehdidi ifade eden grup içi normların ve geleneklerin ihlal edilmesi ile ilgili endişeler araştırmamızın sonucuna göre iklim mültecileri açısından iklim yardım politikaları ve iklim mültecilerinin kabulüne etkisi anlamlı değildir.

Nitel araştırma yöntemi kullanılarak iklim değişikliği ile ilişkili alanlarda uzman akademisyenlerle yarı yapılandırılmış mülakat yapılmış ve analiz edilmiştir. Yapılan görüşmeler neticesinde, Türkiye açısından bu riskin farkındalığında geliştirilen senaryolar üzerinden bir gelecek sorgulaması ve

bütünleşik risk analizi oluşturulması gerektiği sonucuna varılmıştır. İklim değişikliği nedeniyle göç etmek zorunda kalacak milyonlarca kişi için yeni sınır duvarları örmek ya da sınırları silahlandırmak iklim adaleti açısından soru işaretleri barındıran ve aynı zamanda bu krizi çözmede başarısız olması beklenen bir yöntemdir. Bu bağlamda uluslararası işbirliği ile sürdürülebilir çözümler aranması gerekmektedir.

Anahtar Kelimeler: Sınır Yönetimi, Deniz Seviyesinin Yükselmesi, Taşkınlar, İklimsel Göç Krizi, Yaşam Kalitesi, Küresel Ortaklık, Bütünleşik Kıyı Yönetimi.

ABSTRACT

Doctoral Thesis

The Effect of Global Climate Change on Border Management and Climate

Migration

Ayşe Nur BALCILAR

Dokuz Eylül University

Graduate School of Social Sciences

Department of Public Administration

Public Administration Program

Even though the global climate is going to an educational, economic and crisis from the whole system, it will be one of the reasons how states will react to the climate, which will be one of the most important of the climate crisis. In the content of new generations of the security issue, how to interpret and interpret the judgment regarding the use of these tools, how to review hardware and states, and care about the subject to be reviewed. Find has been used in education with a good educational method in the education of courses.

As a result of our research using the quantitative method; It was determined that dangerous world view, climate change anxiety level and social dominance orientation were positively effective in perceiving climate refugees as a realistic threat. It has been concluded that the level of perception of climate refugees as a realistic threat and competitive worldview negatively affect the support for climate aid policies. However, according to the results of our research, the effects of the concerns about the violation of in-group norms and traditions expressing the symbolic threat are not significant for climate aid policies and the acceptance of climate refugees.

Using the qualitative research method, semi-structured interviews were conducted and analyzed with academicians who are experts in the fields related to climate change. As a result of the interviews, it was concluded that a future inquiry and an integrated risk analysis should be created through the scenarios developed in the awareness of this risk for Turkey. Building new border walls

or arming the borders for millions of people who will have to migrate due to climate change is a method that raises questions in terms of climate justice and is expected to fail in solving this crisis. In this context, sustainable solutions should be sought with international cooperation.

Keywords: Border Management, Sea Level Rising, Floods, Climate Migration Crisis, Quality of Life, Global Partnership, Integrated Coastal Management.

SINIR YÖNETİMİNDE KÜRESEL İKLİM DEĞİŞİKLİĞİNİN ETKİSİ VE İKLİMSEL GÖÇ

İÇİNDEKİLER

TEZ ONAY SAYFASI	ii
YEMİN METNİ	iii
ÖZET	iv
ABSTRACT	vi
İÇİNDEKİLER	viii
TABLolar LİSTESİ	xi
ŞEKİLLER LİSTESİ	xiii
GİRİŞ	1

BİRİNCİ BÖLÜM KÜRESEL İKLİM DEĞİŞİKLİĞİ

1.1. KÜRESEL İKLİM DEĞİŞİKLİĞİ VE NEDENSELLİK AĞLARI	4
1.2. KÜRESEL İKLİM DEĞİŞİKLİĞİNİN ETKİLERİ	14
1.3. KÜRESEL İKLİM KRİZİNE ULUSLARARASI ÇÖZÜM ARAYIŞLARI	18
1.3.1. Birleşmiş Milletler Çerçeve Sözleşmesi Öncesi Gelişmeler	18
1.3.2. İklim Değişikliği Çerçeve Sözleşmesi	22
1.3.3. Kyoto Protokolü	23
1.3.4. Paris Anlaşması	25
1.3.5. Endüstriyel Döngü / Avrupa Horizon 2021	26

İKİNCİ BÖLÜM
DENİZ SEVİYESİNİN YÜKSELMESİ BAĞLAMINDA SINIR GÜVENLİĞİ
VE İKLİM ADALETİ

2.1. İKLİM DEĞİŞİKLİĞİ VE SINIR GÜVENLİĞİ	28
2.2. SINIR DUVARLARI VE İKLİM ADALETİ	37
2.3. KÜRESEL DENİZ SEVİYESİNİN YÜKSELMESİ	45
2.4. KIYI YERLEŞİMLERİ VE DEĞİŞEN KIYI SINIRLAR	48
2.5. DENİZ SEVİYESİNDEKİ DEĞİŞİMLERE UYUM	52
2.6. KÜRESEL İKLİM DEĞİŞİKLİĞİ VE YENİ RİSKLER ÇAĞI	57

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM
İKLİMSEL GÖÇ

3.1. İKLİM KRİZİ, İKLİM MÜLTECİLERİ VE HUKUKİ STATÜSÜ	63
3.2. İKLİM DEĞİŞİKLİĞİ KAYNAKLI GÖÇLER	72
3.3. İKLİM DEĞİŞİKLİĞİ KAYNAKLI HIZLI VE ANİ GERÇEKLEŞEN AFETLERLE İLİŞKİLİ GÖÇLER	75
3.3.1. Sel ve Taşkınlarla İlişkili Göçler	75
3.3.2. Fırtına ve Kasırgalar ile İlişkili Göçler	77
3.4. İKLİM DEĞİŞİKLİĞİ KAYNAKLI YAVAŞ VE KADEMELİ GERÇEKLEŞEN AFETLERLE İLİŞKİLİ GÖÇLER	78
3.4.1. Deniz Seviyesi Yükselmesinden Kaynaklanan Göçler	78
3.4.2. Sıcaklık, Kuraklık ve Çölleşme ile İlişkili Göçler	84

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM
İKLİM MÜLTECİLERİ TOPLUMSAL ALGI ANALİZİ

4.1. ARAŞTIRMANIN YÖNTEMİ	86
4.2. NİCEL ARAŞTIRMA	86
4.2.1. Geçerlik Analizi	88
4.2.2. Güvenirlik Bulguları	94

4.2.3. Veri Analizi	95
4.2.4. Bulgular ve Tartışma	96
4.3. NİTEL ARAŞTIRMA	118
4.3.1. Araştırmanın Örneklemi	119
4.3.2. Araştırma Soruları	120
4.3.3. Bulgular ve Tartışma	121
SONUÇ	171
KAYNAKÇA	175

TABLÖLER LİSTESİ

Tablo 1: Atmosferde Bulunan Sera Gazlarından Yoğunluklarının Artması Tehlikeli Olarak Nitelendirilen Belli Başlı Sera Gazları Ve Sera Gazları İçerisindeki Yaklaşık Bulunma Oranları	s. 5
Tablo 2: Birleşmiş Milletler İklim Değişikliği Çerçeve Sözleşmesi Öncesi Çevre ve İklim Değişikliğinin Yol Açtığı Problemlerin Ele Alındığı Önemli Gelişmeler	s. 20
Tablo 3: Göç Tipleri ve Özellikleri	s. 64
Tablo 4: Model Veri Uyum Kriterleri	s. 93
Tablo 5: Model Veri Uyumu Tablosu	s. 94
Tablo 6: Güvenirlilik Sonuçları	s.95
Tablo 7: Demografik Değişkenlere Göre Dağılım Tablosu	s.97
Tablo 8: Çevre Sorunlarına İlişkin Tutum Puanlarına Göre Tanımlayıcı İstatistikler	s.105
Tablo 9: Katılımcıların Çevre Sorunlarına İlişkin Tutumları	s.106
Tablo 10: İklim Değişikliği Kaygı Düzeyi Puanlarına Göre Tanımlayıcı İstatistikler	s.107
Tablo 11: Katılımcıların İklim Değişikliği Kaygı Düzeyleri	s.107
Tablo 12: İklim Yardım Politikalarına Destek Düzeyi Puanlarına Göre Tanımlayıcı İstatistikler	s.108
Tablo 13: Katılımcıların İklim Yardım Politikalarına Destek Düzeyi	s.109
Tablo 14: İklim Mültecisi Tutumları ve Alt Boyutlarından Elde Edilen Puanlara Göre Tanımlayıcı İstatistikler	s. 110
Tablo 15: Katılımcıların İklim Mültecilerini Gerçekçi Tehdit Olarak Algılama Düzeyi	s. 111
Tablo 16: Katılımcıların İklim Mültecilerini Sembolik Tehdit Olarak Algılanma Düzeyi	s. 112
Tablo 17: Dünya Görüşü ve Alt Boyutlarından Elde Edilen Puanlara Göre Tanımlayıcı İstatistikler	s.113
Tablo 18: Katılımcıların Tehlikeli Dünya Görüşü Düzeyi	s.114
Tablo 19: Katılımcıların Rekabetçi Dünya Görüşü Düzeyi	s.115

Tablo 20: Katılımcıların Sosyal Baskınlık Yönelimi Dünya Görüşü Düzeyi	s. 116
Tablo 21: Katılımcıların Sağcı Otoriterlik Dünya Görüşü Düzeyi	s. 116
Tablo 22: Ölçek Puanları Arasında Pearson Korelasyon Tablosu	s. 98
Tablo 23: Regresyon Tablosu (Bağımlı Değişken: İklim Yardım Politikalarına Destek Düzeyi)	s. 99
Tablo 24: Regresyon Tablosu (Bağımlı Değişken: Gerçekçi Tehdit Görme Düzeyi)	s. 101
Tablo 25: Regresyon Tablosu (Bağımlı Değişken: Sembolik Tehdit Görme Düzeyi)	s. 102
Tablo 26: Cinsiyete Göre İklim Yardım Politikası Puanları Arasında Bağımsız Gruplar T Testi Tablosu	s. 104
Tablo 27: Cinsiyete Göre İklim Yardım Politikası Puanları Arasında Bağımsız Gruplar T Testi Tablosu	s. 104
Tablo 28: Nitel Araştırma Soruları	s. 120
Tablo 29: Çukurova Bölgesinin Su Kaynaklarının Risk ve Tehlike Analizi	s. 126

ŞEKİLLER LİSTESİ

Şekil 1: İklim Değişikliği Süreci	s. 13
Şekil 2: Küresel İklim Değişikliğinin Oluşumu ve Etkileri	s. 15
Şekil 3: 1968-2015 Yılları Arasında İnşa Edilen Sınır Duvarları	s. 29
Şekil 4: Türkiye'nin Sınır Güvenlik Tedbirleri 1	s. 34
Şekil 5: Türkiye'nin Sınır Güvenlik Tedbirleri 2	s. 34
Şekil 6: Türkiye'nin Sınır Güvenlik Tedbirleri 3	s. 35
Şekil 7: Türkiye'nin Sınır Güvenlik Tedbirleri 4	s. 35
Şekil 8: İlk 4 Tarihi Emisyon Kaynağı, Sınır Harcamaları ve İklim Finansmanı Karşılaştırılması & Yıllık Ortalama 2013-2018	s. 40
Şekil 9: Küresel Deniz Seviyesi	s. 45
Şekil 10: Deniz Seviyesinin Yükselme Senaryoları	s. 46
Şekil 11: Risk Altındaki Kıyı Nüfusu Ve Kıta Başına 2030/2060 İçin Senaryolar	s. 49
Şekil 12: Deniz Seviyesinin Yükselmesine Karşı Alınabilecek Önlemler	s. 54
Şekil 13: Oceanix City Yüzer Şehir Tasarımı	s. 56
Şekil 14: Türkiye'deki Yabancılar	s. 65
Şekil 15: Küresel Politika ve Süreçlerin Zaman Çizelgesi	s. 70
Şekil 16: Dünyada Göç	s. 73
Şekil 17: Toplam iklimle ilgili afet olayları (1980–1999 ve 2000–2019)	s. 74
Şekil 18: Taşkın Yatağı	s. 81
Şekil 19: Düşük Rakımlı Kıyı Bölgelerindeki Risk Altındaki Popülasyonlar	s. 82
Şekil 20: Çevre Sorunlarına İlişkin Tutum Ölçeği Standart Faktör Yükleri DFA Modeli	s.89
Şekil 21: İklim Değişikliği Kaygı Ölçeği Standart Faktör Yükleri DFA Modeli	s.90
Şekil 22: İklim Yardım Ölçeği Standart Faktör Yükleri DFA Modeli	s. 90
Şekil 23: İklim Mültecisi Tutum Ölçeği Standart Faktör Yükleri DFA Modeli	s. 91
Şekil 24: Dünya Görüşü Ölçeğine İlişkin Standart Faktör Yükleri DFA Modeli	s. 92

Şekil 25: Kod Bulutu	s. 121
Şekil 26: Deniz Seviyesinin Yükselmesi Risk Analizi Gerektirir mi? - Hiyerarşik Kod-Alt kod Modeli	s. 121
Şekil 27: Risk Analizi Raporu-Tek-Vaka Modeli	s. 123
Şekil 28: Ülkelerin Durumu-Tek-Vaka Modeli	s. 125
Şekil 29: Kıyı Yerleşimleri-Tek-Vaka Modeli	s. 129
Şekil 30: Paydaşların Sorumluluğu-Tek-Vaka Modeli	s. 131
Şekil 31: Önlem ve Planlama Tek-Vaka Modeli	s. 132
Şekil 32: İklim Odaklı Göç Yönetiminin Ana Unsurları Nelerdir - Hiyerarşik Kod-Alt kod Modeli	s. 134
Şekil 33: Planlama ve Uyum - Tek-Vaka Modeli	s. 135
Şekil 34: Sorumluluk-Tek-Vaka Modeli	s. 138
Şekil 35: Güvenlik-Tek-Vaka Modeli	s. 140
Şekil 36: Uluslararası İşbirliği-Tek-Vaka Modeli	s. 142
Şekil 37: Türkiye'ye Hangi Ülkelerden Göç Bekliyorsunuz - Hiyerarşik Kod-Alt kod Modeli	s. 143
Şekil 38: Nasıl Bir Stratejik Plan Yapılmalı - Kod-Alt kod-Bölümler Modeli	s. 144
Şekil 39: Türkiye'ye Hangi Ülkelerden Göç Bekliyorsunuz-Kod-Alt kod-Bölümler Modeli	s. 147
Şekil 40: Türkiye'ye Yönelen Düzensiz Göç Rotaları	s. 150
Şekil 41: Göç etmek durumunda kalırsa, ülkeler nereye gider - Hiyerarşik Kod-Alt Kod Modeli	s. 151
Şekil 42: Amerika - Tek-Vaka Modeli	s. 152
Şekil 43: Avrupa-Tek-Vaka Modeli	s. 154
Şekil 44: Göç, Çevre ve İklim Değişikliği ile İlgili Avrupa Haritası	s. 155
Şekil 45: Afrika-Tek-Vaka Modeli	s. 156
Şekil 46: Güney Asya - Tek-Vaka Modeli	s. 158
Şekil 47: Türkiye - Tek-Vaka Modeli	s. 159
Şekil 48: İklim Adaleti, Sınırlar ve İklim Göçü-Hiyerarşik Kod-Alt kod Modeli	s. 162
Şekil 49: Uluslararası Çözümler-Tek-Vaka Modeli	s. 163
Şekil 50: Sınır Yönetimi - Tek-Vaka Modeli	s. 164

Şekil 51: İklim Adaleti-Tek-Vaka Modeli

s. 166

Şekil 52: Kitlesel Göç-Tek-Vaka Modeli

s. 168

GİRİŞ

Uluslararası güvenliği koruyan ve barışı engelleyen risk ve krizlerin önemli bir kısmı kaynak kullanımının ele geçirilmesi ve bu amaçla sınırların değiştirilmesi hevesi üzerinedir. Bu nedenle toprak bütünlüğünü bozan olgularla karşılaşmaktadır. Bu olgular sadece iki ülke ile sınırlı kalmayıp küresel ilişkiler ağında tüm dünyayı etkilemektedir. Tarihten gelen toprakların işgali hevesinin iklim değişikliği nedeniyle daha da artacağı, buzulların erimesinin ve deniz seviyesinin yükselmesinin gelecek yıllarda gezegenimizin fiziksel durumunda değişime sebep olacağı tahmin edilmektedir.

Bu nedenle çözüm bulunması gereken konular ada devletlerinin sular altında kalarak yok olması, kıyı sınırların yapısının değişmesi ve yeni deniz yolculuğu rotalarının oluşması kadar bu nedenlerle ülkelerinden ayrılmak durumunda kalacak insanların kitlesel olarak göç etmek zorunda kalacakları endişesidir.

Afetlerin Epidemiyolojisi Araştırma Merkezi'ne (CRED) göre, kasırga ve sel gibi hızlı başlangıçlı afetler geçtiğimiz yıllarda çok ciddi bir şekilde artmıştır. Son yirmi yılda en çok karşılaşılan afet 3254 sayısı ile sel ve 2043 ile fırtına afetleri olmuştur. Afetlerin bu denli artmasındaki ana neden iklim değişikliğidir. İklim değişikliği afetlerin görülme sıklığı ve şiddetini arttırırken bir taraftan da yükselen küresel deniz seviyesi zarar gören bölgelerin sınırlarını gün geçtikçe genişletmektedir ve zarar gören insan sayısı her geçen gün daha da artmaktadır.

Bu afetlerin etkisi ülkeleri eşit bir şekilde vurmamaktadır. CRED'in 1980 ile 2011 yılları arasındaki rakamları analiz edildiğinde, ilgili tüm ölümlerin yaklaşık %66'sının, küresel nüfusun %12'sine ev sahipliği yapan dünyanın en fakir 48 ülkesinde meydana geldiği anlaşılmıştır. Bu ülkelerdeki insanların, dünyanın geri kalanındaki insanlardan daha fazla iklime bağlı bir afetten kaynaklanan ölümden beş kat daha fazla ölme olasılığı vardır (Miller ve diğerleri, 2021: 23). Bu nedenle iklim krizi ile mücadele edemeyecek, iklim krizinin neden olduğu afetler açısından riskli alanlarda bulunan bölgelerin göç etmek durumunda kalacağı tahmin edilmektedir.

21. yüzyılın belirleyici insan hakları sorunlarından biri göç olacaktır. Gün geçtikçe askerileşen devletlerin güvenlik tepkisi ile birleşen göçe karşı artan baskılar, çeşitli nedenlerle göç edenler için zaten umutsuz olan durumu daha da

kötüleştirecektir. Yerinden edilenler zaten insan haklarının sistematik olarak reddedildiği bir dünyada hayatta kalmaya çalışmaktadır. Küresel iklim krizi büyüdükçe ve diğer ekonomik ve siyasi krizlerle birleştiğinde, daha çok insanı yerinden edilmeye zorlarken ve devletler her zamankinden daha otoriter bir güvenlik ekseninde tepkiler vermektedir (Akkerman, 2021: 1). İklim krizi her geçen gün daha fazla insanı yerinden ederken, gelişmiş devletler kendilerini korumak için sınır duvarları örmeye devam etmektedir.

Güvenlik açısından; Rusya'nın Ukrayna'yı işgalinden çok daha önce, insanlık tarihi ile birlikte ortaya çıkan bir eğilim olan çatışma vakalarında ölü ve yerinden edilmiş insan sayısında son yıllarda ciddi bir artış mevcuttur. Silah ve askeri güçlere yapılan harcamalar artmakta; nükleer silahların kullanımı eskisinden daha az düşünülemez görünmektedir. Çevre açısından, bu gelişmelerin yıkıcı sonuçları arasında daha aşırı hava koşulları, yükselen denizler, su mevcudiyeti üzerindeki kısıtlamalar, memelilerde ve tozlaşan böceklerdeki düşüş, plastik kirliliği, ölen mercan resifleri ve küçülen ormanlar yer almaktadır (SIPRI, 2020: 2).

Olası sınır çatışmalarının odağında ülkelerin toprak bütünlüğünün nasıl sağlanacağı, sınır yönetiminin temel ilkeleri, iklim nedeniyle yurt içi ve yurt dışı göç etmek durumunda kalan insanların karşılaşacağı risk ve krizler, ihtiyatlılık prensibinin ne kadar dikkate alındığı ve devletlerin bu konudaki hazırlıkları göç senaryoları üzerinden incelenecektir. Bu şekilde iklimsel gelişme ve değişmelerin olumsuz etkilerine yönelik tümünden gelim metoduyla Türkiye için de temel ilkeler belirlenmesi amaçlanmaktadır.

İklim değişikliğinin küresel deniz seviyesinde artışa yol açacağı bilimsel araştırmalarla kanıtlanmış durumdadır. Ancak bu mevcut verileri karar vericilerin nasıl değerlendirmesi gerektiği ve ihtiyatlılık prensibine dayanarak nasıl bir gelecek senaryosu çizmeleri gerektiğine dair çalışma oldukça sınırlıdır. İklim değişikliğinin sınır yönetimi ile ilişkisi kamu yönetiminin temel klasik güvenlik görevlerine ilişkin toplumsal sorumlulukları kanımızca incelenmesi gereken bir konudur.

Sınır yönetimi ve sınır ötesi iş birliğinde ulusal ve uluslararası bütünlük senaryolar ve yaşanan olguları dikkate alan önemli göstergelerden olan göç ve iklim değişikliğinin somut etkilerini ortaya koyan ulusal ve uluslararası makaleler, resmi yayınlar, raporlar, elektronik kaynaklar ve diğer basılı eserler ile güncel görsel

kaynakların taranması, online kamuoyu araştırması yöntemi ve yarı yapılandırılmış mülakat yöntemine başvurulacaktır.

Bu doğrultuda birinci bölümde; küresel iklim değişikliği, ikinci bölümde; deniz seviyesinin yükselmesi bağlamında sınır güvenliği ve iklim adaleti, üçüncü bölümde iklimsel göç başlıkları incelenecektir. Dördüncü bölümde ise toplumsal algı analizi başlığı altında karma araştırma yöntemi kullanılarak nicel ve nitel araştırma yöntemleri birlikte kullanılacaktır.

BİRİNCİ BÖLÜM

KÜRESEL İKLİM DEĞİŞİKLİĞİ

1.1. KÜRESEL İKLİM DEĞİŞİKLİĞİ VE NEDENSELLİK AĞLARI

İklim, “hava olayları ile birlikte yeryüzünde meydana gelen etkilerin uzun yılların ortalamasına dayanan durumu” olarak tanımlanmaktadır. İklim değişikliği ise, “iklimin ortalama durumunda veya değişkenliğinde yıllar içinde meydana gelen değişiklik” olarak ifade edilmektedir. İnsan faaliyetleriyle atmosfere bırakılan sera gazlarının (H₂O (su buharı), CH₄, CO₂, O₃, CFC-11, N₂O, HFC, PFC, SF₆) miktarındaki hızlı yükselişin doğal sera etkisini arttırması ile birlikte yerkürenin ortalama yüzey sıcaklıklarındaki yükselme ve iklimde meydana gelen değişimleri küresel iklim değişikliği olarak tanımlanmaktadır (<http://www.iklimin.org/ikliminicerrehber.pdf>). Yeryüzü var olduğundan beri doğal olarak gerçekleşen bu değişiklik sanayi devrimi ile birlikte insan eliyle yapılan müdahalelerle yoğunlaşmış ve hızlanmıştır.

İklim, duyularla deneyimlenebilen bir kavram değildir. Yüz de hissedilen rüzgâr ya da saç ıslatan yağmurdan farklı olarak iklim, bu duyu rastlamaları alıp, onları daha soyut bir yapıya dönüştüren bir kavramdır. İklim, doğrudan aletlerle ölçülememektedir. Belli bir zamanda, belli bir yerin sıcaklığı ölçülebilir fakat doğrudan Paris’in iklimi ya da gezegenin sıcaklığı ölçülememektedir. İklim, geleneksel olarak ‘bir yerdeki sıcaklık, rüzgâr hızı veya yağış miktarı tarafından belirlenen havanın ortalama gidişatı veya durumu’ şeklinde tanımlanmıştır (Hulme, 2016: 30).

Atmosfer, topraklar, kar ve buz, okyanuslar ve diğer su kütleleri ve tüm yaşayanları içine alan sisteme iklim sistemi denir. Zamanla bu sistem, kendi dinamiklerinin etkisiyle ve dış etkenlerdeki değişimlere dayalı olarak zamanla değişir. İklimi değiştiren en önemli üç neden (Dikmen, 2019: 72):

- Güneşten alınan radyasyondaki değişiklikler,
- Güneş radyasyonunun buluttan meydana gelen tabakası,
- Aerosoller ve arazi örtüsündeki değişimlerden kaynaklı yansıtılan değişikliklerle beraber sera gazı salınımlarının atmosferdeki birikimine bağlı

olarak dünyadan uzaya geri gönderilen uzun dalgalı radyasyondaki değişimler şeklinde sayılabilir.

İklim değişikliğine geçmişte daha çok doğal süreçler neden olsa da günümüzde büyük oranda insan faaliyetlerinden kaynaklanmaktadır. Atmosferde ki mevcut sera gazlarından yoğunluklarının artmasının tehlikeli kabul edildiği sera gazları ve sera gazlarında bulunan ortalama miktarları aşağıdaki tabloda belirtilmiştir.

Tablo 1: Atmosferde Bulunan Sera Gazlarından Yoğunluklarının Artması Tehlikeli Olarak Nitelendirilen Belli Başlı Sera Gazları Ve Sera Gazları İçerisindeki Yaklaşık Bulunma Oranları

Sera Gazları	Sera Gazları İçerisindeki Yaklaşık Bulunma Oranları
Karbondioksit (CO ₂)	%72
Metan (CH ₄)	%19
Diazotmonoksit (N ₂ O)	%6
Florlu Gazlar - Hidro-floro-karbonlar (HFCs) - Perfloro-karbonlar (PFCs) - Sülfür heksa florür (SF₆)	%3

Kaynak: <https://mgm.gov.tr/iklim/iklim-degisikligi.aspx?s=degisiklik>

Oksijen ve azot atmosferin yüzde 97'sini oluşturur. Oksijen yüzde 21, azot ise atmosferin yüzde 76'sını oluşturur. Geri kalanı ise yüzde 2,5 civarı su buharı ve farklı gaz karışımları teşkil eder ki bu gazlar arasında 380 ppm ile karbondioksit iklim açısından en önemli olandır. Önem sıralamasında ikinci olan (bitkisel maddelerin oksijenin olmadığı bir yer de, örneğin bir ineğin midesinde çürümesinden oluşan) metandır ve atmosferde 1,8 ppm'dir. Sınırlı bir şekilde tanımlanan sera gazları karbondioksit, metan, azot oksit ve diğer gaz karışımlarıdır. Daha geniş tanımlayanlar bu guruba su buharını da dâhil etmektedir (Sinn, 2016: 18).

150 yıldan fazla süredir, atmosferdeki sera gazları endüstriyel üretimin yaygınlaşması ile birlikte artmıştır. 1901'den beri ortalama dünya sıcaklığı yaklaşık 0.8°C yükselmiştir. Sadece yeryüzü sıcaklığı aynı hızda artmamış, bu artış katlanarak devam etmiştir. 1980'den 1970'lere kadar her on yılda bir ortalama dünya sıcaklığı

yaklaşık 0.03°C artmıştır. 1970'ten beri ise artışın ortalaması on yılda bir 0.13°C'dir. ABD'deki Ulusal Okyanus ve Atmosfer İdaresi'nin verilerine göre, 1880 tarihinden beri toplanan kayıtlara bakıldığında 2005 ve 2010 en sıcak yıllar olmuşlardır. 1950'den beri her on yıl, bir öncekine kıyasla daha sıcak olmuştur (Giddens, 2013: 26). NASA'nın sıcaklık gözlem kayıtlarına göre, 2021'de Dünya, sanayi devriminden itibaren 19. yüzyılın sonlarında ki sıcaklık ortalamalarından yaklaşık 1,9 Fahrenheit (veya yaklaşık 1,1 santigrat derece) daha sıcak olmuştur (<https://www.meteoroloji.org.tr/>). Küresel ısınmadan kaynaklanan ve gün geçtikçe artan sıcaklıklar çeşitli zorlukları ve felaketleri de beraberinde getirmektedir.

Küresel ısınma ve iklim değişikliği boyutunu tam olarak kavrayamadığımız çok boyutlu riskleri barındıran bir dönüşüm sürecine girmemize neden olmuştur. İklim değişikliği artık sadece bir çevre sorunu olmaktan çıkmış ve birçok disiplinin merkezine oturtulmak durumunda kalmıştır.

Hulme, iklim değişikliğinin önemini anlatmak için dört anlatım şekli kullanmaktadır (Hulme, 2016: 15);

1. *Bir savaş meydanı olarak iklim değişikliği*: İklim değişikliği birçok felsefenin ve bilim faaliyetlerinin arasındaki yarış alanı gibi görüldüğü, medyanın ve farklı sosyal aktörlerin etkilendiği, dikkat çeken bir alandır. İklim değişikliği hakkındaki tartışmalar ileriye dönük farklı görüşlerin ve toplumdaki baskın yönetimlerin arasındaki kavgalara alet edilmektedir.
2. *Meşrulaştırma kaynağı olarak iklim değişikliği*: Dünyanın ve büyük oranda karbondioksit gazının metalaştırılması demektir. Küresel bir ortak kullanım alanı olan atmosferi özel mülk gibi kullanmak için en yeni neden olarak görülmektedir. Karbondioksit için oluşturulan “mülkiyet hakları”, eşyaya ücret belirleyen ve onu kontrol eden piyasa ile birlikte bazı kuruluşlara devredilmiş ya da ihaleyle satılmıştır.
3. *İlham kaynağı olarak iklim değişikliği*: hayata yeni başlayan toplumsal hareketler için ilham kaynağı olmuştur. Küreselleşmenin çirkin uygulamalarının bir örneği olduğu için bunlarla savaşmak ve politik, sosyal ve ekonomik davranışlardaki değişikliği kolaylaştırmak için seçkin ve popüler faaliyet biçimlerini desteklemektedir.

4. *Bir tehdit aracı olarak iklim değışikliği:* Küresel, milli ve etnik güvenliğe risk oluşturduğu için bir tehdit kaynağı olarak tanımlanmıştır. Bununla ilişkili olarak iklim değışikliğini uluslararası terörün muhtemel kötü sonuçlarıyla kıyaslayarak devletler, jeo-diplomasilerini tekrar değerlendirme ihtiyacı duymuştur. Son zamanlarda Birleşik Krallık tarafından kabullenilmiş ve Nisan 2007’de Birleşmiş Milletler Güvenlik Konseyi’nin gerçekleştirdiği iklim değışikliği ile ilgili ilk uyuşmazlığın da nedenidir.

Ünlü İngiliz Astrofizikçi Stephen Hawking’e göre insanların üzerinde yaşadığı dünyayı yok etmek için gerekli teknolojiye sahip olması ile birlikte ondan kaçma becerisini henüz geliştiremediği ve bu yüzden belki birkaç yüzyılda yıldızların içinde insan kolonileri inşa edilebileceğini fakat o döneme dek, insanların içinde bulunduğu sadece bir gezegen olduğundan dolayı bu gezegeni koruması gerektiğini vurgulamaktadır. Buradan hareketle iklim değışikliğinin tümüyle çözülmesi gerekli, acil ve çok önemli bir mesele olduğu sonucu çıkarabilir (Öztürk, 2018: 529).

Nedensellik modeli ağı, meydana gelen durumun bütün sebepleri ve yine muhtemel etkileri ilişkilendirmek için kullanılan bir kavramdır. Küresel iklim krizinin nedenlerini anlamak ancak böyle çok boyutlu bir inceleme modeli ile mümkün olacaktır. Onlarca doğal nedenin yanı sıra insan eliyle doğal dengenin bozulduğu sayısız faktör vardır. Mevcut krizin sonuçları ile ilgili çözümleri düşünmeden önce nedenlerinin bilinip buna göre bir önleme planı oluşturulması önemli ve gereklidir.

Hava hareketleri, deniz akıntıları, dünya albedosunun değışmesi, güneş ışınlarının değışmesi, volkan püskürmeleri, fosil yakıt kullanılması ve hava kirlenmesi iklim değışikliğine neden olmaktadır. Dünyanın iklimi, insanların var olmasından itibaren birkaç değışime uğramıştır. Sanayi devrimine kadar meydana gelen değışimde iklim sistemini var eden güneş, yerküre ve atmosfer arasındaki ilişkilerin doğal etkenlerle bozulmasına yol açmıştır. 19. yüzyıldan beri sanayileşmenin hızlanması ile birlikte doğal mekanizmaların yanında, insan faaliyetleri de iklim sisteminin bozulmasına neden olmuştur (Atık, 2017: 111). Ancak iklim sistemine insan müdahalesi, doğal nedenlerle kıyaslanamayacak ölçüde daha fazla ve geri döndürülemez olmuştur.

İklimin zaman geçtikçe değişmesi çoğunlukla atmosferdeki hava hareketleri ile ilgili bir konudur. Dünya dönmeseydi, ekvatorda ısınan hava yükselip tam kuzey istikametinde kutuplara akacak, orada soğuyup aşağı indikten sonra tekrar güney istikametinde ekvatora gelecekti ve rüzgârlar güneye, üst atmosferde ise kuzeye doğru ilerlemiş olacaktı. Dünya döndüğü için bu şekilde olmamıştır. Ekvator ile 30° enlemi arasında ticaret rüzgârları, 30° enlemi ile 60° enlemi arasında ise batı rüzgârları esmektedir. Buna göre 30° ve 60° enlemleri arasında, yeryüzüne yakın noktalarda doğu rüzgârları, yukarı kısımlarda ise batı rüzgârları daha baskındır. Mevcut hava hareketlerinin düzeninin bozulması durumunda rüzgârlar artmakta ve dünyanın ortalama sıcaklığı geçici olarak düşmektedir. Buna El Nino etkisi ismi verilmiştir (Muslu, 2000: 246).

Bilimsel gelişmeler, iklim değişikliğinin ekonominin neredeyse tüm sektörlerindeki rolünün giderek daha iyi anlaşılmasını sağlamıştır. Örneğin, mevsimler arası ile yıllar arası iklim değişikliğinin baskın bir modeli olan El Nino'nun tarımı, balıkçılığı, insan sağlığını ve kıyı ve kara altyapısını etkilediği görülmektedir (Glantz, 2001'den aktaran Corringham, 2019: 490). Batı Amerika Birleşik Devletleri'nde, El Nino'nun Kuzey Pasifik kış fırtınalarını yönlendirmede ve yoğunlaştırmada kanıtlanmış bir etkisi mevcuttur. 1982-1983 ve 1997-1998 yıllarındaki güçlü El Nino olayları, artan yağış ve Pasifik kıyıları boyunca artan okyanus yüzeyi dalgası aktivitesinin, yüksek astronomik gelgitler ve El Nino etkisi ile birlikte artan okyanus yüzeyi dalgası hareketinin yol açtığı, Güney Kaliforniya'da ciddi boyutta zarar veren sel ile ilişkilidir. Bu iki olayın her biri için zararın maliyeti 1,4 milyar doların üzerinde olduğu söylenmektedir (Changnon, 2003'den aktaran Corringham, 2019: 490).

Uzaydan gelen güneş ışınları atmosferin içinden geçtiği sırada bulut örtüsü ile ilişkili olarak enerjilerini kaybederler. Yeryüzüne çarpan ışınların enerjisi bulutsuz bir atmosfere nazaran daha az olmaktadır. Bu ışınların bir kısmı yansiyarak tekrar uzaya ulaşmaktadır ve yansıyan ışının enerjisinin gelen güneş ışınının enerjisine oranına albedo denilmektedir. İnsan faaliyetleri yüzeyin albedosunu değiştirerek iklim üzerinde etkili olabilmektedir. Kentleşme, sulama, orman tahribi, zirai ve sınai faaliyetler gibi olaylar dünyanın albedosunu değiştirmektedir. Tabii olaylar ve

bulutların tip ve durumlarının değişmesi de, yansıyan ışınların enerjisini azaltarak veya arttırarak ısınma ve soğumaya neden olacaktır (Muslu, 2000: 247).

Kentsel albedonun arttırılabilmesi durumunda, yaz aylarındaki sıcaklıklar azalabilecek, bu da daha iyi hava kalitesi ve iklim değişikliğinin maliyetlerinden tasarruf sağlayacaktır. Bununla birlikte artan kentsel albedo, artan sera gazı konsantrasyonlarının küresel ölçekteki etkilerini bir dereceye kadar karşılayarak, yüzey-troposfer sistemi tarafından gelen güneş radyasyonunun daha az emilmesini sağlamaktadır. Kaldırımlar ve çatılar, kentsel yüzeylerin %60'ından fazlasını oluşturmaktadır. Yansıtıcı malzemeler kullanılarak, çatı ve kaldırımların albedosu sırasıyla yaklaşık 0,25 ve 0,15 oranında arttırılabilmekte ve kentsel alanlar için yaklaşık 0,1'lik net albedo artışıyla sonuçlanmaktadır. Ayrıca, birçok çalışma, çatı albedo'su %10-20'den yaklaşık %60'a yükseltilmiş binalar için soğutma maliyetlerinde %20'den fazla azalma olduğunu göstermiştir (ABD'de potansiyel tasarruf yılda 1 milyar doları aşmaktadır) (Akbari, 2009: 276).

İklim üzerindeki bir diğer önemli etken güneş ışınlarının enerjisidir. Güneş lekelerinin bu durumda büyük rolü vardır. Güneş lekelerinde 11 yıllık periyodik değişimler meydana gelmektedir. Bu değişimler güneş enerjisi üzerinde binde bir oranında etkisi olduğu tahmin edilmektedir. Bu üst atmosferde 0,24 watt/m değerinde bir enerjiye denk gelmektedir. Dünya bu değişime ani cevap verseydi, bunun dünyanın ortalama sıcaklığı üzerindeki etkisi 0,08°C ile 0,24°C olacaktır. Denizlerin termal ataleti bu ani değişiklikleri önlemektedir. Gerçek değişme muhtemelen 0,03° C'den de daha azdır (Muslu, 2000: 247).

Güneş, gezegenimizin dış katmanı için esas enerji kaynağı olduğundan iklim sistemi üzerinde bariz bir etkiye sahiptir. Bununla yanında, güneş değişkenliğinin iklim değişikliğine önemli ölçüde neden olup olmayacağı ve bunun nasıl meydana gelebileceği konusunda uzun süredir devam eden bir tartışma mevcuttur. Bu sadece paleoklimatoloji alanında değil, aynı zamanda antropojenik sera gazlarının neden olduğu bozulmalara maruz kalacak olan Dünya ikliminin geleceğini tahmin etmek için de çok önemli bir konudur (Bard, 2006: 2).

Çeşitli kaynaklardan atmosfere verilen parçacıklar da iklim değişikliğine neden olmaktadır. Özellikle is ve karbon ile kaplanmış parçacıklar, dünyaya gelen güneş ışınlarını yansıtır ve ortalama sıcaklığın düşmesine neden olurlar. Dünyanın

ısınma eğilimi 1940 yılında durmuş ve dünya soğumaya başlamıştır. Soğuma en yoğun Kuzey Yarımküre de gerçekleşmiştir. Bu yaşananlar kömür ve petrol yakan fabrikalardan ve termik santrallerden sülfür emisyonlarının çok fazla artış göstermesi ile aynı zamana denk gelmektedir. Asit yağmurlarının ana nedeni olan sülfür, kükürt dioksit gazı olarak bacadan çıkmaktadır. Fakat atmosferde ince sülfat partiküllerine dönüşmektedir. Bu parçacıklar atmosferde uzun mesafeler alırlar ve yağmur damlaları için yoğunlaşma çekirdeklerini oluştururlar. Havadaki su buharının yağmur damlası olabilmesi için buharlaşma çekirdeğine ihtiyaç vardır. Havadaki toz tanecikleri yapay yağmur olayında püskürtülen gümüş iyodür parçacıkları veya sülfat partikülleri aynı işlevi görmektedir. Bu sayede bazı bulutlar daha yoğun ve parlak hale gelerek dünyayı daha fazla soğuturlar (Muslu, 2000: 249).

İklim değişikliğinin temel nedeni aynı zamanda hava kirliliğine de neden olan fosil yakıtların yanmasıdır (WHO, 2018). İnsan eliyle yaratılan başlıca kirleticiler gazlar şunlardır; sülfür oksitler, azot oksitler, karbon monoksit, uçucu organik bileşikler, partikül madde, kurşun ve cıva gibi toksik metaller, kloroflorokarbonlar, amonyak, radyoaktif kirleticiler, ozon (Choudhary ve Garg, 2013). Sera gazlarının hepsi farklıdır. Her birinin kendine özgü özellikleri vardır. Bahsedilen gazların küresel iklim değişikliği ile ilişkili olarak önemini kavramak için bu özellikleri anlamak önceliklidir (Sinn, 2016: 22).

Sülfür Oksitler; kükürt oksitler büyük oranda sabit kaynaklarda fosil yakıtların yanması ile birlikte ortaya çıkmaktadır. Fosil yakıtlar (petrol, kömür ve diğerleri.) % 0.5 ila % 6 arasında kükürt barındırmaktadır. Petrol ve kömür gibi fosil yakıtların yanması ile birlikte kükürt genellikle SO₂ şeklinde atmosfere yayılmaktadır. Atmosferde kükürdün yoğunlaşma fazındaki şekli ise SO₄'dir. Kükürt dioksit yanıcı olmayan renksiz bir gazdır. Yarılanma hızı 24 saat olup atmosferde kalma süresi 40 güne ulaşmaktadır (<https://web.itu.edu.tr/toros/hava/kukurtoksit.htm>).

Azot Oksitler; azot oksitlerin başlıca nedeninin motorlu araçlar ve enerji üretim istasyonları olduğu kabul edilmektedir. Doğal kaynakları ise topraktaki organik çürümeler, orman yangınları, yıldırım ve topraktaki mikrobiyolojik işlemler vb. olarak sayılabilir. NO_x'in büyük kısmı NO olarak yanma sonucunda meydana gelmektedir. Hava kirliliği açısından önemli olan azot oksitler ise NO (azot

monoksit) ile NO₂ (azot dioksit)'dir. Azot monoksit (NO) renksiz ve kokusuz, oldukça zararsız bir gazdır. Azot dioksit oksitlendiği zaman sarı, kahverengi, keskin kokulu ve zararlı bir gaza dönüşmektedir. NO ve NO₂ şeklindeki atmosferik konsantrasyonların birleşik değeri NOX ile ifade edilmektedir. Atmosferde kalma süresi ortalama 1 gündür. Malzemeler üzerinde korozif, insan sağlığı için de toksik özellik taşımaktadır (<https://web.itu.edu.tr/toros/hava/azotoksitler.htm>).

Kloroflorokarbonlar diğer gazlara göre daha karmaşık kimyasal formüllere sahip gaz gurubunu ifade etmektedir. Bu gazlar atmosferde çok büyük tahribata neden olmaktadır. Çünkü sera gazı etkisine katkıda bulunmayan ve bizi güneşten gelen mor ötesi radyasyonlardan koruyan ozon tabakasını tahrip etmektedir. Sentetik gazlardır. 1987'de Montreal Protokolü ile birlikte üretimleri yasaklanmıştır. Bu gazlar iklim değişikliği için önemli çünkü boyutlarına göre neden oldukları sera gazı etkisi çok fazladır. Molekül başına 5000 ila 10000 kat, ağırlıklarına göre bakıldığında karbondioksit göre 11 kat daha etkilidir. Mevcutta salınan bu gazlar gelecek 100 yılda küresel ısınmanın dokuzda birinden sorumlu olması beklenmektedir (Sinn, 2016: 26).

Karbon monoksit; renksiz, kokusuz ve tatsız bir gaz olup içinde karbon barındıran yakıtların yanması ile meydana gelmektedir. Kararlı bir gaz olan karbon monoksitin atmosferde kalma süresi iki ayı geçmektedir. Küresel olarak toplam CO emisyonunun yılda toplam 232 milyon ton olduğu düşünüldüğünde, bu rakamın dünya atmosferi için oluşturduğu tehlike daha da anlaşılır olmaktadır. Dünyadaki CO emisyonunun ortalama %70'inden fazlası ulaşım piyasasından kaynaklanmaktadır. Kentin, havasında bulunan CO'nın insan sağlığına ciddi zararları bulunmaktadır. Bunlardan en önemlisi karbon monoksitin kandaki hemoglobin hücresinin oksijen taşıma yeteneğine zarar vermesidir (<https://web.itu.edu.tr/toros/hava/karbonmonoksit.htm>).

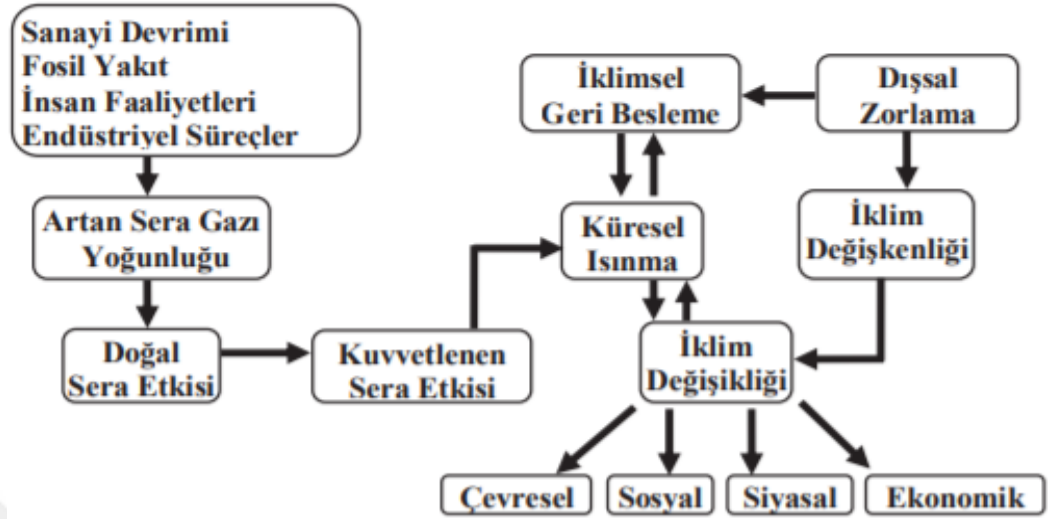
Başka bir önemli sera gazı, 1.8 ppm derişimle metandır. Metan yeraltındaki çökeltilerden sızan bir gazdır. Fakat organik maddenin doğal çürümesiyle de ortaya çıkmaktadır. Çürüme oksijenin olmadığı bir yerde oluyorsa metan üretilmektedir. Geviş getiren hayvanların midelerinde fermantasyon şeklinde de oluşabilmektedir (Sinn, 2016: 27).

Sera etkisi iklime etki eden faktörlerin başında gelmektedir. İngilizce “Greenhouse” olarak ifade edilen terim, Türkçeye yeşil ev şeklinde çevrilirken, içinde bitki yetiştirilen, cam ve benzer malzemeden yapılmış bir yer anlamına gelmektedir. Bir arabanın içinde, camdan içeri giren güneş ışınları iç hacmi ısıtırken cam duvar veya pencereler ise ısının dışarı çıkmasına engel olmaktadır. Atmosferde toplanan ve sera gazları adı verilen gazlar seranın duvarını oluşturan camın işlevini görmektedir. Bu gazlar şeffaftırlar; güneş ışınlarını geçirip, ısının uzaya kaçmasına engel olmaktadır. Bu gazların yoğunlukları ne kadar artarsa etkileri de o ölçüde artmaktadır (Muslu, 2000: 250).

Küresel iklim değişikliğinin ve küresel ısınmanın en önemli kaynağı sera gazı emisyonudur. Fosil yakıt kullanımından, ulaşım ve sanayi sektörlerinin çalışmalarından, enerji sektöründen ve tarımsal üretimden kaynaklanan sera gazı salınımının azaltılması küresel iklim değişikliğinin neden olacağı felaketlerin azaltılması bakımından hayati önem taşımaktadır (Atik, 2017: 121). Küresel iklim krizinin ana kaynağının insan faaliyetleri olduğu herkes tarafından kabul edilen bir gerçektir. Ancak bunu değiştirmek için atılan adımlar çok sınırlıdır.

Dünyanın ortalama ısısı on bin yıldır 14 santigrat derece olarak kalmıştır. Son 20-25 yıldan bu yana durum değişmiştir. Sanayi devriminin başlangıcından günümüze yeryüzü sadece 0.63 santigrat ölçüsünde bir ısınmayla karşı karşıya kalmıştır. Fakat son 50 yıl içindeki ısınmanın, son bir yüzyıllık ısınmanın iki katından büyük olduğu tespit edilmiştir (Keleş, 2013: 80). Önümüzdeki on yıllarda da önlem alınmazsa katlanarak devam etmesi beklenmektedir. İklim sisteminin bu kadar hızlı değişmesi ve beraberinde getireceği süreçler ve felaketlerle ilgili dünyanın öngörülemez bir döngüye gireceği tahmin edilmektedir.

Şekil 1: İklim Değişikliği Süreci

Kaynak: Başoğlu, Aykut, “Küresel İklim Değişikliğinin Ekonomik Etkileri”, KTÜ Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, Sayı. 7, 2014, ss. 175-196.

Şekil 1’de iklim değişikliğinin şematik bir anlatımı yapılmıştır. Sanayi Devrimi sonrası yaşanan teknolojik gelişmeler, kentleşme, fosil yakıt kullanımının artması gibi bazı önemli olaylar kullanılan enerji miktarını arttırmıştır. İkinci Dünya Savaşı’ndan itibaren, daha da artan ekonomik büyüme isteği enerji ihtiyacının artmasına neden olmuştur. Kömür, petrol gibi fosil yakıtlarla ihtiyaçların karşılanması, çevrenin zarar görmesine ve küresel iklim değişikliğinin hız kazanmasına neden olmuştur. Bununla birlikte fosil yakıt kullanımından dolayı meydana gelen ve sera gazı olarak isimlendirilen karbondioksit (CO₂) gazının atmosferdeki miktarı günden güne yükselmektedir. Bunun yanında tarımsal faaliyetler, ormansızlaşma, endüstriyel süreçler ve yanlış arazi kullanımı sonucunda metan, azot (nitro) oksit, florlu gazlar gibi diğer sera gazlarının atmosferdeki miktarları da bu dönemde gün geçtikçe yükselmiştir (Başoğlu, 2014: 180).

Doğal nedenlerle kendi seyrinde devam eden iklim değişikliğini kendi yörüngesinden çıkarıp, dünyayı sayılan gazlarla daha önce eşi benzeri görülmemiş şekilde kirleten insanlık bu nedenlerle sayısız afete neden olmuştur ve olmaktadır. Günümüzde etkilerini görmeye başladığımız küresel ısınmanın neden olduğu felaketlerin artarak devam etmesi beklenmektedir.

1.2. KÜRESEL İKLİM DEĞİŞİKLİĞİNİN ETKİLERİ

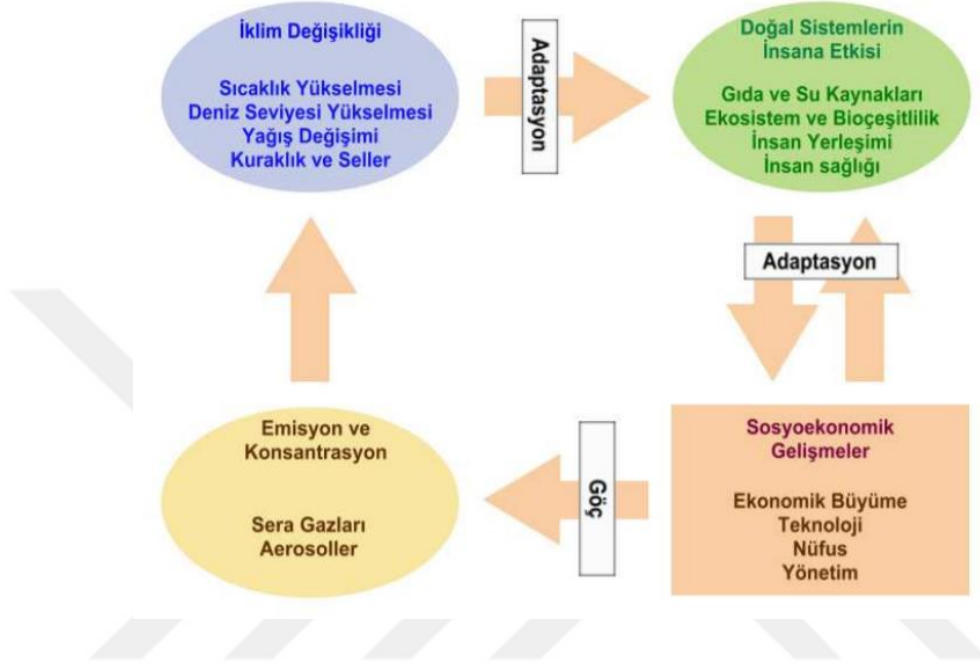
Ortalama yüzey sıcaklığının yükselmesi küresel ısınma olarak adlandırılmaktadır. Bu durum hem iklim değişikliğine yol açmakta, hem de iklim değişikliği kaynaklı küresel ısınma krizi daha da artarak devam etmektedir. Dışsal zorlamaların neden olduğu güneşin etkileri, volkanik hareketler ve dünyanın atmosferinde gerçekleşen değişiklikler bazı iklimsel geri besleme mekanizmaları da ısınma sürecini arttırmaktadır. Doğal iklim değişikliği nedenleri ile birlikte, insan eliyle gerçekleşen faaliyetlerden ötürü yaşanan küresel ısınma bugün mücadele ettiğimiz küresel iklim değişikliğine neden olmuştur. Tüm dünyayı ve insan faaliyetlerini etkileyen ve sınırlandıran bu değişim mutlaka çevresel, siyasal, sosyal ve ekonomik sonuçlar doğuracaktır.

Küresel iklim krizinin en önemli etkileri; aşırı hava olayları, Kuzey Kutbu, Grönland ve Antarktika'daki buzullarda büyük oranda erime ve bundan kaynaklı deniz seviyesinde yükselme, okyanus ve deniz suyu sıcaklıklarında artış ve asitleşme olarak sayılabilir. Sıcaklıkların artması ile birlikte; hidrolojik çevrimin değişmesi, kuraklık-çölleşme, kara ve deniz buzullarında erime, deniz seviyesinde yükselme, iklim kuşaklarının yer değiştirmesi ve yüksek sıcaklıklarla birlikte salgın hastalıkların ve etkilerinin artması gibi sosyo-ekonomik alanları ekolojiyi ve insan hayatını etkileyecek çok ciddi başlıklar olarak sayabiliriz (Dikmen, 2019: 75).

İnsan faaliyetlerini, refahını ve sağlığını hava ve iklim çeşitli yollardan etkilemektedir. Tarih boyunca, insanlar evlerini, yiyecek ve enerji üretimlerini büyük oranda iklim ve çevre ile uyumlu bir hayat tarzı oluşturmak için düzenleme ve kendisini bu kaynağa uyarlama amacı içinde yaşamıştır. İklim krizi, doğal iç süreçler ve dış zorlama unsurları ile atmosferin yapısındaki veya arazi kullanımındaki devamlı antropojen (insan kaynaklı) değişimlere yol açabilmektedir. Bahsedilen konu ile ilgili bilinmesi gereken başka bir önemli ifade ise, 'iklim değişkenliği' ya da 'değişebilirliğidir.' İklimsel değişkenlik, "tüm zaman ve alan ölçeklerinde iklimin ortalama durumundaki ve standart sapmalar ile uç olayların meydana gelmesi gibi öteki istatistiklerindeki değişimlerdir." İklimsel değişebilirlik, iklim sistemindeki doğal iç süreçlere (içsel değişebilirlik) veya doğal olarak oluşan dış zorlama

faktörlerindeki değişimlere (dışsal değişebilirlik) bağlı olarak meydana gelebilir (Türkeş, 2008: 27).

Şekil 2: Küresel İklim Değişikliğinin Oluşumu ve Etkileri

Kaynak: Çelik, S., Bacanlı, S. ve Hüsnu Görgeç, “Küresel İklim Değişikliği ve İnsan Sağlığına Etkileri”, <https://mgm.gov.tr/FILES/genel/saglik/iklimdegisikligi/kureseliklimdegisikligietkileri.pdf>, (9.10.2020).

Şekil 2’de iklim değişikliğinin oluşumu ve etkileri gösterilmiştir. Yağışlardaki değişimler, sıcak hava dalgaları, deniz seviyesinin yükselmesi insan sağlığını doğrudan etkilemektedir. İklim değişikliği tarım, suyun ve besinlerin kalitesi, çeşitli enfeksiyonel hastalıklar üzerinde ise dolaylı olarak etkilidir.

Eckstein ve diğerlerinin hazırladığı Küresel İklim Endeksi raporuna göre, 1999-2018 aşırı hava olaylarından en çok etkilenen ülkeler; Porto Riko, Myanmar ve Haiti olmuştur. 2018’de en çok etkilenen ülkeler ise Japonya, Filipinler ve Almanya olmuştur. Küresel olarak toplamda 12.000’i geçen aşırı hava olayının sonucu olarak yaklaşık 495 000 kişi ölmüştür ve 1999 ile 2018 yılları arasındaki kayıplar yaklaşık 3,54 trilyon ABD dolarına ulaşmıştır. 2018’de en çok etkilenen on ülkeden olan

Almanya, Japonya ve Hindistan uzun süreli sıcaklardan ötürü bir çok sorun yaşamıştır. Küresel ısınma ile birlikte önümüzdeki yıllarda en çok sorun yaşanacak konulardan birisi de artan sıcaklıklar olacaktır. Bugün Avrupa'da aşırı sıcak nöbetlerinin orataya çıkma olasılığı bir asır öncesine göre 100 kat daha fazladır (Eckstein, Künz, Schäfer ve Maik Wings, 2020: 4).

Dünya hızla ısınmaya devam etmektedir. Küresel çapta gerçekleşen bu ısınmayla birlikte ortaya çıkan iklim koşulları, uluslararası toplumun en önemli sorunu olarak kabul edilmektedir. İklim değişikliğinin olup olmadığı, varsa etkilerinin ne ölçüde olacağı tartışılırken bu değişikliğin insan kaynaklı olduğu genel kabul görmektedir. Kişileri, toplumları, devletleri ve genel olarak tüm gezegeni tehdit eden küresel iklim krizi bir güvenlik problemi olarak kabul görmektedir. Bununla beraber çevresel unsurların güvenlik yaklaşımları içinde belirgin olarak ortaya çıkması Kopenhagen Okulu'nun 'güvenlikleştirme' ve 'sektörel analiz' terimlerini temel alan çalışmaları ile bağlantılı olarak ortaya çıkmıştır. Kopenhagen Okulu, güvenlik kavramının kapsamını genişletmiş geleneksel anlayışın aksine güvenliğin devlet içi ve devlet dışı unsurları da kapsamı gerektiğinden bahsetmiştir (Vural, 2018: 58).

Küresel İklim değişikliğinin neden olacağı felaketleri Kegley ve Blanton şöyle sıralamıştır (Kegley ve Blanton, 2015: 621):

1. Küresel ısınma sonucunda buzulların erimesi ve suyun hacminin artmasıyla küresel deniz seviyesi artacaktır. Mevcut durum taşkınlara ve kıyı şeridinin daralmasına sebep olacaktır.
2. Sıcaklıktaki dalgalanmaların ölçeği ve sıklığı artacak, kışlar daha sıcak geçecek ve bu durumlar yükseklerde buz erimelerine ve çığ felaketlerine neden olacaktır.
3. Ölümlere neden olacak boyutta dünya genelinde yağışlar, fırtınalar ve kasırgalar gerçekleşecektir.
4. Mevcutta kuraklıkla mücadele eden yerler, su sıcak havada daha hızlı buharlaştığı için daha da kuraklaşacaktır.
5. Su baskılarının ve sıcaklıkların artmasıyla birlikte salgın hastalıklar artacaktır.

6. Tüm bu felaketler nedeniyle özellikle az gelişmiş ülkeler açlık ve susuzlukla mücadele edecektir.

Sanayi Devrimi bir yandan olumlu teknolojik gelişmeleri beraberinde getirirken bir yandan da dünya nüfusunda artışa yol açmış, bu durumda antropojenik sera gazı emisyonlarında yükselişe ve insan refahı ile ilgili endişelere neden olmuştur. Küresel iklim krizinin Türkiye'ye ilk etkisi şiddetli kuraklık olacaktır. Türkiye küresel iklim krizinden en fazla zarar görecektir bölge olan Akdeniz Havzasında bulunmaktadır. İklim krizi Türkiye'de su, tarım ve enerji sektörlerini ciddi ölçüde etkileyecektir. Türkiye'de gün geçtikçe artan nüfus ve yoğun sanayileşmeden kaynaklanan, toplam sera gazı emisyonları 1990'dan 2015'e kadar istikrarlı bir şekilde artmıştır. Türkiye'deki enerji sektörü toplam sera gazı emisyonlarının %67,8'inden sorumludur. Bunu %15,7 ile endüstriyel süreçler, %10,8 ile tarım sektörü ve %5,7 ile atıklar takip etmektedir. 2016-2099 yılları arasında modelleme çıktılarına göre, özellikle yaz aylarında, ülkenin çeşitli alanlarında ortalama sıcaklıkta 1°C ile 4°C arasında bir yükselme beklenmektedir (Şahin ve diğerleri., 2018: 201).

Yaşadığımız zaman dilimine kadar dört mevsim yaşanan Türkiye'de artık mevsim geçişleri hızlanmakta ve bu geçişlerden bitki örtüsü olumsuz etkilenmektedir. Küresel iklim değişikliğinin etkisi eskiye oranla çok daha fazla hissedilmektedir. Çöl kuşağının kuzeye doğru kaymasıyla birlikte Güneydoğu Anadolu Bölgesinde ürün çeşitliliği daha da azalacak, bu bölgedeki iklim değişecek ve toprak yapısı bu durumdan doğrudan olumsuz etkilenecektir. Küresel ısınma ile mücadele sadece Türkiye'nin değil tüm dünyanın sorunudur. Bu doğrultuda çözüm önerileri politika belirleme süreçlerine dâhil edilmelidir (Belli, 2019: 202).

Yağışların, kış aylarında yağmurdan kara geçmesi, hava sıcaklıklarının da yükselmesi ile beraber çok fazla kara ve dağlık alanlarda yüzey akışı debilerinin tepe noktalarının gün geçtikçe daha erken meydana çıkma durumu oluşmaktadır. Süreç kurak geçen zamanları çoğaltacak etkiyi de birlikte oluşturmaktadır. İlkbahar mevsiminde karın erime dönemlerinde karşılaşılan erkenleşme bu mevsimdeki yüzeysel akışın azalıp kış mevsimine doğru kaydığını ortaya çıkarmaktadır. İklim değişikliği nedeniyle buzulların yok olması sonucunda yüzey akışı kısa zamanda artmaktadır. Yaz ve sonbahar mevsimlerinde su miktarlarında düşüşler

görülmektedir. Bu şekilde daha uzun süren ve daha şiddetli kuraklıkların meydana gelmesi öngörülebilir. Dünyada ortalama bir milyardan çok insan dağlardaki kar ve buzulların erimesiyle su kaynaklarının beslendiği bölgelerde yaşamakta ve bu bölgelerde yüzey sularının akış sürecinde meydana gelen kaymalar neticesinde su kaynaklarının kullanımında çeşitli sıkıntılar ortaya çıkmaktadır. Bahsi geçen konu, Türkiye'de Dicle ve Fırat nehirlerinin debilerinin hem miktarını hem de tepe debisi görünme sürecini değiştirecektir (Şen, 2022: 7).

1.3. KÜRESEL İKLİM KRİZİNE ULUSLARARASI ÇÖZÜM ARAYIŞLARI

1.3.1. Birleşmiş Milletler Çerçeve Sözleşmesi Öncesi Gelişmeler

1960'larla beraber Batı ülkelerinin büyük çoğunluğu öğrenci hareketleri ve diğer çeşitli hareketlerle mücadele ederken, özellikle Barış Hareketleri, Anti-Nükleer Hareketler, Kadın Hareketleri daha fazla ön plana çıkmıştır. Sol siyasal düzlem içinde yükselen eylem dalgası zaman geçtikçe toplumun diğer üyelerinin de dikkatini çekmeye başlamıştır. Doğa ile ilişkili araştırmalar yayımlandıktan sonra bu eylemler ekolojik bir yöne doğru eğilmiştir (Görmez, 2015: 58). İklim değişikliğinin etkilerinin gün geçtikçe daha çok hissedilmesi ile birlikte toplumun da ilgisini çekmeye başlamıştır. Çevresel sorunlara ilişkin ilgi yeni bir konu değildir. Geçmişten günümüze hep insanlığın gündeminde olmuştur ve yol haritalarını belirlemiştir.

Politik ekolojinin diğer hareketlerin bir kesişim kümesi olduğu söylenebilir. Sosyalizmin, anarşizmin, feminizmin; diğer düşünsel akımlar ve yeşil düşüncenin gölgesinde tekrar yazıldığını veya eski politik düşüncelerin iklim krizinin belirlediği yenedünyaya uyumlu olmak için siyasi iddialarını ve bakışlarını temellerine dokunmadan yeniden yazıldığı yorumu yapılabilir. Son 40 yıldır yeşil bir feminizm, yeşil bir sosyalizm, yeşil bir anarşizm hatta yeşil bir kapitalizm mümkün görülmüştür (Dobson ve Eckersley, 2006'dan aktaran Şahin, 2017: 17).

Bütün kademelerde gerçekleştirilen yeni gelişmelerin iklim krizini yavaşlatması veya durdurması bakımından küresel olarak ortaya konulan çabanın bir temeli olması gerekmektedir. Medeniyetin kendi kendini yok edebilme ihtimali vardır. Tüm dünyada ulaştığı boyut değerlendirilecek olursa çok ciddi sonuçları

olacağı kesin olarak görülmektedir. Kıyamet kavramı artık dini ya da ruhani bir hesap günü anlamında değil, bunun yerine toplum ve ekonomide çok yakında yaşanacak bir ihtimal olarak görülmektedir. İklim değişikliği kontrol altına alınmazsa yalnız başına insanlığı oldukça kötü bir duruma sürükleyebilecektir. Bununla birlikte güvenilen enerji kaynakları da bitecektir. Kitlesele imha silahlarının kullanıldığı çatışmaların yaşanması beklenen bir sonudur. İklim değişikliği konusundaki her sorun bir başkası ile kesişmektedir (Giddens, 2011: 328).

Çevre sorunlarının geldiği noktayı göstermek için Roma Kulübünün “Ekonomik Büyümenin Sınırları” isimli araştırması, 1972 Stockholm Konferansı ile beraber hayati bir anlam taşımaktadır. Roma Kulübü önderliğinde Dr. Dennis L. Meadows başkanlığında yapılan çalışma Roma Kulübünün “İnsanlığı Tehdit Eden Sorunlar Projesi” doğrultusunda yapılmıştır. Çalışmada dünyadaki ekonomik büyümeyi belirleyen ve bunun sonucunda onu sınırlayan tarımsal üretim, nüfus, doğal kaynaklar, sanayi üretimi, çevre kirlenmesi ve bozulması gibi konular incelenmiştir (Görmez, 2015: 58).

Geçmişten günümüze yaşanan çevre problemlerinin en başında şüphesiz küresel iklim krizi yer almaktadır. İklim değişikliği hususunda en kapsamlı ve güncel bilimsel araştırmaları birleştiren IPCC Altıncı Değerlendirme Raporunun (AR6) birincisi İklim Değişikliğinin Fiziksel Temelleri hakkındaki raporunda; küresel iklim krizine ilişkin sonuçların ve etkilerin beklenenden daha önce ve daha tehlikeli olarak ortaya çıkacağından bahsedilmiştir. Mevcut raporda, dünyanın sanayileşmeden önceki dönemle karşılaştırıldığında 1,20°C daha sıcak olduğu, iklim değişikliği sonuçları sıcaklıktaki yükselişin 1,50°C veya 2,0°C olduğu durumlarda da giderek artacağı söylenmiştir. Son zamanlarda yaşanan Kaliforniya, Sibiry, Yunanistan ve Türkiye’deki yangınlar; Sibiry ve Kanada’daki sıcak hava dalgaları; Avrupa, Çin ve Hindistan’daki seller gibi felaketleri, araştırmalara göre küresel sıcaklık miktarındaki 1,20°C yükselişin neticeleridir. Fakat ikazlar devam ederken, sıcakların yükselmesi, yıkıcı sonuçların da bir o kadar artacağını göstermektedir (Birpınar, 2022: 21).

Bir devletin egemenliğine yönelik veya iç huzurunu bozacak askeri veya siyasal tehditler geleneksel anlamda güvenlik kavramına karşılık gelmektedir. Ancak günümüzde kavram, geleneksel sınırlarının dışına çıkmıştır. Çevresel sorunlar da artık günümüzde ulusal güvenliğin bir parçası olmuştur. Yaşanılan çevre, ekosistem,

küresel, ulusal ve yerel nitelikte çeşitli sorunlarla karşı karşıya gelince güvenlik kavramının da sınırlarının genişlemesi gerekmiştir. Bu bakışla 1970’li yıllardan itibaren çevresel sorunlar da dâhil edilerek ulusal politikalar düzenlenmiş ve bununla birlikte uluslararası belgelerde de gözetilerek düzenlemeler yapılmıştır. Çevresel güvenlik kavramı ilk defa Brundtland Yazanağı olarak bilinen ve Ortak Geleceğimiz ismi ile dilimize yerleşen Birleşmiş Milletler Çevre ve Kalkınma Yarkurulu Yazanağında yer almıştır. Paris Şartı, Maastricht (1992), Amsterdam (1997), Avrupa Güvenlik Şartı (1999) Antlaşmalarında da yer almıştır. AGİT ve NATO gibi uluslararası birliklerle saygın sivil toplum örgütleri çevresel güvenlik kavramından bahsetmişlerdir (Keleş, 2015: 45).

İklim krizini durdurmaya ilişkin küresel ortaklıkların 40 yıldan fazla bir tarihi vardır. Yapılan görüşmelerde gelişmiş ülkeler ve gelişmekte olan ülkelerle birlikte, iklim krizinin kötü sonuçlarına dair kararlar alınmaktadır. Küresel toplantılara katılıp protokollere imza atan Türkiye’de bu çalışmalarda bulunmaktadır. Araştırmaların, gelecek için çizdiği karamsar resim, devletleri birlikte hareket ederek küresel iklim sisteminin korunmasına ilişkin uluslararası önlemler almaya zorlamaktadır. 1970’lerin ikinci yarısından itibaren başlayan bu çabalar, 2000’li yıllarda hızlanmıştır (Şanlı ve diğerleri. 2017: 201).

BMİSÇS’den önceki dönemlerde yaşanan çevresel sorunların çözümüne yönelik yaşanan gelişmeler aşağıdaki Tablo 2’de özetlenmiştir (Öztürk ve Öztürk, 2019: 530).

Tablo 2: Birleşmiş Milletler İklim Değişikliği Çerçeve Sözleşmesi Öncesi Çevre ve İklim Değişikliğinin Yol Açtığı Problemlerin Ele Alındığı Önemli Gelişmeler

Tarih	Konferans
1972	<i>Stockholm-Uluslararası İnsan Çevresi Konferansı.</i> (Sonucunda Stockholm Deklarasyonu yayımlanmıştır. Eylem planını, Birleşmiş Milletler Çevre Programı’nın (UNEP) kurulmasını ve Çevre Fonu üzerindeki kararları içerir. Her bireyin sağlıklı ve dengeli bir çevrede yaşama hakkına sahip olduğu benimsenmiştir)
12-23 Şubat 1979	<i>1. Dünya İklim Konferansı</i> (CO ₂ birikimine ve fosil yakıtlara dayalı küresel iklim değişikliğine dikkat çekilmiştir. II. ve III. konferanslar Cenevre’de 1990 ve 2009’da gerçekleştirilmiştir.)
1985	<i>Villach Uluslararası Sera Gazları Toplantısı ve Ozon Tabakasının Korunması için Viyana Sözleşmesi</i>
Eylül 1987	<i>Ozon Tabakasını İncelten Maddelere Dair Montreal Protokolü</i>

	(Protokolde belirtilen azaltımın çabuklaştırılması için 1990'da Londra, 1992'de Kopenhag, 1995'de Viyana, 1997'de Montreal, 1999'da Pekin ve 2007'de Montreal'de yeniden düzenlenmiştir)
27-30 Haziran 1988	<i>Değişen Atmosfer Toronto Konferansı</i>
Kasım 1988	<i>Dünya Meteoroloji Örgütü (WMO) ve Birleşmiş Milletler Çevre Programı (UNEP) tarafından IPCC'nin (Intergovernmental Climate Change Panel/Hükümetlerarası İklim Değişikliği Paneli) Kurulması</i> (BM bünyesinde uluslararası sözleşmelere teknik altyapı sağlanmıştır. 1990'daki I. IPCC Değerlendirme Raporu'nda (FAR) uluslararası bir anlaşma için çağrı yapılmıştır. 1995'teki IPCC II. Değerlendirme Raporu'nda (SAR) iklim değişikliğinin insan kaynaklı olduğu açıklanmıştır. 2001'deki IPCC'nin III. Değerlendirme Raporu (TAR) COP 7 gibi 2001 yılında, IPCC IV. Değerlendirme Raporu (AR4) COP 13 gibi 2007 yılında, IPCC V. Değerlendirme Raporu (AR5) ise 2013 yılında yapılmış ve bunda küresel iklim değişikliğinin %95 oranında insan kaynaklı olduğu belirlenmiştir)
Aralık 1988	<i>BM Genel Kurulu'nun 43/53 nolu kararı</i>
Kasım 1989	<i>Atmosferik ve İklimsel Değişiklik Konulu Bakanlar Konferansı</i>
21 Aralık 1990	<i>BM Genel Kurulu'nun 45/212 nolu kararıyla "Hükümetlerarası Görüşme Komitesi (INC/HGK)"</i>
INC'nin, BMİDÇS imzalanıncaya kadarki toplantıları	4-14 Şubat 1991 – Washington
	19-28 Haziran 1991 – Cenevre
	9-20 Eylül 1991 – Nairobi
	9-20 Aralık 1991 – Cenevre
	18-28 Şubat / 30 Nisan-9 Mayıs 1992 – New York
3-14 Haziran 1992	<i>Birleşmiş Milletler Çevre ve Kalkınma Konferansı</i> (Rio de Janeiro'da BMİDÇS imzaya açılmış; INC tarafından UNFCCC/BMİDÇS metni kabul edilmiştir)
INC'nin, BMİDÇS yürürlüğe girmesine kadarki toplantıları	7-10 Aralık 1992 – Cenevre
	15-20 Mart 1993 – New York
	16-27 Ağustos 1993 – Cenevre
	7-18 Şubat 1994 – Cenevre
21 Mart 1994	<i>BMİDÇS'nin yürürlüğe girmesi</i> (Rio'daki Yeryüzü Zirvesi'nde ayrıca BM Çölleşme ile Mücadele Sözleşmesi/UNCCD ve BM Biyoçeşitlilik Sözleşmesi/UNCBD kabul edilmiştir)

Kaynak: Öztürk ve Öztürk, 2019: 530

İklim değişikliğinin nedenlerinin ve sonuçlarının karmaşıklığı ve çok boyutlu doğası, çıkar çatışmalarını birden fazla ölçekte ve çeşitli politika aktörleri arasında yönetebilen ve çözebilen yönetim sistemleri gerektirmektedir. Küresel Güney'de bu daha önemlidir, çünkü ülkelerin önceliklerinin, güçlü uluslararası çıkarlardan etkilenmesi beklenmektedir. Azaltma, adaptasyon ve kalkınma hedeflerinin daha iyi yönetimi, iklim değişikliği tepkileri açısından farklı yönetim düzeylerinde konumlandırılmış aktörlerin çıkarlarının farklılığını azaltmaya yardımcı olabilecektir. Bir çevre sorunu olarak iklim değişikliğinin daha geniş ölçeği ile yargı alanları etrafında örgütlenen yönetim yapıları arasındaki uyumsuzlukların üstesinden gelme çabaları, mevcut ve açık çapraz düzeyli işlevlere sahip yeni kurumlardan yararlanan özel çözümler gerektirmektedir (Gregorio ve diğerleri, 2019: 73).

1.3.2. İklim Değişikliği Çerçeve Sözleşmesi (1992 İmzaya Açılma, 1994 Yürürlüğe Girme, 2004 Türkiye'nin Taraf Olması)

İnsan faaliyetlerinin yol açtığı küresel ısınmanın mevcut iklim sistemindeki etkileriyle mücadele için atılan en önemli adım 1992 yılında Rio de Janeiro'da yapılan Birleşmiş Milletler Çevre ve Kalkınma Konferansı'nda imzaya açılan Birleşmiş Milletler İklim Değişikliği Çerçeve Sözleşmesi'dir. 1994'te yürürlüğe giren BMİDÇS'ne 200'e yakın ülke taraf olmuştur. Sera gazı salımlarının azaltılması ve sera gazı yutaklarının korunması ve arttırılması tavsiye edilmektedir. "Ortak ama farklılaştırılmış sorumluluk" ilkesi önemlidir. Çünkü ülkelerin bazılarının sanayileşme ile birlikte küresel ısınmaya neden olan gazların atmosfere diğer ülkelerden daha çok salmalarından kaynaklı daha çok sorumluluk alması gerektiğine dayanmaktadır (<https://www.tr.undp.org>).

Sözleşmeye göre bu sorumluluk paylaşımında ülkeler 3 guruba ayrılmıştır. Birincisi; Ek-I Ülkeleri: Buradaki taraf ülkeler daha çok sera gazı salımlarını azaltmak veya sınırlandırmakla yükümlüdür. 1992 yılından beri OECD üyesi olan ülkeler ve AB ile birlikte Pazar ekonomisine geçiş sürecindeki ülkelere oluşan iki ülke gurubu yer almaktadır. Toplamda 42 ülke ve AB bu grupta yer almaktadır. İkincisi; Ek-II Ülkeleri: Birinci gruptaki ülkelere ek olarak gelişmekte olan taraf ülkelere sözleşme çerçevesinde teknoloji transferi ve iklim değişikliği ile mücadelede finansman sağlamakla sorumlu olmuşlardır. Bu grupta ise 23 ülke ve AB yer almaktadır (<https://www.tr.undp.org>).

Bahsedilen sözleşme, devletlerin ortak fakat farklı sorumlulukları, ulusal ve bölgesel kalkınma öncelikleri, amaçları ve özel şartları değerlendirilerek, Tarafların hepsi için insanların neden olduğu sera gazı salımlarının azaltılması, iklim değişikliğinin önlenmesi ve sonuçlarının etkilerinin hafifletilmesi vb. alanlarda ortak yükümlülüklerden bahsedilmiştir. İnsanların neden olduğu sera gazı salımlarını 2000 yılına kadar 1990 seviyesine düşürme, Ek I Taraflarına (OECD ve eski sosyalist Doğu Avrupa ülkeleri); gelişmekte olan ülkelere mali kaynak ve teknoloji transferi, onların özel ihtiyaçlarının giderilmesi gibi belli başlı hususlarda esas yükümlülükler ise Ek II (OECD ülkeleri) Taraflarına verilmiştir (Türkeş, 2001: 17).

OECD üyesi olan Türkiye, BMİDS 1992 yılında kabul edildiğinde gelişmiş ülkelerle beraber Sözleşme'nin EK-1 ve EK-II listelerine eklenmiştir. Marakeş'te 2001'de gerçekleşen 7. Taraflar Konferansı'nda (COP7) alınan 26/CP.7 sayılı kararla Türkiye'nin diğer EK-I taraflarından farklı olduğu kabul edilerek sadece EK-I listesine yazılmıştır. Türkiye 24 Mayıs 2004'te BMİDÇS'ne taraf olmuştur (<https://iklim.csb.gov.tr/kyoto-protokolu-i-4363>).

1.3.3. Kyoto Protokolü (1997 İmzaya Açılma, 2005 Yürürlüğe Girme, 2009 Türkiye'nin Taraf Olması)

Kyoto Protokolü 1997'de bazı ülkelerin ilk kez sera gazı emisyonlarını belli miktarlarda azaltma taahhüdü içerdiği için iklim politikalarında yeni bir seviye olmuştur. Beş yıl önce imzalanan Rio De Janeiro Çevre Antlaşması sadece CO₂ üretiminde kesinti yapılması doğrultusunda sözler içermekte ve hangi ülkenin ne kadar kesintiye gideceğine dair bilgi yer almamaktaydı. Bu yüzden 1995'te Berlin'de düzenlenen sonraki Dünya İklim Zirvesi'nde sanayileşmiş ülkeler için kesinti hedefleri ve bunların vadelerinin belirleneceği bağlayıcı bir protokol geliştirme müzakerelerine başlanmasına karar verilmiştir. "Berlin Şartı" olarak isimlendirilen protokol daha sonra Kyoto Protokolüne eklenmiştir (Sinn, 2016: 53).

İnsanlığın tehlikeli gidişatının önüne geçmek veya en azından yavaşlatmak amacıyla çözüm arayan 169 ülkenin katılımıyla 11 Aralık 1997 tarihinde Kyoto Protokolü imzalanmış ancak 16 Şubat 2005 tarihinde yürürlüğe girebilmiştir. Protokolün amacı, sera gazı salım miktarının iklim için tehlikeli boyutta olmayacağı seviyelerde dengede kalmasını sağlamaktır. Kyoto Protokol'ü savunucuları, protokolün amaca ulaşma anlamında atılan ilk ciddi adım olduğunu ve amaca ulaşana kadar hedeflerin değiştirileceğini söylemiştir. Küresel bir sorun olan iklim değişikliği ancak küresel bir ortaklıkla çözülebilecektir (Keskin, 2010: 62).

Taraflardan bazılarının, ilk yükümlülük döneminde sera gazı salımlarını arttırma imtiyazı verilirken (Avustralya % 8, İzlanda % 10 ve Norveç % 1 vb.), Yeni Zelanda, Rusya Federasyonu ve Ukrayna'nın sera gazı salımlarında 1990 seviyelerine göre herhangi bir farklılık olmayacaktır. Avrupa Birliği, birlik olarak ve üye ülkeler açısından % 8'lik bir azaltma sözü vermiştir. Protokol'de ABD için kabul

edilen salım azaltma yükümlülüğü % 7'dir. ABD, henüz Kyoto'da iken Başkan Yardımcısı Al Gore, bu yükümlülüğü kabul etmeyeceklerini ve değiştirmek için mücadele edeceklerini söylemiştir. ABD daha sonra, Buenos Aires'de yapılan TK-4'ün bitiminde, Kyoto Protokolü'nü toplantı esnasında imzaladığını, fakat daha önce bahsettikleri şekilde, Çin ve Hindistan gibi gelişmekte olan anahtar ülkeler sera gazı salımlarını sınırlandırma ile ilgili olarak herhangi bir yükümlülük almadıkça, Kyoto Protokolü'ne taraf olmayacaklarını söylemiştir (Türkeş, 2001: 17).

Devletlerin, küresel ısınmanın gezegenimize etkilerini azaltmayı amaçlayan Sözleşme ve Protokol karşısındaki tutumları çıkarları ile bağlantılıdır. Hollanda, İtalya, Almanya, Fransa, Danimarka, Finlandiya ve İsveç gibi Avrupa ülkeleri ile birlikte Japonya ithal enerji kaynaklarına bir ölçüde bağımlı olan, bir taraftan yaşam standartlarının seviyesini korumaya çalışırken, bir yandan da fosil yakıtların kullanılmasının azaltılmasına hayır demeyen devletlerdir. İkinci gruptaki ülkeler ise ucuz enerji kaynaklarının olmasının yanında enerji kullanma kültürünün yeteri kadar gelişmediği ülkelerdir. Rusya Federasyonu, ABD, Hindistan, Çin Halk Cumhuriyeti, Brezilya ve Meksika bu ülkeler arasındadır. Son grupta ise petrol üretimi yapan Arap ülkeleri ile birlikte Avustralya ve Norveç gibi ülkeler yer almaktadır (Keleş, 2015: 81).

Türkiye, 5386 Sayılı BMİDÇS'ne Yönelik Kyoto Protokolüne Katılmasının Uygun Bulunduğuna Dair Kanun'un 5 Şubat 2009'da TBMM tarafından kabulü ve 13 Mayıs 2009 tarih ve 2009/14979 Sayılı Bakanlar Kurulu Kararı'nın ardından, katılım aracının Birleşmiş Milletlere sunulmasıyla 26 Ağustos 2009 tarihinde Kyoto Protokolü'ne taraf olmuştur. Kyoto kabul edildiği zaman taraf olmayan Türkiye, EK-I Taraflarının sayısallaştırılmış salım sınırlama veya azaltım yükümlülüklerinin tanımlandığı Protokol EK-B listesinde yer almamıştır. Bu nedenle Protokol'ün 2008-2012 yıllarını kapsayan birinci yükümlülük döneminde Türkiye'nin herhangi bir sayısallaştırılmış salım sınırlama ya da azaltım yükümlülüğü yoktur (<https://iklim.csb.gov.tr/kyoto-protokolu-i-4363>).

1.3.4. Paris Anlaşması (22 Nisan 2016 İmzaya Açılma, 4 Kasım 2016 Yürürlüğe Girme, 7 Ekim 2021 Türkiye’de Yürürlüğe Girme)

12 Aralık 2015’te Paris İklim Zirvesinde tüm taraflar Paris Anlaşmasını kabul etmiştir. 1997 Kyoto Protokolü’nden beri bu denli küresel boyutta buluşma imkânı bulamamıştır. Küresel iklim değişikliğine yol açan sera gazı emisyonlarının azaltılması hususunda gelişmiş ve gelişmekte olan ülkeler arasında karar birliği sağlanamamaktaydı. Günümüze kadar felaketlere neden olan gelişmiş ülkeler ve milenyumun başlamasıyla gelişmekte olan ülkelerin daha fazla sera gazı salacağı gerçeği olmasına rağmen sorumluluk alma hususunda ortak bir çaba beklenmektedir (Karakaya, 2016: 2).

Paris anlaşması, iklim değişikliği ile ilgili iç politikanın içeriğini hükümetlere bırakan, fakat fiilleri geliştirmek, uygulamak ve düzenli olarak güçlendirmek için uluslararası yasal yükümlülükler oluşturan, ülkeler arasında bir laissez-faire anlaşmasıdır. Ulusal politikalar, ciddi bir uluslararası şeffaflık olgusuna ve küresel incelemelere dâhil edilerek ve birbirini izleyen politika planları gün geçtikçe daha güçlü olmalıdır. Paris anlaşmasının etkinliğini değerlendirmek için henüz çok erken olması ile birlikte, uluslararası bir uzlaşa sağlaması bakımından siyasi bir başarı olarak kabul edilebilir. Tüm büyük devletler anlaşmayı onaylamıştır ve taban tabana zıt çıkarlara sahip ülkeler Paris anlaşmasını desteklemiştir. Modern tarihin en tartışmalı konularından biri üzerinde uzlaşmaya varılmasının mümkün olabilmesi anlaşmanın ne kadar önemli olduğunu göstermektedir (Dimitrov, 2016: 2).

Paris Anlaşması 5 Ekim 2016 tarihinden itibaren, küresel sera gazı emisyonlarının %55’inden sorumlu en az 55 tarafın anlaşmayı kabul etmesi şartının karşılanması ile birlikte, 4 Kasım 2016 tarihinde yürürlüğe girmiştir. Türkiye ise Paris Anlaşması’nı, 22 Nisan 2016’da, New York’ta düzenlenen Yüksek Düzeyli İmza Töreni’nde 175 ülke temsilcisiyle birlikte imzalamıştır (<https://iklim.csb.gov.tr/paris-anlasmasi-i-98587>).

Paris Anlaşması’nda tüm tarafların sera gazı azaltım konusunda sorumluluk alması kabul edilmiştir. Fakat bu sorumluluk gelişmiş ülkelerin daha fazla alması ve mutlak azaltım yapması, gelişmekte olan ülkeler için ise “ortak fakat farklılaştırılmış sorumluluk” ilkesi doğrultusunda mevcut kapasitelerine göre azaltım yapmalarını

kapsamaktadır. Gelişmiş ülkelerin 2050 sonrası için sıfır emisyon seviyesine gelmeleri beklenmektedir. 1 dereceye ulaşan küresel ısınmanın 2 derecenin altına düşmesi ve mümkün olduğu kadar 1,5 derece seviyesinde tutulmasında karar birliği sağlanmıştır (<https://unfccc.int/resource/docs/2015/cop21/eng/l09r01.pdf>).

Türkiye, Niyet Edilen Ulusal Katkı Beyanını 30 Eylül 2015 tarihi itibarıyla Sözleşme Sekretaryasına bildirmiştir. Türkiye'nin ulusal katkı beyanına göre, sera gazı emisyonlarının 2030 yılında referans senaryoya (BAU) göre artıştan %21 oranına kadar azaltılması taahhüt edilmiştir. Türkiye Büyük Millet Meclisi tarafından "Paris Anlaşmasının Onaylanmasının Uygun Bulunduğuna Dair Kanun" 7 Ekim 2021 tarihli ve 31621 sayılı Resmi Gazete 'de yayımlanarak yürürlüğe girmiştir (<https://iklim.csb.gov.tr/paris-anlasmasi-i-98587>).

1.3.5. Endüstriyel Döngü / Avrupa Horizon 2021

Avrupa Birliği'nin toparlanmasını, küresel felaketlere, zorluklara, iklim değişikliğine hazırlıklı olmasını bu konulardaki dayanıklılığını arttırmak ve gelişmeler hususunda AB'yi hızlandırmak için Dokuzuncu Avrupa Araştırma ve İnovasyon Çerçeve programı olan Horizon Europe (2021-2027), önemli bir çalışmadır.

AB'nin Avrupa Yeşil Anlaşması ile 2050 yılına kadar iklim nötr hale gelmeyi taahhüt etmesi ile birlikte böyle bir geçişi sağlayabilmek için yeni temiz teknolojiler, sosyal geçişler alanlarında araştırmalar yapması gerekmektedir. Bu konudaki başarısını araştırma ve yenilik, daha iyi hava kalitesi, sağlıklı topraklar ve okyanuslar, gıda ve beslenme güvenliği, artan istihdam, sosyal içerme, sürdürülebilir kaynak yönetimi ve fosil yakıtlara bağımlılığın azaltılması gibi etkileri ve ortak faydaları doğrudan etkileyen bu geçişin hızı belirleyecektir. Bu nedenle böyle bir stratejik planla birlikte yol haritasını belirlemiştir.

AB'nin siyasi önceliklerine ve toparlanma planına yanıt olarak, 2021-2024 dönemi için AB araştırma ve inovasyon için aşağıdaki dört temel stratejik yönelim tanımlanmıştır:

- İnsanı merkezine alan teknolojiler ve yeni gelişmeler sayesinde dijital ve yeşil geçişleri hızlandırmak ve yönlendirmek için önemli dijital, imkân veren ve

gelişen teknolojilerin, sektörlerin ve değer zincirlerinin geliştirilmesine öncülük ederek açık bir stratejik özerkliği tavsiye ve teşvik etmek,

- Avrupa'nın ekosistemlerini ve biyolojik çeşitliliğini restore etmek ve gıda güvenliğini, temiz ve sağlıklı bir çevreyi sağlamak için sürdürülebilir doğal kaynakları yönetmek;

- Hareketlilik, enerji, inşaat ve üretim sektörlerinin dönüşümü aracılığıyla Avrupa'yı dijital olarak etkinleştirilen ilk döngüsel, iklim açısından nötr ve sürdürülebilir ekonomi yapmak;

- Daha esnek, tehditlere ve afetlere karşı hazırlıklı ve duyarlı, eşitsizlikleri önemseyen ve yüksek kaliteli sağlık hizmeti veren ve tüm vatandaşları yeşil ve dijital dönüşümlere yönelmeyi teşvik eden kapsayıcı ve demokratik bir Avrupa toplumu yaratmak (Horizon Europe - Publications Office of the EU (europa.eu)).

Bu doğrultuda şu başlıklara odaklanmıştır;

1. Sağlık,
2. Kültür, Yaratıcılık ve Kapsayıcı Toplum,
3. Toplum için sivil güvenlik,
4. Dijital, Endüstri ve Uzay,
5. İklim, Enerji ve Hareketlilik.

İKİNCİ BÖLÜM

DENİZ SEVİYESİNİN YÜKSELMESİ BAĞLAMINDA SINIR GÜVENLİĞİ VE İKLİM ADALETİ

2.1. İKLİM DEĞİŞİKLİĞİ VE SINIR GÜVENLİĞİ

Sınır bir ülkenin egemenlik haklarını kullandığı toprak parçasını diğer devletlerden ayıran bir varsayım çizgisidir. Bahsedilen egemenlik hakları yalnızca kara parçası ile ilişkili değildir. Bununla birlikte iç sular, karasuları, kara sahası ve yer altı vb. bölgeleri de içine almaktadır. Sınırları belirlerken iki yöntem kullanılmaktadır; birincisi var olan sınırların saptanmasıdır. Var olan sınır iki devlet arasında eski bir sınır da, bir eyalet ya da il sınırı da olabilmektedir. İkincisi yeni bir sınır belirlenmesidir. Sınır oluşturulurken yapay ve doğal unsurlardan faydalanılmaktadır. Enlem ve boylamlar yapay sınırları, dağlar, nehirler gibi coğrafi alanlar ise doğal sınırları belirlemektedir. Bununla birlikte etnik ve dini sınırlar ülkelerarasındaki sınırların meydana gelmesinde etkili olabilmektedir (Parlak, 2011: 701).

Uluslararası hukuk alanında devletlerin egemenliklerinin bir şartı olarak mülkleri olan toprak parçaları ile birlikte deniz ve hava sahaları üstünde yönetebilme, hareket edebilme ve karar verme yetkileri mevcuttur. Ülkeler egemenliklerinin bulunduğu bu alanların iç güvenliğini sağlamakla birlikte, diğer ülkelerin kendilerine zarar vermemelerini sağlarlar. Bu bakımdan devletlerarasındaki sınırların belirlenmesi hem güvenlik hem de devletlerarası barış için çok önemlidir (Saltaş ve Aktel, 2021: 432). Küreselleşme ile birlikte sınır kavramı iki ülkeyi birbirinden ayıran çizginin çok ötesinde farklı anlamlar kazanmıştır. Sınır kavramı gibi egemenlikte sadece toprak kaybı anlamına gelmemektedir.

Egemenlikte sınır kavramı toprak kaybı anlamının yanında liman, sanayi, ticari, turizm, eğitim yapılarının ve bireysel ve kurumsal sahipliklerin de varlığına karşılık gelmektedir. Bununla birlikte doğal güzellik olarak isimlendirilen nehir, göl, delta, koy, körfez ve kumsal alanları ve deniz flora ve faunasının zarar görmesi ve yok olması durumlarını da ifade etmektedir (Ertekin, 2020: 1316). İklim değişikliğinin mağduru olmakla birlikte ülkeler kaybedilen topraklar ve

zenginliklerin yanı sıra daha çok zarar gören ve artık kendi topraklarında yaşayamayan insanlar içinde çözüm bulmak durumunda kalacaktır.

Küresel iklim krizi, yerinden edilme ve göçün zaman geçtikçe ana kaynağı haline gelmektedir. Bu göçün kaynağı, bir kasırga veya ani sel gibi belirli bir afet olayının yanı sıra kuraklık ve deniz seviyesinin yükselmesi gibi yavaş yavaş gelişen bir afet de olabilmektedir (Miller ve diğerleri, 2021: 1). Çeşitli sıkıntılar nedeniyle ülkelerinden ayrılan ve göç eden milyonlarca kişinin mülteci olma istekleri, askeri ihlaller seviyesinde sınır güvenliğinin klasik tanımı dâhilinde incelenmelidir. Hukuki olmayan sınır hareketliliği bu açıdan “ulusal sınırları korumak” ifadesi ile anlam kazanmaktadır (Karaman, 2019: 221).

Şekil 3: 1968-2015 Yılları Arasında İnşa Edilen Sınır Duvarları

Kaynak: TNI/Centre Delas/StopWapenhandel (2020) A Walled World – Towards a Global Apartheid <https://www.tni.org/en/walledworld> den aktaran Miller ve diğerleri, 2021: 14

Çoğu 2000'den beri olmak üzere son 50 yılda, toplam 63 sınır duvarı inşa edilmiştir. Bazı AB üye ülkeleri, Afganistan'ı Taliban'ın devralması ve AB ile Beyaz Rusya arasında artan gerilimin ardından yakın zamanda yenilerini inşa edeceğini duyurmuştur. İsrail en fazla duvara sahip ülke (altı), onu Fas, İran ve Hindistan (üç) ve Güney Afrika, Suudi Arabistan, Birleşik Arap Emirlikleri (BAE), Ürdün, Türkiye, Türkmenistan, Kazakistan, Macaristan ve Litvanya (iki) izlemektedir (Miller ve

diğerleri, 2021: 14). Dünya siyasetindeki olumsuz gelişmeler de sınır duvarı inşa etme çalışmalarını körüklemektedir. Fakat bunların en güçlü ve etkin olanının iklim değişikliği olması beklenmektedir.

Hindistan'ın sınır duvarları, büyük ölçüde iklim krizinin tahrip ettiği Bangladeş ülkesi boyunca 6.540 km'yi kapsamaktadır (Miller ve diğerleri, 2021: 14). Yeni sınır duvarları inşası durumunun ne yazık ki katlanarak devam etmesi beklenmektedir. Sınır duvarları, gözetim teknolojisine harcanan milyarlarca doları ve on binlerce silahlı sınır askerlerini de içeren sınır militarizasyonunun yalnızca bir örneğidir.

Çoğunlukla kıyılarda bulunan metropol kentler, liman kentleri vb. yerleşimler için deniz seviyesindeki artış ve doğal felaketlerin getireceği yıkım ekonomik olarak büyük riskler meydana getirmektedir. Sahip olunan sınırlarda ortaya çıkacak değişimler ve yerel haklar hususunda daha çok uyuşmazlıkların meydana gelmesi beklenmektedir. Ülkeler arasındaki sınır anlaşmazlıklarının çözümlenebilmesi için sahip olunan deniz hukuku yasalarının yeniden incelenmesi ihtiyacı doğabilir (Avrupa Komisyonu, 2008: 5-6). Kuzey Kutbu'nda bununla birlikte ortaya çıkan ani gerçekleşecek değişim ve dönüşüm, kaynak kullanımı, yeni ticaret yolları ve turizm alanlarında uyuşmazlık ve çatışma meydana getirebilecektir ve bölgedeki askeri birliklerin arttırılmasına yol açması tahmin edilmektedir. Tüm dünyada iklim krizinden kaynaklanan yerinden edilmeler ve bu durumun uluslararası mevzuatta geçerliliğinin olması, yer değiştirmek zorunda kalanların karşı karşıya kalacağı güvenlik sorunları ve gidilen bölgelerin güvenliği gibi hususlar uluslararası güvenlik düzeyinde değerlendirilmesine ihtiyaç olan konulardır (Karakoç ve Kovancı, 2019: 5).

Aynı zamanda, sınır dışı etme ve gözaltılar da büyük bir artış mevcuttur. Küresel Gözaltı Projesi, sayıları sürekli değişim halinde olan dünya çapında yaklaşık 2.250 gözaltı merkezi belirlemiştir. Bunların çoğu yüksek emisyonlu ülkeler (ABD, AB ve bazı üye devletler ve Avustralya) içinde ve çevresinde kümelenmiştir. Gözaltı ayrıca, iklimle ilgili yerinden edilenler de dâhil olmak üzere göç edenlerin Avrupa'ya ulaşmasını engellemek ve durdurmak için dışsallaştırılmaktadır. (Miller ve diğerleri, 2021: 14).

Türkiye hem uzun kara ve deniz sınırı hem de çok fazla sınır komşusu bulunan bir devlet durumundadır. Türkiye'nin Suriye ile 911 km, İran ile 560 km, Irak ile 384 km, Ermenistan ile 328 km, Gürcistan ile 276 km, Bulgaristan ile 269 km, Yunanistan ile 203 km ve Nahcivan ile 18 km olmak üzere yaklaşık 3000 km kara sınırı uzunluğu ve 8333 km kıyı sınırı uzunluğu mevcuttur. 48 Hava, 53 Deniz, 22 Kara ve 7 Demiryolu olmak üzere toplam 130 sınır kapısından her geçen gün artarak devam eden miktarda uluslararası kişi Türkiye sınırlarından geçiş yapmaktadır. Tüm dünya ülkeleri gibi Türkiye'nin de egemenliği ile ilişkili ana görevlerinin ilk sıralarında sınır güvenliği mevcuttur. 10/11/1988 tarih ve 3497 sayılı Kara Sınırlarının Korunması ve Güvenliği Hakkında Kanun doğrultusunda Türkiye'de, Doğu ve Güney Doğu sınırlarının güvenliğini tesis etme ve koruma görevi Kara Kuvvetleri Komutanlığı ve Jandarma Genel Komutanlığı'na; deniz sınırlarının güvenliğini tesis etme ve koruma görevi ise Sahil Güvenlik Komutanlığı'na verilmiş durumdadır. Sınır ve Gümrük Kapılarında ise bu sorumluluk İç İşleri Bakanlığı bünyesinde çalışan Emniyet Genel Müdürlüğü ve Gümrük Müsteşarlığı'na ait birimlerce yerine getirilmektedir (EGM, 08.09.2013'akt Deniz, 2014: 185).

Sınır yönetimine ilişkin Türkiye'nin kullandığı mevzuat aşağıdaki gibi özetlenebilir (Yılmaz, 2016: 100-101);

- 1593 sayılı Umumi Hıfzıssıhha Kanunu (24 Nisan 1930),
- 2559 sayılı Polis Vazife ve Salahiyet Kanunu (04 Temmuz 1934),
- 2692 sayılı Sahil Güvenlik Komutanlığı Kanunu (9 Temmuz 1982),
- 2803 sayılı Jandarma Teşkilat, Görev ve Yetkileri Kanunu (10 Mart 1983),
- 2920 sayılı Türk Sivil Havacılık Kanunu (14 Ekim 1983),
- 2937 sayılı Devlet İstihbarat Hizmetleri ve Milli İstihbarat Teşkilatı Kanunu (1 Kasım 1983),
- 3152 sayılı İçişleri Bakanlığı Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun (14 Şubat 1985),
- 3497 sayılı Kara Sınırlarının Korunması ve Güvenliği Hakkında Kanun (10 Kasım 1988),
- 3285 sayılı Hayvan Sağlığı ve Zabıtası Kanunu (22 Şubat 1989),

- 4458 sayılı Gümrük Kanunu (27 Ekim 1999),

Sınır kavramından Türkiye mevzuatında yer aldığı şekli ile bahsederek (Karaman, 2019: 223);

- Komşu olan iki devletin topraklarını birbirinden ayıran ve sözleşmelerle tespit edilip özel işaretlerle belirlenen siyasi bir hat sınırdır. (20821 sayılı Kara Sınırlarının Korunması ve Güvenliği Hakkındaki Yönetmelik, md. 4/1).
- Türk karasularının genişliği 6 deniz milidir (2674 sayılı Karasuları Kanunu md. 1).
- Kıyıları ile Türkiye'nin bitişik veya karşılıklı olduğu devletlerarasında karasuları anlaşma ile sınırlandırılır. Bölgenin bütün ilişkili özelliklerini kapsayan anlaşma, hakkaniyet ilkesine göre yapılır (2674 sayılı Karasuları Kanunu md. 2).
- Karasularının genişliği, Cumhurbaşkanı tarafından belirlenen esas hatlardan itibaren ölçülür (2674 sayılı Karasuları Kanunu md.3).
- Esas hatların kara tarafında kalan sular ve körfez suları, Türkiye iç sularıdır. Daimi liman tesisleri kıyının bir parçası sayılır ve bu tesislerden en açıkça olanlarının kara tarafında kalan sular ve dış limanlar iç sulara dâhildir (2674 sayılı karasuları Kanunu md.4).
- İç suların dış sınırını belirleyen ve karasularının genişliğini ölçmekte esas olan hatlar, bu amaçlar hazırlanan büyük ölçekli deniz haritalarında gösterilir (2674 sayılı Karasuları Kanunu md. 5).
- Türkiye'nin egemenliği altındaki ülke ile Türk karasuları üstündeki alan Türk Hava Sahasıdır (2920 sayılı Türk Sivil Havacılık Kanunu md.4).
- Türkiye Cumhuriyeti Gümrük Bölgesi, Türkiye Cumhuriyeti topraklarını kapsar. Türkiye kara suları, iç suları ve hava sahası gümrük bölgesine dâhildir (4458 sayılı Gümrük Kanunu, md. 2).
- Sınır Güvenliğini, Siber Güvenlik Stratejik Eylem Planı (2016-2019), bilişim sistemlerinin güvenlik duvarı ve saldırı engelleme sistemleri

gibi erişim kontrolü sağlayan sistemler aracılığı ile dış ağlardan gelebilecek saldırılardan korunması şeklinde ifade etmektedir.

Türkiye'nin, içinde bulunduğu coğrafya nedeniyle mevcut olan fırsatlarının yanında, Orta Doğu'daki siyasi uyuşmazlıkların sınırında bulunması da içinde birçok tehdit barındırmaktadır. Bölgede bulunan petrol bölgelerine sahip olma mücadelesi ve giderek artacağı tahmin edilen su kıtlığı problemi önemli başlıklardır. Batı'ya gelindiğinde en önemli konulardan olan; Yunanistan ile kıta sahanlığını da içeren deniz ve hava sınırlarında sorunlar ortaya çıkmakta, Güneyde Kıbrıs ve Doğu Akdeniz'deki enerji rezervlerinin bölüşümünde ortaya çıkan uyuşmazlıklarla savaşılmaktadır. Orta Doğu'da ortaya çıkan çatışmalardan kaçan milyonlarca göç etmek isteyen kişinin sınırlarda yarattığı karışıklık ve ülkede meydana getirdiği sosyal ve ekonomik konularla ayrıca incelenmesi gereken konulardır. Bu nedenle gerçekten de bu alan, avantajları ve dezavantajları birlikte barındıran bir yapıya sahiptir. Dolayısıyla Türkiye'nin, hem kendi içerisinde, hem de Güneyinde, Doğusunda ve Batısında var olan, gelecekte de devam etme potansiyeli olan mevcut risklerle karşı karşıya olduğu herkes tarafından kabul edilmektedir (Kazel ve Bayartan, 2021: 204).

Aşağıdaki şekilde Türkiye'de alınan sınır güvenlik tedbirleri şöyle özetlenmektedir; fiziki sistemler; güvenlik duvarı, devriye yolu, aydınlatma sistemleri, çitler, insanlı gözetleme kuleleri, teknolojik sistemler; insansız gözetleme kuleleri, kamera sistemleri, gece görüş sistemleri, çeşitli hava araçları, haberleşme, alarm, ikaz ve ihbar sistemleri, elektronik cihazlar ile donatılmış zırhlı veya zırhsız devriye araçları, elektronik ve termal gözetleme sistemleri (<https://www.goc.gov.tr/>).

Şekil 4: Türkiye'nin Sınır Güvenlik Tedbirleri 1

Kaynak: <https://www.goc.gov.tr/>

Şekilde görüldüğü üzere Türkiye sınırlarını korumak için 1079 km güvenlik duvarı, 913 km aydınlatma, 293 km kamera ve algılayıcı, 341 adet elektro optik kule ve 284 adet termal kamera mevcuttur.

Şekil 5: Türkiye'nin Sınır Güvenlik Tedbirleri 2

Kaynak: <https://www.goc.gov.tr/>

Şekil 6: Türkiye'nin Sınır Güvenlik Tedbirleri 3

ETKİLİ SINIR GÜVENLİK TEDBİRLERİ

- ✓ Güvenlik duvarı, tel çit, aydınlatma sistemi gibi fiziksel tedbirler ve insansız gözetleme kulesi, gece görüş sistemleri ve elektro-optik kuleler gibi teknolojik sistemlere ek olarak insan kaynağına dayalı tedbirler de alınmıştır.
- ✓ 100 ilave Jandarma Timi, 35 Polis Özel Harekat Timi görevlendirilmiş, 500 ek güvenlik korucusu temin edilmiştir.
- ✓ JGK ve EGM birimleri tarafından sınır hattında devriye faaliyetleri hız kazanmıştır.

Kaynak: <https://www.goc.gov.tr/>

Şekil 7: Türkiye'nin Sınır Güvenlik Tedbirleri 4

ETKİLİ SINIR GÜVENLİK TEDBİRLERİ

Kaynak: <https://www.goc.gov.tr/>

Üç tarafı kıyılarla çerçevelenen bir ülke olarak Türkiye ve güney sınırları dışında yüksek dağlarla fiziki olarak çevrilmiş bir durumdadır. Mevcut durumun

Türkiye’de coğrafi bir bütünlük oluşturmamasının yanında, ülkenin sahip olduğu stratejik yapı nedeniyle sınır güvenliği konusunda yeterli olmamaktadır. Sınır güvenliğindeki zayıflıklara çoğunlukla kara sınırları neden olmaktadır. Aslında sınır güvenliğindeki ana faktörlerden olan siyasi coğrafyanın önemli başlıklarından sayılan alan yapısından kaynaklanan komşuların çokluğu ve var olduğu siyasi konumdur. Bu nedenle Türkiye, komşularının çok ve çeşitli olmasından kaynaklı olarak sınır güvenliği konusunda farklı yöntemlere sahip olan bir ülke durumundadır (Kazel ve Bayartan, 2021: 205).

Soğuk savaş yıllarından önce ulusal ve uluslararası boyutta güvenlik siyasi ve fiziki boyutlarda incelenirken günümüzde bireysellikten küresele uzanan bir çerçevede; gıda güvenliği, siber güvenlik, çevresel güvenlik ve ekonomik güvenlik gibi çeşitli alanlarda değerlendirilmeye başlanmıştır. Güvenlik kavramı karmaşık ve yönetilmesi zor, etkileri uzun dönemlerde görülebilen unsurları içeren bir dönüşüm yaşamaktadır. Bu çerçevede su güvenliği de güvenlik kavramının alt başlıklarından olan bir husus haline gelmiştir (Körbalta, İrataş ve Akça, 2020: 353).

Sınır güvenliği ve iklim değişikliği ilişkisi bulunduğu konum itibari ile çok farklı alanlarda Türkiye’yi etkilemektedir. Örneğin İran’da gerçekleşen ve son zamanlarda dozu artan kum fırtınalarının yol açtığı çevresel problemlere ve hava kirliliğine Türkiye’nin inşa ettiği barajların sebep olduğuna dair iddialarda bulunulmuş ve bunun üzerine Türkiye; bu toz fırtınalarının nedeni Afrika ve Orta Doğu’dan gelen çöl tozları, iklim değişikliği kaynaklı çölleşme ve kuraklık, arazilerin bozulması, ormansızlaştırma olduğunu söylemiştir (Euronews, 2022). Sınır aşan sular, güvenlik ve iklim değişikliği ilişkisi bu bağlamda iklim değişikliğinin yol açtığı yeni felaketlerle birlikte dinamikliğini ve gündemdeki yerini korumaya devam edecektir.

Çevre güvenliğine ilişkin hem uluslararası yaklaşımlar hem de bireysel boyutta yaklaşımlar incelediğinde, su kaynaklarının da çevre güvenliğinin ana unsuru olduğu söylenebilir. Su kaynakları kalkınma da büyük öneme sahip olduğu için çoğu sektörün (Tarım, Sanayi, Enerji vb.) temel girdisi olmuş durumdadır. Bu nedenlerle politik, ekonomik, sağlık, enerji, askeri vb. alanlarda güvenlikle ilişkilidir (Körbalta, İrataş ve Akça, 2020: 356).

2.2. SINIR DUVARLARI VE İKLİM ADALETİ

İklim adaleti, iklim değışikliğine neden olan faktörler açısından neredeyse hiç sorumluluğı olmayan devletlerin, iklim krizinin neticelerinden en başta ve en çok etkilenenler ve etkilenecekler olması biçiminde ifade edilen bir kavramdır (Kaya, 2017: 88). İklim krizine neden olması açısından devletlerin sorumlulukları birbirinden farklıdır. İklim krizinin neden olacağı afetlere karşı ülkelerin gösterebileceğı direnç de farklıdır. Bu nedenle kimi ülke bu afetlerden etkilenmemek için gerekli yatırımı yapabilirken, kimileri hiçbir payı olmamasına rağmen vatansız kalma boyutunda sonuçlarla yüzleşmektedir.

İklim adaleti, iklim krizini ve bu krizin sonuçları ile mücadeleyi etik neticelere sahip olarak devam ettiren ve bunların daha geniş adalet kaygılarıyla nasıl bir ilişki içerisinde olduğunu sorgulayan bir kavramdır. İnsani bir bakış açısı kazanmak, en savunmasız insanların haklarını korumak ve iklim krizinin tehditlerini ve fırsatlarını eşit ve adil bir şekilde paylaşmak için insan hakları ve kalkınmayı iklim adaleti kavramı birbirine bağlamaktadır. Sonuç olarak, iklim adaleti, 1,5°C sıcaklık hedefine ulaşmak ve tehlikeli iklim değışikliğinden kaçınmak için çabalamaktadır. Bu yaklaşım, iklim etkileri karşısında ve iklim eylemleri yoluyla tüm insanların, özellikle hassas durumlarda yaşayanların insan haklarına saygı duyma ve bunları koruma arzusuyla desteklenmektedir (Robinson, 2018: 564).

Uluslararası sistemin inşası için yapılan müzakereleri ulusal çıkarların ötesine taşımak çok zordur. Bütün tarafların; hak ve ödevlerinin teslim edilmesi, kişisel yararın çoğaltılması ve işlem maliyetlerinin azaltılması vb. amaçların ötesinde, etik ilkeler zemininde sorumlulukların kabul edilmesinin nedeni olan bir uluslararası görüşme sürecinin sağlanması, egemen ve rasyonel unsurların gereğı olarak ulus devletleri esas alan ve devletlerarasındaki güç dengesine göre çalışan bir uluslararası sistemde başarılması güçtür. Fakat uluslararası müzakerelerde, bir bütün olarak uluslararası toplumun çıkarlarını ulusal çıkarlara teslim etmek meşru görülmemelidir (Kaya, 2017: 103).

Küresel olarak, tarihi emisyonları en yüksek olan devletler sınırlarına duvarlar örerken, en düşük olanlarsa iklim krizinden kaynaklanan afetler nedeniyle yerinden edilmektedir. 1850'den itibaren Somali, toplam sera gazı emisyonlarının

%0.00027'sinin kaynağı olmasına rağmen, 2020'de iklim krizinin neden olduğu felaketlerden dolayı bir milyondan fazla kişi göç etmek zorunda kalmıştır (Miller ve diğerleri, 2021: 2). Somali örneği iklim değişikliğinin faileri ile kurbanlarının aynı olmaması anlamına gelen iklim adaleti kavramının önemli bir örneğini sunmaktadır.

İklim krizinin meydana gelmesinde en az suçlu olan topluluklar ya da ülkeler, iklim değişikliğinin neden olduğu felaketlerden en kötü biçimde etkilenebilmektedir. İklim değişikliğinin kaynağı olan ülkeler ile kurbanları olan ülkeler arasındaki orantısızlık ve yarattığı sosyo-ekonomik ve politik problemler, toplumsal adalet tartışması günümüzde iklim politikasının ana konuları olmuştur. İklim sorununun toplumsal adalet çerçevesinde değerlendirilmesi, iklim adaleti gibi önemli bir kavramın meydana gelmesine ön ayak olmuştur. İklim adaleti ifadesi, iklim krizinin yalnızca teknik bir problem olmadığı, bununla birlikte toplumsal ve politik bir problem olduğu durumunu ortaya çıkarmıştır. Yoksullar ve dar gelirli, çocuklar, kadınlar, yaşlılar, gençler, çeşitli nedenlerle yerinden edilmiş kişiler, engelliler ve azınlıklar iklim krizinin olumsuz sonuçlarına karşı en hassas ve kırılgan toplulukların ilk sıralarında bulunmaktadır. Göç eden kişiler, vatanlarından başka ve sahip oldukları toplumsal ilişki ağlarından uzak bir ortamda yaşam sürme mecburiyetinde olmanın yol açtığı daha fazla yük ve zorluklardan kaynaklanan, dezavantajlı gruplar içinde çoklu kırılganlıklarıyla gündemde yer almaktadır (Balaban, 2021: 40).

İklim değişikliğinin ana nedeni olan devletler, problemin kaynağı ile savaşmak yerine, maddi güçlerini yerinden edilen insanları uzaklaştırmak için sınır duvarlarını silahlandırmaya harcamaktadır. 2013 ile 2018 yıllarında küresel olarak geçmişten günümüze emisyonların %48'inin kaynağı olan ülkeler; ABD, Almanya, Japonya, Birleşik Krallık, Kanada, Fransa ve Avustralya'dır. Bu ülkeler göç ve sınır güvenliği harcamalarına; 33,1 milyar dolardan fazla kaynak ayırırken, iklim krizi finansmanına bu bütçenin yarısından daha az kaynak ayırmıştır. Sınır güvenliği için çalışan endüstri, yükselen şekilde kar sağlamaya devam ederken, iklim krizi sebebiyle daha yaşanabilir ülkelere göç etmek için gittikçe daha tehlikeli ve ölümcül yolculuklar yaparak göç etmeye çalışan kişiler defalarca ölümle burun buruna gelmektedir (Miller ve diğerleri, 2021: 1).

Göçün, 21. yüzyılın belirleyici insan hakları sorunlarından biri olması beklenmektedir. Gün geçtikçe askerileşen devlet güvenlik tepkisi ile birleşen göçe

karşı artan baskılar, çeşitli nedenlerle yerinden edilen kişiler için hâlihazırda umutsuz olan durumu daha da kötüleştirecektir. Hukuk dışı göç eden kişiler zaten insan haklarının sistematik olarak reddedildiği bir dünyada yaşamayı sürdürmeye çalışmaktadır. İklim krizi büyüdükçe ve diğer ekonomik ve siyasi krizlerle birleştiğinde, daha çok insanı yerinden edilmeye zorlarken ve devletler her zamankinden daha otoriter güvenlik temelli tepkiler vermektedir (Akkerman, 2021: 1).

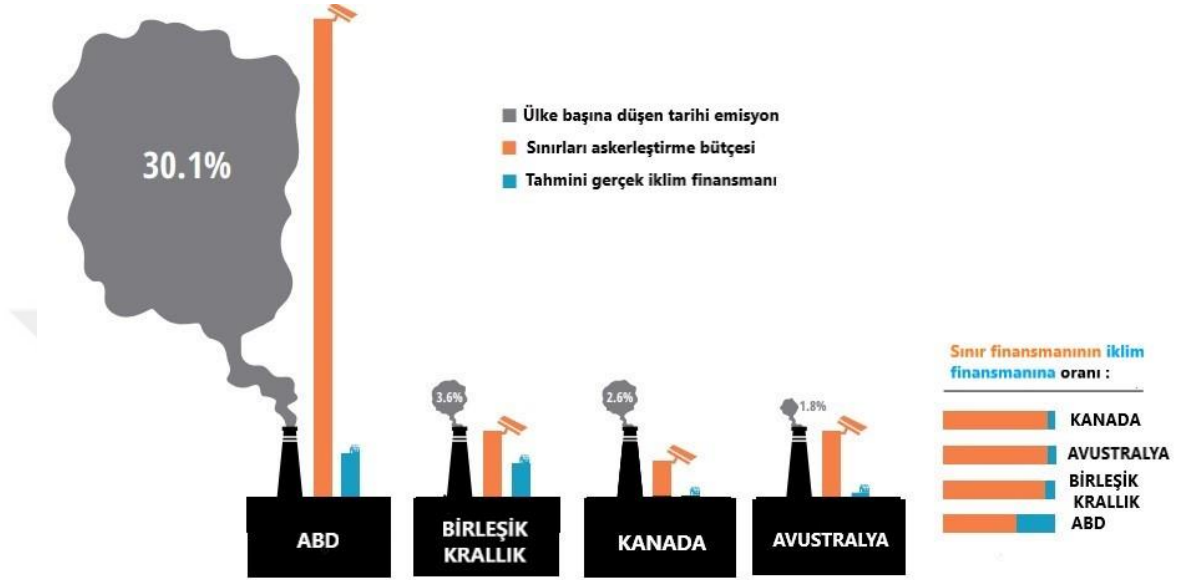
İklim Eşitliği Hesaplayıcısına göre, ABD şu anda sera gazı emisyonlarının %30'unun kaynağı; AB, %18; Çin, %16; Japonya, %4; Kanada, %3 ve Avustralya, %2. İklim nedeniyle göç etmek durumunda kalan kişiler, salınan emisyonla aynı oranda kabul edilseydi, her 100 milyon için ABD 30 milyon, AB 18 milyon vb. alacaktı. Hesaplamalar, tam tersinin gerçekleştiğini göstermektedir. İklimle ilgili göçü kolaylaştırmak ve desteklemek için ahlaki yükümlülükleri olan ülkeler, bunun yerine sınırlarını silahlandırmaya ve onları geçenleri suçlu saymaya ve sınır dışı etmeye odaklanmaktadır (Miller ve diğerleri, 2021: 14).

İklim değişikliğinin etkileri, üçüncü dünya savaşına benzetilmektedir. Çünkü en az önceki iki savaş kadar yıkıcıdır. İklim değişikliğinin düşük gelirli halklar üzerindeki etkilerinin artık orantısız ve felaket olacağı herkes tarafından bilinmektedir: bu savaşta en yakın ateş hattında olan Küresel Güney'dir. Nisan 2007'de Hükümetler Arası İklim Değişikliği Paneli (IPCC) tarafından etkiler ve kırılganlık üzerine yayınlanan raporda, kentleşme ve sanayileşmenin hâlihazırda kaynaklar üzerinde baskı oluşturduğu ve uyum kapasitesinin nispeten zayıf olduğu Güney'de, iklim değişikliğinden ciddi şekilde etkileneceğini belirtmiştir. Rapor, iklim değişikliği nedeniyle büyük su kıtlığı, 2020 yılına kadar Afrika'nın bazı bölgelerinde tarımsal üretimde potansiyel yarılanma ve 2050 yılına kadar Orta ve Güney Asya'da yıllık ürün de üçte bir azalma ve yoğun nüfuslu bölgelerin yükselen deniz seviyeleri nedeniyle Güney ve Güneydoğu Asya'nın büyük deltalarının sular altında kalmasıyla ciddi bir su kıtlığı yaşanacağı tahmin edilmektedir (Goodman, 2009: 504).

En çok sera gazı salan ülke olan ABD'nin sınır güvenliği için ayırdığı bütçe 2013 ile 2018 arasında %29 artmıştır. Sınır güvenliği ve göç denetimi harcamaları 2003 ile 2021 arasında üç katına çıkmıştır. Avrupa'da Avrupa Birliği sınır ajansı

Frontex'in bütçesi 2006'daki kuruluşlarından 2021'e kadar %2763 gibi ciddi bir yükselme göstermiştir (Miller ve diğerleri, 2021: 1).

Şekil 8: İlk 4 Tarihi Emisyon Kaynağı, Sınır Harcamaları ve İklim Finansmanı Karşılaştırılması & Yıllık Ortalama 2013-2018

Kaynak: UNFCCC (2020), Oxfam International (2016, 2018, 2020)'den aktaran (Miller ve diğerleri., 2021: 11).

Kanada sınırlarını güçlendirmek için iklim finansmanından yaklaşık 15 kat daha fazla (yaklaşık 100 milyon dolara karşılık 1,5 milyar dolar); Avustralya 13 kat daha fazla (200 milyon dolara karşılık 2,7 milyar dolar); ABD yaklaşık 11 kat daha fazla (1.8 milyar dolara karşılık 19.6 milyar dolar); ve Birleşik Krallık yaklaşık iki kat daha fazla (1.4 milyar dolara karşılık 2,7 milyar dolar) harcamıştır (Miller ve diğerleri, 2021: 1). Asıl sorunun kaynağı olan iklim değişikliğini yavaşlatmak ve mağdur olan az gelişmiş ülkelerin bu değişikliklere uyum sağlamasına yatırım yapmak sınırlara duvar örmekten daha akılcı ve sürdürülebilirdir. Ancak bu yönde devletleri yönetenleri ikna etmek pek kolay görünmemektedir.

İklim değişikliği dünyanın sahip olduğu ekolojik dengeyi bozmaktadır. İklim değişikliğinin etkilerinin daha çok görüldüğü Ekvator kuşağında açlık, kuraklık, susuzluk ve kıtlık vb. afetler yaşadığımız günümüzde görülmeye başlamıştır. Durdurulmaması durumunda iklim krizinin bütün ülkeleri etkilemesi kaçınılmaz görünmektedir. Afetlerin yaşandığı bölgelerden uzak olmak bu olumsuz etkilerden uzak olmak anlamını taşımamaktadır. Terör, eğitimsizlik, salgın hastalıklar gibi

problemlerin bütün devletlerde güvenliği zayıflatma riski mevcuttur. Devletlerarasında bir uzlaşya varılıp, kararlılıkla uygulamaya konulmaması durumunda gelecekte kamu düzeni ve güvenlikten bahsetmek mümkün olmayacaktır (Kara ve diğerleri. 2019: 1049).

İklim finansmanı, iklim krizinin olumsuz etkilerini azaltmaya ve ülkelerin bu gerçeğe uyum sağlamasına yardımcı olmayı amaçlamaktadır. Fakat en gelişmiş durumdaki devletler, iklim finansmanı hususunda her yıl için 100 milyar dolar olarak belirlenen ve yeterli olmayan sözlerini dahi yerine getirememektedir. Ekonomik İşbirliği ve Kalkınma Örgütü'nün (OECD) verileri, 2019'da toplam iklim finansmanında 79,6 milyar dolar kadar olduğunu bildirmiş fakat Oxfam International tarafından yayınlanan araştırmaya göre, bir kez aşırı raporlama ve hibeler yerine krediler değerlendirildiğinde, iklim finansmanının asıl büyüklüğü, gelişmiş ülkelerin bildirdiklerinin yarısından daha az olduğu tahmin edilmektedir (Miller ve diğerleri, 2021: 2). Yatırımların yanlış yerlere yapılmasının ve yaşanan iklim değişikliğinin bu denli önemsiz görülmesinin önümüzdeki birkaç on yılda büyük bir insani krize neden olması beklenmektedir.

BM İnsan hakları Komitesinin Ocak 2020 tarihinde aldığı karar iklim krizi nedeniyle yerinden olanların, istekleri dışında geldikleri topraklara geri gönderilemeyeceğini söylese de, küresel olarak yaşanan durumlar iklim mültecilerinin penceresinden hiç iç açıcı görünmemektedir. İklim mültecileri, göç ettikleri yerlerde düşmanca tutumlarla karşılanmaktadır. Bunun nedenlerinden bir tanesi de kapitalist sistemin yol açtığı bu kadar önemli bir sorunun sınırları silahlandıran kurumların sözcülerinin kendi bakış açısıyla bu krizi anlatmasıdır. Göç ve sınır güvenliği endüstrisinin ve askeri çıkarların iklim krizini ulusal ve küresel bir güvenlik tehlikesi olarak gösterebilmesi durumudur. Bu yaklaşımlar bombaların, sınır duvarlarının, silahların ve insansız hava araçlarının üretimini ve kullanımını meşrulaştırmaya destek vermektedir (Durmuş, 2021).

Göç politikaları söz konusu olduğunda söylem ve gerçeklik arasındaki uyumsuzluk, göç ve sanayi kompleksini anlamak için hapisane sanayi kompleksine ve askeri sanayi kompleksine benzer bir çerçeve kullanmanın önemine işaret etmektedir. Bu üç kompleks, üç ana özelliği paylaşmaktadır:

1. Bir korku retoriği;

2. Güçlü çıkarların birleşmesi ve
3. Ötekileştirme söylemi.

Soğuk Savaş sırasındaki askeri yığınakla birlikte 'ötekiler' komünistler, 1990'ların hapisane genişlemesiyle, 'ötekiler' suçlular (genellikle siyah erkekler olarak ırkçılığa ve cinsiyetçiliğe maruz kalmıştır) olmuştur. Göç sanayi kompleksinin genişlemesiyle, 'ötekiler' 'yasadışı' (Meksikalılar için bir ırkçılık tesis edilmiştir) kavramı ile karşılık bulmuştur. Her durumda, istenmeyen bir diğerinin yaratılması, ulusu korumak için hükümet harcamalarına halk desteği yaratmaktadır (Golash, 2009: 306).

Sınır güvenliği endüstrisine hâkim olan şirketlerle dünyanın en büyük 10 fosil yakıt şirketi, sınır güvenliği hizmetlerini yürütmektedir. Chevron (dünya sıralamasında 2 numara), Cobham, G4S, Indra, Leonardo, Thales ile sözleşmeleri var; Airbus, Damen, General Dynamics, L3Harris, Leonardo, Lockheed Martin ile Exxon Mobil (4); Airbus, G4S, Indra, Lockheed Martin, Palantir, Thales ile British Petroleum (BP) (6); ve Airbus, Boeing, Damen, Leonardo, Lockheed Martin, Thales, G4S ile Royal Dutch Shell (7) (Miller ve diğerleri, 2021: 2). Sınırları güçlendirmek için harcanan bütçeler yine çoğu ülkeden çok kirleten büyük şirketleri daha da büyütmektedir. İklim değişikliğinin büyük oranda kaynağı olan şirketlerle sınırları silahlandıran şirketler aynı kişiler tarafından yönetilmektedir.

Devlet-şirket birleşimi en iyi, eski ABD Başkanı Eisenhower'ın Askeri-Endüstriyel Kompleks in tehlikeleri konusundaki uyarısına dayanan bir Sınır Sanayi Kompleksi olarak tanımlanmaktadır. Günümüzde önde gelen sınır endüstrilerinin birçoğunun, güvenlik ürünlerini hızla genişleyen yeni bir pazara çeşitlendirmeye çalışan askeri şirketler olduğu dikkat çekici görünmektedir (Akkerman, 2021: 2).

Sınır güvenliği sanayisi ile fosil yakıt şirketlerinin arasındaki güçlü bağ, zenginlik ve gizli anlaşma, iklim eylemsizliğinin ve bunun sonuçlarına karşı askerileştirilmiş sistemlerin nasıl giderek daha fazla iş birliği içinde çalıştığını göstermektedir. Her iki sektör de kâr etmektedir. Çünkü daha çok kaynak iklim değişikliğinin ana sebepleriyle savaşmak yerine sonuçlarıyla ilgilenmeye yönlendirilmektedir. Yerinden edilenlerin artan ölüm oranlarında, birçok mülteci kampı ve gözaltı merkezindeki kötü şartlarda, Avrupa ülkelerinden, özellikle Akdeniz'e kıyısı olanlardan ve ABD'den gelen çok sayıda geri gönderilmelerde,

sayısız gereksiz acı ve vahşet durumu görülmektedir. Uluslararası Göç Örgütü (IOM) 2014 ve 2020 yılları arasında göç etmek için sınırlara gelen 41.000 kişinin öldüğünü bildirmektedir (Miller ve diğerleri, 2021: 3). Gün geçtikçe daha riskli yolları seçmeye devam eden hukuk dışı nüfus hareketliliği, denizde ve uzak çöllerde güvenli olmayan yolculuklarda birçok tehlikeli durumla karşı karşıya gelmeye devam edecektir.

Sınır endüstrisi, ekonomik gerilemelere rağmen olağanüstü bir büyüme yaşamaktadır. Pazar araştırma ajansları, sınır güvenliği pazarının yıllık %7,2 ile %8,6 arasında büyüyeceğini ve 2025 yılına kadar toplam 65-68 milyar dolara ulaşacağını tahmin etmektedir. En büyük genişleme küresel Biyometri ve Yapay Zekâ (AI) pazarlarında yaşanmaktadır. Piyasalar, biyometrik sistemler pazarının 2019'da 33 milyar dolardan 2024'e kadar 65.3 milyar dolara yükseleceğini tahmin etmektedir. Göç amaçlı kullanılacak biyometri bu alanda önemli bir sektör olacaktır. Yapay zeka pazarının 2025 yılına kadar 190,61 milyar ABD dolarına eşit olacağı tahmin edilmektedir. Genişleyen endüstrinin beş ana sektörü mevcuttur. Bunlar; sınır güvenliği (izleme, gözetleme, duvarlar ve çitler dâhil), biyometri ve akıllı sınırlar, hukuk dışı göç edenlerin alıkonulması, sınır dışı edilmesi ve denetim ve danışmanlık hizmetleri olarak sayılabilmektedir (Akkerman, 2021: 2).

ABD'nin güney sınırını askerileştirmeye ve hukuk dışı göç edenlerin gözetimine alınmasına ve sınır dışı edilmesine yönelik harcamaları 2003'ten bu yana 9,2 milyar dolardan bugün 25 milyar dolara neredeyse üç katına çıkmıştır. Yine de dünyanın en zengin ülkeleri, iklim değişikliğinin dünyanın en fakir ülkelerindeki etkileriyle mücadele etmek için yetersiz iklim finansmanı vaatlerini bile yerine getirememiştir. Örneğin, ABD sınır harcamalarının iklim finansmanına oranı, 2013 ile 2018 arasındaki yıllık ortalamaya göre 11'e 1'dir. Mevcut bütçeler; Byron, Guatemala ve diğer ülkelerden on binlerce insanın, ABD'nin silahlı duvarları ile karşı karşıya geleceğini, yine binlerce kişinin Avrupa Kalesi çevresindeki sert Akdeniz suları ile mücadele etmek zorunda kalacağını göstermektedir (Miller ve diğerleri, 2021: 6).

Günümüzdeki sınır ve göç politikalarının kavramsallaştırılma ve uygulanma şekilleri, göçle mücadele etmek için yetersizdir. Gelişmiş ülkelerin, akışları kontrol etme yeteneklerini abarttıkları kabul edilmektedir. Gelişmiş ülkeler, hukuk dışı göç

edenlerin yolculuklarının ve motivasyonlarının karmaşıklığını hesaba katmamakta ve kalkınma süreçleri ve eşitsizlik dâhil olmak üzere göçün politikaları ve itici güçleri arasındaki kopukluğu göremedikleri tahmin edilmektedir. Göç için zorunlu ve gönüllü motivasyonlar arasındaki katı ayrımlar, göç akışlarını anlamak veya yönetmek için faydalı görünmemektedir. Bununla birlikte devletlerin kendi topraklarından kimin gelip gittiğini bilmeleri gerekse de, bu akışların yönetimi, ulus-devletin egemen otoritesini göç edenlerin hakları ve korumasının aleyhine olacak şekilde korumayı başarmıştır. Bu yollarla, yönetim rejimleri yerinden edilen kişilerin güvencesizliğini arttırmıştır. Sınır ve göç kontrolleri, hareketi korumak ve kolaylaştırmaktan çok, göç etmek isteyen kişileri kendi bölgelerine ulaştırmaktan caydırmak ve bölgelerini güvence altına almakla ilgilendikleri için, yerinden edilenlerin kırılganlıklarını doğrudan ve dolaylı olarak üretmekte veya bunlara katkıda bulunmaktadır. Ayrıca, iklim değişikliği ve göçün karmaşık bağlantısı, çağdaş sınır ve göç politikalarının bu bağlantıya yakalananları korumaktan son derece aciz olduğunu göstermektedir (Bates, 2019: 12).

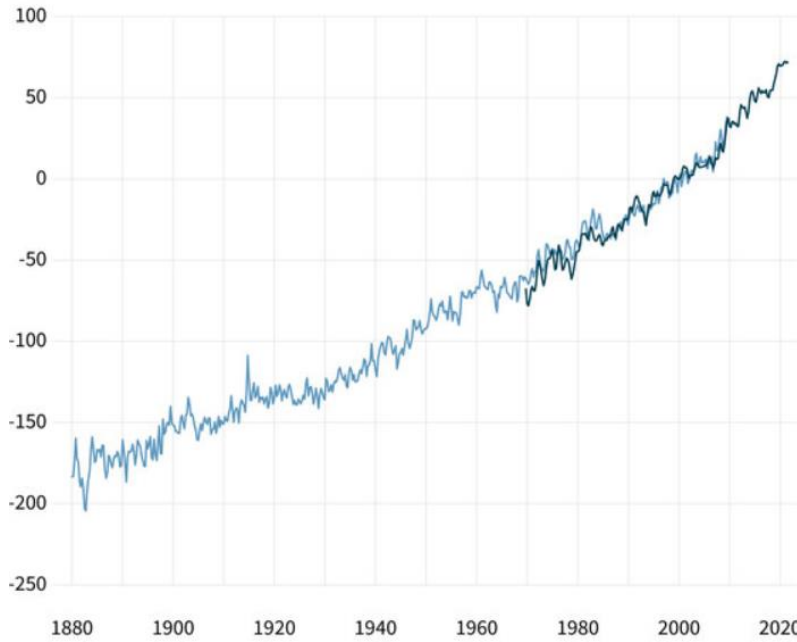
Duvarların, sınır devriyelerinin, Black Hawk helikopterlerinin, insansız hava sistemlerinin, hareket sensörlerinin ve kızılötesi kameraların dünyanın en yüksek yayıcıları ile en düşük yayıcıları arasına, çevresel olarak nispeten güvenli ve çevresel felaketlere maruz kalanlar arasına yerleştirildiği bir dünyada yaşamaktayız (Miller ve diğerleri, 2021: 6).

İklim krizi küresel göç ve yerinden edilme akımlarını gün geçtikçe daha fazla etkilediği için küresel kuzeydeki ülkelerin mevcut göç politikaları güvenli ve düzenli göçü zorlaştırmaktadır. Devletler, göçü azaltmak yerine politikaları aracılığıyla “düzensiz” göçü yaratmaktadır. Bu da, tespit edilmekten kaçınmaya ve sınır kontrollerini atlamaya çalıştıkları için, neden hareket ettiklerine bakılmaksızın hareket halindeki insanların güvencesizliğini artırmaktadır. İklim değişikliğinin doğal ve insani sistemler üzerindeki potansiyel kesintisi düşünüldüğünde, iklim değişikliği ve göçün kesiştiği noktalara, özellikle de uzun mesafeli uluslararası göç açısından ek deneysel araştırmalara ihtiyaç vardır (Bates, 2019: 12).

2.3. KÜRESEL DENİZ SEVİYESİNİN YÜKSELMESİ

Küresel ısınma, küresel ortalama deniz seviyesinin iki şekilde yükselmesine neden olmaktadır. Birincisi, dünya çapındaki buzullar ve buz tabakaları erimekte ve okyanusa su eklemektedir. İkincisi, su ısındıkça okyanusun hacmi genişlemektedir. Deniz seviyesinin yükselmesine üçüncü, çok daha küçük bir katkı, karadaki sıvı su miktarındaki düşüştür (akiferler, göller ve rezervuarlar, nehirler, toprak nemi). Sıvı suyun karadan okyanusa kayması büyük ölçüde yeraltı suyu pompalamasından kaynaklanmaktadır (<https://www.climate.gov/news-features/understanding-climate/climate-change-global-sea-level>).

Şekil 9: Küresel Deniz Seviyesi

Kaynak: Church and White (2011) (açık mavi çizgi) ve Hawaii Üniversitesi Hızlı Teslimat deniz seviyesi verilerinden (koyu mavi) mevsimlik (3 aylık) deniz seviyesi tahminleri. Değerler, 1993-2008 ortalamasına göre milimetre cinsinden deniz seviyesindeki değişim olarak gösterilmektedir. NOAA Climate.gov görüntüsü, Hawaii Deniz Seviyesi Merkezi Üniversitesi'nden Philip Thompson'dan alınan analiz ve verilere dayanmaktadır. <https://www.climate.gov/news-features/understanding-climate/climate-change-global-sea-level>.

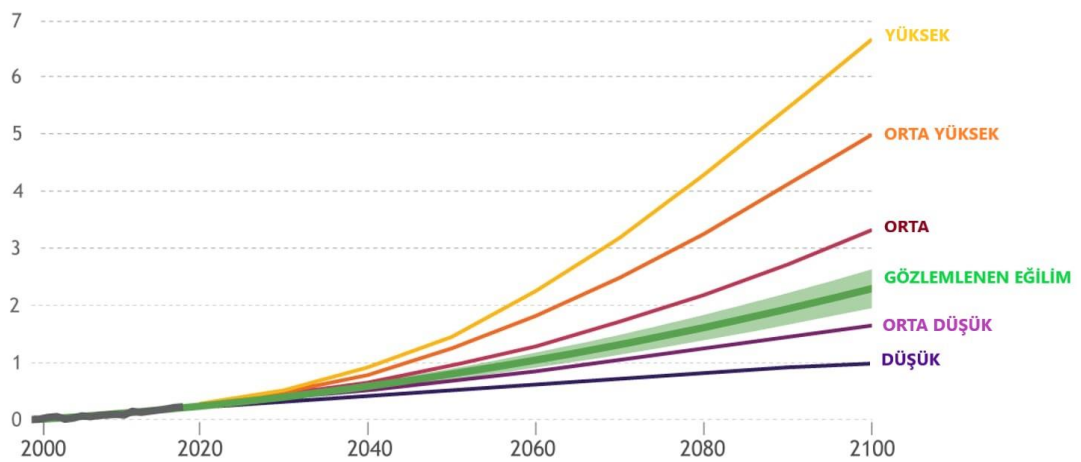
1880'den bu yana küresel ortalama deniz seviyesi, yaklaşık 8-9 inç (21-24 santimetre) yükselmiştir ve bunun yaklaşık üçte biri sadece son iki buçuk yılda gerçekleşmiştir (<https://www.climate.gov/news-features/understanding-climate/climate-change-global-sea-level>).

[climate/climate-change-global-sea-level](https://www.climate.gov/news-features/understanding-climate/climate-change-global-sea-level)). 140 yılda gerçekleşen bu küresel artışın üçte birinin son iki buçuk yılda gerçekleşmesi buzulların erimesinin ne ölçüde hızlandığının büyük bir göstergesidir.

Küresel sıcaklıklar ısınmaya devam ettikçe, deniz seviyesinin daha fazla yükselmesi kaçınılmazdır. Ne kadar olacağı ve ne zamana kadar süreceği, çoğunlukla gelecekteki sera gazı emisyon oranlarına bağlıdır. Ancak bir başka belirsizlik kaynağı, Antarktika ve Grönland'daki büyük buz tabakalarının, Dünya ısındıkça istikrarlı ve öngörülebilir bir şekilde eriyip erimeyeceği veya bir devrilme noktasına ulaşp hızla çöküp çökmeyeceği konusudur.

Her dört veya beş yılda bir, NOAA, deniz seviyesindeki artışla ilgili en son araştırmaları gözden geçiren ve farklı sera gazı ve küresel ısınma yolları için olası ve 'olası olmayan ancak makul' olan gelecekteki deniz seviyesi artış miktarları hakkında bir rapor yayınlayan kurumlara liderlik etmektedir. 2022 raporunda, görev gücü, olası en düşük sera gazı emisyonu ve ısınma (1,5°C) olduğunda bile, 2100 yılına kadar küresel ortalama deniz seviyesinin 2000 seviyesinin en az 0,3 metre (1 fit) üzerine çıkacağı sonucuna varmıştır. Hızlı buz tabakası çöküşünü tetikleyen çok yüksek emisyon oranlarına sahip bir seçenek, deniz seviyesi 2100'de 2000'de olduğundan 2 metre (6,6 fit) daha yüksek olması tahmin edilmektedir (<https://www.climate.gov/news-features/understanding-climate/climate-change-global-sea-level>).

Şekil 10: Deniz Seviyesinin Yükselme Senaryoları

Kaynak: 2000-2018 yılları arasında gözlemlenen deniz seviyesi, gelecekteki altı yol için 2100'e kadar gelecekteki deniz seviyesi (renkli çizgiler) Seçenekler, gelecekteki sera gazı

emisyonları ve küresel ısınma oranlarına ve makul buzul ve buz tabakası kaybı oranlarındaki farklılıklara göre farklılık gösterir. Sweet ve diğerleri, 2022'den uyarlanan NOAA Climate.gov grafiği. <https://www.climate.gov/news-features/understanding-climate/climate-change-global-sea-level>.

Bazı ülkelerin küresel deniz seviyesinin 1 metre yükseldiği senaryoda; Hollanda, 41.453 km² yüzölçümü ile 1 metre su altında kalması durumunda, %34,7 oranında toprak kaybına uğrayacaktır. Bangladeş'te 1 metre suların yükselmesi halinde ülkelerinin %1,9'u kaybolacaktır. Kilometre kareye düşen insan sayısı açısından, 1 metrede yaklaşık 3 milyon insanın etkilenmesi tahmin edilirken, kıyı yerleşimlerinde etkilenen nüfus senaryosunda yer alan tahminlerden çok daha fazla olması beklenmektedir (Ertekin, 2020: 1316-17).

Hollanda topraklarının 1/3'ü deniz seviyesinin altında olmasından dolayı, su yönetimi ve sel kontrolü alanlarında onlarca yıllık bir tecrübeye sahiptir. Vatandaşlarının sahip olduğu çeşitli bakış açıları da topraklarını ellerinde tutabilme mücadelelerinden kaynaklanmaktadır. 17 milyon kişinin deniz seviyesinin altındaki topraklarda kalabilmesi için, 11. yüzyıldan beri Hollandalılar, suyla mücadele etmeyi ve onunla yaşamayı öğrenmek zorunda kalmışlardır. Bugün, kıyılara inşa ettikleri setlerin olmaması halinde, ülkenin yarısından fazlası su altında kalacaktır. Tüm bu tedbirlere rağmen Delft Teknik Üniversitesi'nden su bilimci Prof. Dr. Ir. Cees van den Akker, kıyılardaki su seviyesinin yükselmesine karşı hiçbir tedbir alınmaması durumunda, 100 yıllık zaman içinde Hollandalıların ülkeyi terk etmek zorunda kalacaklarını belirtmektedir. Deniz seviyesinin 1 metre yükselmesi halinde Hollanda'nın topraklarının yarısının sular altında kalacağı tahmin edilmektedir (Tabak, 2006: 41).

Vietnam'ın yüz ölçümü 331.212 km²'dir. Orta büyüklükte bir ülke olan Vietnam, Güneydoğu Asya Çinhindi yarımadasının doğusunda bulunmaktadır. Yüzölçümüne kıyasla nüfusu çok yoğun olan bir ülkedir. 2020 yılı rakamlarına göre Vietnam nüfusu yaklaşık 97 milyondur. Senaryo çalışmasına göre Vietnam 1 metre sular altında kalırsa ülkede %7,9'luk bir alanın kaybolacağı tahmin edilmektedir (Ertekin, 2020: 1317).

Bangladeş gibi topraklarının önemli bir bölümü deniz seviyesinin altında olan devletler su seviyesindeki artış ile beraber tarım alanlarının tuzlanması; su kaynaklarının kirlenmesi vb. sorunlarla yüzleşmek durumunda kalmaktadır. Hint ve

Pasifik Okyanusunda bulunan ada ülkeleri deniz seviyesinin yükselmesinden doğrudan etkilenen ülkelerin başında gelmektedir. Bu adalardan, Tuvalu'da yerleşiklerin neredeyse beşte biri yer değiştirmek durumunda kalmıştır. Yine çok sayıda adadan meydana gelen Maldivlerde yaşanabilir bölgelere doğru yer değiştirmeler gerçekleşmektedir. (McLeman, 2017'den aktaran Yılmaz ve Navruz, 2019: 261).

Metropol şehirlere baktığımızda; deniz seviyesinin 1 metre yükselmesi durumu ile Venedik kentinin %20,9'unu sular altında kalacaktır. Venedik kentinin tarihi ve kültürel dokusu ve şehirde yaşayan insanlar için yıkıcı bir felaket olacaktır. Miami için ise deniz seviyesindeki 1 metrelik artış durumundaki öngörülen senaryo, şehrin %11,8'i sular altında kalması durumudur (Ertekin, 2020: 1322).

Deniz seviyesinin yükselme hızı ile birlikte vereceği zarar doğru orantılı olarak artacaktır. En iyi senaryoda bile 2060 yılına gelmeden 1 metre yükseleceği tahmin edilmektedir. Gel git ve taşkınlar düşünüldüğünde afetlere maruz kalan yerleşimlerin yukarıda verilen rakamlardan çok daha yüksek olacağı tahmin edilmektedir.

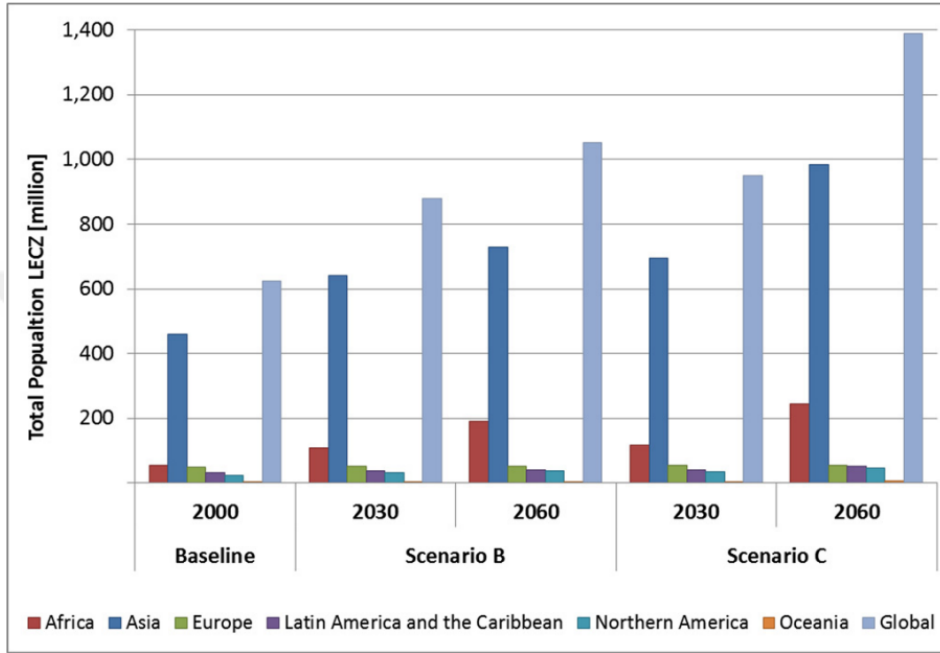
2.4. KIYI YERLEŞİMLERİ VE DEĞİŞEN KIYI SINIRLAR

Kıyı bölgeleri, zengin kaynakları, özellikle de geçim kaynakları arzı nedeniyle insanları her zaman cezbetmiştir. Kıyı bölgelerinin gelişimi ve kullanımı son on yıllarda büyük ölçüde artmıştır. Kıyılar, gelecekte de devam etmesi beklenen bir eğilim olan sosyo-ekonomik ve çevresel değişiklikler yaşamaktadır. Ayrıca, kıyı bölgeleri, kısmen küresel büyüme ve kentleşme eğilimleriyle bağlantılı olan, farklı nüfus yapıları ve gelişme kalıpları göstermektedir. Nüfus yoğunluğu kıyı bölgelerinde, kıyı dışı alanlara göre önemli ölçüde daha yüksektir ve küresel demografik değişikliklerle ilişkili olarak devam eden bir kıyı göçü eğilimi vardır. Kıyı nüfus artışı ve kentleşme oranları, hızlı ekonomik büyüme ve kıyıya doğru göçün yönlendirdiği hinterlandın demografik gelişimini geride bırakmaktadır (Neuman, 2015: 2).

Kıyı nüfusunun sunduğu fırsatlar nedeniyle giderek artması beklenirken, bir taraftan da afetlere karşı savunmasız kalacak olan nüfus yoğunluğunun artması bu

durumun planlı bir şekilde olması gerektiğini göstermektedir. Aşağıda ki şekilde gösterilen B ve C senaryosu 2030’da ve 2060’da tahmini kıyı nüfusu hakkında bize fikir vermektedir.

Şekil 11: Risk Altındaki Kıyı Nüfusu Ve Kıta Başına 2030/2060 İçin Senaryolar

Kaynak: Neuman, 2015: 13

Üretken kıyı bölgesindeki insanlar ve yaşam alanları rutin olarak hava ve iklimle ilgili tehlikelere maruz kalmaktadır. Yüksek gelgitler, fırtına dalgalanmaları, güçlü dalgalar ve yoğun yağış gibi olaylardan kaynaklanan kıyı taşkınları her yıl birçok yerde meydana gelmektedir. Bu afetler mal kaybı, yaralanma ve can kayıplarına neden olmaktadır. Küresel deniz seviyesi yükseldikçe, daha yüksek su seviyeleri bu olayların etkilerini şiddetlendirmekte, daha uzun süren ve iç kesimlere uzanan daha derin sellere neden olmaktadır. Ek olarak, iklim değiştikçe, bazı kıyı tehlikelerinin artması beklenmektedir. Örneğin, kıyıların daha şiddetli veya daha sık fırtınalar ve daha yoğun yağış olayları göreceği tahmin edilmektedir (<https://toolkit.climate.gov/topics/coastal-flood-risk>).

Türkiye’de kıyı kanunu kıyı-kenar çizgisini dikkate alarak kıyı-kenar çizgisine inşa edilecek yerleşimlerin yakınlığı en fazla 10, 30, 50 ve 100 metre olarak sürekli değiştirilmiştir. 1992 yılındaki değişiklikte kıyı şeritlerinde inşa edilecek

yapılar kıyı-kenar çizgisine en çok 50 metre yakında olabileceği; mesafenin ve kıyı kenar çizgisinin arasındaki alanların sadece yaya yolu, dinlenme, gezinti, seyir ve rekreatif amaçlar için kullanılabileceği; taşıt yollarının kıyı şeridinin kara yönünde yapı yaklaşma sınırı arkasında kalan bölgede olabileceği, sahil şeridinde inşa edilecek yerleşimlerin kullanım amacı ile ilişkili olarak yapım koşullarının yönetmelikle belirlenebileceği (3621, md.5 ve ekleri) daha sonraki yapılacak değişikliklerin önünü açmıştır. Fakat yapay ve baraj göllerinde, Yönetmeliğin sahil şeridi hakkında 100 metre koşulu uygulama zorunluluğu olmaması durumu yaratılması İklim değişikliği kaynaklı afetler bakımından yeni bir bakış açısı geliştirilmesi gereken su taşkınları, kuvvetli rüzgârlar, hortum ve tsunami afetleri düşünülerek düzenlemelerin yeniden gözden geçirilmesi gerekli olacaktır (Karaman, 2019: 221).

Sınır kavramını kara, deniz ve hava olarak üç boyutlu düşünmek gerekmektedir. Mevcut mevzuat düzenlemeleri günün koşulları ve ülkenin çıkarlarına göre değişebilmektedir. Bu belirsizlik yöneticiler tarafından ayrı bir siyasi sorun alanına dönüşebilmektedir. Günümüzde yapılan sınır tanımı “iki komşu devletin topraklarını birbirinden ayıran çizgi, hudut” olarak yapılmaktadır. Ancak sınır sorunlarına kapsamlı yaklaşılmalı, profesyonel bir bakış açısıyla ele alınmalı, ulusal sınırı tek başına değerlendirmeyen bütünsel bir yaklaşımla değerlendirilmelidir (Yılmaz, 2016: 5).

Güvenliği dikkate alarak kıyıları koruma altına almak için gerekli temel ilkeler şu şekilde sayılabilir (Karaman, 2019: 227);

1. Tüm ülkede ve kıyılarda doğal kaynakları korumak,
2. Erişimi zor alanlarda sürdürülebilir kalkınmayı sağlayacak önlemler almak,
3. Kıyılardaki ekonomik, sosyal, afet vb. muhtemel tehditleri azaltmak veya yok etmek,
4. Kıyıya bağlı tüketimleri iklim değişikliği bağlamında tekrar değerlendirmek,
5. Rekreasyon için kamusal alanlara halkın ulaşımını sağlamak,
6. Kıyı aktiviteleri ve suya bağlı tüketimleri merkez yerel iş birliğinde yönetmek
7. Afetlerde denizden koruyacak yapılanmaları oluşturmak.

Dünyada devlet sayısı belli olmamakla birlikte giderek artmaktadır. Ülke sayılarının artması, doğal olarak başkentlerin sayısının da arttırmaktadır. Birleşmiş

Milletler tarafından tanınmayan ve bağımlı topraklar da dâhil edilirse 243 ülke bulunduğu söylenilebilir. Bu ülkelerin 193'ü denize kıyısı olan kentlerdir. Kıyısı olup, başkentini kıyı şehirlerine yerleştirenlerin sayısı 114'tür. Bu ülkelerin 82 tanesi ada ülkesidir. Kıyıda olmanın sağladığı avantajlar olsa da dünyada başkentini kıyıya konumlandırma fırsatı olan 193 ülkenin yüzde 41'i (79 ülke) bunu tercih etmemiş, yüzde 59'u başkentini kıyı kenti yapmayı tercih etmiştir. Ada ülkesi olan 82 ülkenin 70'i (yüzde 85) başkenti kıyıya yerleştirmiştir (Çakır, 2021: 251).

Nüfus artışı ve gelişimi, kıyı bölgelerindeki değişimin kritik itici güçleridir ve artan kullanım ve kirlilik yoluyla kıyı ekosistemleri ve doğal kaynaklar üzerinde yüksek bir baskı oluşturmaktadır. Kıyı büyümesi, arazi dönüşümü ve kentleşme aynı zamanda çok sayıda insanın ve varlığın mevcut tehlikelere, deniz seviyesinin yükselmesine, kıyı şeritleri boyunca ve nüfuslu deltalarda risk ve kırılganlık düzeylerini önemli ölçüde artıran ilgili etkilere maruz kalmasıyla da ilişkilidir. Bu, özellikle gelişmekte olan ülkeler için geçerlidir. İklim değişikliği ve deniz seviyesinin yükselmesi nedeniyle aşırı kıyı yüksek su seviyelerindeki değişiklikler ve bu tür tehlikelerin biyofiziksel ve sosyo-ekonomik sonuçları, kıyıda yaşamayı yüksek riskli bir seçim haline dönüştürmesi beklenmektedir. Altyapı ve ekonomiler dâhil olmak üzere insan kıyı yerleşimleri, su baskını ve sel, kıyı erozyonu, kıyı şeridinin yeniden yerleştirilmesi veya tuzlu su müdahalesinden ciddi şekilde etkilenebilir ve daha büyük felaketler için tehlikeler mevcuttur (Neuman, 2015: 2).

Gelinen noktada dünyanın çeşitli yerlerinden kırktan fazla ülke, başkentini taşımayı planlamaktadır. Bu ülkelerin büyük bir kısmı gelişmekte olan ülkeler arasındadır. Fakat Güney Kore, Japonya, Birleşik Krallık vb. gelişmiş ülkelerde de başkentin taşınması durumu konuşulmaktadır. Kıyılardaki başkentlerde mevcut olan nüfus yoğunluğu pek çok sorunu beraberinde getirecektir (Rossman, 2017: 1).

İklim krizinin başkentlere dair değerlendirilmesi “kıyı şehri” olması gibi bir ölçüt ele alındığında çok fazla zarara neden olabileceği tahmin edilmektedir. Bu kentlerin ülkelerin en büyük metropolü olduğu düşünüldüğünde ülke açısından maddi kayıplar artmaktadır. Deniz seviyesinin yükselmeye başlamasıyla çoğu kıyı yerleşimi gibi bu başkentlerde sosyal ve ekonomik anlamda ciddi zararlar vermesi beklenmektedir. Kıyı başkentlerinin taşıdığı nüfus ve işlevler düşünüldüğünde bu kentlerin durumunun düşünülmesi gerektiği ortaya çıkmaktadır (Çakır, 2021: 244).

2.5. DENİZ SEVİYESİNDEKİ DEĞİŞİMLERE UYUM

Küresel iklim değişikliğinin getireceği etkilere uyum; dar anlamda yeni veya değişen bir ortama alışma anlamına gelirken, geniş anlamda uyum, ekosistemde veya insan sistemlerinde gerçek veya tahmin edilen iklim değişikliği ve değişkenliğinden etkilenebilirliğinin düşürülmesi veya fırsatlardan yararlanılmasını hedefleyen düzenlemeler olarak tanımlanabilir (Türkiye'nin İklim Değişikliği Uyum Stratejisi ve Eylem Planı, 2011: 14).

Çok boyutlu ve geniş kapsamlı bir şekilde değerlendirerek ancak iklim krizi çözülebilecektir. Çözüm için gerekli politikanın ana hatları, enerji dönüşümü, önleme eylemleri ve risk azaltımı gerektiren uyum eylemleri ile oluşturulabilir. Önleme; fosil yakıt kullanımının tamamen bırakılması, yenilenebilir enerji türlerine geçiş yapılması, bütün ekonomik ve kentsel sektörlerde enerji verimliliğinin sağlanması şeklinde özetlenebilir. Uyum çalışmalarını ise, yoksulluğun önlenmesi ve dezavantajlı kesimlerin korunması, kentsel altyapı ve üstyapının geliştirilmesi, biçimsel olmayan alanlar ile eskimiş kent kısımlarının iyileştirilmesi şeklinde özetleyebiliriz (Balaban, 2021: 16).

Fırtınalar, sel ve erozyon her zaman tehlikeli olsa da, şimdi daha yüksek deniz seviyelerinin üzerinde meydana gelmektedir. Kıyı gelişimi ile birleştiğinde, bu tehlikelerin kıyılar boyunca ciddi maddi hasara yol açması muhtemeldir (<https://toolkit.climate.gov/topics/coastal-flood-risk>).

Dolaylı ekonomik maliyetler (iş kaybı gibi) ve olumsuz sosyo-psikolojik etkiler, insanları ve toplulukları olumsuz yönde etkileme potansiyeline sahiptir. Hava veya iklimle ilgili afetlere maruz kalan bireylerin zihinsel sağlık açısından olumsuz etkiler yaşadığı gösterilmiştir. Bu etkilerden en çok etkilenenler arasında, yaşlılar, ekonomik olarak dezavantajlı olanlar veya evsizlik yaşayanlar da dâhil olmak üzere toplumun en savunmasız nüfuslarından bazıları yer almaktadır. Yollar, köprüler, tüneller ve boru hatları, kıyı ve iç topluluklar arasında önemli yaşam hatları sağlar. Bu altyapıya verilen zararlar, kademeli maliyetlere ve ulusal etkilere neden olur. Örneğin, tüm ulus, bir noktada, kıyı boyunca kritik enerji altyapısından dağıtılan petrol ve gazı bağımlıdır. Benzer şekilde, tüm ülke, deniz dışı ticaretin %99'unu

gerçekleştirdikleri için mal ve hizmetlere erişim için kıyı limanlarına bağımlı bir durumdadır (<https://toolkit.climate.gov/topics/coastal-flood-risk>).

İklim değişikliğinin etkileri, yavaş başlayan çevresel değişiklik veya sürdürülemez arazi kullanımı bir alanı yaşanmaz hale getirdiğinde, bir felaketten sonra geri dönmeyi bir seçenek olarak düşünmek mümkün değildir. Yerinden edilenler için iki alternatif, yerel uyum veya planlı yer değiştirmedir. Bu çözümler, güçlü yerel yönetim ve risk altındakilerin bakış açılarını içeren ve toplum tarafından yönetilen geçim girişimlerini destekleyen merkezi olmayan müdahaleler gerektirir (IDMC 2021: 6).

Kıyı yerleşimleri; zengin kaynakları, geçim kaynaklarının bol olması, deniz ticareti ve taşımacılığına erişim noktaları sunması, lojistik nedenler, eğlence veya kültürel faaliyetler nedeniyle insanlar için her zaman cazibe merkezi olmuştur. Kıyı bölgelerinin gelişimi ve kullanımı geçmişten günümüze giderek artmıştır ve yine gelecekte de devam etmesi beklenen bu eğilim ile beraber bu bölgeler muazzam bir sosyo-ekonomik ve çevresel değişiklikler yaşamaktadır. Kıyıları küresel büyüme ve kentleşme eğilimleriyle bağlantılı olan, farklı nüfus yapıları ve gelişme kalıpları göstermektedir (Neumann, 2015: 2).

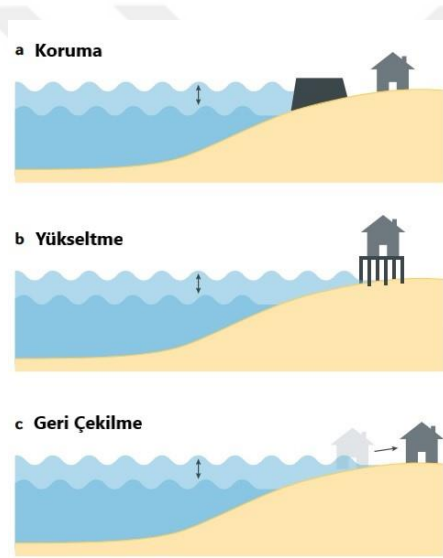
Amerika Birleşik Devletleri'nde, nüfusun neredeyse yüzde 30'u, deniz seviyesinin sel, kıyı şeridi erozyonu ve fırtınalardan kaynaklanan tehlikelerde rol oynadığı nispeten yüksek nüfus yoğunluğuna sahip kıyı bölgelerinde yaşamaktadır. BM Okyanuslar Atlasına göre, küresel olarak, dünyanın en büyük 10 kentinden 8'i kıyı bölgelerindedir. Yükselen denizler, dünyanın dört bir yanındaki kıyı şeridindeki kentsel ortamlarda, yerel işler ve bölgesel endüstriler için gerekli altyapıyı tehdit etmektedir. Yollar, köprüler, metrolar, su kaynakları, petrol ve gaz kuyuları, enerji santralleri, kanalizasyon arıtma tesisleri, çöplükler vb. hepsi deniz seviyesinin yükselmesi nedeniyle risk altındadır (<https://www.climate.gov/news-features/understanding-climate/climate-change-global-sea-level>).

Kıyı büyümesi, arazi dönüşümü ve kentleşme aynı zamanda çok sayıda insanın ve varlığın mevcut tehlikelere, deniz seviyesinin yükselmesine, kıyı şeritleri boyunca ve nüfuslu deltalarda risk ve kırılganlık düzeylerini önemli ölçüde artıran ilgili etkilere maruz kalmasıyla da ilişkilidir. Bu, özellikle gelişmekte olan ülkeler için geçerlidir. İklim değişikliği ve deniz seviyesinin yükselmesi nedeniyle aşırı kıyı

yüksek su seviyelerindeki değişiklikler ve bu tür tehlikelerin biyofiziksel ve sosyo-ekonomik sonuçları, kıyıda yaşamayı yüksek riskli bir seçim haline getirmiştir (Neumann, 2015: 3).

Aşağıdaki şekilde deniz seviyesinin artmasına karşı alınan önlemler gösterilmiştir. Birinci resimde tehlikeleri önlemek için tasarlanmış zırhı ifade eden bir koruma sistemi vardır. İkinci resimde tehlikelerle yaşamayı kolaylaştırmak için tasarlanmış uyum önlemlerini ifade eden bir konaklama tipi gösterilmiştir. Üçüncü resimde ise, bireylerin veya toplumların tehlikeden uzaklaştırılması anlamına gelen göç veya geri çekilme mevcuttur (Hauer ve diğerleri, 2020: 32).

Şekil 12: Deniz Seviyesinin Yükselmesine Karşı Alınabilecek Önlemler

Kaynak: Hauer ve diğerleri, 2020

İklim değişikliği ve neden olacağı etkilere karşı kıyı şehirlerinde dirençliliği sağlamak ve deniz seviyesinin yükselmesi etkilerine karşı uyum için tavsiye edilen ve gerçekleştirilen çeşitli çalışmalar vardır. 2020 yılında Orman ve Tarım Bakanlığı'nın küresel iklim değişikliği kaynaklı deniz seviyesinde yükselmenin kıyı yerleşimlerdeki sonuçlarının üzerinde çalışılması, mevcutta kullanılan kıyı koruma yapılarının küresel iklim değişikliğine uyum ışığında tekrar gözden geçirilmesi, çeşitli iklim şartları için farklı uyum projelerinin çalışılması, deniz seviyesinde artış riskinin, Kıyısız Risk Önleme Planı ile beraber incelenmesi, deniz seviyesinin yükselmesi nedeniyle ortaya çıkacak tehlikelerin yerleşim alanları açısından risklerin hesaplanması, taşkın ve sel risklerinin ve iklim değişikliği etkilerinin birlikte

düşünülmesi, uydu verileri ile deniz seviyesindeki artıştan kaynaklanan değişiklikler gözlemlenerek ve gelecek senaryoları incelenerek her zaman aralığı için çeşitli planlar oluşturulması vb. tedbirler “İklim Değişikliği ve Uyum” çalışma planlarında yer almaktadır (Öztürk, 2018: 530).

Değişen bir iklimde yerinden edilmeyi önlemek ve buna yanıt vermek için insani yardım, barış inşası ve sürdürülebilir kalkınma çabalarını birbirine bağlama ihtiyacı giderek artmaktadır. Uyum ve azaltım çalışmaları kilit öneme sahiptir ancak daha esnek ve öngörülebilir bir finansman gereklidir. Yer değiştirmenin sürdürülebilir kalkınma gündemindeki ilerlemeyi nasıl engellediğini anlamak için, veri boşluklarını doldurmak çok önemlidir. Ancak net bir tablo çizmek için tek başına küresel düzeyde hareket etmek için yeterli olmayacaktır. Afetler ve iklim etkileri esasen yerel olaylardır, bu nedenle yerel yönetimler ve ulusal hükümetlerin oynayacağı kilit bir rol vardır (IDMC, 2021: 6).

İklim değişikliği ve buna bağlı buzulların erimesi hayat kalitesini doğrudan etkileyen bir unsur olarak görülmesi de dünyanın en önemli problemlerinden biridir. Orta ve yakın gelecekte küresel anlamda etkisi yoğun bir biçimde hissedilecektir. Bazı ülkeler ve yerleşim yerleri için deniz seviyesinin yükselmesi toprak ve egemenlik kaybı anlamına gelecektir. Yaşanması beklenen bu olayın bazı ülkeleri daha derin etkilemesi ve bu nedenle bu devletlerin kültürel ve sosyo-ekonomik yıkımlarının ciddi biçimde artması beklenmektedir. Bu nedenle bütün devletlerin problem önleyici uygulama ve yöntemleri eşit ve eş zamanlı olarak başlatması ve ülkelerin yaşanması beklenen felaketlere karşı jeopolitik durumlarının gözden geçirilmesi ve jeo-iklimsel şartlara göre alınabilecek önlemler üzerinde çalışması gerekmektedir (Ertekin, 2020: 1301).

Deniz seviyesinin artması durumunda milyonlarca kişinin risk altında olduğu ve çok yüksek maddi hasara neden olacağı için uyum çalışmaları çok önemlidir. Ada ülkeleri için bir seçenek olabilecek ve 2025'te bitmesi planlanan BM destekli Güney Kore'de yürütülen yüzen şehir projesi, yükselen su seviyesi ile yıllardır mücadele eden Hollanda'nın inşa ettiği köprüler, pompa istasyonları, deniz setleri önemli örneklerdir.

Hollanda yakın gelecekte topraklarının büyük çoğunluğunu kaybedecektir. Bu nedenle çözüm olabilecek iki yöntemden bahsedilmektedir. İlki; ülkenin sular

altında kalmasını önlemek ve yaşanan iklim krizine karşı hayatta kalabilmek için, Hollanda'nın, en az 200.000 hektar araziye su pompalama alanı olarak ayırması şarttır. Fakat ülkenin önemli geçim kaynaklarından olan tarım bölgeleri de ciddi şekilde azalmaktadır. Dolayısıyla çözüm olarak mekânların çok yönlü kullanımı, yani ikamete uygun alanlarla su pompalama alanlarının birleştirilmesi tercih edilmektedir (Demmers ve Dircke, 2005'den aktaran Tabak, 2006: 41). İkinci yöntem ise; yerleşiklerin, endüstri ve tarımın daha güvenli bir bölgeye taşınmasıdır ki; bunu hayal etmek çok güçtür. Bu yüzden hükümet, her şeyden önce sel bölgelerinde yaşamının mümkün olduğunu ispatlamaya karar vermiştir. 2005 Ekim ayında, 15 tane test bölgesinden bahsedilmiştir. Bu bölgedeki imar kanunları, yalnızca “İkiyaşayışlı Evler”’in yapılaşmasına izin vermektedir (Tabak, 2006: 41).

Şekil 13: Oceanix City Yüzer Şehir Tasarımı

Meydana gelen doğal afetlerin yol açtığı ve iklim değişikliğinin bütün olumsuzlukları kıyı yerleşimlerinde bulunan toplulukların ciddi bir risk altında bulunduğunu kanıtlamaktadır. Mevcut araştırmalar sonucunda ulaşılan bilgilere göre büyük kentlerin %90'nın 2050 yılında okyanus sularındaki artış ile çeşitli olumsuz durumlarla karşı karşıya geleceği öngörülmektedir. Bu nedenle kıyı yerleşimlerinde göç hareketleri ve çok sayıda toplumsal sorunların oluşacağı tahmin edilmektedir. Bu değişime uyum sağlamak için Birleşmiş Milletler “Sürdürülebilir Yüzen Şehirler”

adı altında gerçekleştirilen toplantıda Oceanix City tasarımı önermiştir. Oceanix City projesi sürdürülebilir niteliği ile insan yapımı bir ekosistem sunmaktadır. Yüzen kent tasarımının en güçlü yönü kasırga, tsunami ve sel gibi doğal felaketlerden etkilenmeyecek biçimde tasarlanmasıdır (Yurt, 2019'den aktaran Şimşek, 2019: 73).

2.6. KÜRESEL İKLİM DEĞİŞİKLİĞİ VE YENİ RİSKLER ÇAĞI

Covid-19 olarak isimlendirilen Korona Virüs türü ilk defa Çin'in Wuhan kentinde görülmüş ve birkaç haftada bütün dünyayı sararak küresel bir kriz haline gelmiştir. Salgın sadece insan sağlığını tehdit edip, ölüm ve hastalıklara yol açmakla kalmamış, aynı zamanda çok büyük bir güvenlik problemine dönüşmüştür. Bu büyüklükte bir krizle uzun bir süredir karşılaşmayan ülkeler ve kurumlar, salgına büyük oranda hazırlıksız yakalanmış, kısa bir zaman içerisinde salgının bireysel, ulusal, çevresel, eğitimsel, ekonomik vb. etkileri görülmeye başlanmıştır (Yenal, 2020: 1318).

Sınır, güncel dünyaya, iç savaş mantığının egemenliğin birebir uygulaması olduğunu ve artık hukukun normalliğini tesis etme durumunu çoktan kaçırmış olduğunun temsilidir. Artık kimse savaşa sınır koyma ve ad verme kabiliyetine sahip değildir. Savaş yapma şekilleri arasındaki sınırlar kalkmıştır (Ertan, 2019: 175). İnsanlık savaş kavramının sınırlarının da gözden geçirilmesi gereken yeni bir riskler sarmalına doğru hareket etmektedir. Belki de insanlığa tarihte hiçbir savaşın vermediği hasarı içinde bulunduğumuz riskler çağı verecektir.

Covid-19 salgınıyla mücadelede yürütülen süreç ve politikaların, iki şekilde gelişmiştir. İlki, ulus devlet kavramı açısından salgının ulus devletle ilişkili değerleri güçlendireceği fikridir. İkincisi ise ulus devleti kavramını zayıflatarak küreselleşmeye katkı yapacağı görüşüdür. İlk görüş; salgınla birlikte yaşadığımız durumların sınırları belirsizleştirerek, insanlar, para, emtia teknoloji gibi hareketlilikleri etkileyen küreselleşmeyi arttıracaktır. Bununla birlikte ikinci görüş olarak da bu süreçte ulus devletin giderek daha fazla güç kazandığı bir gerçektir. Fakat bu süreçte yapısal ve sistemsel olarak modern devletin artık büyük bir değişime ihtiyacı olduğunu da göstermiştir (İmga ve Ayhan, 2020: 88).

Yaşanan Covid-19 süreci, tüm devletlerin aynı sınırlı kaynaklar için doğrudan rekabet ettiği karşılaşılan ilk küresel krizlerden biri olarak kabul edilebilir. Uluslar, her zaman ne pahasına olursa olsun kendi vatandaşlarını korumaya meyilli olmuştur. Hijyenik ürünlerin ihracatını kısıtlama gibi davranışlar, geliştirilmekte olan bir aşıya erişim veya mevcut krizle mücadele etmek için gereken ekonomik dayanışmanın boyutu hakkında Avrupa Birliği içindeki anlaşmazlıklar, hepsi bu davranışın açık örnekleridir. Küresel iklim değişikliği muhtemelen bu senaryonun tekrarını getirecek, ancak potansiyel olarak daha büyük ölçekte olacaktır. Giderek sıklaşan aşırı hava olayları yiyecek veya su kıtlığı dünya genelinde kaynaklar için rekabete ve uluslararası dayanışmanın sınırlarını test edecek kitlesel göçe neden olacaktır. Covid-19 krizinin dramatik etkilerini yönetmeye ve azaltmaya yardımcı olmak için eşgüdümlü bir küresel eylem ve protokol çağrıları yapılmış olsa da, tartışmalar, anlaşmalar ve ulusal tavizler şimdiye kadar son derece sınırlı olmuştur (Manzanedo ve Manning, 2020: 3).

Bilgi toplumuna yönelimin ve toplumların sahip olduğu değerlerin birlikte arttırdığı belirsizlik, riskler ve güvensizlik durumları iç içe toplumsal yaşam formlarıyla kapsanmış toplum, ilk kez Alman sosyolog Ulrich Beck (1992) tarafından “risk toplumu” (Cottle, 2001’den aktaran Karaman, 2019: 186) olarak isimlendirilmiştir. Bilgi toplumunun dönüşümünde insan, bilgi, mekân ve zaman değerlerinin biçimlendiği küresel dünyanın artık çok daha fazla kullandığı ifadeler (Bayhan, 2002’den aktaran Karaman, 2019: 186), arasında risk toplumu kavramı da bulunmaktadır. Bütün alanlarda gelişen yeni teknolojiler ve yeni ürünlerden kaynaklanan “tehlike hissi” zihnimize kazınmaktadır. Toplumlar gün geçtikçe, risk ve korku toplumu şeklinde evrilmektedir. Kentsel güvenlik ile korku ilişkilendirilmektedir (Karaman, 2019: 186).

Salgın, güvenliğin sadece sınırları korumakla ilişkili olmadığını ve klasik koruyucu ve önleyici tedbirler almanın yeterli olmayacağını göstermiştir. Yaşanan çok yönlü güvenlik problemleri bağlamında bazı güvenlik alanları dikkate alınmalıdır (İmga ve Ayhan, 2020: 88):

- Enerji güvenliği,
- Genetik kod güvenliği,
- Gıda güvenliği

- Flora ve fauna güvenliği,
- Tohum ıslahı güvenliği
- Hayvan ırklarının ıslahı güvenliği
- Vahşi yaşam güvenliği
- Algı güvenliği
- Stratejik bilgi güvenliği

Bahsedilen tüm başlıklar askeri güvenliğinin yanında ülkelerin, egemenliğini ve vatandaşlarının bireysel güvenliğini tehdit eden ayrı bir araştırma ve ulusal güvenlik sorunu olarak karşımıza çıkmaktadır.

Yerel ve iç siyaset açısından düşünüldüğünde salgın krizi, birçok devletin ulus ötesi bir krizle savaş için hazırlığı olmadığını göstermiştir. Salgının ölümcül sonuçları, askeri kapasite dâhil geleneksel araçların bu tür görünmez krizlerle savaşta yalnız başına başarılı olmayacağını göstermiştir. Bununla birlikte salgın tehdidi, özellikle sağlık, eğitim, işgücü ve bilimsel araştırma sahalarında kamu politikası reformlarını zorunluluk haline getirmiştir. Bu, keskin bir ekonomik ve yapısal değişim ve dönüşümü beraberinde getirecektir (Valiyeva, 2020: 396).

Güvenlik kavramı Covid-19 pandemisi ile birlikte bir kere daha dönüşüm yaşamıştır. Fakat bu dönüşüm soğuk savaş döneminden sonra gelişen insan hakları kavramıyla birlikte değerlendirilen güvenliğin, insan hakları bakımından bir gerilemeyle birlikte anılmasına neden olacak özellik taşımaktadır. İnsani güvenliğin iki sacayağını meydana getiren “korkudan kurtulmak” ve “yoksunluktan kurtulmak” ilkeleri zarar görmüştür. Korkunun ve insan ihtiyaçlarının karşılanmasında zorlukların hâkim olduğu bu süreç, güvenlik kavramının önemini anlayabilmemiz için adeta bir laboratuvar olmuştur. Yaşanan sürecin Covid-19 salgınının neden olduğu güvenliğin erozyonu açısından değerlendirilmesi insani güvenlik penceresinden önemli bir aşama olarak görülebilecektir (Üste ve Odabaş, 2021: 104).

Avrupa'daki savaşın manşetlerinin ve Covid-19 salgınının artçı şoklarının ardında, dünyamız güvenlik ve çevre alanında derinleşen ikiz krizin kara deliğine doğru çekilmektedir. Çevresel bütünlük göstergeleri azalırken, güvensizlik göstergeleri artmaktadır. Karışım zehirli, derin ve zarar vericidir ve hükümetler de dâhil olmak üzere çözüm bulma gücüne sahip kurumlar çok yavaş hareket etmektedir (SIPRI, 2020: 2). Geçmişten günümüze hiçbir dönem kargaşa ve çatışma olmadan

geçmediği için savaşlar insanlığın alışık olduğu bir durumdur. Ancak doğa ile verilen savaşın galibi olmayacaktır. Mevcut enerjinin ve kaynakların iklim değişikliğinin neden olacağı çoklu krizlerin çözümüne ayrılması ülkeler açısından daha akıllıca bir tercih olacaktır.

20. ve 21. yüzyıl daha önce görülmemiş biçimde insanlık tarihinin en yoğun ve en hızlı dönüşümüne şahitlik etmektedir. Tarih, tekerleklerine insan yığınlarını katarak dönmekte ve onların ortak kaderi üzerinde şekillenmektedir. 20. ve 21. yüzyılın ortak yönleri küresel savaşlar ve göçler olmuştur. Savaşlar bir taraftan kitlelerin doğup büyüdüğü yerleşim yerlerini terk etmeleri ile sonuçlanırken bir taraftan ortaya çıkan yıkıcı zararın emek açığı insanları yeni yaşam alanları arayışına itmektedir (Sayın, 2019: 175). İklim değişikliği gibi küresel bir krizin eşliğinde hatta içinde iken ülkeler arası savaşlar ve çatışmaların devam etmesi durumun vahametinin anlaşılmadığının bir göstergesidir.

Güvenlik açısından, Rusya'nın Ukrayna'yı işgalinden çok önce var olan bir eğilim olan çatışma vakalarında ve ölü ve yerinden edilmiş insan sayısında artış vardır. Silah ve askeri güçlere yapılan harcamalar artmaktadır ve nükleer silahların kullanımı eskisinden daha az düşünülmemektedir. Çevre açısından, büyük yıkımın sonuçları arasında daha aşırı hava koşulları, yükselen denizler, su mevcudiyeti üzerindeki kısıtlamalar, memelilerde ve tozlaşan böceklerdeki düşüş, plastik kirliliği, ölen mercan resifleri ve küçülen ormanlar yer almaktadır (SIPRI, 2020: 2).

Covid-19 salgını; ülkeler, uluslararası birlikler ve onların sahip olduğu normların, yasaların ve beraber meydana getirdikleri diplomasi ve uluslararası hukuk gibi diğer kurumların işlevlerinin geçerliliğini sorgulatmıştır. Bu bakımdan bu salgın uluslararası ilişkileri ifade ederken ya da sınıflandırırken yararlanılan bir terim olarak “uluslararası toplumun” bir mit mi yoksa gerçek mi olduğu sorusunu ortaya çıkarmıştır. Mevcut uluslararası toplumun dayanışma seviyesinin ne kadar düşük olduğunu bir kez daha hatırlatmıştır. Salgının insan güvenliği ve halk sağlığını içeren doğası da düşünüldüğünde ve uluslararası örgütlerin uluslararası boyutlu krizlerdeki yetersizlikleri de düşünüldüğünde, uluslararası örgütlerin salgınla mücadele konusundaki küresel beklentinin tarihi temelli olmadığı ifade edilebilir (Sadık, 2020: 98'den aktaran Bağbaşıoğlu, 2020: 98).

Güvenlik krizi, çevresel kriz ve yönetim açıkları, bazıları öngörülebilir, bazıları ise öngörülemeyen yeni ve tehlikeli şekillerde etkileşime girmektedir. Sonuç olarak, dünyanın acil olarak planlaması gereken dört sonuç ortaya çıkmaktadır (SIPRI, 2020: 43):

- İleriye bakmak ve planlama yapmak,
- Dayanıklılığı arttırmak,
- Mevcut güvenlik sorunlarının çözülmesi, çevresel düşüşün tersine çevrilmesi ve iyi yönetim dâhil olmak üzere temel nedenleri ele almak,
- Birlikte çalışma.

Günümüzde yalnızca küresel ve yerel sonuçları olan coğrafi bir sorun olmaktan çıkan küresel iklim krizi, ülkelerin ulusal güvenlik gündemine konu olan bir güvenlik sorunu durumuna gelmiştir. 1970’li yıllardaki Doğu ve Batı Blok’u arasında yaşanan nükleer gerilimin azalması ile birlikte askeri nitelikteki konular önemini yitirmiş ve güvenlik araştırmalarının konularında farklılıklar meydana gelmiştir. Bununla birlikte ulusal ve uluslararası güvenlik konularına yenileri eklenmiştir (Akalin, 2019: 105). İklim değişikliği artan olumsuz aşırı olaylar ve yaşanan bu süreçlerle beraber gündemimize girmiştir. Etkilerini görmeye başladığımız iklim değişikliği hem bireysel hem de ulusal gündemin en önemli konuları arasındadır.

Küresel Riskler Raporunda (2019), gerçekleşme ihtimali en yüksek olan beş riskten bahsedilmiştir. İklim krizi, küresel gelişimi etkileyebilecek ikinci risk olarak sıralamada yerini almıştır. Bu beş risk aşağıdaki gibi listelenmiştir (World Economic Forum, 2019’dan aktaran Hanbay, 2020: 103):

- Doğal afetler,
- Aşırı hava olayları,
- Veri sahteciliği ve hırsızlığı,
- İklim krizinin durdurulması ve uyum sağlama konusunda başarısızlık,
- Siber saldırılar.

Yukarıda bahsedilen gerçekleşme ihtimali en yüksek beş küresel riskin ilk üçü, iklim krizinin sonuçları ve çevreye ilişkin tehditlerden meydana gelmektedir. İklim krizi sorununun abartıldığını düşünen ve ciddi bir durum olarak değerlendirmeyen çalışmalar da bulunmasına rağmen; son on yılda yayınlanan

küresel raporların çoğunluğunda iklim değışikliğı çok ciddi bir küresel problem olarak bahsedilir hale gelmiş ve kabul görmüştür. Çok uzun bir zaman da küresel bir problem olarak değerdendirilmeye devam edileceğı tahmin edilmektedir (Hanbay, 2020: 103).

Küresel İklim değışikliğı ve güvenlik arasındaki ilişkiden Birleşmiş Milletler Kalkınma Programı'nın İnsani Kalkınma Raporu'nda bahsedilmiştir. Rapora göre, birbiriyle ilişkisi olan 7 ana güvenlik sorunu konuşulmuştur. Bu başlıklar; gıda güvenliğı, çevre güvenliğı, ekonomik güvenlik, toplumsal güvenlik, sağık güvenliğı, siyasi güvenlik ve bireysel güvenlik şeklinde sınıflandırılmıştır (UNDP, 1994'ten aktaran Akalın, 2019: 106). Daha öncede belirttiğimiz gibi gündemimize giren başlıklar güvenlik kavramının içeriğini, tanımını, sınırlarını değıştirmiş, geçmişten günümüze yaşanan süreçler ve gelişmelerle birlikte sınırlarını çizmesi zor bir kavram haline dönüştürmüştür.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

İKLİMSEL GÖÇ

3.1. İKLİM KRİZİ, İKLİM MÜLTECİLERİ VE HUKUKİ STATÜSÜ

Göç olgusu insanlığın var olduğu tarihe kadar geri götürülebilecek eski bir kavramdır. Tarih boyunca pek çok kez şekillenmiş ve değişmiştir. Birçok disiplinin de çalışma alanı olduğundan tek bir göç tanımından bahsetmek güçtür (Dora ve Korkmaz, 2021: 2). Tarih boyunca hem anlamları değişmiş hem de çeşitlenmiştir. Hala hukuki olarak tam karşılığı bulunmayan göç biçimleri olması meselenin karmaşıklığı ve dinamikliğini anlamamızda yol gösterici olacaktır.

Kamu yönetimlerinin her zaman gündeminde olan konulardan biri göç hareketleri ve göç konusudur. Göç kavramı dinamik bir yapıya sahip olup, tarih boyunca biyopolitika stratejilerinin merkezinde var olmuştur. Büyük yerleşim yerlerinin bulunduğu şehirlere, çeşitli tiplerden göçle gelenlerin, yaşam koşullarını kötü biçimde etkilememesi ve yaşam standartlarını daha pozitif biçimde etkilemesi yönetsel ve politik analizler çerçevesinde amaçlanmaktadır. Bu amaçla birlikte, göçle gelen nüfusun sahip olduğu niteliklerin “insan sermayesi” olarak sosyo-ekonomik ve teknik açılardan geniş bir yapısal ilişkiler ağı ile birleşerek, toplumsal sermayeye dönüşmesinden faydalanma düşüncesi önemli bir husustur (Karaman, 2016: 314-315).

Göç, kişilerin sürekli yaşamak için bir ülkeden veya bölgeden başka bir ülkeye veya bölgeye yönelik yaptığı yer değiştirme durumudur. Ekonomik açıdan emek unsurunun bir yerden bir yere göç etmesi, unsur boyutlarını ve yoğunluklarını değiştirerek ekonomiyi ya da göçe maruz kalan bölgeleri oldukça etkilemektedir. Göç ani ya da aşamalı olarak gerçekleşebilir. Ani ve yoğun bir göç emek faktörünü göç edilen alanda hızlı bir şekilde azaltarak o bölgenin ekonomik durumunu olumsuz etkileyebilmektedir (Parlak, 2011: 275).

Mülteci kavramı “ırkı, dini, milliyeti, belirli bir sosyal guruba üyeliği veya politik düşüncesi nedeniyle baskı gören, hayatlarından endişe eden kişiler.” cümlesi ile Birleşmiş Milletler Mülteciler Sözleşmesi (1951) ve bu sözleşmenin 1967’de yapılan değişiklikle tanımlanmıştır (Dedeoğlu, 2017: 220).

Tablo 3: Göç Tipleri ve Özellikleri

Göçler	Özellikleri
İÇ VE DIŞ GÖÇ	Ülke içinde bir bölgeden başka bir bölgeye ve bir ülkeden başka bir ülkeye olmak üzere göç ikiye ayrılır. İç göç, ülke içerisinde gerçekleşen yer değiştirme durumudur. Bu nedenle ülke nüfusunda bir değişim yaşanmamaktadır. Dış göç ise ülkeler arasında yapılan yer değiştirme hareketidir. Ülke nüfusunda değişime neden olmaktadır.
ZORUNLU GÖÇ VE GÖNÜLLÜ GÖÇ	Bireyin kendi iradesini esas alan bir göç türüdür. Asıl belirleyicisi kişinin iradesi dışında meydana gelen durumlar olan göçe zorunlu göç; kişinin daha iyi yaşam koşullarına sahip olmak amacıyla kendi iradesiyle yer değiştirmesine ise gönüllü göç denilmektedir.
MEVSİMSSEL GÖÇ VE SÜREKLİ GÖÇ	Bu kategori zamansal bakımdan göçü sınırlandırır. Yer değiştiren kişinin yılın belli dönemlerinde yer değiştirmesi ve bu yer değiştirmenin süreklilik arz etmemesi durumu mevsimsel göç olarak kavramlaştırılır. Sürekli göçte ise kişi bir daha göç ettiği yere geri dönmeyi amaçlamaz, göç ettiği yerde daimidir.
BEYİN GÖÇÜ	Çalıştığı branşta yetişen kişinin, o alanda daha iyi koşullara sahip olmak için yaptığı yer değiştirme durumudur. Sıklıkla gelişmiş ülkelere doğru gerçekleşen bir göç türüdür.

Kaynak: Kanlı, 2018: 42

Tablo 3'te göçün tanımı için çeşitli tanımlar ve özellikler verilmiştir. İklimsel göç için tanımları incelediğimizde iç ya da dış göç olabileceğini söyleyebilmekteyiz.

Tahminler iklim değişikliğinin önce ülke içi göçe neden olacağı ve yeterli gelmediği noktada ülke dışına kayacağı yönündedir.

Türkiye'ye yönelen nüfusların göç tipleri, yurtiçi göçleri; kırsaldan kente ya da kentten kıra, yurtdışından gelen göçleri; Avrupa'dan gelen Avrupalı kökenli ve Avrupa'dan gelen Türk soylu yabancılar, diğer dış göçler ise; siyasi ve ekonomik tehditler ya da doğal afetler nedeniyle yerinden edilen kişiler olarak sınıflandırılabilir (Karaman, 6-18).

Göç, toplumsal, siyasi ve sosyo-ekonomik nedenlerle kişilerin ya da toplulukların bulundukları yerden ayrılarak başka bir yerleşim yerine ya da ülkeye gitmeleri olarak kavramlaştırılmakla birlikte zaman içinde çeşitlenmiş ve dönemsel olarak ya da ülkeler arası literatürde farklı yorumlar yapılarak tanımlanmıştır. Örneğin Türkiye'de 6458 sayılı kanuna göre Türkiye'deki yabancıların sınıflandırılmasının görselleştirilmiş hali Şekil 14'de gösterilmiştir.

Şekil 14: Türkiye'deki Yabancılar

Kaynak: <https://www.goc.gov.tr/>

Göç tipleri tanımlanmalı ve Türkiye'ye gelenlerin göç tipi belirlenip, bu doğrultuda; kamusal alandaki hukuki durumu tespit edilmeli, hak ve borç analizleri

yapılmalıdır. Göç ederek ülkeye yerleşen nüfus akınının göç yönetiminin planlaması, yerel, bölgesel sonuçların incelenmesi, kentsel ve kırsal bölgelere göç eden kişilerin dağılımının çok boyutlu analiz edilmesi önemlidir. Bununla birlikte göç eden kişilerin çeşitli sosyo-ekonomik ve kültürel durumları yerel halkta özellikle ekonomik sıkıntılardan kaynaklanan işsiz kalma korkusuna ve ekonomik yarış endişesine neden olmaktadır. Kamu yönetimi açısından siyasi, sosyal, ekonomik ve doğal nedenlerden kaynaklanan “güvenlik” tehlikesi oluşturan durumlarda, kriz yönetimini kötü etkileyen en önemli hususlar; toplumsal-kültürel uyumsuzluk ya da kültürel çatışmalar ve toplumsal güvensizlik başlıklarıdır. Göç yönetimi planlamasının en önemli gündemleri arasına kültürel bütünleştirici uyum çalışmaları da eklenmelidir (Karaman, 2016: 19).

6458 Yabancılar ve Uluslararası Kanuna göre, düzensiz göç; “*yabancıların yasa dışı yollarla Türkiye’ye girişini, Türkiye’de kalışını, Türkiye’den çıkışını ve Türkiye’de izinsiz çalışmasını*” ifade eder. Türkiye tarih boyunca komşularının iç çatışmaları esnasında insani endişelerle hareket ederek, çatışma bölgelerinden kaçmaya çalışan kişilere yardım etmeye çalışmıştır. Fakat bu devletlerin iç işlerine karışmama noktasında hep dikkatli olmuştur. Suriye’deki savaş esnasında bu tavrını değiştirerek “Açık kapı” politikası ile birlikte binlerce kişinin Türkiye’ye gelmesine neden olmuştur. Geçtiğimiz yıllarda büyük kısmı Suriyeliler olmak üzere Pakistan, Irak, Afganistan, İran ve bazı Afrika ülkelerinden düzensiz göç ve mülteci akını yaşanmıştır (Açar ve Yalçınkaya, 2022: 167).

Yaşanan bu göç akını devlet denetiminde gerçekleştirilmeye çalışılsa da çok sayıda kaçak göç söz konusu olmuştur. Yaşanan düzensiz göçlerin kimliği belirsiz olması ve maddi yetersizlik içinde olmaları çeşitli güvenlik endişeleri barındırmaktadır. Türkiye’ye yönelen kişilerin daha önce işledikleri suçların arşiv kayıtlarının bilinmemesi ve potansiyel suçlu olup olmadıkları konusunun belirsizliği güvenlik zafiyetine neden olmaktadır (Arslan ve Taş, 2022: 22). Bahsedilen kayıtsızlık durumu veri sahteciliğinin bir örneği olarak sahte diploma düzenleme ve bu sahte diploma ile iş bulma şeklinde gerçekleşebilmektedir. Bununla birlikte yaşadıkları kentlerde ucuz iş gücü olarak çalıştırılmaları yerel vatandaşların fiyat yüksekliği nedeniyle tercih edilmeme durumu halkın tepkisine yol açmaktadır.

Düşük ücretler, barınma sorunu, dil bilmemeleri çeşitli problemlere neden olmaktadır.

Kamu Yönetiminde “göç yönetimi ve politikaları” gün geçtikçe daha çetrefilli bir konu haline gelirken bütünleşik yönetim ve çok katmanlı yönetim seviyelerinde değerlendirilmesi gereken güncel ve hayati bir önem taşıyan bir kamusal alan konusu ve sorunudur. Diğer yandan bu alan “güvenlik yönetimi”nin ve “afet yönetimi”nin önemli bir kısmını oluşturmaktadır. Göçün, afetlerin ve güvenlik sorunlarının küresel gündemden düşmediği düşünüldüğünde konuya yeni bakış açıları kazandırmak ve yeni yöntemler aracılığıyla bakmak faydalı olacaktır (Parlak, 2019: 147-148).

Ülkesi tamamen yok olan bir ada ülkesi vatandaşı için zorunlu göç olacağı konusu tartışmaya kapalıdır. Ancak ‘iklim değişikliği nedeniyle toprağın verimsizleşmesi, kaynakların tükenmesi nedeniyle yaşanan ekonomik krizler yüzünden daha insani koşullar istediği için göç eden kişi gönüllü göç olarak mı, zorunlu göç olarak mı sınıflandırılacaktır?’ sorusunun cevabı belirsizliğini korumaktadır.

İklim değişikliği nedeniyle yerinden edilme, hızlı ve ani başlangıçlı afetlerden kaynaklı kalıcı veya geçici evlerinden olma durumunu ifade etmektedir. İklim değişikliği nedeniyle göç; genel olarak birden fazla faktöre (iklim değişikliği riski ve yavaş başlangıçlı iklim olayları dâhil) ve bir seviyeye kadar isteğe bağlı göç etme kararı ile birlikte ifade edilebilir. İklim göçü, göç ve yerinden edilme arasındaki bağı tanımlamak zorunluluğundan kaynaklı olarak, iki durumu da ifade etmek için kullanılır (<https://www.ipcc.ch/2022/02/28/pr-wgii-ar6/>).

İklim değişikliği nedeniyle yaşanan aşırı hava olaylarının yol açtığı; deniz seviyesi yükselmesi, seller, aşırı yağışlar, fırtınalar, orman yangınları, aşırı kuraklık, vb. afetlerle yaşanamayacak bir durumda olan ve bu olayların itici bir kaynağa dönüştüğü, geçim kaynaklarının yok olduğu, altyapının ciddi şekilde zarar gördüğü bölge veya ülke koşullarından kaynaklanan geçici veya kalıcı nüfus hareketliliği iklimsel göç olarak ifade edilebilir (Karaman, 2022).

İklim değişikliği nedeniyle yapılan göçler süreç itibari ile mevsimsel olarak da sürekli olarak da gerçekleşebilmektedir. Örneğin; taşkın döneminde kıyı bölgeleri terk edilip uygun mevsimde geri dönme şeklinde mevsimsel göç yaşanmaktadır.

İkinci dünya savaşından sonra sıkça duymaya başladığımız mülteci kavramı ilk olarak Milletler Cemiyeti ve sonrasında Birleşmiş Milletler tarafından gündeme alınmıştır. 1946'da Birleşmiş Milletler çatısı altında insan haklarının korunması ve geliştirilmesi için Birleşmiş Milletler İnsan Hakları Komisyonu tarafından hazırlanan 1951 yılında imzalanan Mültecilerin Statülerinde İlişkin Birleşmiş Milletler Anlaşması" ile birlikte mültecilere uygulanacak usullerin asgari standartlarını ele almış ve bununla birlikte mültecilerin iş ve refah hakları, kimlik kartı ve seyahat belgeleri, vergi yükünü durumu ve yeniden yerleşme amaçlı kabul edildikleri başka bir ülkeye varlıklarını aktarabilme haklarını düzenlemiştir. Bu sözleşmeye ek 1967 Protokolü'nde aşağıdaki gibi ele alınmıştır;

“İrki, dini tabiiyeti, belli bir toplumsal guruba mensubiyeti veya siyasi düşünceleri yüzünden zulme uğrayacağından haklı sebeplerle korktuğu için vatandaşı olduğu ülkenin dışında bulunan ve bu ülkenin korumasından yararlanamayan ya da söz konusu korku nedeniyle, yararlanmak istemeyen yahut tabiiyeti yoksa ve bu tür olaylar sonucu önceden yaşadığı ikamet yahut tabiiyeti yoksa ve bu tür olaylar sonucu önceden yaşadığı ikamet ülkesinin dışında bulunan, oraya dönemeyen veya söz konusu korku nedeniyle dönmek istemeyen her şahıstır.” (BMMYK, 2010 aktaran Dora ve Korkmaz, 2021: 3).

Sığınma isteyen bireyler “ 1951 tarihli sözleşmede ve diğer evrensel ve bölgesel insan hakları sözleşmelerinde belirtilen sebeplerle koruma talep eden ama yetkili bir makam tarafından mültecilik statüsüne uygunluğu henüz tespit edilmemiş kişiler” olarak ifade edilmektedir (BMMYK, 2001 aktaran Dora ve Korkmaz, 2021: 3).

İklim değişikliği ve sebep olduğu olumsuz durumlar nedeniyle yerinden edilen kişilerin çoğunluğu kendi ülkeleri içinde yer değiştirmektedir. Böyle bir durum söz konusu olursa, ülkeler kendi çatıları altında yerinden edilmiş kişileri ayırım yapmadan korumakla sorumludur. Sınır ötesi göç etmek zorunda kalan kişiler her durumda uluslararası mülteci hukuku geçerli olmamaktadır. Mülteci olma şartlarına sahip olmayan kişiler için ise geri gönderememe durumu bağlamında uluslararası insan hakları hukuku uygulanabilmektedir. Bir kişinin kötü muamele, işkence ve diğer önemli insan hakları ihlalleri de bulunmak olmak üzere ciddi ve

onarılmaz bir zarar görme tehlikesinin var olduğu bir ülkeye geri gönderilmemesi geri gönderme yasağı ilkesidir (UNHCR, 2022: 2).

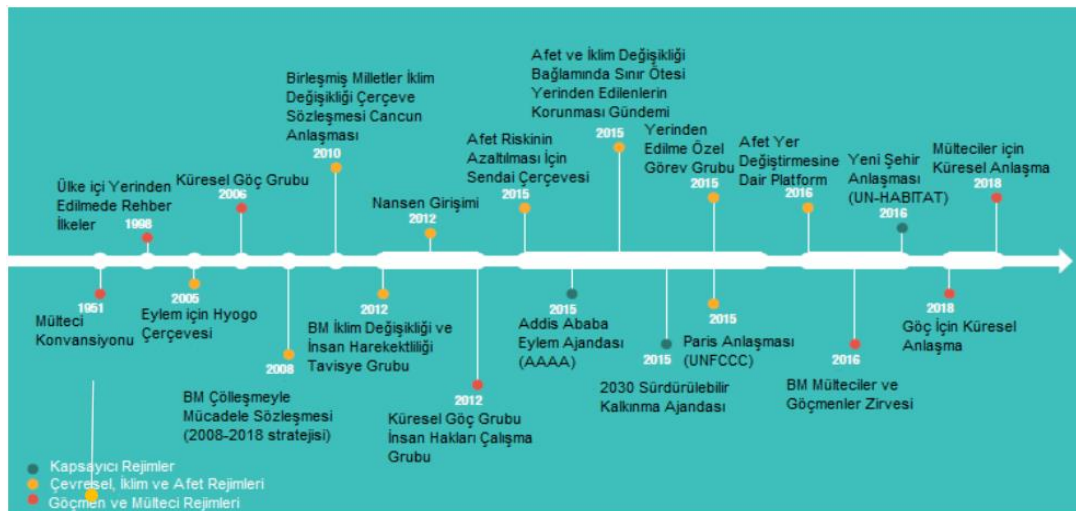
Küresel iklim krizi veya afetlerin olumsuz etkileri bağlamında uluslararası koruma arayan kişilerin mülteci statüsü için geçerli talepleri olabilir. 1951 Sözleşmesinin 1A(2) Maddesi uyarınca haklı nedenlere dayanan bir zulüm korkusuna sahip olabilirler veya 1969 OAU Sözleşmesinin (Afrika'daki Mültecilerin Problemlerinin Özgöl İlkelerini Belirten Sözleşme) I(2) Maddesi uyarınca kamu düzenini ciddi şekilde bozan olaylar nedeniyle kendi ülkeleri dışında koruma aramaya zorlanabilirler ve 1984 Cartagena Deklarasyonu'nun III(3). Ayrıca, genel uluslararası insan hakları hukuku, yani yaşam hakkı da dâhil olmak üzere geri göndermeme yükümlülükleri kapsamında uluslararası koruma için gerekçeler olabilir. Bu, özellikle 1969 OAU Sözleşmesi ve 1984 Cartagena Deklarasyonu'nun geçerli olmadığı bölgeler için geçerlidir. Böyle bir koruma talebi ister iklim değişikliğinin ister afetlerin ani veya yavaş başlangıçlı etkilerinden kaynaklansın, Devletler uluslararası koruma ihtiyacının değerlendirildiği adil ve verimli 'mülteci statüsü belirleme' prosedürlerine erişim sağlamakla yükümlüdür (UNHCR, 2020: 11).

Küresel iklim krizi çerçevesinde göç etmek zorunda kalan bireyler için insan haklarının korunması bağlamında yapılan tavsiyeler (UNHCR, 2022: 3);

1. Tüm iklim eylemlerinde insan temelli bir düşünce sergilenmesine destek olmak ve iklim krizinin olumsuz sonuçları sebebiyle yerlerinden olan kişilerin güvenliklerinin, onurlarının ve haklarının koruma altına alınarak, insan haklarına bağlı bir yolda yürünmesini temin etmek,
2. Küresel iklim krizinin neden olduğu afetler açısından kişilerin kendi ülke sınırlarının dışına göç etmeleri durumu ortaya çıktığında, uluslararası korumaya ihtiyacı olabilecek bireylere var olan mülteci ve insan hakları uygulama koşullarını sağlamak,
3. Kişilerin göç etmelerini önlemek ve iklim değişikliğinin neden olduğu afetlere uyum sağlama çalışmalarını desteklemek için belirli göç yolları tespit etmek ve bu yollarda yolculuk yapmaya destek olmak,
4. İklim değişikliğinin neden olduğu afetlere karşı en hassas ve savunmasız devletlerin ve toplulukların özel ihtiyaçları düşünülerek, göç etmeyi

- engellemek, minimize etmek ve değerlendirebilmek için gereken bütün önlemleri belirleyip; çalışmayı ve uygulamayı kolaylaştırmak,
5. İklim çalışmalarının, göç etmek durumunda kalmış bireyler ve onları ülkesine kabul eden topluluklarla birlikte, düzensiz ve gidilmesi zor sahalarda yaşayanlara ulaşmasına yardımcı olmak,
 6. Şartlarına ve dönemine uyumlu olarak oluşturulan yeniden yerleşim planlamalarına bilinçli, anlamlı ve gönüllülük esasları ile birlikte insan haklarının korunmasına katkı yapmak,
 7. Yerinden edilen bireylerin sığındığı veya göç etmelerinden sonra güvenli bir biçimde evlerine geri dönmeyi umut ettikleri devletlerde ve ev sahibi toplumlarda, iklim değişikliğinin sonuçlarına dair çalışmaları çoğaltarak ve dirençlerini ve dayanıklılıklarını arttırarak iklim değişikliğine uyum finansmanını ve yardımını arttırmak,
 8. Olabilecek en olumsuz senaryoları önlemek için Paris İklim Anlaşmasında bahsedilen amaçları daha ulaşılabilir yapmak ve sera gazı emisyonlarını azaltmaya ilişkin sözleri acil bir şekilde çoğaltmak ve uygulamaya koymak,
 9. Özel hayatın gizliliği ve kişisel verileri korurken, ayrıştırılan verilerin toplanması aracılığıyla veri boşluklarını değerlendirmek,
 10. Küresel iklim krizi nedeniyle göç etmiş bireylerin korunmasına yardımcı olmak için küresel bir işbirliği yapılmasını sağlamak.

Şekil 15: Küresel Politika ve Süreçlerin Zaman Çizelgesi

Kaynak: Stapleton, Nadin, Watson ve Kellett, 2017: 24 aktaran Yücel, 2020: 12

Çevresel göçmenler; yurt içinde veya yurt dışında hareket eden, ağırlıklı olarak hayatlarını veya hayat şartlarını kötü etkileyen bir durum olduğunda ani ya da tedrici değişikliğin yol açtığı, geçici veya kalıcı olarak, bulundukları yeri terk etmek durumunda kalan ya da göç etmeyi tercih eden bireyler veya topluluklardır (IOM, 2007: 33).

Uluslararası hukuk mevzuatında şu ana kadar “iklim mültecisi” kavramını karşılayan bir ifade yoktur. İklim değişikliğinin yol açtığı durumlardan kaynaklı yer değiştiren topluluklar sadece ülke dışı göç etme değil, ülke içinde göç etme hareketi de gerçekleştirmektedir. Dolayısıyla iklim mültecileri; mülteci, vatansız ve göçmen kavramlarıyla ifade edilememektedir. Birleşmiş Milletler Yüksek Komiserliği “iklim “mültecisi” söyleminin geçerli olmadığını söylemektedir. Bahsedilen statünün mülteci mevzuatında bulunmadığını belirtmektedir (Guterres, 2009: 9).

Küresel iklim krizi nedeniyle yerinden edilen kişilerin statüleri, korunması ve yerleştirilmeleri, milletlerarası hukukta netleştirilememiştir. Bu yüzden ülkelerin, milletlerarası hukuk, insan hakları hukuku ve çevre hukuku alanlarında iklim mültecilerine sağlanacak güvenlik yükümlülüğünün kabul edilip edilmediği, kabul edilirse bu görevin boyutlarının ne ölçüde olacağı belirlenmemiştir ve hukuksal olarak iklim nedeniyle yerinden edilmiş kişilerin durumunu açıklığa kavuşturacak düzenlemelere ihtiyaç vardır (Ekşi, 2016: 18).

Tüm dünyada geçici koruma statüleri incelendiğinde bütün ülkelerin kendine göre yorum yaptığı bir düzenlemesi olduğu anlaşılmaktadır. Geçici koruma statüsü, Avusturalya’da göç eden ve iklim krizinden kaynaklanan afetler nedeniyle yerinden olmuş kişilere verilmektedir. Kanada, iklim krizinin sebep olduğu doğal afetlerin yaşanması ve silahlı çatışmaların devam ettiği olağanüstü ve geçici durumlardan kaynaklı belirli bir süreç için geçici koruma statüsü vererek, koruma vermektedir. Hâlihazırda ülke sınırlarının içinde var olan, kaynak ülkede silahlı çatışmaların var olması, iklim değişikliğinden kaynaklanan afetlerin ve çevresel felaketlerin kısa süreli sonuçları ve diğer sıra dışı ve geçici durumlarda kaynaklanan topraklarına dönüş yaptığında bireysel güvenliği önemli oranda tehlike altında olan yabancı ülke vatandaşlarına ABD’de tanınan bir statüdür. Şimdiye kadar ABD’nin topraklarında yaşayan vatandaşlarına geçici koruma verdiği devletler; Suriye, El Salvador, Haiti,

Nikaragua, Honduras, Somali, Güney Sudan, Sudan'dır (<https://www.goc.gov.tr/avrupa-birliginde-gecici-koruma>).

Geçici koruma statüsü, ABD'de çevre felaketlerinden zarar gören kişilere 1990 yılında verilmiştir. Bu statü ABD'de aşağıda sayılan durumlarda sağlanmaktadır (Yücel, 2020: 49):

1. Yerinden edilmiş bireylerin, geldikleri ülkelerinde hala silahlı çatışmaların sürmesi sebebiyle hayati tehlikesinin olması,
2. Hayat şartlarını olumsuz anlamda etkileyen sel, deprem, fırtına, kuraklık gibi afetlerin olması veya başka bir ülkenin çevre sorunlarından kaynaklanan yerinden edilen halkına insan onuruna yaraşır, hayat şartlarını verememesinden kaynaklanan bir durumda olması sebebiyle kendilerinden geçici koruma istemesi,
3. ABD'nin kendi devlet çıkarlarına aykırı olmaması koşulu ile geçici sebeplerle yerinden olan bireylerin vatandaşı oldukları ülkelere geri dönmelerinin mümkün olmaması nedenlerinin var olmasıdır.

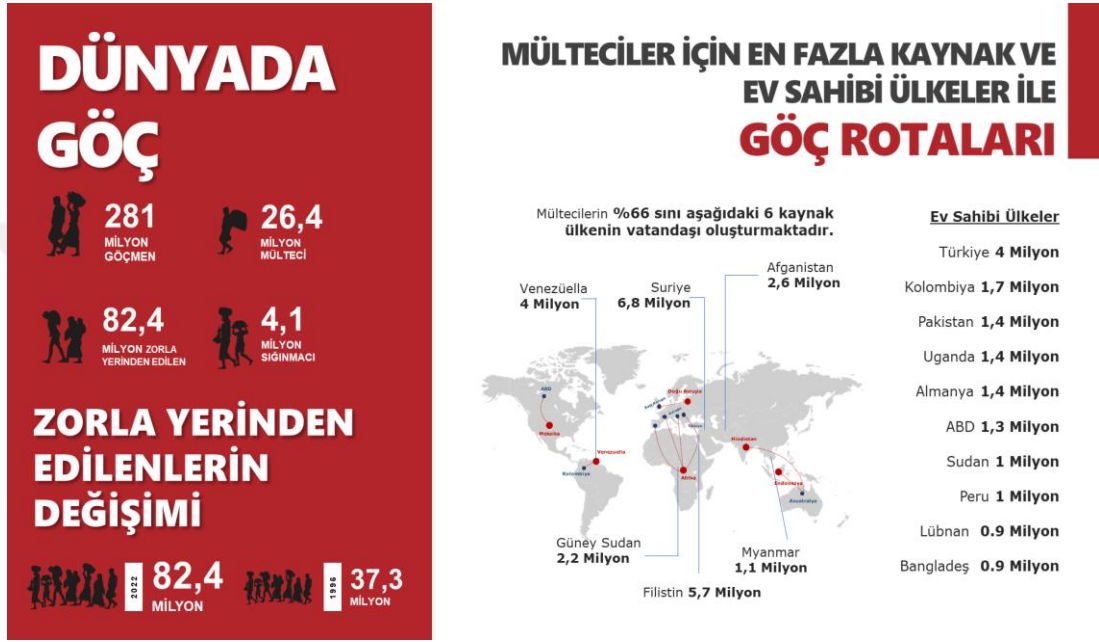
Yeni Zelanda mahkemelerine küresel iklim krizinden kaynaklanan sosyo-ekonomik ve çevresel felaketler sebebiyle göç başvurusu yapan Tuvalu vatandaşlarına mülteci statüsü verilmemiştir. Yine Avustralya mahkemesine başvuran Kiribati Adasından bir aileye 1951 Cenevre Sözleşmesi'nin maddelerinde yaşanan iklim krizi sebebiyle meydana gelen çevresel felaketlerin mülteci statüsü verilmesi için yeterli olmadığı söylenerek göçe izin verilmemiştir (Ekşi, 2016: 34).

3.2. İKLİM DEĞİŞİKLİĞİ KAYNAKLI GÖÇLER

İnsanlık tarihinin çok uzun bir döneminde insanlar, iklimin bol gıda üretimine izin verdiği yerlerde ve şaşırtıcı biçimde küçük bir sıcaklık aralığında yaşamışlardır. Fakat küresel ısınma ile bu bant aniden kuzeye doğru kaymıştır. “Proceedings of the National Academy of Sciences” dergisinde yayınlanan yakın tarihli bir araştırmaya göre; dünya gelecek 50 senede son 6.000 yılda olduğundan daha yüksek bir sıcaklık bir artışı görebilir. 2070 yılına kadar, Sahra'da olduğu gibi, şu anda dünyanın kara yüzeyinin yüzde 1'inden daha azını kaplayan aşırı sıcak bölgelerin, dünyanın yaklaşık beşte birini kaplayacağı tahmin edilmektedir. “Science Advances”

dergisinde 2017 yılında yayınlanan bir araştırma; 2100 yılına kadar, Hindistan ve Doğu Çin'in bazı alanları da dâhil olmak üzere sıcaklıkların birkaç saatliğine dışarıda olmanın “en güçlü insanlar için bile ölümle sonuçlanacağı” noktasına gelebileceğini bulmuştur (Lustgarten,2020: 2).

Şekil 16: Dünyada Göç

Kaynak: <https://www.goc.gov.tr/>

40,5 milyon yeni yer değiştirme sadece 2020 yılında gerçekleşmiştir. 40,5 milyon son on yılda görülen en yüksek rakamdır. Savaş, çatışma ve şiddet gibi nedenlere kıyasla afetler üç kat daha çok yerinden edilmeyi tetiklemiştir. Bahsedilen bu yüksek rakamlar, seyahat yasaklarının veri toplanmasını zorlaştırdığı ve hastalık riskinin kişileri yeni yer aramaktan vazgeçirdiği Covid-19 salgınının yaşanmasına rağmen kayıtlara geçmiştir (IDMC, 2021: 6). Gün geçtikçe iklim krizinin şiddeti artmakta ve her yeni yıl bir önceki yıla göre yer değiştiren insan sayısı artmaktadır.

Araştırmalar verileri yeryüzünde iklim krizi nedeniyle yaşanan değişiklikleri dünya çapında şaşırtıcı bir hassasiyetle kabul etmemize ve öğrenmemize yol açmıştır. Fakat yakın zamana kadar bu değişikliklerin insanlar için doğuracağı sonuçlar hakkında çok az şey bilinmekteydi. Afetler nedeniyle toprakları onları yüzüstü bıraktıkça Orta Amerika'dan Sudan'a ve Mekong Deltası'na kadar yüz

milyonlarca insan kaçmakla ölüm arasında seçim yapmak zorunda kalacaktır. Bu değişimlerin sonucu, neredeyse kesin olduğu söylenen, dünyanın gördüğü en büyük küresel göç dalgası olacaktır (Lustgarten,2020: 2).

Şekil 17: Toplam iklimle ilgili yaşanan afet olayları (1980–1999 ve 2000–2019)

Kaynak: UNDDDR/CRED (2020) Afetlerin İnsani Maliyeti – Son 20 Yıla Genel Bakış ’tan aktaran Miller ve diğerleri, 2021: 23

Afetlerin Epidemiyolojisi Araştırma Merkezi'ne (CRED) göre, kasırga ve sel gibi 'hızlı başlangıçlı' afetler ciddi bir şekilde artmıştır. Şekil 17, özellikle sel, fırtına ve orman yangınları gibi iklimle ilgili felaket olayları olmak üzere afetlerdeki çarpıcı artışı göstermektedir. Son yirmi yılda en çok karşılaşılan afet 3254 sayısı ile sel olmuştur. Sellerin bu denli artmasındaki ana neden iklim değişikliğidir. İklim değişikliği afetlerin görülme sıklığı ve şiddetini arttırırken bir taraftan da yükselen deniz seviyesi zarar gören bölgenin sınırlarını gün geçtikçe genişletmektedir.

Bu afetlerin etkisi ülkeleri eşit olmayan bir şekilde vurmaktadır. CRED'in 1980 ile 2011 yılları arasındaki rakamları analiz edildiğinde, ilgili tüm ölümlerin yaklaşık %66'sının, küresel nüfusun %12'sine ev sahipliği yapan dünyanın en fakir 48 ülkesinde meydana geldiği anlaşılmıştır. Bu ülkelerde yaşayanların, dünyanın geri kalanındaki insanlardan daha fazla iklime bağlı bir afetten kaynaklanan ölümden beş kat daha fazla ölme olasılığı vardır (Miller ve diğerleri, 2021: 23).

İklim krizi sadece uluslararası boyutta ele alınmamalı yerel olarak da değerlendirilmelidir. Çözüm uluslararası kuruluşlar ve ulus devletlerle birlikte şehirler ve yerel yönetimlerdedir. Şehirler, iklim değişikliğinin kaynağı olmasının yanında mağduru da durumundadır. İklim krizini yaratan ana etken sera gazı emisyonları ile enerji tüketiminin yaklaşık %75'i kentlerde ortaya çıkmaktadır. Bununla birlikte iklim krizinin en yıkıcı ve doğrudan etkileri olan seller, taşkınlar, sıcak dalgaları, aşırı hava olayları ve benzerleri en çok şehirlerdeki yerleşim alanlarını etkilemektedir. Yerel yönetimler, iklim değişikliği politikasının temel unsurlarından biri haline dönüşmüştür. Kentlerin ve kent yönetimlerinin iklim politikalarının merkezinde olmaları, ulus ötesi kent ağlarının çok fazla çaba ve çalışmalarının neticesidir. Belediyelerin, kent ağları ile güçlü ilişkiler kurmaları, iklim değişikliği ile mücadele becerilerini geliştirmelerinin en önemli seçeneklerindendir (Balaban, 2021: 27).

3.3. İKLİM DEĞİŞİKLİĞİ KAYNAKLI HIZLI VE ANİ GERÇEKLEŞEN AFETLERLE İLİŞKİLİ GÖÇLER

3.3.1. Sel ve Taşkınlarla İlişkili Göçler

Suların bulunduğu yerden yükselerek ya da başka bir yerden gelerek, genellikle kuru olan yüzeyleri kaplaması durumuna sel denilmektedir. Seller, meydana gelme hızlarına göre ani gelişen, hızlı gelişen ve yavaş gelişen seller olarak gruplandırılır. Ortalama saatlik süre içinde oluşan sellere ani sel, bir-iki gün içinde oluşan sellere hızlı sel, bir hafta ya da daha uzun bir zamanda gerçekleşen sellere yavaş sel, denilmektedir. Meydana gelme açısından da seller, kıyı seli, şehir seli, kuru dere seli, baraj-gölet seli ve akarsu (dere ve nehir) seli olarak isimlendirilir (Açıklamalı Afet Yönetimi Terimleri Sözlüğü, 2014).

Akarsuyun, farklı nedenlerle yatağından taşarak etrafındaki arazilere, yerleşim yerlerine, altyapı tesislerine ve canlılara zarar vererek etki bölgesinde normal sosyoekonomik hayatı kesintiye uğratacak boyutta bir akış büyüklüğü oluşturması durumu taşkın olarak adlandırılır (Açıklamalı Afet Yönetimi Terimleri Sözlüğü, 2014).

İklim değışikliğı kaynaklı yağış rejiminde yaşanan değışiklikler ve buna bağılı gerçekleşen sellerden ötürü yerleşim yerleri sular altında kalmaktadır. Aşırı yağışlar nedeniyle tarım arazileri zarar görmektedir. UN Water'ın araştırmalarına göre, bütün doğal afetleri %90'ı su ile ilişkili olup 1995-2015 yılları arasında yaşanan seller toplam doğal afetlerin %43'ünü meydana getirmektedir. Yaşanan seller, 2,3 milyar insanı etkilemiş, 157 bini can kaybı ve 662 milyar ABD dolarına mal olmuştur. 2050 yılı için, sel riski olan bölgelerde nüfusun artması, ormansızlaşma, iklim değışikliğı, sulak alanların zarar görmesi ve deniz seviyesinin yükselmesi sebebiyle sel afetine maruz kalan insan sayısının 2 milyar olması beklenmektedir (UN Water, 2020'den aktaran Körbalta ve diğeri. 2020: 359).

Doğal olayların tetiklediğı afetler, iklim değışikliğı, nüfus artışı ve hassas bölgelerde bulunan daha değerli varlıklar nedeniyle gelecekte daha da artacağı tahmin edilmektedir. Afetlerin siyasi çatışmalar üzerindeki etkileri, geniş akademik ve kamusal tartışmaların konusu olmuştur. Mevcut araştırmalar, iklim değışikliğı ve afetlerin protestolar veya ayaklanmalar gibi küçük ölçekli çatışmalar arasındaki bağlantılarına çok az ilgi göstermektedir. Seller, günümüzde en sık görülen ve en maliyetli afetler oldukları için bu çerçevede özellikle önemlidir. Bununla birlikte, özellikle kuraklık ve fırtınalar olmak üzere diğeri afetlere kıyasla üzerine daha az çalışılmış bir konu olarak karşımıza çıkmaktadır. İde ve arkadaşlarının yaptığı bir araştırma; Dartmouth Sel Gözlemevi (DFO) ve Silahlı Çatışma Yeri ve Olay Veri Kümesi'nden (ACLED) elde edilen verilere dayanarak, 2015 ve 2018 yılları arasında Afrika, Asya ve Orta Doğu'daki sel kaynaklı siyasi huzursuzluğun meydana gelen 92 büyük sel olayının %24'ünden sonraki iki ay içinde meydana geldiğini bulmuştur (İde ve diğeri. 2020: 83).

Sadece afet sırasında bir insanın olumsuz etkileneceğini varsaymak sınırlı bir yaklaşım olacaktır. Sel riski ile yaşamak durumunda kalmak, afet sonrası çatışmalar, maddi kayıplar vb. nedenlerle afet bölgelerinde yaşamaya devam etmek çeşitli riskleri beraberinde getirecektir.

3.3.2. Fırtına ve Kasırgalar ile İlişkili Göçler

Doğaya ve insanlara zarar veren, hızı 23 ve 26 m/s arasında değişen rüzgâra fırtına denilmektedir. Rüzgârın hızı ve şiddeti ile doğru orantılı olarak doğaya ve insanlara verdiği hasar da artmaktadır. Rüzgâr fırtınası anlamını taşıyan fırtına, şiddetli rüzgârlar; yağmur, kar, dolu, kum vb. etkenleri de birlikte getirdiklerinden dolayı kar fırtınası, kum fırtınası, toz fırtınası vb. şeklinde adlandırılmaktadır (Açıklamalı Afet Yönetimi Terimleri Sözlüğü, 2014).

Kasırga ise, atmosferde alçak basınç bölgelerinde meydana gelen ve kuzey yarım kürede saat ibresinin tersi yönünde, güney yarım kürede ise saat ibresi yönünde kendi etrafında büyük bir hızla dönen, rüzgârları ve sel gibi şiddetli yağmurları olan, bazen gök gürültülü fırtınalarla birlikte gerçekleşen güçlü tropikal siklondur (Açıklamalı Afet Yönetimi Terimleri Sözlüğü, 2014).

Belirli bir fırtınayı iklim değişikliği ile ilişkilendirmek doğru bir yorum değildir. Bununla birlikte küresel olarak artan sıcaklıklarla birlikte daha az fırtına oluşabilir (Vecchi ve Soden, 2007'den akt Heslin ve diğerleri. 2019: 248-249). Ancak iklim değişikliği muhtemelen daha yoğun ve daha yağışlı fırtınalara neden olan artan ortalama deniz sıcaklıkları ve siklonların ana nedeni olan fırtına dalgalanmalarının etkisini artıran deniz seviyesinin yükselmesi yoluyla siklonlardan daha yüksek risk taşıyacaktır (IPCC, 2012'den aktaran Heslin ve diğerleri. 2019: 248-249).

Küresel iklim krizi, ekonomik ve demografik değişikliklerle eş zamanlı ortaya çıkmakta, bu da daha fazla afetlere maruz kalan bölgelerde yaşayan daha büyük, daha savunmasız topluluklarla sonuçlanmaktadır (Hugo, 2011'den aktaran Heslin ve diğerleri. 2019: 248-249). Sonuç olarak, her yıl küresel olarak milyonlarca insan bu aşırı olaylardan olumsuz etkilenmektedir. 2016'da 12.9 milyon insan fırtınalar nedeniyle yerinden olmuştur (IDMC, 2017'den aktaran Heslin ve diğerleri. 2019: 248-249).

Fırtınanın neden olacağı yıkıma karşı doğal kaynaklar yönetimi konusunda; iklim değişikliklerinin önemini ve fırtına farkındalığını oluşturacak sürdürülebilir risk analizleri içeren eğitim planlaması yapmak, rüzgâr ve su baskınları nedeniyle körfez ve sulak alanların kirliliğinin giderilmesini sağlayıcı bütünsel çalışmalar

yapmak, dış göç ve iç göçle gelenlerin yerleşim planlamasını, doğayı tahrip etmeyi engelleyecek kurumsal bütünleşiklik içinde yerel /ulusal danışma mekanizmaları kullanarak yapmak, kentlerde ve kırsal alanlar ile kıyılardaki yapılaşmayı engelleyici hukuki düzenlemeler yapmak, kentlerde ve kırsal alanlarda kıyılar ve kara tarafında rüzgâr risk analizi yapmak, fırtınaya dirençli ormanlar kurmak, rüzgâr arttığında, tarımsal sulama sistemleri kurmak istinat duvarları yapmak, toprak kaymasını önleyici bitki ve ağaç türleri dikmek, yapılan binaların şiddetli rüzgârlar fırtınalara dayanıklılığını sıkça denetlenmek ve denetleyici mekanizmalar kurmak vb. (Karaman vd., 2022: 8-9) önlemler alınması göç sürecinin bir müddet ötelenmesi bakımından faydalı olacaktır.

3.4. İKLİM DEĞİŞİKLİĞİ KAYNAKLI YAVAŞ VE KADEMELİ GERÇEKLEŞEN AFETLERLE İLİŞKİLİ GÖÇLER

3.4.1. Deniz Seviyesi Yükselmesinden Kaynaklanan Göçler

Buzulların erimesinin neden olduğu birçok sorun olmasının yanında, bu sorunların en önemli olanı küresel deniz seviyesinin yükselmesi durumudur. Geçmiş yüzyıllara göre, geçtiğimiz birkaç on yılda deniz seviyesi iki kat daha hızlı artmıştır. Bu durumun ana nedeni küresel iklim krizinden kaynaklanan buzulların erimesidir. Deniz seviyesinde görülen artış, geçtiğimiz 500 yıllık sürede gerçekleşmişken, içinde bulunduğumuz yüzyılda 50 yıl kadar kısa bir sürede gerçekleşeceği tahmin edilmektedir (Gökpınar, 2020: 48).

Artan küresel ısınma ile birlikte ekosistemde oluşan değişimler gün geçtikçe daha ciddi ve önemli bir konu haline dönüşmektedir. İklim değişikliğinin neden olduğu değişimler; denizlerin içindeki sıcaklık artışları, yoğun yağışlar ve yoğun tropik siklonların oranındaki artışlar, aşırı sıcaklar, bazı bölgelerdeki tarımsal ve çevresel kuraklıklar ile birlikte Arktik deniz buzu, kar örtüsü ve permafrosttaki azalmaları da içermektedir (IPCC, 2021). Atmosferdeki her 1°C'lik sıcaklık artışı, atmosferdeki su buharının %7 oranında yükselmesine, atmosferde bulunan fazla su buharı ise yağış rejimlerinin farklılaşmasına yol açmaktadır (Kurnaz, 2021).

Küresel ısınmanın hızlı bir şekilde artmasının neden olduğu değişimlerin, küresel muson yağışları ile yağış ve kuraklık aşırılıklarının artan sıklığı ile birlikte küresel su döngüsünün daha çok artması beklenmektedir (IPCC, 2021). Bu sebeple, bir taraftan kuraklıklar artarken, diğer taraftan yağışların şiddeti artacaktır. Atmosferden yeryüzüne inen yağmur miktarında değişim olmamakla birlikte kuraklıklar uzadığı için kuraklık sonunda yeryüzüne inen yağış da çok fazla olacaktır (Kurnaz, 2019).

Geçmişten günümüze sera gazı salımlarının neden olduğu birçok değişiklik, özellikle okyanus, buz tabakaları ve küresel deniz seviyesindeki değişiklikler, yüzyıllardan bin yıllara kadar bir sürede geri döndürülemeyecektir (IPCC, 2021). Küresel iklim krizinin en pahalı ve geri döndürülemez sonuçlarından biri deniz seviyesindeki artış olacaktır. Uyum çalışmalarının maliyeti hiçbir şey yapmamanın maliyetinden daha düşüktür. Ancak bu yatırımların ciddi mali yük getireceği ve buna bu senaryolar doğrultusunda hazırlık yapılarak aşamalı şekilde bütçe ayırmak faydalı olacaktır.

Deniz seviyesindeki artışın ciddi bir yönü, belirsizliğini korumasıdır. Deniz seviyesinin yükselmesine bağlı risk altında olan bölgeler, dikkate alınan yere ve sürece, olumsuz sonuçları azaltma çabalarının amacına bağlı olarak değişmektedir. Dünyanın ortalama sıcaklığının +5°C artacağı yüksek emisyon senaryosunda, deniz seviyesindeki yükselişin 178 cm olacağı tahmin edilmektedir. Bununla birlikte, büyük buz tabakalarının durumları ve termal genleşme de birlikte düşünülürse küresel deniz seviyesi 2100'de 2 metreyi bile aşabilecektir (Bamber ve diğerleri, 2019: 11195). Mevcut riskler dikkate alındığında, özellikle düşünülmesi gereken bir konu da deniz seviyesinde gerçekleşmesi beklenen muhtemel her 1 metrelik yükselişin denizin kıyıda 100 metre içeriye taşması anlamına gelmesidir (Kurnaz, 2019). Suların 1 metre yükselmesi ve 100 metre içeriye taşması can kaybının yanı sıra alt yapı sistemleri, tarihi eserlerin kaybı gibi birçok geri döndürülemez maddi hasara da neden olabilecektir.

Deniz seviyesindeki değişimden kaynaklanan su baskınının kıyı bölgelerinden büyük ölçekli yer değiştirmeye ve göçe yol açacağı tahmin edilmektedir. Bununla birlikte, Bangladeş için yapılan bir çalışma, bunun tam tersinin de olabileceğini göstermektedir. Kıyı bölgelerinin ekonomik kolaylıkları,

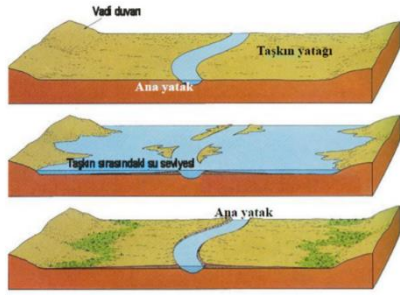
deniz seviyesinin değişiminden kaynaklanan taşkına rağmen kıyıya gn devam etmesine neden olabilir. Ayrıca, deniz seviyelerindeki değişimin, geçim kaynaklarına verdiği birikmiş hasarın sonunda insanların uzaklaşma kabiliyetine zarar vererek, kıyıda gelen gn büyük bir kısmını giderek daha tehlikeli kıyı bölgelerinde hareketsiz hale getirse de, yerinde kalmanın arkasında lmesi gereken başka faktörlerin de olduğunu göstermektedir. Gn gerçekleşmesi, sel deneyimiyle ilişkilendirilir ve insanların kendi risk ve hasar eşiklerine sahip olduklarını ve sonunda bu eşiğin aşıldığını göstermektedir. Bu nedenle, basit su baskını g modelleri, geçim bağlamını ve davranışsal tepkileri birleştirmede başarısız olarak bunli dinamikleri gözden kaçırmaktadır. Deniz seviyesinin değişimi dışa g yaratması yerine, geçim kaynaklarının çeşitlendirilmesinin ve krediye erişimin, büyüyen bir kıyı nüfusunun tarımsal üretkenlik üzerindeki olumsuz etkilerine karşı uyum sağlamaya devam etmesine makul bir şekilde nasıl yardımcı olabileceği konusunlidir (Bell ve diğerleri. 2021: 8).

88 milyon ile 1,4 milyar arasında değişen sayıda kişinin deniz seviyesinin yükselmesinden kaynaklanan yerinden edilme ile birlikte göç etmek durumunda kalacağı tahmin edilmektedir. Bu rakamların arasındaki büyük fark hangi bölgenin risk altında olduğuna dair yapılan yorum farklılıklarındandır (Hauer ve diğerleri, 2020: 29).

Kıyı yerleşimlerinde yaşayan insanların hangilerinin risk altında olduğuna dair yapılan en yaygın  tanım şu şekildedir:

1. Düşük rakımlı kıyı yerleşimlerinde yaşayan topluluklar, (Ykseklіęi 10 metreden az olan ve kıyıda 100 km'lik mesafe içinde olan bölgeye düşük rakımlı kıyı bölgesi denilmektedir.)
2. 100 yıllık taşkın yatağında bulunan yerleşimler (Taşkın yatağı; ortalama su seviyesinin üzerindeki debilerde su altında kalan kıyı ile yükse kıyı arasındaki arazi şerididir. Taşkın; bir akarsuyun farklı nedenlerle yatağından taşarak, etrafındaki arazilere, yerleşim yerlerine, altyapı tesislerine ve canlılara zarar vererek o bölgedeki ekonomik ve sosyal faaliyetleri yıkıcı biçimde etkileyen bir tabii olaydır (Orman ve Su İşleri Bakanlığı Su Yönetimi Genel Müdürlüğü, 2017)),

Şekil 18: Taşkın Yatağı

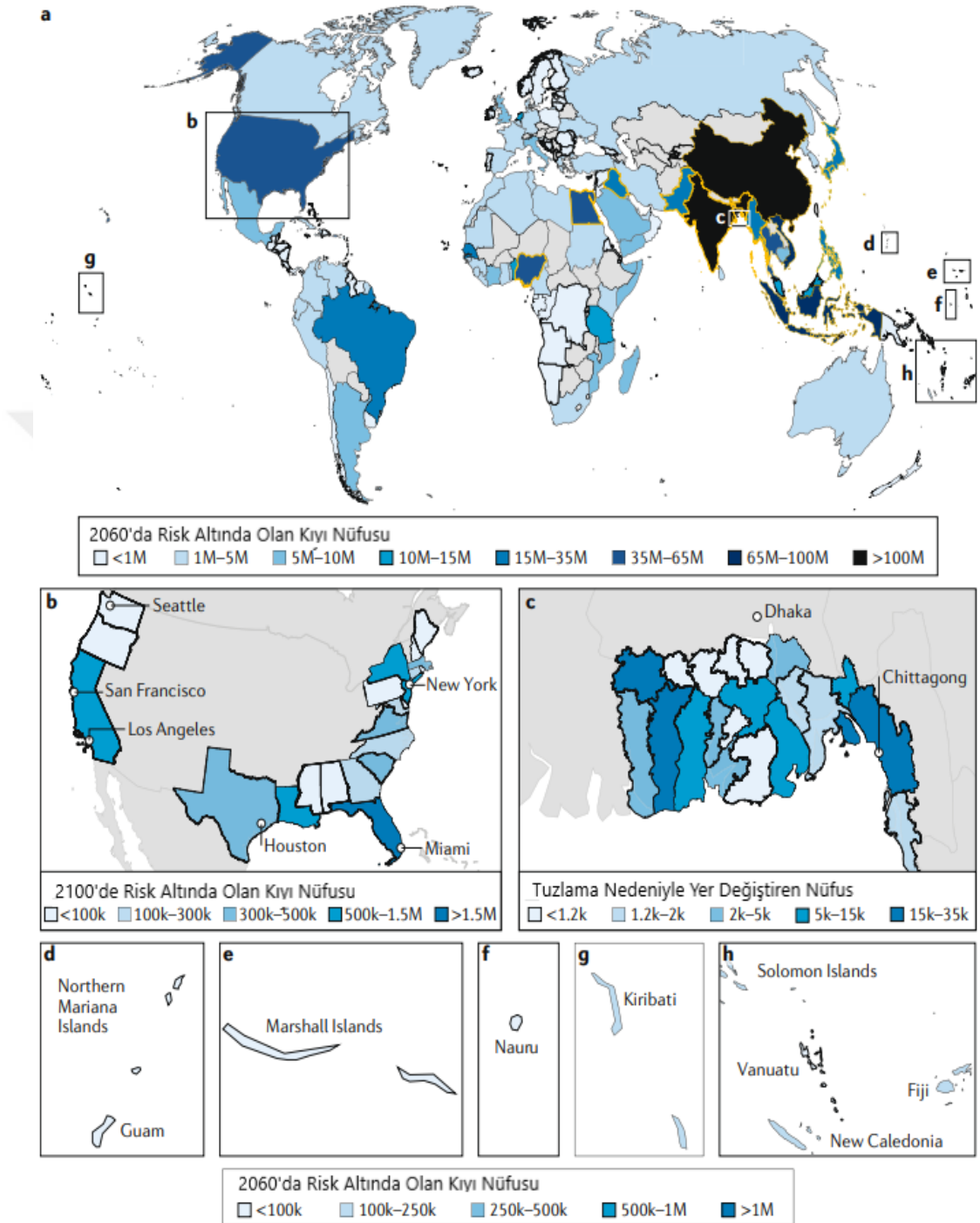

Kaynak: Orman ve Su İşleri Bakanlığı Su Yönetimi Genel Müdürlüğü, 2017

3. Sular altında kalacağı, deniz seviyesi yükselmesi senaryolarında belirtilen bölgelerde bulunan topluluklar.

Bahsedilen üç, deniz seviyesinin yükselmesi durumunda risk altında olacak topluluk tanımının da deniz seviyesi yükselmesi ve göç arasındaki ilişkiyi anlamak için güçlü ve zayıf yönlerin anlaşılmasını sağlamakla birlikte tanımlardan farklı çıkarımlar yapılmasını da sağlamaktadır (Hauer ve diğerleri, 2020: 32).

Şekil 19: Düşük Rakımlı Kıyı Bölgelerindeki Risk Altındaki Popülasyonlar

Kaynak: Hauer ve diğerleri, 2020: 33

Şematize edilen şekilde “a” bölgesinde, 2060 için düşük rakımlı kıyı bölgesinde nüfus projeksiyonları gösterilmiştir. 100 yıllık taşkın yatağında en az 5 milyon insanın bulunduğu görülmektedir. Önemli ölçüde deniz seviyesi yükselmesi

ve göç araştırmaları olmayan ölkeler sarı bir sınırla vurgulanmıştır. şekildeki “b” bölgesinde 2100'e kadar 1,8 milyonluk bir deniz seviyesindeki artış senaryosu altında ABD'deki bu riskin altındaki tahmini nüfuslar gösterilmiştir. “c” bölgesinde deniz seviyesindeki artıştan kaynaklı tuzlanma nedeniyle kıyı Bangladeş'te öngörölen göçler ve 2060 yılında atol adası ölkelerindeki (Büyük kütleler şeklinde mercan resiflerinin (mercanların oluşturduğu koloniler) kalıntılarının yıllarca üst öste birikerek oluşturdukları kara parçası; mercanadadır. Merkezlerinde genellikle lagün denilen bir göl bulunmaktadır. Rakımları çok düşüktür. Maldivler, Komorlar, Mauritius gibi ölkeler bu türden takımadalardan oluşmaktadır.) nüfuslar gösterilmiştir. Gri gölgeleme, verilerin bulunmadığı veya hiçbir kıyı bölgesinin bulunmadığı ölkeleri-ilçeleri belirtmektedir (Hauer ve diğerleri, 2020: 34).

Deniz seviyesindeki artış sebebiyle ABD, Atol adaları, Bangladeş, Mısır, Hindistan, Nijerya, Çin, Vietnam ve Endonezya başta olmak üzere çoğu devlet ciddi bir tehlike ile karşı karşıyadır. Tüm dünyada olduğu gibi yaşadığımız süreçte ve gelecekte de büyümenin ve gelişmenin artacağı tahmin edilen kıyı yerleşimlerinde ABD nüfusunun yaklaşık %40'ı yaşamaktadır (Crossett, 2013: 2). ABD’de 2100 yılına kadar yaklaşık 3 milyon ile 43 milyon arasında kişinin risk altında olması ve koruyucu tedbirler olmadan 13 milyon kişinin kalıcı olarak su baskınları ve göç ile yüzleşeceği tahmin edilmektedir. 2 milyon ila 110 milyon arasında kişinin deniz seviyesindeki yükselme ile ilişkili ciddi bir tehlike ile karşı karşıya olduğu en riskli üçüncü ölkeler Bangladeş’tir (Neumann ve diğerleri, 2015). Sadece Bangladeş’in nüfusu bile tüm dünya için ciddi bir krize neden olabilecek boyuttur.

Ada ölkeleri ise ABD ve Bangladeş'in aksine milyonlarca kişinin deniz seviyesindeki artış riski ile karşı karşıya olduğu bir ölkeler değildir. Ada ölkelerinde nispeten daha az insan mevcuttur. Örneğin, Nauru'da 6.000, Guam'da 9.000, Kuzey Mariana Adaları'nda 25.000, Vanuatu'da 31.000, Marshall Adaları'nda 91.000, Fiji'de 133.000, Kiribati'de 190.000 ve Solomon Adaları'nda 234.000 kişiyi tehdit etmektedir (Neumann ve diğerleri., 2015). Ada ölkelerinin nüfuslarının az olması nedeniyle ciddi bir kriz yaratmayacağı düşünölebilir. Ancak ölkelerinin tamamen yok olması, iç göç seçeneğinin olmaması, bir vatansızlık riski ile karşı karşıya olmaları bakımından hukuki, sosyal-ekonomik ve toplumsal birçok disiplin ağıısından çalışılması gereken önemli bir sorundur.

Küresel deniz seviyesinin yükselmesi ile kıyıların tamamen yok olmasından çok önce kıyılarda yaşayan nüfusun sel ve taşkınlarla karşı karşıya kalması durumu söz konusu olacaktır. Bu seller hâlihazırda yaşanmaya başlamıştır. Risk altındaki nüfus senaryoları farklılık göstermektedir. Çünkü konu çok boyutlu ve insanlığın gidişatına göre değişecek, üzerine kesin yorumlar yapılması zor olan bir sorundur. Fakat günümüzde ada ülkeleri başta olmak üzere bütün nüfusları tehdit etmeye başlamıştır. Yer değiştirecek nüfus tahminleri yaklaşık 88 milyon ile 1,4 milyar arasında değişmektedir. En iyi senaryoda bile binlerce göç ve mağduriyetler yaşanması muhtemeldir.

3.4.2. Sıcaklık, Kuraklık ve Çölleşme ile İlişkili Göçler

Kuraklık; hava sıcaklıklarının mevsim normallerinin çok üzerinde olması ve yıllık yağış ortalamalarının ise mevsim normallerinin altına düşmesinden kaynaklanan bir doğal afettir. Meteorolojik açıdan, yağışların mevsim ortalama değerlerin % 80'in altına indiği geçici dönemler, hidrolojik olarak, barajlar, göller, göletler ve yeraltı su seviyesinin uzun dönem yıllık ortalamalarının altına indiği geçici dönem, tarımsal açıdan ise, insan ve diğer canlıların ihtiyaç duyduğu su ve nemin yeteri kadar olmadığı dönemler şeklinde tanımlanmaktadır (Açıklamalı Afet Yönetimi Terimleri Sözlüğü, 2014).

Çölleşme; kurak, yarı kurak ve az yağış alan bölgelerde iklim krizi, insan faaliyetleri, doğal faktörler vb. unsurların neden olduğu verimli toprak kalitesinin bozulması durumudur. Toprağın aşırı kullanılması, aşırı otlatma, yanlış sulama yöntemleri, ormanların tahribi ve ekolojik dengenin bozulmasıyla oluşan iklim değişikliği, çölleşmeye yol açan unsurların en önemlileri arasındadır (Açıklamalı Afet Yönetimi Terimleri Sözlüğü, 2014).

Küresel olarak gerçekleşen iklim değişikliğinin neden olduğu göçlerin ciddi bir bölümü ülke içi yerinden edilme biçiminde yaşanmaktadır. İklim krizinin kuraklık gibi sonuçları uzak mesafelere gerçekleşecek göçler için büyük bütçeler gerektirmektedir (IDMC 2017,36). Bu nedenle sosyo-ekonomik nedenlerle öncelikle iç göç tercih edilmektedir. Ancak ülke içi göçün yeterli olmayacağı tüm ülkenin bir yaşanmazlıkla mücadele edeceği durumların söz konusu olması beklenmektedir.

İklim değışikliği nedeniyle sosyal kullanım olarak tüketilen (içme, kullanma, tarım, vb.) su kaynaklarının korumaya alınması, idareli tüketilmesi ve daha iyi yönetilmesi gibi hususlar giderek daha önemli olmaktadır. Sadece iklim değışikliği kaynaklı değil, meydana gelen iç ve dış göçler ve nüfus artışlarına bağlı gelecekteki su ihtiyaçları hususunda ciddi oranda tehlike söz konusudur. Böyle olması ile birlikte her alanda oluşan ihtiyaçlar gelecekte artarak devam edecek gibi görünmektedir. Birçok devletin kalkınma aşamasında su kaynakları kısıtlayıcı bir unsura dönüşebilecek, süreçte tüm dünya tatlı su için giderek artan ve birbiriyle çatışan taleplerin giderek arttığı bir ortama girerek su kaynaklarının yönetimi konusu önemi gittikçe artan daha karmaşık bir hale dönüşebilecektir. Su kaynakları yönetim sürecinin başlıca amacı; tatlı su kaynaklarından kazanılacak uzun vadeli ekonomik ve sosyal faydaların arttırılması, bununla birlikte ekosistem süreçleri ile ve canlı çeşitliliğinin korunması hususlarının özellikle dikkate alınmasıdır (Şen, 2022: 9). Yeterli su olmadığında göç etmek durumunda kalacak ülkeler arasında Türkiye'nin olma ihtimali vardır.

Türkiye'de artan sıcaklıklar, kuraklık riski altındadır. Su kaynaklarının azalması nedeniyle yakın gelecekte su fakiri olacak olan Türkiye için bu afetlere ve yokluğa nasıl uyum sağlayacağına dair çalışmalar yapması gerekecektir. Ciddi bir ölleşme sorunu ile karşı karşıya olan Türkiye için su kıtlığı, kuraklık ve toprak erozyonu felaketleri için de risk altında olduğu düşünöldüğünde iklim değışikliğinin olumsuz ve şiddetli sonuçlarını çok erken yaşayacak ülkeler arasında olacağı söylenebilecektir.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

İKLİM MÜLTECİLERİ TOPLUMSAL ALGI ANALİZİ

4.1. ARAŞTIRMANIN YÖNTEMİ

Yöntem bilimin başlıca üç yaklaşımı bulunmaktadır. Bu yaklaşımlar; sayısal verilerin incelendiği nicel, sözel verilerin araştırıldığı nitel ve hem sayısal hem de sözel verilerin birlikte çalışıldığı karma yöntem olarak gruplandırılmaktadır. Geçmişten günümüze yapılan araştırmalara baktığımızda; geçmişte nicel araştırmaya uygun çalışmaların çokluğu ve sıklıkla tercih edilen desen olduğu görülmektedir. Günümüze doğru nitel araştırmaya uygun çalışmaların yaygınlaştığı dikkat çekmektedir. Yakın zamanlarda yapılan çalışmalarda ise karma yöntem deseninin daha çok tercih edildiği görülmeye başlanmıştır.

Nitel ve nicel yöntemlerin, araştırmalarda birlikte kullanılmasını ifade eden, ‘karma araştırma yöntemi’ (mixed methods) olgunlaşmaya devam eden bir uygulamadır. Karma araştırma yöntemi ile araştırmacılar, nicel ya da nitel yöntemler arasından seçim yapmak yerine iki yöntemi de beraberinde kullanarak araştırma güvenilirliğini artırmanın yoluna gitmişlerdir (Tunalı, 2016: 107).

Araştırmamızda hem nicel hem de nitel yöntemin kullanıldığı karma araştırma yöntem kullanılmıştır. İki araştırma yönteminin tercih edilme nedeni birbirini tamamlayıcı ve destekleyici nitelikte olmasıdır. Nicel araştırma için amacımız; iklim göçünün neden olacağı çatışmaların nasıl önleneceğine ilişkin çözümün ilk adımı olarak gördüğümüz; olası çatışmaların itici gücü olması beklenen nedenleri araştırmaktır. Bununla birlikte nitel araştırma amacımız ise alanında uzman akademisyenlerden aldığımız yanıtlar ile ortaya çıkması beklenen ani kitlesel göç için Türkiye açısından muhtemel riskler bakımından temel ilkeler belirlenmesidir.

4.2. NİCEL ARAŞTIRMA

Küresel iklim değişikliği tüm dünyada dikkat çeken siyasal, ekonomik ve toplumsal bir krize dönüşmüş olsa da kişilerin ve devletlerin iklim krizinin en önemli

sonuçlarından biri olacak olan iklim göçüne nasıl tepki vereceklerine dair çok az çalışma bulunmaktadır.

Araştırmalar artan iklim göçünün kaynaklar üzerinde çatışma riskini arttıracaklarını öngörmektedir. Çatışmaların nasıl önleneceğine ilişkin çözümün ilk adımı olası çatışmaların itici gücü olması beklenen nedenleri araştırmaktır. Amacımız çeşitli nedenlerle göç etmek durumunda kalan kişilerin kabul edilmesinin önündeki ideolojik engellerin iklim mültecileri için de geçerli olup olmadığını araştırmaktadır. İdeolojik engellere ek olarak, iklim değişikliği kaygı ve çevresel sorunlara karşı farkındalık düzeylerinin iklim mültecisi kabulünde etkili olacağı öngörülmüştür.

Kullandığımız veri toplama aracında kullanılan İklim Mültecisi Tutumları Ölçeği; Stephan, Ybarra & Bachman (1999), Tehlikeli Dünya Görüşü; Sibley & Duckitt (2009), Rekabetçi Dünya Görüşü; Sibley & Duckitt (2010), Sosyal Baskınlık Yönelimi; Ho et al. (2012), Sağcı Otoriterlik; Duckitt, Bizumic, Krauss & Heled (2010) ve İklim Yardım Politikalarına Destek Ölçeği Samantha K. Stanley & Jessica Williamson (2021) tarafından oluşturulmuştur.

Uyarlaması yapılan bu çalışmalar İklim Mültecisi Tutumları, İklim Yardım Politikaları Desteği ve Dünya Görüşü olarak 3 ana ölçek başlığı altında Samantha K. Stanley & Jessica Williamson (2021) tarafından geliştirilmiştir.

Araştırma için üç farklı ölçek uyarlaması yapılmıştır. İngilizceden çevrilen ölçekler için geri çeviri yöntemi uygulanmıştır. Ortaya çıkan çevrimiçi anketin sorunsuz biçimde ulaşılabilir ve kullanılabilir olması ve tüm anket sorularının anlaşılabilir olup olmadığından emin olunması için bir pilot çalışma yapılmıştır. 20 kişinin katılımıyla yapılan çalışmadan sonra geri dönüşlere göre ankette birkaç yapısal değişiklik yapılarak anketin nihai hali oluşturulmuştur.

Bu çalışmalara ek olarak Çevre Sorunlarına İlişkin Tutum Ölçeği; Aksu, Y. (2009) ve İklim Değişikliği Kaygı Ölçeği; Özbay, S. ve Alcı, B. (2021) kullanılmıştır.

Araştırmaya 358 kişi katılmıştır. Araştırmanın evreni Türkiye’de yaşayan 18 yaş üstü kişilerdir. Bu evreni temsil eden örneklem ise kartopu örnekleme tekniği ile belirlenmiştir. Sosyal ağlar aracılığı ile çevrimiçi anket paylaşılmış ve ankete katılan

kişilerden de anketi paylaşımları istenmiştir. Bu şekilde örneklem büyüklüğü arttırılmıştır.

Araştırmanın hipotezleri şu şekildedir;

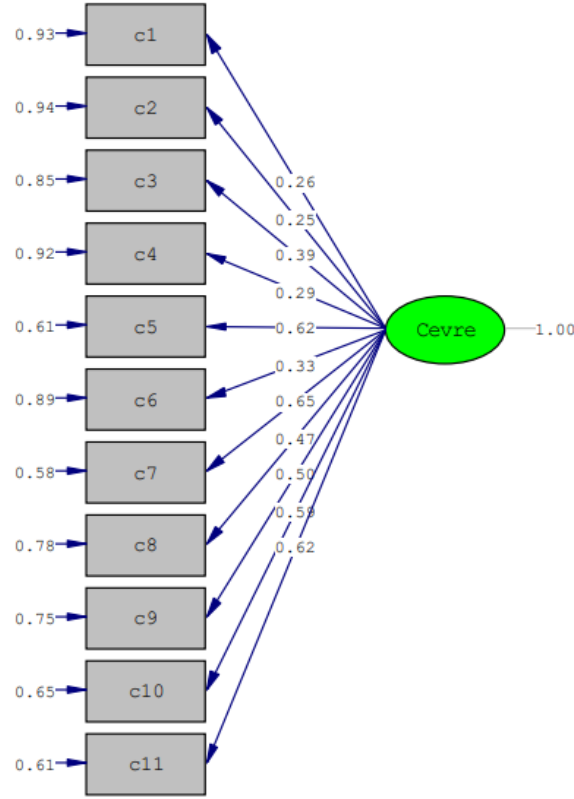
1. İklim değişikliği kaygı düzeyi arttıkça, iklim mültecilerini gerçekçi tehdit olarak görme düzeyini artır.
2. Çevre sorunlarına ilişkin farkındalık yükseldikçe, iklim yardım politikalarına destek düzeyi artar.
3. İklim mültecilerini sembolik tehdit olarak görme düzeyi arttıkça, iklim yardım politikalarına destek azalır.
4. İklim mültecilerini gerçekçi tehdit olarak görme düzeyi arttıkça, iklim yardım politikalarına destek azalır.
5. Tehlikeli dünya görüşü, rekabetçi dünya görüşü, sosyal baskınlık yönelimi ve sağcı otoriterlik arttıkça, iklim mültecilerini gerçekçi/sembolik tehdit görme düzeyi artar, iklim yardımına destek azalır.

4.2.1. Geçerlik Analizi

Bu çalışmada üç farklı ölçek için uyarlama yapılmıştır. Uyarlama analizinde geçerlilik analizi, doğrulayıcı faktör analizi (DFA) ile incelenmiştir. Geçerlilik, bir testin ölçmek istediği özelliği ölçmesini ifade eder. Bir test ölçmek istediği özelliği doğru ve diğer özelliklerle karıştırmadan ölçüyorsa bu testin geçerli olduğu kabul edilmektedir (Terzi, 2019: 27). DFA faktör yapısı belli olduğunda yani maddelerin hangi faktörlerle ilişkili olduğuna dair yapı belli olduğunda modeli doğrulamada kullanılan bir yöntemdir (Kline, 2011). DFA lisrel 8.80 programı kullanılarak yapılmıştır.

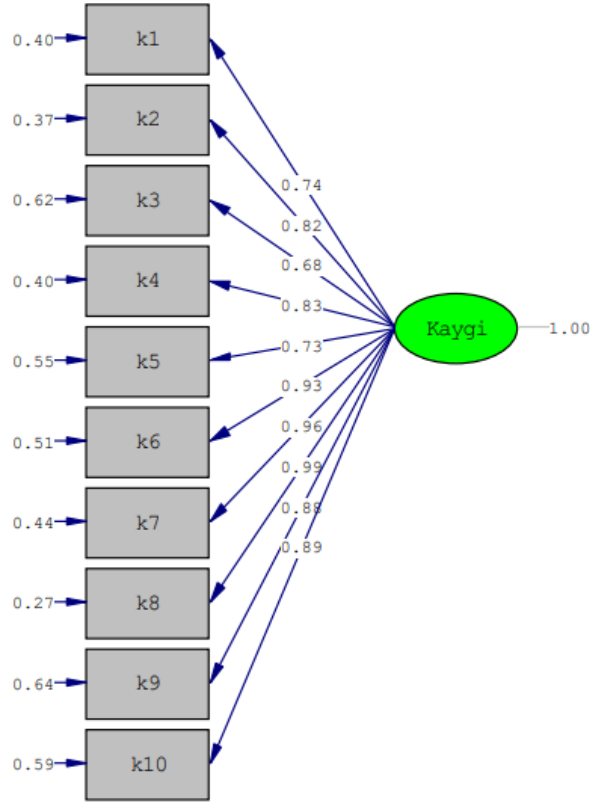
DFA'da ilk olarak maddeler ve faktör yükleri arasındaki regresyon katsayılarının anlamlı olup olmadığına bakılmaktadır. Faktör yüklerinin t değerine bakılır ve tüm maddeler için 0.05 anlamlılık düzeyinde, kritik t değeri olan ± 1.96 değeri ile karşılaştırılmaktadır. Bu kritik değerden büyük ya da küçük ise faktör yükü anlamlıdır (Çokluk, Şekercioğlu ve Büyüköztürk, 2010). Her bir ölçeğe ilişkin standart faktör yüklerine göre elde edilen DFA grafikleri belirtilmiştir.

Şekil 20: Çevre Sorunlarına İlişkin Tutum Ölçeği Standart Faktör Yükleri DFA Modeli

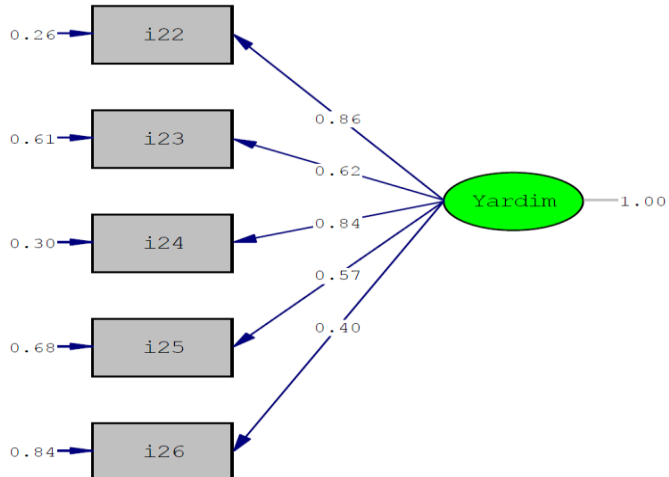
Tüm standart faktör yükleri istatistiksel olarak anlamlıdır ($p < .05$). Çevre Sorunları Tutum ölçeği 11 maddeden oluşmakta olup faktör yükleri ise 0.25-0.65 arasında elde edilmiştir. Faktör yüklerinin t değerleri ± 1.96 değerinden büyük ya da küçük olduğundan istatistiksel olarak anlamlıdır.

Şekil 21: İklim Kaygı Ölçeği Standart Faktör Yükleri DFA Modeli

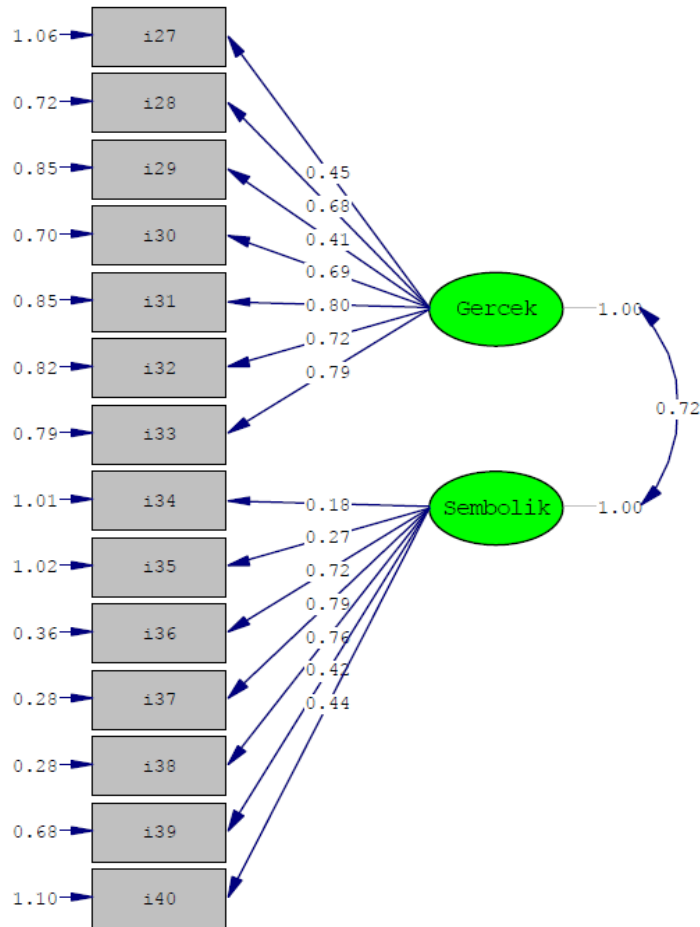
Tüm standart faktör yükleri istatistiksel olarak anlamlıdır ($p < .05$). İklim Değişikliği Kaygı ölçeği 10 maddeden oluşmakta olup faktör yükleri ise 0.73-0.99 arasında elde edilmiştir. Faktör yüklerinin t değerleri ± 1.96 değerinden büyük ya da küçük olduğundan istatistiksel olarak anlamlıdır.

Şekil 22: İklim Yardımı Politika Desteği Ölçeği Standart Faktör Yükleri DFA Modeli

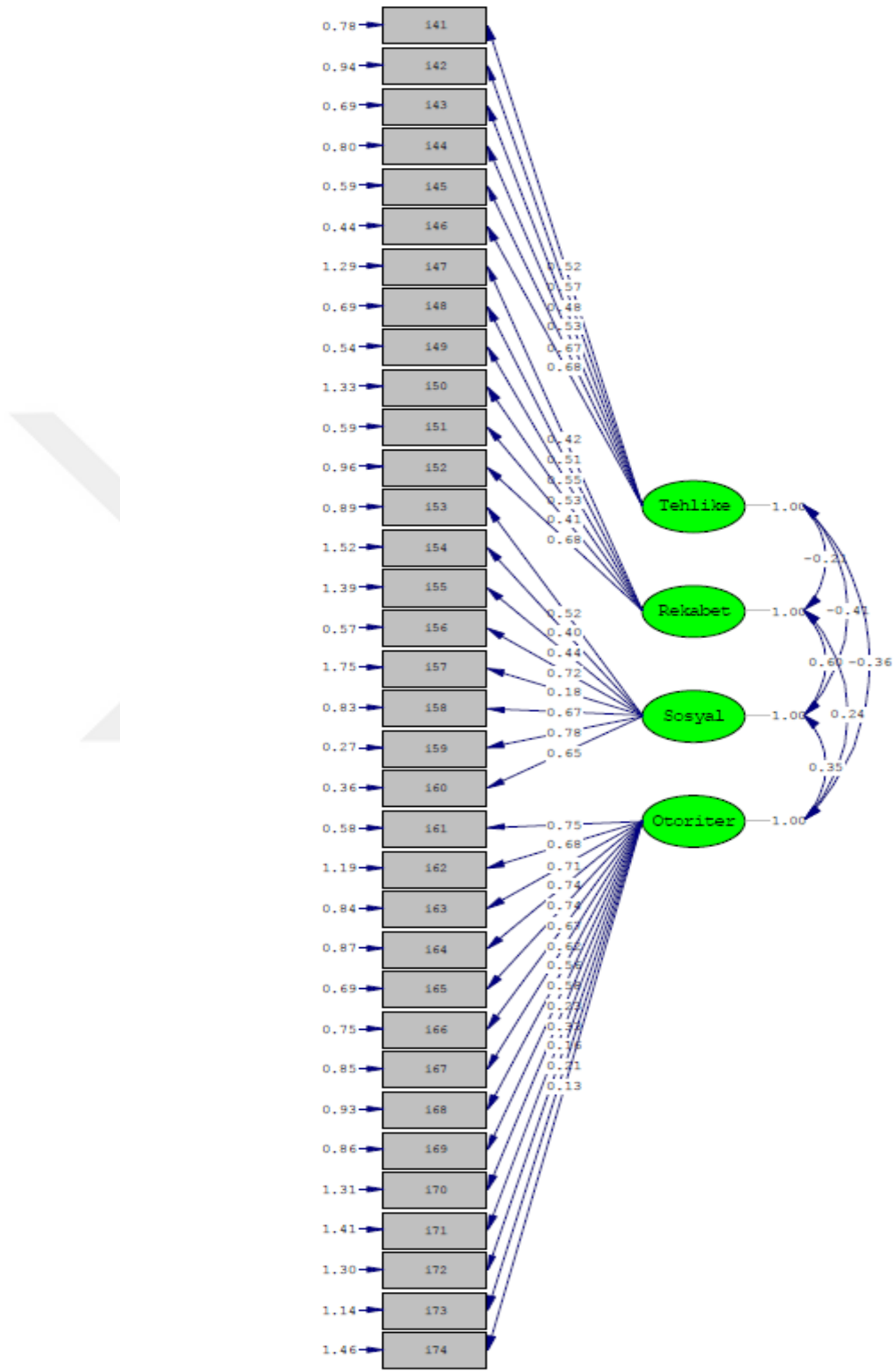
Tüm standart faktör yükleri istatistiksel olarak anlamlıdır ($p<.05$). İklim yardım ölçeği 11 maddeden oluşmakta olup faktör yükleri ise 0.40-0.86 arasında elde edilmiştir. Faktör yüklerinin t değerleri ± 1.96 değerinden büyük ya da küçük olduğundan istatistiksel olarak anlamlıdır.

Şekil 23: İklim Mültecisi Tutum Ölçeği Standart Faktör Yükleri DFA Modeli

Tüm standart faktör yükleri istatistiksel olarak anlamlıdır ($p<.05$). Gerçekçi tehdit alt boyutuna ilişkin faktör yükleri ise 0.41-0.80 arasında değişirken, sembolik tehdit ise 0.18-0.72 arasında değişmektedir. Faktör yüklerinin t değerleri ± 1.96 değerinden büyük ya da küçük olduğundan istatistiksel olarak anlamlıdır.

Şekil 24: Dünya Görüşü Ölçeğine İlişkin Standart Faktör Yükleri DFA Modeli

Tüm standart faktör yükleri istatistiksel olarak anlamlıdır ($p < .05$). Tehlikeli Dünya Görüşü alt boyutuna ilişkin faktör yükleri ise 0.48-0.68, Rekabetçi Dünya Görüşü alt boyutuna ilişkin faktör yükleri 0.41-0.68, Sosyal Baskınlık Yönelimi Dünya Görüşü alt boyutuna ilişkin faktör yükleri 0.18-0.78 ve Sağcı Otoriterlik Dünya Görüşü alt boyutuna ilişkin faktör yükleri 0.13-0.75 arasında değişmektedir. Faktör yüklerinin t değerleri ± 1.96 değerinden büyük ya da küçük olduğundan istatistiksel olarak anlamlıdır.

Faktör yükleri anlamlı olduğunda bir diğer önemli ölçüt ise model veri uyumlarıdır. Model veri uyumu doğrulanmak istenen model için bilgi veren önemli istatistiklerdir. Literatürde çok sayıda model veri uyumları vardır (Schumacker ve Lomax, 1996). Bu araştırmada model veri uyumlarından en fazla kullanılan değerlere yer verilmiştir. Ki-kare değerinin serbestlik derecesine oranı 3'ten az olması mükemmel uyum, 3-5 arasında olması iyi uyumu gösterir (Kline, 2011). Diğer önemli model veri uyumu ise tahmin hatalarının ortalamasının karekökü (Root Mean Square Error of Approximation) yani RMSEA değeridir. Bu kötülük uyum indeksi olarak da adlandırılır. Bu değer 0.05'ten küçük olması mükemmel uyumu, 0.05-0.08 arasında olması ise iyi uyumu gösterirken 0.08'den büyük olması ise zayıf uyumu gösterir (Schumacker ve Lomax, 1996).

Bu araştırmada üç farklı model için kullanılan diğer model uyum indeksleri CFI (Comparative Fit Index - Karşılaştırılmalı Uyum İndeksi), IFI (Incremental Fit Index - Artan Uyum İndeksi), GFI (Goodness of Fit Index- İyilik Uyum İndeksi), NFI (Normed Fit Index- Normlaştırılmış Uyum İndeksi), ve SRMR (Standardized RMR- Standartlaştırılmış Kök Artık Kareler Ortalaması) uyum indeksleridir (Tablo 5).

Tablo 4: Model Veri Uyum Kriterleri

İndeks	Mükemmel Uyum Ölçütü	İyi Uyum Ölçütü
X^2/sd	0-3	3-5
RMSEA	$.00 \leq RMSEA \leq .05$	$.05 \leq RMSEA \leq .10$
CFI	$.95 \leq CFI \leq 1.00$	$.90 \leq CFI \leq .95$
GFI	$.95 \leq NNFI \leq 1.00$	$.90 \leq NNFI \leq .95$
NFI	$.95 \leq NFI \leq 1.00$	$.90 \leq NFI \leq .95$
IFI	$.95 \leq NFI \leq 1.00$	$.90 \leq NFI \leq .95$
SRMR	$.00 \leq SRMR \leq .05$	$.05 \leq SRMR \leq .08$

Kaynak: Schumacker ve Lomax, 1996

Test edilen beş farklı DFA modeline ilişkin araştırma bulguları tablo 5’te gösterilmiştir.

Tablo 5: Model Veri Uyumu Tablosu

Ölçekler	χ^2	sd	χ^2/sd	RMSEA	CFI	GFI	NFI	IFI	SRMR
Çevre Sorunları	216,35	44	4,91	0,079	0,92	0,96	0,90	0,93	0,075
İklim Kaygı	132,48	31	4,27	0,096	0,98	0,93	0,98	0,98	0,071
İklim Yardımı	7,76	5	1,55	0,039	1	0,99	0,99	1	0,026
Tehdit	488,02	104	4,69	0,072	0,91	0,89	0,92	0,91	0,074
Dünya Görüşü	3696,59	821	4,50	0,074	0,9	0,89	0,89	0,9	0,079

Tek faktörlü Çevre Sorunları Tutum ölçeğinde elde edilen model veri uyum değerlerinden GFI için mükemmel uyum diğer değerler için iyi uyum söz konusudur. İklim Değişikliği Kaygı ölçeği CFI, NFI, IFI değerleri mükemmel uyum diğer değerler için ise iyi uyum göstermiştir. Tek faktörü İklim Yardım Politikalarına Destek için elde edilen tüm model veri uyum değerleri için mükemmel uyum söz konusudur. Dolayısıyla İklim Yardım Politikalarına Destek ölçeği için yapılan uyarlama çalışması sonucu yapı geçerliliği sağlanmıştır. İki faktörlü tehdit ölçeği için ise genel olarak model veri uyumunun sağlandığı söylenebilir. Elde edilen model veri uyum değerlerinden sadece GFI değeri 0.89 olarak elde edilmiş ve zayıf uyum gösterirken diğer değerler iyi uyum ölçütü aralığında elde edilmiştir. Dolayısıyla tehdit ölçeği için yapılan uyarlama çalışması sonucu yapı geçerliliği sağlanmıştır. Son olarak dört faktörlü dünya görüşü ölçeği için GFI ve NFI haricinde diğer uyum indeksleri iyi uyum göstermiş olup GFI ve NFI için kritik değere çok yakın değer elde edilmiştir. Bu modelde tüm maddelerde anlamlı olduğu için madde çıkarılması yapılmamış ve dört faktörlü olan dünya görüş ölçeği için yapılan uyarlama çalışması sonucu yapı geçerliliği sağlanmıştır.

4.2.2. Güvenirlik Bulguları

Güvenirlik, bir ölçme aracında (testte veya ankette) bütün soruların birbirleriyle olan tutarlılığını, ele alınan oluşumu ölçmede türdeşliğini gösteren bir araçtır (Terzi, 2019: 22). Bu çalışmada kullanılan ölçeklere göre güvenilirlik Cronbach alfa katsayısı ile analiz edilmiş ve Tablo 6’de gösterilmiştir.

Tablo 6: Güvenirlilik Sonuçları

	Cronbach Alfa	Madde Sayısı
Çevre Sorunlarına İlişkin Tutum	0,702	11
İklim Değişikliği Kaygı Düzeyi	0,936	10
İklim Yardım Politikalarına Destek	0,791	5
İklim Mültecilerinin Gerçekçi Tehdit Olarak Algılanması	0,736	7
İklim Mültecilerinin Sembolik Tehdit Olarak Algılanması	0,74	7
İklim Mültecisi Tutumları	0,826	14
Tehlikeli Dünya Görüşü	0,738	6
Rekabetçi Dünya Görüşü	0,700	6
Sosyal Baskınlık Yönelimi	0,727	8
Sağcı Otoriterlik	0,792	14

Güvenirlilik katsayısı 0.70 ve üzerinde olduğunda ölçekler güvenilir (Kalaycı, 2008). Çevre Sorunlarına İlişkin Tutum ölçeği için 0.702 ve İklim Değişikliği Kaygı Düzeyi ölçekleri için 0.936 olarak elde edilmiş olup güvenilirdir. Uyarlaması yapılan İklim Yardım Politikalarına Destek ölçeği için güvenirlilik katsayısı 0.791, olarak elde edilmiş olup güvenilirdir. İklim Mültecisi Tutumları ölçeğinin alt boyutları için güvenirlilik katsayıları sırasıyla 0.736 ve 0.740 olarak elde edilmiştir ve alt boyutları da güvenilirdir. Dünya Görüşü ölçeği alt boyutlarının tümü için güvenirlilik katsayısı 0.70 üzerinde elde edilmiştir ve güvenilirdir.

4.2.3. Veri Analizi

Veri analizinde SPSS programı ile Lisrel 8.80 programı birlikte kullanılmıştır. Doğrulayıcı faktör analizi için Lisrel programı, diğer istatistiksel analizler için SPSS 24 programı kullanılmıştır. Doğrulayıcı faktör analizi için her bir maddede eksik ya da hatalı veri girişi olup olmadığı kontrol edilmiştir. Ayrıca tüm ölçeklere aynı cevabı veren katılımcı olup olmadığı kontrol edilmiş ve böyle bir katılımcıya rastlanmamıştır. Doğrulayıcı faktör analizinde kestirim yöntemi olarak en çok olabilirlik yöntemi kullanılmıştır. İstatistiksel analizlere öncelikle demografik değişkenlere göre frekans ve yüzde dağılımı verilmiş olup her bir alt ölçek puanlarına göre betimsel istatistikler hesaplanmıştır. Parametrik yöntemler için

gerekli olan ve sürekli olan değişkenlere ilişkin normallik varsayımı çarpıklık ve basıklık değerleri ile incelenmiştir.

Ölçek puanları arasındaki ilişki de Pearson Korelasyon yöntemi kullanılmıştır. Bu yöntem sürekli olan ve normal dağılım gösteren iki ölçek puanı arasındaki ilişkiyi incelemede kullanılmaktadır. Çeşitli bağımsız değişkenlerin bağımlı değişkene (iklim yardım politikalarına destek vs.) olan etkisini ölçmek için çoklu doğrusal regresyon analiz yöntemi kullanılmıştır. Gruplara göre karşılaştırmada ise bağımsız gruplar t testi ile tek yönlü varyans analizi (ANOVA) yöntemleri kullanılmıştır.

4.2.4. Bulgular ve Tartışma

Çeşitli nedenlerle göç etmek durumunda kalan kişilere yönelik olumsuz tutumların nedenini Rydgren ve Ruth (2011) dört gruba ayırmaktadır. Bunlar, etnik ve ulusal kimliğe karşı algılanan tehdit, hissedilen suçluluk ve sosyal güvensizlik, göç edenlerin ellerinden işlerini alacağı düşüncesi ve gelen nüfusun sosyal hizmetleri kötüye kullanacakları ve ev sahibi ülke vatandaşlarına devletin yapacağı yardımların azalacağı korkusu olarak gruplandırılmaktadır. Araştırmamız geçmişte farklı nedenlerle gerçekleşen göçlere karşı olumsuz tutumların arkasında olduğu düşünülen ideolojik engellerin iklim mültecileri için geçerli olup olmadığını sorgulamaktadır.

Toplumun iklim mültecilerini kabul etmesinin ya da etmemesinin onları algıladığı tehdit ile açıklanabileceğini savunulmaktadır. Sembolik tehdit, gelecek olan nüfusun sahip olunandan farklı tutum, ahlak ve değerlere sahip olduğu algılarına dayanırken; gerçekçi tehdit, mevcut siyasi, sosyal güç dağılımına karşı geldiği ve sınırlı kaynaklar için rekabet başlatacağı algılarına dayanmaktadır (Sherif ve Sherif 1969, Stephan ve Stephan 2000, Stephan ve diğerleri 2005'ten akt. Stanley, 2021:1264). Çalışmamız gerçekçi ve sembolik tehdit algılarını etkileyen faktörleri ve bu tehdit algılarının iklim yardımlarına nasıl yansıdığını tespit etmeyi amaçlamaktadır.

Araştırmaya 358 kişi katılmıştır. Katılımcıların %53.4'ü kadın, %46.6'sı ise erkektir. Ekonomik durumlarına göre dağılım incelendiğinde “Düşünerek harcama yapabilirim” (%58.9), “Sıkılmadan harcama yapabilirim” (%14.2), “Temel

ihtiyaçlarım dışında zor harcama yapabilirim” (%11.5), “Rahat harcama yapabilirim” (%7.5), “Temel ihtiyaçlarımı bile zor karşılıyorum” (%5.6) ve “Hiç düşünmeden harcama yapabilirim” (%2.2) olarak elde edilmiştir. Katılımcıların %50.3’ü lisans, %27.9’u lise ve %21.8’i ise lisansüstü eğitim düzeyindedir.

Tablo 7: Demografik Değişkenlere Göre Dağılım Tablosu

Değişkenler	Grup	Frekans	Yüzde
Cinsiyet	Erkek	167	46,6
	Kadın	191	53,4
Ekonomik Durum	Temel ihtiyaçlarımı bile zor karşılıyorum	20	5,6
	Temel ihtiyaçlarım dışında zor harcama yapabilirim	41	11,5
	Düşünerek harcama yapabilirim	211	58,9
	Sıkılmadan harcama yapabilirim	51	14,2
	Rahat harcama yapabilirim	27	7,5
	Hiç düşünmeden harcama yapabilirim	8	2,2
Eğitim	Lise	100	27,9
	Lisans	180	50,3
	Lisansüstü	78	21,8
Toplam		358	100

Ölçekler arasında ilişki var mıdır?

Katılımcıların Çevre Sorunlarına İlişkin Tutum, İklim Değişikliği Kaygı Düzeyi, İklim Yardım Politikalarına Destek, İklim Mültecisi Tutumları alt boyutları (Gerçekçi ve Sembolik Tehdit Algısı) ve Dünya Görüşü alt boyutlarından (Tehlikeli Dünya Görüşü, Rekabetçi Dünya Görüşü, Sosyal Baskınlık Yönelimi, Sağcı Otoriterlik) elde edilen puanlar arasındaki ilişkide Pearson korelasyon kullanılmıştır. Sürekli ve normal dağılan iki değişken arasındaki ilişki analizinde kullanılan bir yöntemdir. Korelasyon katsayısı ± 1 arasında değişir. İki değişken arasındaki değişkenliğin birlikte aynı şekilde değişiyorsa pozitif yönde ilişki, ters şekilde değişiyorsa negatif yönde ilişkiyi gösterir. Korelasyon katsayısı 0.70’den büyükse yüksek düzeyde, 0.40-0.70 ise orta düzey ve 0.40’dan düşükse zayıf yönde ilişkiyi gösterir (Baykul, 2010).

Tablo 8: Ölçek Puanları Arasında Pearson Korelasyon Tablosu

	1	2	3	4	5	6	7	8	9
1.Çevre Sorunlarına İlişkin Tutum	1								
2.İklim Değişikliği Kaygı Düzeyi	,416**	1							
3.İklim Yardım Politikalarına Destek	-0,027	,278**	1						
4. Gerçekçi Tehdit	,160**	-0,018	-,537**	1					
5.Sembolik Tehdit	,269**	0,072	-,340**	,584**	1				
6.Tehlikeli Dünya Görüşü	,320**	,112*	-,114*	,290**	,433**	1			
7.Rekabetçi Dünya Görüşü	-,162**	-,170**	-,243**	,140**	-0,037	-0,103	1		
8.Sosyal Baskınlık Yönelimi	-,217**	-,148**	-0,054	0,082	-,109*	-,288**	,452**	1	
9.Sağcı Otoriterlik	-,294**	-,219**	-0,05	0,013	-0,048	-,151**	,212**	,220**	1
**p<.01; *p<.05									

Çevre Sorunlarına İlişkin Tutum ile İklim Değişikliği Kaygı Düzeyi ($r=0.416$), İklim Mültecilerinin Gerçekçi Tehdit Olarak Algılanması ($r=0.160$), İklim Mültecilerinin Sembolik Tehdit Olarak Algılanması ($r=0.269$) ve Tehlikeli Dünya Görüşü ($r=0.320$) arasında pozitif yönde ve anlamlı ilişki elde edilmiştir ($p<.01$). Ancak Çevre Sorunlarına İlişkin Tutum ile Rekabetçi Dünya Görüşü ($r=-0.162$), Sosyal Baskınlık Yönelimi Dünya Görüşü ($r=-0.217$) ve Sağcı Otoriterlik Dünya Görüşü ($r=-0.294$) arasında negatif yönde ilişki elde edilmiştir ($p<.01$).

Çevre Sorunlarına İlişkin Tutum ile İklim Yardım Politikalarına Destek arasındaki ilişki orta düzeyde iken diğer değişkenlerle arasındaki ilişki zayıf düzeydedir. İklim Değişikliği Kaygı Düzeyi ile Tehlikeli Dünya Görüşü ($r=0.112$) İklim Yardım Politikalarına Destek ($r=0.278$) arasında pozitif yönde ve zayıf düzeyde ilişki elde edilmiştir ($p<.05$). Ancak İklim Değişikliği Kaygı Düzeyi ile Rekabetçi Dünya Görüşü ($r=-0.170$), Sosyal Baskınlık Yönelimi Dünya Görüşü ($r=-0.148$) ve Sağcı Otoriterlik Dünya Görüşü ($r=-0.219$) arasında negatif yönde ilişki elde edilmiştir ($p<.01$).

İklim Yardım Politikalarına Destek puanları ile İklim Mültecilerinin Gerçekçi Tehdit Olarak Algılanması arasında negatif yönde ve orta düzeyde ilişki elde edilmiştir ($r=-0.537$, $p<.01$). Ayrıca İklim Yardım Politikalarına Destek ile İklim Mültecilerinin Sembolik Tehdit Olarak Algılanması ($r=-0.340$), Tehlikeli Dünya

Görüşü ($r=-0.114$) ve Rekabetçi Dünya Görüşü ($r=-0.243$) arasında negatif yönde ve zayıf düzeyde ilişki vardır ($p<.05$). Gerçekçi Tehdit ile Tehlikeli Dünya Görüşü ($r=0.290$) ve Rekabetçi Dünya Görüşü ($r=0.160$) arasında pozitif yönde ve zayıf düzeyde ilişki elde edilmiştir ($p<.05$). Sembolik Tehdit ve Tehlikeli Dünya Görüşü ($r=0.433$) arasında pozitif yönde ve orta düzeyde ilişki elde edilmişken Rekabetçi Dünya Görüşü ($r=-0.109$) ile negatif yönde ve zayıf düzeyde ilişki vardır.

Çevre Sorunlarına İlişkin Tutum, İklim Değişikliği Kaygı Düzeyi, İklim Mültecisi Tutum alt boyutları ve Dünya Görüşü alt boyutları katılımcıların İklim Yardım Politikalarına Destek düzeylerini nasıl etkiler?

Çevre Sorunlarına İlişkin Tutum, İklim Değişikliği Kaygı Düzeyi, İklim Mültecisi Tutum alt boyutları ve Dünya Görüşü alt boyutlarının katılımcıların İklim Yardım Politikalarına Destek düzeylerine olan etkisi çoklu doğrusal regresyon analizi ile incelenmiştir. Bu yöntem parametrik ve bağımlı ile bağımsız değişkenler sürekli olup normal dağılması gerekir. Varsayım sağlanmıştır ve regresyon tablosu tablo 23'te gösterilmiştir.

Tablo 9: Regresyon Tablosu (Bağımlı Değişken: İklim Yardım Politikalarına Destek Düzeyi)

Bağımsız Değişkenler	B	Standart Hata	β	t	P
Sabit	4,406	0,408		10,804	,000
Çevre Sorunlarına İlişkin Tutum	-0,008	0,006	-0,069	-1,376	0,17
İklim Değişikliği Kaygı Düzeyi	0,027	0,004	0,285	6,131	,000
İklim Mültecilerinin Gerçekçi Tehdit Olarak Algılanması	-0,553	0,063	-0,468	-8,828	,000
İklim Mültecilerinin Sembolik Tehdit Olarak Algılanması	-0,122	0,074	-0,092	-1,658	0,098
Tehlikeli Dünya Görüşü	0,079	0,06	0,064	1,307	0,192
Rekabetçi Dünya Görüşü	-0,237	0,06	-0,188	-3,932	,000
Sosyal Baskınlık Yönelimi	0,125	0,061	0,1	2,036	,042
Sağcı Otoriterlik	0,03	0,062	0,021	0,478	0,633
$F(8,349)=28.496$; $p<0,001$; $R=0.629$; $R^2=0.395$					

Çevre Sorunlarına İlişkin Tutum, İklim Değişikliği Kaygı Düzeyi, İklim Mültecisi Tutum alt boyutları ve Dünya Görüşü alt boyutlarının katılımcıların İklim Yardım Politikalarına Destek düzeyine olan etkisine yönelik kurulan çoklu doğrusal regresyon istatistiksel olarak anlamlıdır ($F_{(8,349)}=28.496$, $p<.01$). R kare değeri bağımlı değişken için var olan değişkenliğin ya da varyansın ne kadarının modelde yer alan bağımsız değişkenler tarafından açıklandığını gösterir (Pallant, 2007).

İklim Yardım Politikalarına Destek düzeylerine olan değişkenliğin %39.5 modelde yer alan bağımsız değişkenler tarafından açıklanır. Modelde yer alan bağımsız değişkenlerden İklim Değişikliği Kaygı Düzeyi ($\beta=0.285$, $t=6.131$, $p<.05$), Gerçek Tehdit ($\beta=-0.468$, $t=-8.828$, $p<.05$), Rekabetçi Dünya Görüşü ($\beta=-0.188$, $t=-3.932$, $p<.05$) ve Sosyal Baskınlık Yönelimi Dünya Görüşü ($\beta=0.100$, $t=2.036$, $p<.05$) katılımcıların İklim Yardım Politikalarına Destek düzeylerine olan etkisi istatistiksel olarak anlamlıdır.

Katılımcılar; iklim mültecilerinin farklı değerlere, kültürlere ve geleneklere sahip olacağına inanmasına rağmen, böyle bir tehdidi algılamayanlarla aynı oranda iklim yardım politikalarını desteklemiştir. Bu nedenle, iklim mültecilerini kabul etmeye yönelik tutumların, kısmen, mevcut normların ve geleneklerin bozulması ile ilgili endişelerle açıklanacağı yönündeki tahminimize yönelik bir sonuç çıkmamıştır.

Sosyal Baskınlık Yönelimi Dünya Görüşü ile İklim Değişikliği Kaygı Düzeyi pozitif yönde etkilerken, Gerçek Tehdit ile Rekabetçi Dünya Görüşü negatif yönde etkilemektedir. İklim Değişikliği Kaygı Düzeyi puanında 1 birimlik artış olduğunda İklim Yardım Politikalarına Destek puanlarında 0.027 birimlik artış olur. Ancak Gerçek Tehdit puanında 1 birimlik artış olduğunda İklim Yardım Politikalarına Destek puanlarında 0.553 birimlik düşüş olurken, Rekabetçi Dünya Görüşü puanında 1 birimlik artış olduğunda İklim Yardım Politikaları Destek puanlarında 0.237 birimlik düşüş olmaktadır. Çevre Sorunlarına İlişkin Tutum, Sembolik Tehdit, Rekabetçi Dünya Görüşü ve Sağcı Otoriterlik Dünya Görüşü puanlarının İklim Yardım Politikalarına Destek düzeyine olan etkisi anlamlı değildir ($p>.05$). İklim Yardım Politikalarına Destek için kurulan regresyon denklemi ise;

$$\text{İklim Yardım Politikası}=4.406+0.027*\text{İklim Kaygı}-0.553*\text{Gerçek Tehdit}-0.237*\text{Rekabetçi}+0.125*\text{Sosyal Baskınlık}$$

Çevre Sorunlarına İlişkin Tutum, İklim Değişikliği Kaygı Düzeyi, İklim Yardım Politikalarına Desteği ve Dünya Görüşü alt boyutları katılımcıların İklim Mültecilerini Gerçekçi Tehdit Olarak Algılama düzeyini nasıl etkiler?

Çevre Sorunlarına İlişkin Tutum, İklim Değişikliği Kaygı Düzeyi, İklim Yardım Politikalarına Destek ve Dünya Görüşü alt boyutlarının katılımcıların, İklim Mültecilerini Gerçekçi Tehdit Olarak Algılama düzeylerine olan etkisi çoklu doğrusal regresyon analizi ile incelenmiştir. Bu yöntem parametrik ve bağımlı ile bağımsız değişkenler sürekli olup normal dağılması gerekir. Varsayım sağlanmıştır ve regresyon tablosu tablo 24’te gösterilmiştir.

Tablo 10: Regresyon Tablosu (Bağımlı Değişken: Gerçekçi Tehdit Görme Düzeyi)

Bağımsız Değişkenler	B	Standart Hata	β	t	P
Sabit	2,548	0,373		6,834	,000
Çevre Sorunlarına İlişkin Tutum	0,006	0,005	0,067	1,331	0,184
İklim Değişikliği Kaygı Düzeyi	0,008	0,004	0,101	2,043	0,042
İklim Yardım Politikalarına Destek	-0,446	0,039	-0,528	-11,425	,000
Tehlikeli Dünya Görüşü	0,254	0,048	0,245	5,282	,000
Rekabetçi Dünya Görüşü	-0,012	0,053	-0,011	-0,229	0,819
Sosyal Baskınlık Yönelimi	0,159	0,052	0,151	3,034	0,003
Sağcı Otoriterlik	0,041	0,053	0,035	0,769	0,443
$F_{(7,350)}=29.234$; $p<0,001$; $R=0.612$; $R^2=0.374$					

Çevre Sorunlarına İlişkin Tutum, İklim Değişikliği Kaygı Düzeyi, İklim Yardım Politikalarına Destek ve Dünya Görüşü alt boyutlarının katılımcıların, İklim Mültecilerini Gerçekçi Tehdit Olarak Algılama düzeylerine olan etkisine yönelik kurulan çoklu doğrusal regresyon istatistiksel olarak anlamlıdır ($F_{(7,350)}=29.234$, $p<.01$). Gerçekçi Tehdit puanlarında olan değişkenliğin %37.4’ü modelde yer alan bağımsız değişkenler tarafından açıklanır. Modelde yer alan bağımsız değişkenlerden İklim Değişikliği Kaygı Düzeyi ($\beta=0.101$, $t=2.043$, $p<.05$), İklim Yardım Politikalarına Destek ($\beta=-0.528$ $t=-11.425$, $p<.05$), Tehlikeli Dünya Görüşü ($\beta=0.245$, $t=5.282$, $p<.05$) ve Sosyal Baskınlık Yönelimi Dünya Görüşü ($\beta=0.151$, $t=3.034$, $p<.05$)

puanlarının katılımcıların İklim Mültecilerini Gerçekçi Tehdit Olarak Algılama puanlarına olan etkisi istatistiksel olarak anlamlıdır.

İklim Değişikliği Kaygı Düzeyi, Tehlikeli Dünya Görüşü ve Sosyal Baskınlık Yönelimi Dünya Görüşü pozitif yönde etkilerken, İklim Yardım Politikalarına Destek negatif yönde etkilemektedir. İklim Değişikliği Kaygı Düzeyinde puanında 1 birimlik artış olduğunda Gerçekçi Tehdit puanlarında 0.008 birimlik artış olur. Tehlikeli Dünya Görüşü puanında 1 birimlik artış olduğunda Gerçekçi Tehdit puanlarında 0.254 birimlik artış olur. Benzer şekilde Sosyal Baskınlık Yönelimi Dünya Görüşü puanında 1 birimlik artış olduğunda Gerçekçi Tehdit puanlarında 0.159 birimlik artış olur. Ancak İklim Yardım Politikalarına Destek düzeyi puanında 1 birimlik artış olduğunda Gerçekçi Tehdit puanlarında 0.446 birimlik düşüş olmaktadır. Çevre Sorunlarına İlişkin Tutum, Rekabetçi Dünya Görüşü ve Sağcı Otoriterlik Dünya Görüşü puanlarının Gerçekçi Tehdit düzeyine olan etkisi anlamlı değildir ($p>.05$). Gerçekçi Tehdit için kurulan regresyon denklemi ise;

$$\text{Gerçekçi Tehdit} = 2.548 + 0.008 * \text{İklim Kaygı} - 0.553 * \text{İklim Yardım Politika} + 0.254 * \text{Tehlikeli} + 0.159 * \text{Sosyal Baskınlık Yönelimi}$$

Çevre Sorunlarına İlişkin Tutum, İklim Değişikliği Kaygı Düzeyi, İklim Yardım Politikaları Desteği ve Dünya Görüşü alt boyutları katılımcıların sembolik tehdit düzeyini nasıl etkiler?

Çevre Sorunlarına İlişkin Tutum, İklim Değişikliği Kaygı Düzeyi, İklim Yardım Politikalarına Destek ve Dünya Görüşü alt boyutlarının katılımcıların İklim Mültecilerini Sembolik Tehdit Olarak Algılama düzeylerine olan etkisi çoklu doğrusal regresyon analizi ile incelenmiştir. Bu yöntem parametrik ve bağımlı ile bağımsız değişkenler sürekli olup normal dağılması gerekir. Varsayım sağlanmıştır ve regresyon tablosu tablo 25'te gösterilmiştir.

Tablo 11: Regresyon Tablosu (Bağımlı Değişken: Sembolik Tehdit Görme Düzeyi)

Bağımsız Değişkenler	B	Standart Hata	β	t	P
Sabit	2,28	0,35		6,509	,000
Çevre Sorunlarına İlişkin Tutum	0,011	0,004	0,125	2,35	0,019

İklim Değişikliği Kaygı Düzeyi	0,005	0,004	0,075	1,445	0,149
İklim Yardım Politikalarına Destek	-0,249	0,037	-0,331	-6,776	,000
Tehlikeli Dünya Görüşü	0,33	0,045	0,357	7,296	,000
Rekabetçi Dünya Görüşü	-0,072	0,05	-0,076	-1,455	0,147
Sosyal Baskınlık Yönelimi	0,035	0,049	0,038	0,72	0,472
Sağcı Otoriterlik	0,053	0,05	0,051	1,058	0,291
F_(7,350)=21,654; p<0,001; R=0,550; R²=0,302					

Çevre Sorunlarına İlişkin Tutum, İklim Değişikliği Kaygı Düzeyi, İklim Yardım Politikalarına Destek ve Dünya Görüşü alt boyutlarının katılımcıların İklim Mültecilerini Sembolik Tehdit Olarak Algılama düzeylerine olan etkisine yönelik kurulan çoklu doğrusal regresyon istatistiksel olarak anlamlıdır ($F_{(7,350)}=21.654$, $p<.01$). Sembolik Tehdit puanlarında olan değişkenliğin %30.2'si modelde yer alan bağımsız değişkenler tarafından açıklanır. Modelde yer alan bağımsız değişkenlerden Çevre Sorunlarına İlişkin Tutum ($\beta=0.125$, $t=2.35$, $p<.05$), İklim Yardım Politikalarına Destek ($\beta=-0.331$, $t=-6.776$, $p<.05$) ve Tehlikeli Dünya Görüşü ($\beta=0.357$, $t=7.296$, $p<.05$) puanlarının katılımcıların İklim Mültecilerini Sembolik Tehdit Olarak Algılama puanlarına olan etkisi istatistiksel olarak anlamlıdır.

Çevre Sorunlarına İlişkin Tutum ve Tehlikeli Dünya Görüşü pozitif yönde etkilerken, İklim Yardım Politikalarına Destek negatif yönde etkilemektedir. Çevre Sorunlarına İlişkin Tutum puanında 1 birimlik artış olduğunda Sembolik Tehdit puanlarında 0.011 birimlik artış olur. Benzer şekilde Tehlikeli Dünya Görüşü puanında 1 birimlik artış olduğunda Sembolik Tehdit puanlarında 0.33 birimlik artış olur. Ancak İklim Yardım Politikalarına Destek puanında 1 birimlik artış olduğunda Sembolik Tehdit puanlarında 0.249 birimlik düşüş olmaktadır. İklim Değişikliği Kaygı Düzeyi, Rekabetçi Dünya Görüşü, Sosyal Baskınlık Yönelimi Dünya Görüşü ve Sağcı Otoriterlik Dünya Görüşü puanlarının İklim Mültecilerini Sembolik Tehdit Olarak Algılama düzeyine olan etkisi anlamlı değildir ($p>.05$). Sembolik Tehdit için kurulan regresyon denklemi ise;

$$\text{Sembolik Tehdit} = 2.28 + 0.011 * \text{Çevre Tutum} - 0.249 * \text{İklim Yardım Politika} + 0.33 * \text{Tehlikeli}$$

GRUPLARA GÖRE KARŞILAŞTIRMA

Cinsiyete göre katılımcıların İklim Yardım Politikalarına Destek düzeyine ilişkin puanlar arasında anlamlı fark var mıdır?

Cinsiyete göre katılımcıların İklim Yardım Politikalarına Destek puanlarının karşılaştırılmasında bağımsız gruplar t testi yöntemi kullanılmıştır. Bu karşılaştırma yöntemi veri sayısının her bir kategorisinde yeterli büyüklükte olduğu ($N>30$) iki kategorili bir bağımsız değişken için sürekli ve normal puanların karşılaştırılmasında kullanılır.

Tablo 12: Cinsiyete Göre İklim Yardım Politikası Puanları Arasında Bağımsız Gruplar T Testi Tablosu

Cinsiyet	N	Ortalama	SS	t	sd	P
Erkek	167	2,77	0,87	-0,629	356	0,53
Kadın	191	2,83	0,79			

Cinsiyete göre katılımcıların iklim yardım politikası puanları arasında anlamlı fark yoktur ($t_{(356)}=-0.629$, $p>.05$). Kadın ve erkek katılımcıların İklim Yardım Politikalarına Destek puan ortalaması benzerdir.

Eğitim düzeyine göre katılımcıların iklim yardım politikasına ilişkin puanlar arasında anlamlı fark var mıdır?

Eğitim düzeyine göre katılımcıların iklim yardım politikası puanlarının karşılaştırılmasında tek yönlü varyans analizi (ANOVA) kullanılmıştır. Bu karşılaştırma yöntemi veri sayısının her bir kategorisinde yeterli büyüklükte olduğu ($N>30$) en az üç kategorili bir bağımsız değişken için sürekli ve normal puanların karşılaştırılmasında kullanılır.

Tablo 13: Eğitim Düzeyine Göre İklim Yardım Politikası Puanları ANOVA Tablosu

Eğitim	N	Ortalama	ss	F	P
Lise	100	2,88	0,81	1,218	0,297

Lisans	180	2,73	0,82		
Lisansüstü	78	2,85	0,85		

Eğitim düzeyine göre katılımcıların İklim Yardım Politikalarına Destek Puanları arasında anlamlı fark yoktur ($F_{(2,355)}=1.218$, $p>.05$). Lise, lisans ve lisansüstü eğitim düzeyine sahip katılımcıların iklim yardım politika puan ortalaması benzerdir. Sonuç olarak cinsiyet ve eğitim düzeyi İklim Yardım Politikalarına Destek düzeyine etkisi yoktur.

Kişilerin belirli bir insanı, bir topluluğu, bir kurumsal yapıyı ya da belirli düşünceleri kabul etmesi veya reddetmesi durumunda gözlemlenen duygusal hazır olma hali tutum olarak ifade edilmektedir. Tutum yalnızca duygu ya da davranış eğilimi değil, duygu-düşünce-davranış eğiliminin birlikteliğidir. Tutum, bir kişiye ait doğrudan gözlemlenebilen davranış biçimlerinden dolayı biçimde varsayılan ve o kişiye ait olduğu kabul edilen, kişi için bir anlam ifade eden, farkında olduğu herhangi bir olgu ile ilişkili olan davranış, duygu ve düşünce düzenliliğinden meydana gelen bir durumdur (Kağıtçıbaşı, 1988'den aktaran Aksu, 2009: 27).

Katılımcıların çevreye sorunlarına ilişkin tutumları nasıldır?

Tablo 14: Çevre Sorunlarına İlişkin Tutum Puanlarına Göre Tanımlayıcı İstatistikler

En Küçük	En Büyük	Ortalama	SS	Çarpıklık	Basıklık
21	55	43,28	7,40	-0,051	-0,849

Çevre Sorunlarına İlişkin Tutum ölçeği puanları ölçek maddelerinin toplanmasıyla elde edilmiş olup puanlar 21-55 arasında değişirken ortalaması 43.28 ve standart sapması ise 7.40'dır. Çarpıklık ve basıklık değerleri ± 1 arasında olduğu için Çevre Sorunlarına İlişkin Tutum puan dağılımı normaldir.

Çevresel sorunların neden olduğu korkular, huzursuzluklar, değer yargıları, kızgınlıklar ve çevresel sorunların çözümüne yönelik hazır olma hali gibi bireylerin çevreye faydalı fiillere olumlu ya da olumsuz davranış ve düşünceleri Çevreye Yönelik Tutum olarak ifade edilmektedir (Erten, 2005'den aktaran Aksu, 2009: 27).

Tablo 15: Katılımcıların Çevre Sorunlarına İlişkin Tutumları

	SORULAR	Kesinlikle Katılmıyorum	Katılmıyorum	Emin Değilim	Katılıyorum	Kesinlikle Katılıyorum
1.	"Ağaçların kesilmesi ile yeryüzünün çölleşeceğine inanmıyorum."	%54,5	%19	%5	%8,9	%12,6
2.	"Orman yangınları ve erozyonun ciddi çevre sorunlarına sebep olacağını düşünmüyorum."	%64,8	%14,2	%4,7	%5,9	%10,3
3.	"Çevreye zarar veren enerji ile çalışan fabrikaların olması beni çok endişelendiriyor."	%2,2	%4,7	%8,1	%38,3	%46,6
4.	"Türkiye'nin ciddi bir çölleşme sorunu ile karşı karşıya olduğunu düşünüyorum."	%3,4	%3,6	%19,3	%37,4	%36,3
5.	"Küresel ısınma abartıldığı kadar büyük bir sorun değildir."	%62,3	%23,7	%8,9	%2	%3,1
6.	"Paris antlaşması, ekonomi ve sanayileşmenin gelişimini olumsuz etkilese bile, tüm ülkeler emisyon azaltım sözlerini tutmalıdır."	%3,6	%3,9	%20,1	%36	%36,3
7.	"Deniz, akarsu ve göllerin kirliliği ile ilgili medyada çıkan haberleri çok abartılı buluyorum."	%52,5	%31,8	%9,2	%4,5	%2
8.	"Göç alan şehirler nüfus yoğunluğundan dolayı, birçok çevre sorunlarıyla karşı karşıyadır."	%2	%1,7	%6,1	%26,5	%63,7
9.	"Çevre sorunlarına yatırım yapmak, bir ülkenin kalkınmasını engeller."	%56,7	%25,4	%10,6	%4,5	%2,8
10.	"Yeryüzünde çok fazla hayvan türü bulunmasından dolayı, bazı türlerin yok olmasının ekolojik dengeyi olumsuz etkileyeceğini düşünmüyorum."	%53,9	%26,8	%9,8	%5,6	%3,9
11.	"Hızlı nüfus artışı ciddi çevre problemlerine neden olmaz."	%60,3	%27,7	%8,4	%25,	%1,1

Ağaçların kesilmesi, çölleşme, küresel ısınma, biyolojik çeşitlilik vb. konularda farkındalık yüksektir. Çevresel sorunlara ilişkin farkındalığın iklim mültecisi tutumlarına ve iklim yardım politikalarına desteğe olan etkisinin önemli olacağı tahmin edilmiştir.

Katılımcıların iklim değişikliği kaygı düzeyleri nasıldır?

Araştırma literatüründe ruh sağlığı ve iklim krizi giderek daha fazla çalışılan bir alan olmaktadır. İklim değişikliği kaynaklı travma sonrası stres bozukluğu, majör depresif bozukluk, vicdani travma, depresyon, kaygı, üzüntü, madde kullanımı ve intihar düşüncelerini arttırdığı kanıtlanmıştır (Berry, 2009; Doherty ve Clayton, 2011; Coyle ve Susteren, 2012'den aktaran Özbay ve Alcı, 2021: 184). İnsan psikolojisini bu denli değiştiren ve etkileyen bir krizin var olması ve bu değişimlere bağlı olarak iklim değişikliği kaygı düzeyinin iklim yardım politikalarına ve iklim mültecilerine ilişkin tutumlar konusunda belirleyici olacağı düşünülmüştür.

Tablo 16: İklim Değişikliği Kaygı Düzeyi Puanlarına Göre Tanımlayıcı İstatistikler

En Küçük	En Büyük	Ortalama	SS	Çarpıklık	Basıklık
10	50	31,52	8,73	0,091	-0,53

İklim Değişikliği Kaygı Düzeyi ölçeği puanları ölçek maddelerinin toplanmasıyla elde edilmiş olup puanlar 10-50 arasında değişirken ortalaması 31.52 ve standart sapması ise 8.73'tür. Çarpıklık ve basıklık değerleri ± 1 arasında olduğu için İklim Değişikliği Kaygı Düzeyi puan dağılımı normaldir.

Araştırmaya iklim kaygı ölçeğini eklerken beklediğimiz sonuç kaygı düzeyi arttıkça iklim mültecilerinin gerçekçi bir tehdit olarak algılanma düzeyinin artması yönündeydi. Devletler düzeyinde de kaygı arttıkça kendi ülkeleri itibari ile daha sorumlu olduklarını düşünerek kendi imkân ve araçlarını sadece kendi vatandaşları veya yerleşikleri için kullanma tercihi geliştirdikleri kendi dışında başka ülkelerde mağdur olabilecek insanları kendi kaderine terk edebileceklerinin çeşitli örnekleri geçmişte yaşanmıştır.

Tablo 17: Katılımcıların İklim Değişikliği Kaygı Düzeyleri

	SORULAR	Asla	Nadiren	Bazen	Sıklıkla	Her Zaman
12.	"İklim değişikliği konusunda diğer	%2,8	%16,8	%37,7	%31	%11,7

	<i>insanlardan daha fazla kaygılanırım.”</i>					
13.	<i>“İklim değişikliği hakkındaki düşünceler, geleceğin neler getireceği konusunda kaygılanmama neden oluyor.”</i>	%1,7	%14	%30,7	%33,2	%20,4
14.	<i>“Medyada iklim değişikliği konusunda bilgi arama eğilimindeyim (ör., TV, gazeteler, internet)”</i>	%6,7	%27,7	%41,1	%14,8	%9,8
15.	<i>“İklim değişikliğinin etkileri biraz uzakta olsa bile, iklim değişikliği hakkında bir şeyler duyduğumda kaygılanma eğilimindeyim.”</i>	%3,4	%15,6	%29,3	%35,2	%16,5
16.	<i>“Şiddetli hava olaylarının baş göstermesinin, değişen iklimin sonucu olabileceğinden kaygılanırım.”</i>	%3,4	%13,1	%24,3	%40,8	%18,4
17.	<i>“İklim değişikliği konusunda o kadar kaygılıyım ki, bununla ilgili hiç bir şey yapamadığım için kendimi çok çaresiz hissediyorum.”</i>	%15,4	%26,3	%32,4	%16,8	%9,2
18.	<i>“İklim değişikliğiyle baş edememekten kaygılanıyorum.”</i>	%9,8	%21,8	%32,4	%22,6	%13,4
19.	<i>“İklim değişikliği konusunda kaygılandığımı fark ettim.”</i>	%5,6	%19,6	%32,7	%26	%16,2
20.	<i>“İklim değişikliği konusunda kaygılanmaya başladığımda, bu kaygımı durdurmakta zorlanıyorum.”</i>	%27,4	%29,3	24,9	%12	%6,4
21.	<i>“İklim değişikliğinin değer verdiğim insanları nasıl etkileyebileceği konusunda kaygılanıyorum.”</i>	%10,1	%20,4	%31	%25,4	%13,1

Katılımcıların iklim yardım politikalarına destek düzeyleri nasıldır?

Tablo 18: İklim Yardım Politikalarına Destek Düzeyi Puanlarına Göre Tanımlayıcı İstatistikler

En Küçük	En Büyük	Ortalama	SS	Çarpıklık	Basıklık
1	5	2,80	0,83	-0,17	-0,151

İklim Yardım Politikalarına Destek ölçeği puanları ölçek maddelerinin toplanarak madde sayısına bölünmesiyle elde edilmiş olup puanlar 1-5 arasında değişirken ortalaması 2.8 ve standart sapması ise 0.83’tür. Çarpıklık ve basıklık

değerleri ± 1 arasında olduğu için İklim Yardım Politikalarına Destek puan dağılımı normaldir.

Tablo 19: Katılımcıların İklim Yardım Politikalarına Destek Düzeyi

	SORULAR	Kesinlikle Katılmıyorum	Katılmıyorum	Emin Değilim	Katılıyorum	Kesinlikle Katılıyorum
22.	<i>“Türkiye, iklim değişikliğinin etkileri nedeniyle ülkelerini terk etmek zorunda kalan kişiler olarak tanımlanan “iklim mültecilerini” kabul etmelidir.”</i>	%23,2	%21,8	%38,5	%12,6	%3,9
23.	<i>“İklim değişikliğinden etkilenen ülkelere dış yardımı arttırmalıyız.”</i>	%15,6	%25,7	%36,9	%25,7	%5,9
24.	<i>“Türkiye, iklim değişikliği nedeniyle yerlerinden edilen alçak kıyı ülkelerinden gelen mültecileri kabul etmelidir.”</i>	%26,8	%20,4	%36,9	%12,6	%3,4
25.	<i>“İklim mültecileri konusunda uluslararası bir anlaşmaya katılmalıyız.”</i>	%11,7	%8,9	%33	%28,2	%18,2
26.	<i>“Türkiye, iklim değişikliğinin etkilerine uyum sağlamalarına yardımcı olmak için alçak kıyı ülkelerinde inşa edilecek deniz duvarları için ödeme yapmalıdır.”</i>	%14,8	%17,9	%43,9	%19,6	%3,9

Esinlendiğimiz “Attitudes Towards Climate Change Aid And Climate Refugees In New Zealand: An Exploration Of Policy Support And Ideological Barriers” isimli araştırmada Yeni Zelanda halkı dış yardım yapmaktansa göç kabulüne daha olumlu bakarken, Türkiye örneği üzerinden yapılan araştırmamızda ise Türk vatandaşlarının İklim mültecilerini kabulünden ziyade iklim yardımı yapmaya daha açık olduğu görülmüştür.

“Türkiye iklim mültecilerini kabul etmelidir” şeklindeki 358 kişinin katıldığı anket ifadesine sadece 59 kişi katılıyorum ve kesinlikle katılıyorum yanıtlarını vermiştir. “İklim değişikliğinden etkilenen ülkelere dış yardımı arttırmalıyız” şeklindeki anket ifadesine ise 113 kişi katılıyorum ve kesinlikle katılıyorum yanıtlarını vermiştir. İklim krizi ile şiddeti artacak olan afetler, ekonomik kriz ve

çatışmalar nedeniyle gün geçtikçe iklim mültecilerine karşı olumsuz tutumların artacağı ve kabulün giderek zorlaşacağı tahmin edilmektedir.

İklim değişikliğinin neden olduğu felaketlere karşı uyum çabalarına destek olan iklim yardımı, yükselen deniz seviyelerinin etkilerine ve buna bağlı sel ve taşkınlara karşı hassasiyeti azaltarak toplulukların bulundukları yerde kalmalarını sağlamalarına katkıda bulunmaktadır (Peters, 2018 aktaran Stanley, 2021: 1272). İklim mültecilerini kabul etmek yerine onlara ödeme yapma fikri daha çok desteklenmiştir. Bu da katılımcıların reaktif çözümler yerine, proaktif çözümlere daha fazla destek verdiğini göstermektedir. Aynı zamanda mülteci kabulü yerine yardıma daha açık olmak, iklim değişikliği finansmanının, uyumun ilk ve en önemli adımı olması nedeniyle çözüme ilişkin bir çabanın içerisinde olma isteğinin olduğunun da göstergesidir.

İklim mültecileri kabulü ile alçak kıyı ülkelerinden, ada ülkelerinden gelen göçün kabulüne ilişkin yanıtlarda anlamlı bir farklılık görülmemiştir. Buradan ada ülkelerinin durumunun ciddiyetinin insanlar tarafından tam olarak bilinmediği ve anlaşılmadığı sonucu çıkarılabilir. Covid-19 sonrası, dünyanın ve Türkiye'nin içinde bulunduğu ekonomik kriz sürecinin de bu yanıtların olumsuz ağırlıklı olmasında etkili olduğu tahmin edilmektedir.

İklim yardımı politika desteğine ilişkin sorularda en çok verilen destek, beklenen göçe ilişkin uluslararası bir anlaşmaya katılmak olmuştur. 358 kişinin katıldığı ankette 166 kişi ifadeye katılıyorum ve kesinlikle katılıyorum yanıtlarını vermiştir. İklim göçü küresel bir sorun olarak karşımızda durmaktadır. Entegre sorunlara, disiplinlerarası çözümler üretilmelidir. Bu açıdan Türkiye'nin tek başına ele alabileceği ya da çözüm bulabileceği bir konu olmadığından uluslararası anlaşmalar ve iş birlikleri ile çözüme ilişkin destek sunmaya açık olması önemlidir.

Katılımcıların iklim mültecisi tutum puanları ile alt boyutlarına ilişkin düzeyleri nasıldır?

Tablo 20: İklim Mültecisi Tutumları ve Alt Boyutlarından Elde Edilen Puanlara Göre Tanımlayıcı İstatistikler

Ölçek Puanları	En Küçük	En Büyük	Ortalama	SS	Çarpıklık	Basıklık
----------------	----------	----------	----------	----	-----------	----------

Gerçek Tehdit	1,57	5	3,29	0,70	0,408	-0,02
Sembolik Tehdit	2	5	3,60	0,62	0,597	-0,092

İklim Mültecisi Tutumları ve alt boyutları puanları ölçek maddelerinin toplanarak madde sayısına bölünmesiyle elde edilmiştir. İklim Mültecisi Tutum puanları 1-5, Gerçekçi Tehdit puanları 1.57-5 ve Sembolik Tehdit puanları 2-5 arasında değişmektedir. İklim Mültecisi Tutum puanları için ortalama 3.44, Gerçek Tehdit için 3.29 ve Sembolik Tehdit için 3.60 olarak elde edilmiştir. Çarpıklık ve basıklık değerleri ± 1 arasında olduğu için İklim Mültecisi Tutumları ile alt boyutlarına ilişkin puan dağılımı normaldir.

Tablo 21: Katılımcıların İklim Mültecilerini Gerçekçi Tehdit Olarak Algılama Düzeyi

SORULAR	Kesinlikle Katılmıyorum	Katılmıyorum	Emin Değilim	Katılıyorum	Kesinlikle Katılıyorum
27. “İklim mültecileri, Türkiye’ye yapacakları katkılarında daha fazlasını alacaktır.”	%7,3	%12,3	%48,3	%20,4	%11,7
28. “İklim mültecilerinin çocuklarının, Türkiye’deki devlet okullarına gidebilmesi için Türkiye’deki çocuklarla aynı haklara sahip olmaları gerekir.”	%14,5	%15,9	%32,7	%29,6	%7,3
29. “İklim mültecileri, Türkiye’de yaşayanlar için vergi yükünü artıracaktır.”	%3,1	%4,2	%30,4	%32,4	%29,9
30. “İklim mültecileri, Türk işçileri işlerinden etmeyecektir.”	%30,4	%29,6	%29,3	%6,4	%4,2
31. “İklim mültecileri, Türk vatandaşlarla aynı sağlık hizmetlerinden yararlanmalıdır.”	%13,7	%11,5	%24,9	%37,2	%12,8
32. “İklim mültecileri, Türkiye’ye gelse de Türk vatandaşlara sunulan sosyal hizmetlerin kalitesi aynı kalacaktır.”	%26	%21,5	%33	%15,1	%4,5
33. “İklim mültecileri, “yoksul” Türk vatandaşları kadar konut veya kamu desteklerinden (su, elektrik) yararlanma hakkına sahiptir.”	%15,9	%16,5	%30,4	%29,3	%7,8

İklim yardım politikalarına destek verip vermemiz büyük oranda iklim mültecilerini algıladığımız tehdit düzeyi ile ilişkili durumdadır. Gerçekçi tehditler, gruba yönelik ve bireye yönelik algılanan tehditler olarak iki şekilde değerlendirilmektedir. Gruba yönelik gerçekçi tehdit, grubun gücüne, kaynaklarına ve grup refahına yönelik tehditleri ifade etmektedir. Bireysel gerçekçi tehdit, kişinin öz sağlığına, bireysel güvenliğine veya maddi gücüne yönelik tehditlere karşılık gelmektedir (Leighton, 2012’den aktaran Eser ve Uygur, 2019: 138).

Sembolik tehditler, gruplara yönelik ve bireye yönelik olmak üzere iki farklı şekilde ortaya çıkmaktadır. Gruba yönelik sembolik tehdit, grubun dinine, değerlerine, inançlarına, ideolojisine ve dünya görüşüne yönelik tehditlere karşılık gelmektedir. Kişisel sembolik tehdit ise, bireyin öz saygısı, kişisel kimliği veya onuruna yönelen tehditlere karşılık gelmektedir (Leighton, 2012’den aktaran Eser ve Uygur, 2019: 138).

Tablo 22: Katılımcıların İklim Mültecilerini Sembolik Tehdit Olarak Algılanma Düzeyi

	SORULAR	Kesinlikle Katılmıyorum	Katılmıyorum	Emin Değilim	Katılıyorum	Kesinlikle Katılıyorum
34.	“İklim mültecileri, geldikten sonra (mümkün olan en kısa sürede) Türk toplumunun kural ve normlarına uymayı öğrenmelidir.”	%3,6	%3,6	%16,8	%36	%39,9
35.	“İklim mültecilerinin kabulü yerleşik kültür kalıplarını değiştirecektir.”	%4,2	%8,7	%28,5	%36,9	%21,8
36.	“İklim mültecilerinin çalışmayla ilgili değerleri ve inançları temelde, Türk vatandaşların sahip oldukları ile oldukça benzerdir.”	%17,3	%16,8	%56,1	%7,5	%2,2
37.	“İklim mültecilerinin ahlaki ve dini konulara ilişkin değerleri ve inançları, çoğu Türk vatandaşının inanç ve değerleriyle uyumludur.”	%20,7	%20,7	%50,3	%6,4	%2
38.	“İklim mültecilerinin aile sorunları ve çocukları sosyalleştirme konusundaki değerleri ve inançları temelde Türkiye’nin sahip olduklarına oldukça benzerdir.”	%16,8	%22,1	%52,2	%6,7	%2,2

39.	<i>“İklim mültecilerinin sosyal ilişkilere ilişkin değerleri ve inançları, çoğu Türk vatandaşının inanç ve değerleriyle uyumlu değildir.”</i>	%2,8	%7	%55	%19,8	%15,4
40.	<i>“İklim mültecileri Türkiye’nin yöntemlerini kabul etmek zorunda kalmamalıdır.”</i>	%33,5	%26,3	%27,4	%8,4	%4,5

Katılımcıların Dünya Görüşü puanları ile alt boyutlarına ilişkin düzeyleri nasıldır?

Tablo 23: Dünya Görüşü ve Alt Boyutlarından Elde Edilen Puanlara Göre Tanımlayıcı İstatistikler

Ölçek Puanları	En Küçük	En Büyük	Ortalama	ss	Çarpıklık	Basıklık
Tehlikeli Dünya Görüşü	2,17	5	4,04	0,67	-0,407	-0,499
Rekabetçi Dünya Görüşü	1	4,17	2,28	0,65	0,214	-0,211
Sosyal Baskınlık Yönelimi	1	4,13	2,24	0,66	0,215	-0,405
Sağcı Otoriterlik	1	4,5	2,67	0,60	0,115	0,47

Dünya Görüşü ve alt boyutları puanları ölçek maddelerinin toplanarak madde sayısına bölünmesiyle elde edilmiştir. Dünya Görüşü puanları 1.71-4.24, Tehlikeli Dünya Görüşü 2.17-5, Rekabetçi Dünya Görüşü 1-4.17, Sosyal Baskınlık Yönelimi 1-4.13 ve Sağcı Otoriterlik 1-4.5 arasında değişmektedir. Dünya Görüşü puanları için ortalama 2.74, Tehlikeli Dünya Görüşü için 4.04, Rekabetçi Dünya Görüşü için 2.28, Sosyal Baskınlık Yönelimi için 2.24 ve Sağcı Otoriterlik için 2.67 olarak elde edilmiştir. Çarpıklık ve basıklık değerleri ± 1 arasında olduğu için Dünya Görüşü ile alt boyutlarına ilişkin puan dağılımı normaldir.

Dünyanın giderek daha tehlikeli, insanların giderek daha güvenilmez olması durumu yüksek oranda kabul görmektedir. Tehlikeli dünya görüşünün iklim yardım politikalarına etkisi düşüktür. Ancak iklim mültecilerini gerçekçi tehdit görme noktasında pozitif yönde etkili olmaktadır.

Türkiye’deki Kamu Yönetimi bölümü okuyan öğrencilerin Suriyeli sığınmacılara karşı tutumlarını inceleyen bir araştırma sonucuna göre; kendini güvende hissetme durumu ($p=0.025$), Suriyeli arkadaş varlığının ($p<0.001$) ve ailenin Suriyelilere karşı tutumu ($p<0.001$), öğrencilerin tutum puanlarını etkilediği

sonucuna varılmıştır (Şen ve Şimşek, 2019: 1958). Tehlikeli dünya görüşü ve kendini güvende hissetme ihtiyacı iklim mütecilerine ve diğer nedenlerle göç eden topluluklara karşı tutumları belirleyen önemli faktörlerden biridir.

Tablo 24: Katılımcıların Tehlikeli Dünya Görüşü Düzeyi

	SORULAR	Kesinlikle Katılmıyorum	Katılmıyorum	Emin Değilim	Katılıyorum	Kesinlikle Katılıyorum
41.	<i>“Toplumumuzda, sebepsiz yere, tamamen kötü niyetle birine saldıracak birçok tehlikeli insan var.”</i>	%3,9	%4,7	%8,9	%38,8	%43,6
42.	<i>“Sokakta işlenen suçlar hakkında daha fazla olay duymamıza rağmen eskiye nazaran bu suçlarda bir artış olduğunu düşünmüyorum.”</i>	%42,5	%34,1	%11,7	%6,7	%5
43.	<i>“Bir kişi birkaç mantıklı önlem alırsa, başına kötü bir şey gelmesi olası değildir; tehlikeli bir dünyada yaşamıyoruz.”</i>	%50,8	%32,4	%9,2	%5,9	%1,7
44.	<i>“Bilgi ve deneyimim, içinde yaşadığımız sosyal dünyanın temelde iyi olduğunu ve iyi insanların yaşadığı güvenli, istikrarlı bir yer olduğunu söylüyor.”</i>	%27,4	%35,5	%24,9	%9,8	%2,5
45.	<i>“Görünen o ki her yıl gerçekten dürüst insan sayısı gittikçe azalıyor ve başkalarına tehdit oluşturan ahlaki değerlerden yoksun insan sayısı artıyor.”</i>	%3,6	%4,2	%14,8	%38	%39,4
46.	<i>“Bilgi ve tecrübem bana, içinde yaşadığımız sosyal dünyanın temelde tehlikeli ve öngörülemez bir yer olduğunu, iyi, nezih ve ahlaklı insanların değerlerinin ve yaşam biçiminin kötü insanlar tarafından tehdit edildiğini ve bozulduğunu söylüyor.”</i>	%2,2	%4,7	%14,8	%41,9	%36,3

Rekabetçi dünya görüşü; dünyanın bir kurtlar sofrası olduğunu ve fırsatı yakaladığında önce davranmak gerektiğini, yaşamın bir yarıştan ibaret olduğunu ifade eden bir yaklaşımdır.

Tablo 25: Katılımcıların Rekabetçi Dünya Görüşü Düzeyi

	SORULAR	Kesinlikle Katılmıyorum	Katılmıyorum	Emin Değilim	Katılıyorum	Kesinlikle Katılıyorum
47.	<i>“Kazanmak, en önemli ilk şey değildir; en önemli tek şeydir.”</i>	%19,8	%40,5	%17	%13,7	%8,9
48.	<i>“Hayat, “en uygun olanın hayatta kalması” ile yönetilmez. Şefkat ve ahlaki yasaların rehberimiz olmasına izin vermeliyiz.”</i>	%3,1	%5	%14,5	%44,1	%33,2
49.	<i>“Hayatta para ve güce sahip olmak yerine, başkalarıyla olan ilişkilerinizde dürüstlük sahibi olmak çok daha önemlidir.”</i>	%2	%4,2	%16,5	%44,4	%33
50.	<i>“Dünya bir kurtlar sofrasıdır ve zaman zaman acımasız olmak gerekir.”</i>	%14	%25,1	%24,3	%22,3	%14,2
51.	<i>“Hayırseverlik (yani, birine bir şeyi karşılıksız vermek) hayranlık uyandıran bir şeydir, aptalca değildir.”</i>	%2	%2,2	%10,3	%41,3	%44,1
52.	<i>“İnsanların çoğu birbirini ezmeye çalışır. Bu yüzden fırsatını yakaladığında önce davranmak gerekir.”</i>	%23,7	%33,8	%22,1	%13,1	%7,3

Eşitsizliğin göreceli hoşgörüsü anlamında kullanılan sosyal baskınlık yönelimi kuramı, grup içi ilişkileri hiyerarşik düzen içerisinde değerlendirip incelemektedir. Bu hiyerarşik yapılar, baskın ve egemen durumda az sayıda insan ya da gruptan ve baskın durumda olanlara boyun eğen birçok alt gruptan meydana gelmektedir. Baskın konumdaki gruplar güç, otorite, iyi eğitim, güzel evler ve daha kaliteli yaşam standartları gibi olumlu toplumsal değerlerin çoğunluğuna sahiptir. Alt gruplar ise eğitimsizlik, sosyal güvence yoksunluğu ve işsizlik gibi olumsuz toplumsal değerlerin çoğunluğuna sahiptir (Sidanius ve Pratto, 1999; Pratto ve ark., 2000 aktaran Hasta ve Karaçanta, 2017: 24). Çeşitli nedenlerle göç eden kişilere karşı olumsuz tutumlara neden olan sosyal baskınlık yönelimi, iklim mültecilerinin gerçekçi bir tehdit olarak görülme düzeyinde de pozitif yönde etkili olmaktadır.

Tablo 26: Katılımcıların Sosyal Baskınlık Yönelimi Dünya Görüşü Düzeyi

	SORULAR	Kesinlikle Katılmıyorum	Katılmıyorum	Emin Değilim	Katılıyorum	Kesinlikle Katılıyorum
53.	“İdeal bir toplum, bazı grupların üstte, diğerlerinin ise altta olmasını gerektirir.”	%28,2	%35,5	%23,2	%9,5	%3,6
54.	“Bazı insan grupları, diğer gruplardan daha aşağıdır.”	%31,8	%24,6	%17,3	%19,6	%6,7
55.	“Toplumda, hiçbir grup egemen olmamalıdır.”	%8,7	%12,3	%22,6	%27,9	%28,5
56.	“Toplumun en alt tabakalarındaki insanlar da üsttekiler kadar hakka sahip olmalıdır.”	%3,4	%5,3	%11,2	%30,7	%49,4
57.	“Grup eşitliği birincil hedefimiz olmamalıdır.”	%21,2	%26,3	%20,7	%18,4	%13,4
58.	“Grupları eşitlemeye çalışmak haksızlıktır.”	%28,2	%36	%22,1	%7,8	%5,9
59.	“Farklı gruplar için koşulları eşitlemek için elimizden geleni yapmalıyız.”	%2,5	%4,7	%17	%46,6	%29,1
60.	“Tüm gruplara eşit başarı şansı vermek için çalışmalıyız.”	%2,2	%2,2	%13,1	%43,9	%38,5

Tablo 27: Katılımcıların Sağcı Otoriterlik Dünya Görüşü Düzeyi

	SORULAR	Kesinlikle Katılmıyorum	Katılmıyorum	Emin Değilim	Katılıyorum	Kesinlikle Katılıyorum
61.	“Bugün birçok gencin otoriteye karşı gelebilmesi önemlidir.”	%4,2	%7,3	%19	%39,1	%30,4
62.	“Ülkemizin en çok ihtiyaç duyduğu şey; disiplin ve herkesin birlik içinde liderlerimizi takip etmesidir.”	%25,7	%25,7	%22,3	%17,3	%8,9
63.	“Liselerdeki ve üniversitedeki öğrenciler, yerleşik otoritelere meydan okumaya, eleştirmeye ve yüzleşmeye teşvik edilmelidir.”	%5,9	%11,5	%22,3	%34,6	%25,7
64.	“İtaat ve otoriteye saygı, çocukların öğrenmesi gereken en önemli erdemlerdir.”	%25,7	%29,3	%24,6	%14,2	%6,1
65.	“Otoriteye saygı gösterirsek ve	%45,5	%26,8	%16,2	%8,4	%3,1

	<i>liderlerimize itaat edersek ülkemiz harika olur.”</i>					
66.	<i>“İnsanlar, aynı fikirde olmadıkları kanunları protesto etmeye ve onlara meydan okumaya hazır olmalıdır.”</i>	%4,5	%8,1	%16,8	%38,3	%32,4
67.	<i>“Hiç kimse, geleneksel kurallara bağlı kalmamalıdır. Bunun yerine insanlar gevşemeli ve birçok farklı fikir ve deneyim denemelidir.”</i>	%5,3	%10,1	%17,3	%41,9	%25,4
68.	<i>“Eski moda yöntemler ve eski moda değerler hala yaşamının en iyi yolunu gösterir.”</i>	%19	%34,4	%28,5	%12	%6,1
69.	<i>“Güçlü, sert hükümet ülkemize zarar verir, yardım etmez.”</i>	%2,8	%10,6	%25,1	%30,2	%31,3
70.	<i>“Aylaklara veya suçlulara karşı yumuşak davranmak, onları yalnızca zayıflığınızdan yararlanmaya teşvik eder, bu nedenle onlarla uğraşırken sağlam ve katı bir tutum en iyisidir.”</i>	%4,2	%13,7	%28,5	%26,8	%26,8
71.	<i>“Toplumumuzun daha sert hükümetlere ve daha katı yasalara ihtiyacı yoktur.”</i>	%12,8	%15,6	%27,1	%27,7	%16,8
72.	<i>“Suçla ilgili gerçekler ve son zamanlardaki toplumsal kargaşalar, kanun ve düzeni korumak istiyorsak, sorun çıkaranlara daha fazla baskı yapmamız gerektiğini gösteriyor.”</i>	%7,3	%14	%31	%29,3	%18,4
73.	<i>“Hapishanelerimiz çok kötü bir durumda. Suçlular, ceza yerine çok daha iyi bakımı hak eden talihsiz insanlardır.”</i>	%14,8	%26,5	%38,5	%14	%6,1
74.	<i>“Bu ülkede işlerin gidişatı, sorun çıkaranları, suçluları ve sapıkları düzeltmek için çok daha fazla "sert müdahale" olmalıdır.”</i>	%5,9	%14,2	%21,8	%27,9	%30,2

Sağcı otoriterler meşru olduğunu düşündükleri otoriteye ait her şeyi doğal olarak kabul eden, kabul ettiği bu değerler için saldırgan davranan ve fikişel olarak ve davranışsal olarak geleneksel olarak hareket eden kişilerdir. Otoriterler genellikle önyargıyı sapkın olarak algılanan gruplara karşı beslemektedir (Duckitt 2006'den aktaran Stanley, 2021: 1273). Bulgularımız otoriterlerin iklim mültecilerini bu şekilde görmediklerini göstermektedir. Sağcı otoriterliğin iklim mültecilerini

gerçekçi ya da sembolik bir tehdit olarak görmede ya da iklim yardım politikalarının üzerinde anlamlı bir etkisi ortaya çıkmamıştır.

4.3. NİTEL ARAŞTIRMA

Araştırmada tematik analiz yöntemi kullanılmıştır. Tematik analiz, verilerdeki örüntüleri (temaları) belirleme, analiz etme ve raporlama için tercih edilen bir yöntemdir. Tematik analiz, veri setinizi en küçük boyutlarda düzenlemenizi ve derinlemesine (zengin) betimlemenize yardımcı olmaktadır. Bununla birlikte tematik analiz sadece bu boyutta kalmamakta ve genellikle bir adım daha ileri gidip, araştırma alanının birçok boyutunu da anlamlandırır (Boyatzis, 1998). Analiz için Maxqda yazılım programı kullanılmıştır.

Bilimsel araştırmaların belirli bir seviyede geçerli ve güvenilir olması kabul görmesi için şarttır. Araştırmalarda kullanılacak araştırma deseninin, veri toplama araçlarının ve çalışmanın geçerliliği ve güvenilirliğinin belirlenmesi, araştırmanın inandırıcılığını ve kabul edilme düzeyini belirlemektedir. Nitel araştırmalar için kesin bir geçerlilik ve güvenilirlik analizi mevcut değildir (Guba ve Lincoln, 1994; Shenton, 2004). Bununla birlikte çok sayıda araştırmacı nitel çalışmaların niteliğini arttırmak için çeşitli ölçütler belirlemiştir.

Nitel araştırmanın geçerliliğinin sağlanıp sağlanmadığına ilişkin ölçütler; aktarılabirlik, doğrunabilirlik, inandırıcılık ve tutarlılık şeklinde özetlenmektedir (Creswell, 2007: 203-208).

Nicel araştırmanın değerini değerlendirmede kullanılan ve araştırmanın ana hedeflerinden olan “genelleme” ifadesinin nitel araştırmadaki karşılığı aktarılabirlik olarak kavramsallaştırılmaktadır. Bu ölçüte göre araştırma verileri benzer katılımcı ve mekânlardaki durumlara aktarılabilmesi önemlidir (Houser, 2015; Streubert ve Carpenter, 2011’den aktaran Başkale, 2016: 26).

Nitel araştırma yapılırken, veri analizinin aslına uygun bir analiz yapmadan önce çıktıların doğrulanabilir, genellenebilir ve yaygınlaştırılabilir olmasına dikkat etmelidir. Dolayısıyla nitel araştırma yapan kişi, tümevarım ve veriler özelinde ifadelerin geneline soyutlanabilen bir süreç bağlamında analiz yapmalıdır (Baltacı, 2017: 1).

İnandırıcılık, geçerlilik ölçütlerinin en önemlilerinden olup, verilerin anlamlarının doğru şekilde değerlendirildiğine ilişkin güven tesis etmek için araştırmacının gösterdiği bilinçli çabayı ifade etmektedir (Whittemore ve diğerleri, 2001'den aktaran Yaşar, 2018: 59). Yapılan açıklamalar tasvirlerle uyumlu mu? Sonuçlar katılımcıların deneyimlerini inandırıcı biçimde yansıtıyor mu? İnandırıcılık ölçütü araştırmanın odağı ile ilişkilidir ve verilerin analiz edilmesinde hedeflenen çıkarımlara uygunluğu hususunda duyulan güveni anlatır. Araştırmanın odaklandığı hususların, bağlamın, katılımcıların ve veri toplama yaklaşımının belirlenmesi inandırıcılığı belirleyen başlıklardır (Graneheim & Lundman, 2004 den aktaran Yaşar, 2018: 59).

Nitel araştırmalar için önemli bir ölçüt olan tutarlılık kavramı, nicel araştırmalar için yapılan güvenilirlik analizine karşılık gelmektedir. Tekrar edilmeye bağlı bir değerlendirme nitel analizde yapılamamaktadır. Çünkü olgu ve olayların sürekli farklılaştığı bir araştırma yöntemidir. Bu bağlamda güvenilirlik analizi yerine tutarlılığa önem verilmektedir. Tutarlılık incelemesi tutarlılığın sağlanması açısından önemlidir (Yıldırım ve Şimşek, 2018: 282-283).

Araştırmaya katılan akademisyenlerle önceden görüşülmüş konu ile ilgili bilgi verilmiş ve randevu alınmıştır. Görüşmeler de katılımcıların istediği zaman ara vermesine olanak sağlanmıştır. Görüşmelerin değerlendirilmesi danışman öğretim üyesi ve 2 akademisyen uzman görüşü alınarak şekillendirilmiştir. Bahsedilen ölçütler bağlamında veriler, herhangi bir yorum yapılmadan, tamamen şeffaf biçimde analize aktarılmıştır. Veri analizi literatür araştırması ile desteklenmiştir. Araştırma ile ilgili doğrulanabilirliğin sağlanabilmesi için tüm belge ve veriler arşivlenmiştir. Her soru için katılımcıların verdiği yanıtlar ayrı ayrı değerlendirilerek alt kodlar belirlenmiş ve analiz edilmiştir. Bu sayede verilerin tutarlılığının gözlemlenmesi kolaylaşmıştır.

4.3.1. Araştırmanın Örneklemi

İklim değişikliği ile ilişkili çeşitli disiplinlerde çalışan alanında uzman akademisyenlerle yarı yapılandırılmış mülakat yapılmıştır. Bu isimler;

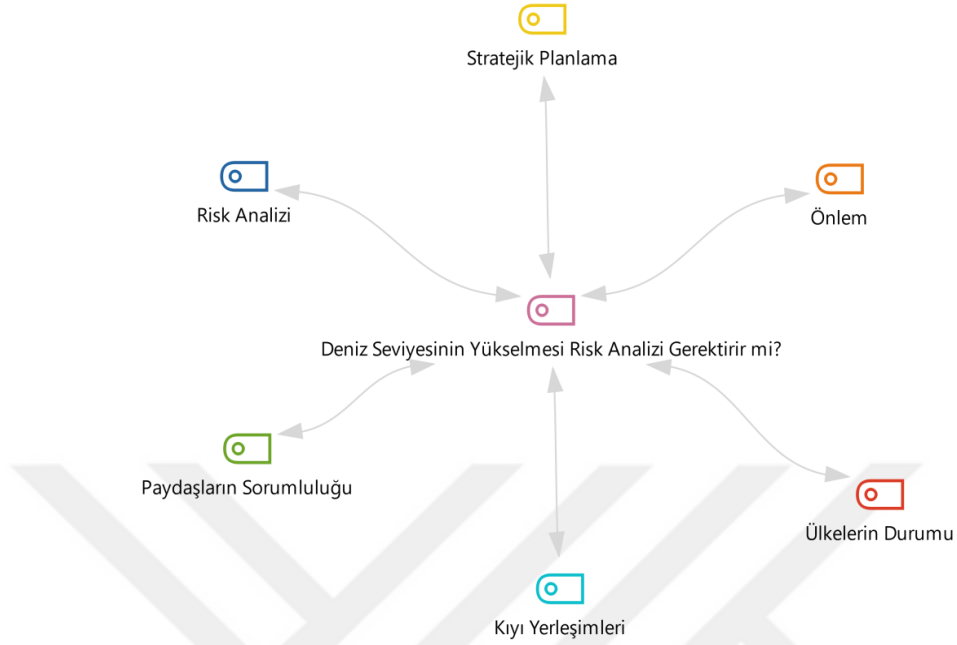
1. Prof. Dr. Ali Tekin (İstanbul Gedik Üniversitesi, Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi Bölümü)
2. Prof. Dr. Bekir Parlak (Uludağ Üniversitesi, Yönetim Bilimleri)
3. Prof. Dr. Mustafa Öztürk (Yıldız Teknik Üniversitesi (Emekli), Çevre Mühendisliği 2014-2018 Arası Çevre ve Şehircilik Bakanlığı Müsteşarı)
4. Prof. Dr. Ruşen KELEŞ (Kapadokya Üniversitesi, Kent, Çevre ve Yerel Yönetimler)
5. Prof. Dr. Savaş Zafer Şahin (Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi, Tapu Kadastro)
6. Prof. Dr. Sefa Çetin (Maltepe Üniversitesi, Kamu Yönetimi)
7. Prof. Dr. Levent Kurnaz (Boğaziçi Üniversitesi, İklim Değişikliği ve Politikaları Merkezi Müdürü)
8. Prof. Dr. Süha Atatüre (İstanbul Gedik Üniversitesi, Uluslararası İlişkiler Bölümü)

4.3.2. Araştırma Soruları

Tablo 28: Nitel Araştırma Soruları

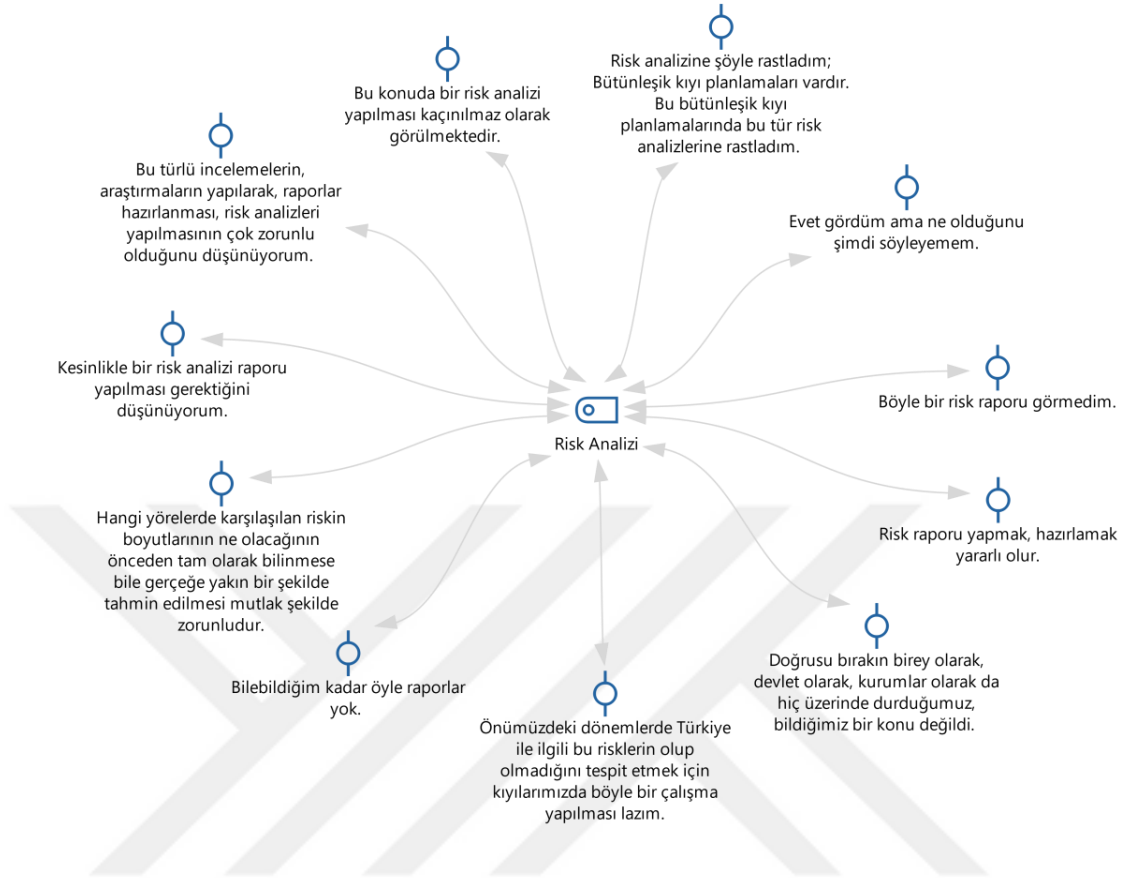
SORU NO	SORULAR
1.	<i>Deniz seviyesindeki yükselme kıyıdaki yerleşimlerde barınma açısından risk analizi yapmayı gerektirir mi? Deniz seviyesinin yükselmesi ile ilgili eriştiğiniz risk analizi raporu var mı?</i>
2.	<i>İklim odaklı göç yönetimi politikasının ana unsurları neler olmalıdır?</i>
3.	<i>Türkiye'ye hangi ülkelerden göç bekliyorsunuz? Göç etmek durumunda kalıp ülkeye gelmek isteyen iklim mültecileri için nasıl bir stratejik plan yapılmalıdır?</i>
4.	<i>Beklenen İklim Göçleri İçin; Sudan, Etiyopya, Nepal, Endonezya'da vb. /Avrupa'da /Amerika'da insanlar deniz seviyesinin yükselmesi ve iklim değişikliği ile beraber ülkelerinin yaşanmaz bir duruma gelmesiyle sizce hangi ülkeye göç ederler? Hangi ülke/ülkeler Türkiye'den göçü kabul eder?</i>
5.	<i>Dünyayı en çok kirleten ülkelerin(Amerika Birleşik Devletleri, Almanya, Japonya, Birleşik Krallık, Kanada, Fransa ve Avustralya) aynı zamanda</i>

Şekil 26: Deniz Seviyesinin Yükselmesi Risk Analizi Gerekirir mi? - Hiyerarşik Kod-Alt kod Modeli

Küresel deniz seviyesinin yükselmesi ile birlikte kıyı yerleşimlerinin durumu ile ilgili bir risk analizi yapılması iklim değişikliğine uyum çalışmaları doğrultusunda değerlendirilerek yapılmalıdır. Merkezden yönetim, ilgili bakanlıklar ve yerel yönetim birimleri üniversiteler ve sivil toplum kuruluşları iş birliği halinde çalışarak beklenen bu sürece hazırlanmalıdır. Planlanan hazırlık süreci sadece ulus düzeyinde kalmamalı ulus ötesi iş birlikleri de yapılmalıdır. Yaşadığımız süreçte bilim ve siyaset etrafında kentsel yönetim kabiliyeti meydana getirme, verimli iklim siyaseti takip etmenin çok önemli bir faktörü olarak ifade edilmektedir. Çünkü günümüzde küresel iklim değişikliği krizi ile savaşmanın yalnızca devletler arasında olmadığı ve ulusüstü ve ulusaltı diğer yönetim basamakları ile özel sektör ve sivil toplum örgütleri arasında daha önce hiç görülmedik biçimde daha çok işbirliği yapmayı gerektirdiği görülmektedir. Başarılı azaltım ve uyum çalışmaları için uluslararası ve ulusal aktörler tarafından alınan iklim önlemlerinin yerelde birçok inisiyatif tarafından tasarlanması ve uygulanması şarttır (Anguelovski, Carmin, 2011: 169).

Şekil 27: Risk Analizi Raporu-Tek-Vaka Modeli

“Deniz seviyesindeki yükselme kıyıda yerleşimlerde barınma açısından risk analizi yapmayı gerektirir mi? Deniz seviyesinin yükselmesi ile ilgili eriştiğiniz risk analizi raporu var mı?” sorusuna katılımcıların hepsi evet gerektirir, bu konu ile ilgili risk analizi raporu gördünüz mü sorusuna ise 8 katılımcıdan 7’si hayır cevabını vermiştir.

Tehlikenin belirli bir zaman diliminde ve mekânda ortaya çıkması durumunda tehdit altında olan faktörlerin (bölgede yaşayan insanlar, etkinlikleri, özellikleri, özgün tesisleri, tabi ve kültürel kaynakları, vb.) göreceği zararın düzeyine bağlı olarak ortaya çıkacak muhtemel kayıpları risk olarak tanımlayabiliriz. Risk, bir tehlike veya tehlikelerin olumsuz sonuçlarıdır. Yönetebilirlik; olası risklere karşı var olan kurumsal sistemler, hazırlık seviyesi, planlama, erken uyarı ve tahmin, kamu bilinci, bilgi sistemleri, kaynaklar, eğitim seviyeleri, katılım vb. faktörlere bağlı olarak afet durumunda etkilenen halkın, zarar ve kayıpları en aza indirmeye ve bu afetlerle baş edebilme kapasitesidir. Risk analizi ise tehlike olasılığı, zarar

görebilirlik ve yönetebilirlik vb. unsurların tespit edilmesi anlamına gelir (Kadioğlu, 2011: 32-33).

1. Katılımcı: *“Daha önce şahsen böyle bir risk raporu görmedim. Böyle bir risk raporu yapmak, hazırlamak yararlı olur diye düşünüyorum. Çünkü artık bu durum giderek teorik olmaktan çıkıp, pratikte de görünen bir sorun. Dolayısıyla özellikle deniz seviyesi çok yüksek olmadan bölgelerin böylesi analizler yapması gereklidir diye düşünüyorum.”* Küresel iklim değişikliği artık gelecekte bizi bekleyen soyut bir probleminden çok, mevcutta yaşam koşullarını olumsuz etkileyen krizlerin etkilerinin görülmeye başlandığı bir problem olmuştur. Deniz seviyesinin yükselmesinin de yol açacağı problemler yakın zamanda teorik olmaktan çıkıp, pratikte görünür hale gelecektir.

3. Katılımcı: *“Türkiye ile ilgili bu risklerin olup olmadığını tespit etmek için kıyılarımızda böyle bir çalışma yapılması lazım. Hangi kıyılar riskli, deniz seviyesinin yükselmesi nedeni ile hangi bölgelerde riskler var? Bunların ortaya koyulması ve geliştirilmesi gerekiyor. Bu risklere göre de çözüm yollarının ortaya koyulması gerekiyor. Hollanda gibi ülkelerde kıyılara ilişkin çeşitli kuşatmalı metotlarla ciddi çalışmalar yapılmaktadır. Bu çalışmalarla, Hollanda gibi ülkeler deniz suyu etkisini minimize edecek çözümler ortaya koydu. Benzer çalışmalar dikkate alınarak Türkiye için de böyle projeler yapılmalıdır.”* Hollanda bu konuda risk altındaki kıyı yerleşimleri için rol model oluşturmaktadır.

Deniz doldurarak yaratılan Hollanda toprakları küresel ısınmanın gündemde olmadığı zamanlarda bile gelgitte ve fırtınalardan kaynaklı kabaran deniz suları sonucunda ciddi sel mağduriyetlerine neden olmuştur. Hollanda yüzyıllarca sel ile mücadele etmeyi öğrenmiş ve çok sayıda önlem almıştır (Chelleri, 2012: 45’ aktaran Şahin ve diğerleri., 2018: 7). Afsluitdijk Köprüsü, deniz setleri, Maeslant Bariyeri Hollanda’nın bu mücadelesini kolaylaştıran başarılı araçları arasında sayılabilir.

4. Katılımcı: *“Bilebildiğim kadar öyle raporlar yok. Ama bu türlü incelemelerin, araştırmaların hazır yapılarak, raporlar hazırlanması, risk analizleri yapılmasının çok zorunlu olduğunu düşünüyorum. Çünkü sizin de belirttiğiniz gibi deniz seviyesinin farklı kıtalarda ve ülkelerde farklı oranlarda ama tahammülü olanaksız ölçülerde yükseleceğine dair tahminler var. Böyle olduğuna göre söylediğiniz o yüz binlerce insanın bulundukları yerleri terk etmeleri, vakit*

kaybetmeden canlarını, mallarını kurtarabilmeleri için gerekli olmaktadır. Bu da tabi hangi yörelerde karşılaşılan riskin boyutlarının ne olacağının önceden tam olarak bilinmese bile gerçeğe yakın bir şekilde tahmin edilmesini mutlak şekilde zorunlu hale getirmektedir.” Senaryolar değişiklik göstermektedir. Kesin olarak ne zaman deniz seviyesi yükselir ya da iklim değişikliği ile ilgili değişimlerin nerede ne zaman tahammül edilemeyecek boyutta olduğunu kesin olarak kestirmek zordur. Bu açıdan en kötü senaryoları da dikkate alarak bir yol haritası çıkarmak önemlidir.

Şekil 28: Ülkelerin Durumu-Tek-Vaka Modeli

1. Katılımcı: “Türkiye’de belli bir bölgeleri bu bakımdan irdelemek gerekir. Örneğin Çukurova bölgesi muhtemelen bu konuda bir sorunla karşı karşıya kalabilir.” 2100 yılı için elde edilen göreceli deniz seviyesi artışının Çukurova Deltası ortalama deniz seviyesinin 3.4 ± 0.1 mm/yıl hızla yükseleceği tahmin edilmektedir. Çukurova Deltası kıyısal alanındaki tarım alanlarının % 68’inin, lagünler dâhil sulak alanların tümünün, yerleşim yerleri, sahiller ve çıplak alanların %77’sinin ve

ormanlık alanların ise %62'sinin su baskınından etkileneceği tahmin edilmektedir. Burada deniz seviyesi yükselme hızları düşünüldüğünde, Çukurova Deltası kıyıl alanında kıyı şeridinin yıllık ortalama 41 cm, karaya doğru ilerlediği 45000 m² kumsalın erozyona maruz kalabileceği tespit edilmiştir. Tüm model sonuçlarına göre en fazla %21 oranında yağış azalması, en fazla sıcaklık ise 5,3°C olacağı tahmin edilmektedir (Kurt ve Başbüyük, 2020: 49).

Çukurova Bölgesi için sadece deniz seviyesinin yükselmesi nedeniyle yapılan bir risk analizi raporuna rastlanmamıştır. Su kaynaklarının tehlike ve risk analizi üzerine bir çizelge aşağıda yer almaktadır.

Tablo 29: Çukurova Bölgesinin Su Kaynaklarının Risk ve Tehlike Analizi

Tehlike (olay)	Zarar görülebilirlik (sosyal faktörler)	Risk (sonuç)
Kuraklık	Su Kaynakları Tarım Ürünleri	- Su stresi - Su miktarında azalma - Artan sulama ihtiyacı - Sağlık sorunlarında artma - Ürün değişimi
Seller	Su Kaynakları	- Su Kalitesinin Düşmesi - Yeraltı su kalitesinin bozulması - Can Kaybı
Deniz Seviyesi Yükselmesi ve Deniz Yüzey Sıcaklığının artması	Su Kaynakları	- Tuzlu suyun yer altı sularına karışması - Toprak kaybı - Su ürünleri için elverişli alanların kaybı - Tatlı su balıkçılığında düşüş - Daha az çözünmüş O₂ - Paraziter hastalık artışı
Orman Yangını	Su Kaynakları	- Verimde Azalma - Can kaybı
Sıcak Hava Dalgaları ve yağış	Su Kaynakları	- Verimde Azalma - Su kaynaklarında azalma ve su kalitesinin bozulması - Tuzlu su
Aşırı Rüzgar		vb. olası kayıplar

Kaynak: (Kurt ve Başbüyük, 2020: 49).

2. Katılımcı: “Türkiye bu konuda 1.derecede risk altındaki ülkelerden değil. 2. ve 3. derecedeki klasmandaki durumunu tam olarak söyleyemem ama öncelikli tehlikeye maruz kalmış ya da sular yükselmesine maruz kalması beklenen ülkelerden değil. Fakat bununla birlikte yine de uzun vadede boğazların özellikle İstanbul’un bu konuda nispeten bir tehlike ve risk içerdiği söyleniyor, yazılıyor, çiziliyor. Bu konu tabi ki sınır yönetiminin önemli gelecekteki özellikle mevzularından, kritiklerinden biri olmaya aday. Zira sınır yönetimi sadece yeşil yani kara sınırını değil aynı zamanda mavi vatanı deniz sınırlarını da içermektedir. Dolayısıyla mevzu birçok faktörle ilişkili konu” İklim değişikliği ile ilgili iyi senaryolar ve beklentilerimiz doğrultusunda değişimler meydana gelirse Türkiye’nin risk altında olmadığı söylenilebilir. Türkiye için kötü senaryolar üzerinden düşünersek bütün kıyı yerleşimleri için analizlere ve planlamaya ihtiyaç vardır. İstanbul gibi metropol şehirlerin nüfusu düşünüldüğünde risk altındaki nüfus afet sırasında mücadele edilemeyecek bir düzeyde olabilir.

İklim değişikliği nedeniyle İstanbul, riskli bir alanda bulunmaktadır. Bu yüzden sıcaklıklardaki artış ve aşırı sıcaklar, susuzluk ve kuraklık, aşırı hava olayları, seller ve deniz seviyesindeki artış gibi bütün tehlikelerin etkisi altında kalan bir şehirdir. İstanbul’un Marmara Denizi kıyılarının hemen hemen hepsi doldurma alanlar ile tekrar çizilmiş ve doğal kıyı şeridi tümüyle değiştirilmiştir. Doğal kıyı sınırları 1950’lere kadar korunurken, hızlı kentleşmeyle birlikte kentte denize doğru genişleme durumu söz konusu olmuştur. Bu sayede Anadolu yakasında kıyı şeridi boyunca – Üsküdar, Kadıköy, Maltepe, Kartal, Pendik, Tuzla – Avrupa yakasında ise – Fatih, Eminönü, Zeytinburnu, Bakırköy, Ataköy, Florya, Küçükçekmece, Avcılar, Büyük Çekmece – tamamında uzanan yaklaşık 3 km²’lik dolgu bölgesi kıyı şeridini kaplar duruma gelmiştir (Döker, 2012: 1356-1366; Kurt ve diğerleri., 2010: 3011-3015; Özkan ve diğerleri., 2015, aktaran Kaya, 2018: 235).

İlk olarak doldurulan alanlar olmak üzere tamamıyla bir sahil şeridi deniz seviyesindeki yükselme, fırtına kabarması ve taşkın riskine karşı ciddi şekilde kırılgan durumdadır. Avrupa’nın 19 kenti üzerinde deniz seviyesinin yükselmesine karşı kentlerin kırılganlığını araştıran bir çalışmaya göre İstanbul için hesaplan yıllık ortalama kayıpların bedeli 2100 yılında 9806 milyon doları bulması beklenmektedir. Muhtemel kayıpların büyüklüğü ile ilgili olarak şehirlerin arasında İstanbul, 2030

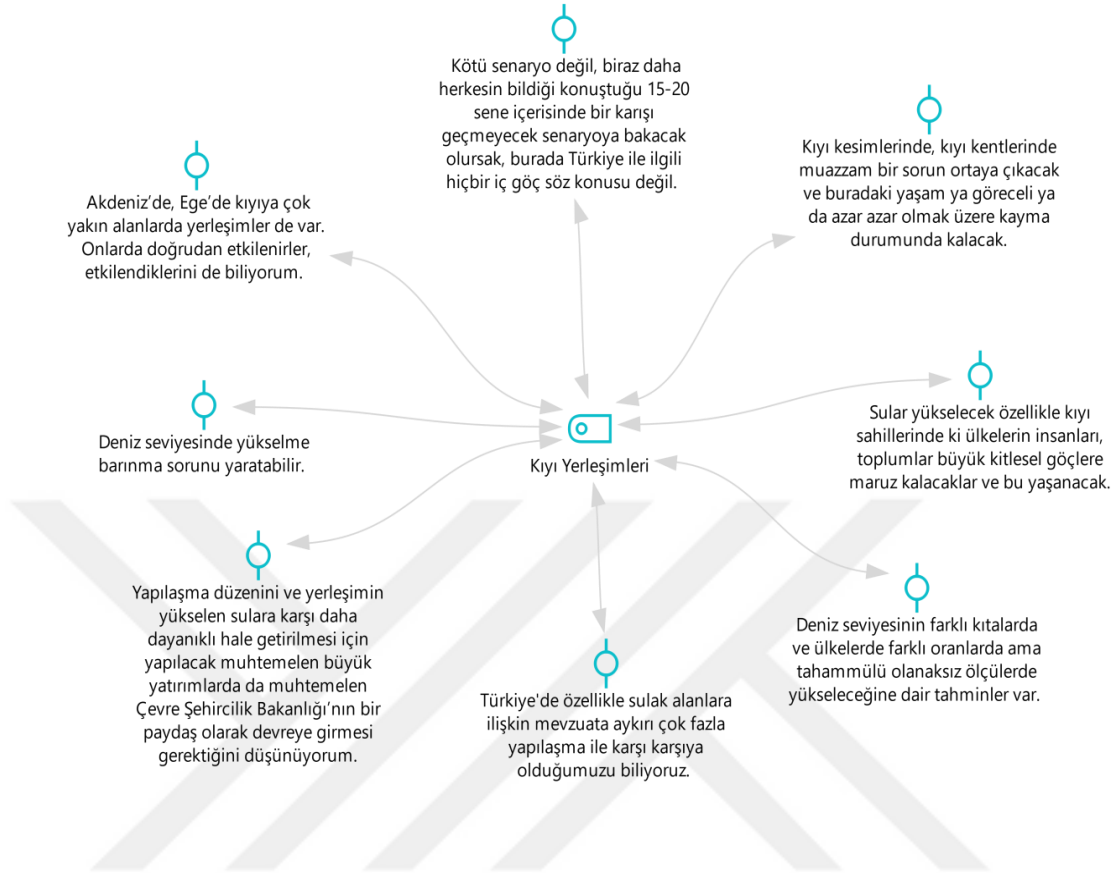
yılında Rotterdam'dan sonra ikinci sırada bulunurken; 2050 yılında zararın miktarındaki yedi katlık artışla birinci sıraya yerleşmekte ve takip eden 2070 ve 2100 yılları için de yine listenin ilk sırasında bulunmaktadır (Abadie ve diğerleri., 2016: 6-7'den aktaran Kaya, 2018: 236).

7. Katılımcı: *Kötü senaryo değil, biraz daha herkesin bildiği konuştuğu 15-20 sene içerisinde bir karış geçmeyecek senaryoya bakacak olursak, burada Türkiye ile ilgili hiçbir iç göç söz konusu değil. Böyle olması belki birkaç deltada tam denize en yakın noktada tarım yapan çiftçileri etkiler. O çiftçilerin de sayısı göç açısından herhangi bir problem yaratacak miktarda değildir.*

2. Katılımcı: *"Dünyanın birçok coğrafyasında iklim değişikliğinden kaynaklı buzulların erimesiyle birlikte yükselecek deniz sularının bitireceği şehirler, bitireceği hatta ülkeler ada ilkeleri bilhassa var. Seyşeller mesela ne yapacak? Mesela deniz seviyesinden 5 metre 10 metre yükseklikte bulunan hatta deniz seviyesinde adalar ada ülkeleri var. O bakımdan konunun bu tarafı gerçekten de dikkat çekici ve aslında da biraz da can yakıcı yani insan bunu biraz daha detaylı düşündüğünde dehşete kapılıyor yani öyle basit bir konu değil."* Ada ülkelerinin durumu tamamen yok olma durumu söz konusu olduğu ve iç göç seçeneği olmadığı için vatandaşları için ciddi bir çıkmaza neden olacaktır.

7. Katılımcı: *"Gerçek beklentimiz önümüzdeki 20-30 sene içerisinde deniz seviyesinin bir karış, iki karış mertebesinin çok daha üstünde yükselmeyeceği. Ama Antarktika'da olsun, Grönland'da olsun erimesi mümkün buzullar var. Bu buzullar çökecek olurlarsa çok kısa bir sürede 1 metre, bir buçuk metre gibi bir yükselme söz konusu olur. O zaman da zaten Türkiye, yabancı ülke gibi bir ayrım kalmaz. Herkesin başı belaya girer. Hollanda'sından, Türkiye'sinden, Bangladeş'inden herkes belada olur."* Çalışmamızda ihtiyatlılık prensibi doğrultusunda bu senaryonun da konuşulmasının önemli olduğunu savunduk. Devletlerin ihtiyatlılık prensibi doğrultusunda en kötü senaryolara karşı bile kendini ve vatandaşlarını koruması ve önlem alması önemlidir. İklim değişikliği gibi çok boyutlu ve öngörülemez bir krizle karşı karşıya olunduğunun unutulmaması ve buna her anlamda uyum sağlamanın devletlerin devamı açısından çok önemli olduğu unutulmamalıdır.

Şekil 29: Kıyı Yerleşimleri-Tek-Vaka Modeli

5. Katılımcı: “Türkiye’de özellikle sulak alanlara ilişkin mevzuata aykırı çok fazla yapılaşma ile karşı karşıya olduğumuzu biliyoruz. Bu sebeple sulak alanların, akarsu kıyıların, denizlerin kıyıların ve benzeri pek çok alanın kıyı kanuna aykırı yapılaşmalar içinde olduğunu düşündüğümüzde bu konuda bir risk analizi yapılması kaçınılmaz olarak görülmektedir.” Kıyı kentleri sunduğu sosyo-ekonomik imkânlar nedeniyle daha fazla tercih edildiği için nüfus yoğunluğu oluşmaktadır. Kıyıları

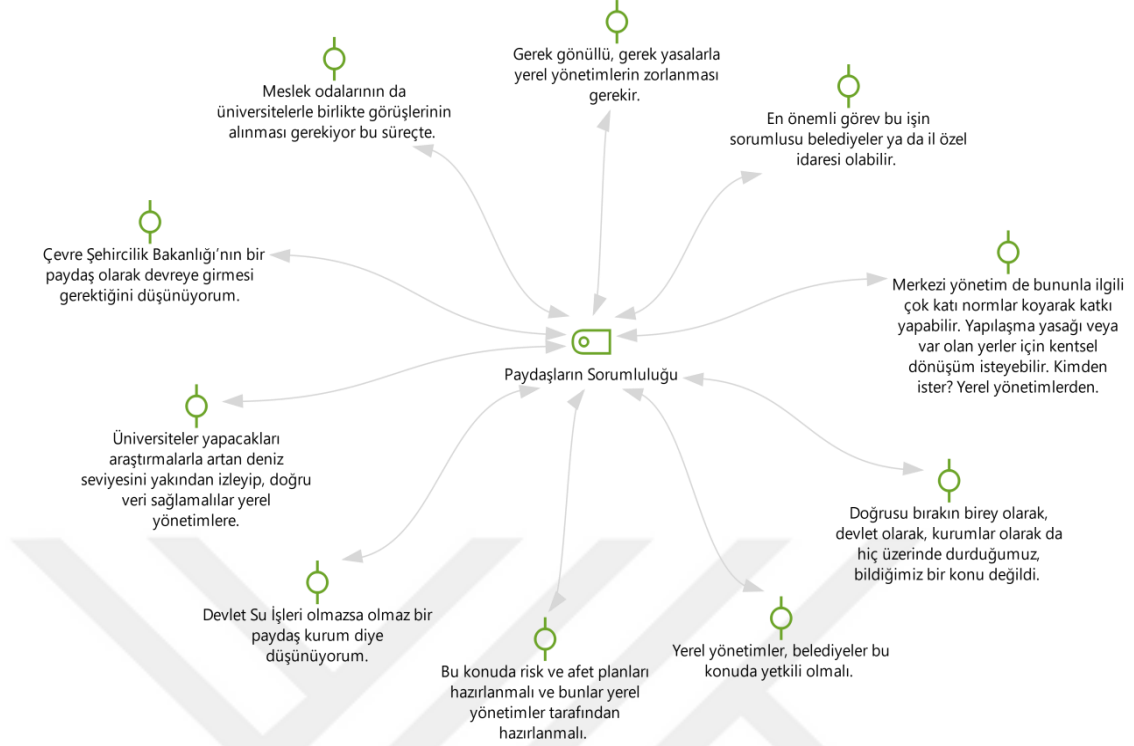
sunduğu fırsatlar nedeniyle yapılaşma yasağı olsa da insanların bunu delmek için çaba gösterdiği, ranta açık alanlar olmuştur. Bu nedenle özellikle risk analizleri yapılıp, önlemler alınmalıdır.

6. Katılımcı: *“Deniz seviyesinde yükselme barınma sorunu yaratabilir çünkü ülkemizde deniz kıyısında özellikle Akdeniz’de, Ege’de kıyıda yerleşim bölgeleri var. Buralarda kıyıya çok yakın alanlarda yerleşimler de var. Onlarda doğrudan etkilenirler etkilendiklerini de biliyorum.”* Kıyıya çok yakın yerleşimler tamamen sular altında kalmadan önce sel ve taşkınlarla mücadele etmek durumunda kalacaktır. Bu nedenle günümüzde de yaşamaya başladığımız ve görülme sıklığının giderek artacağı sel ve taşkınlar için gerekli önlemler alınıp yerleşim yerlerinin güvenliği sağlanmalıdır.

7. Katılımcı: *“Deniz seviyesindeki yükselme deyince tekrar bir ikiye daha ayırmak gerekiyor. Gerçek beklentimiz ve kötü olasılıklar. Gerçek beklentimiz önümüzdeki 20-30 sene içerisinde deniz seviyesinin bir karış, iki karış mertebesinin çok daha üstünde yükselmeyeceği. Ama Antarktika’da olsun, Grönland’da olsun erimesi mümkün buzullar var. Bu buzullar çökecek olurlarsa çok kısa bir sürede 1 metre, bir buçuk metre gibi bir yükselme söz konusu olur. O zaman da zaten Türkiye, yabancı ülke gibi bir ayrım kalmaz. Herkesin başı belaya girer.”* Gerçekçi senaryo için bile hazır olup olmadığımız konusunda ne yazık ki bir netlik söz konusu değildir.

8. Katılımcı: *“Buzullar eriyince, deniz seviyesi yükseliyor, deniz seviyesi bir yandan yükselirken, biraz sonra belki sorular içinde olacak kıyı kesimlerinde, kıyı kentlerinde muazzam bir sorun yaratma daha doğrusu muazzam bir sorun değil, yok olacaklar!”* Kıyı yerleşimlerde yaşayan insanların yok olmadan barınma ihtiyaçları karşılanıp, tehlikeden uzaklaştırılmalı ve iç kesimlere taşınmaya teşvik edilmelidir.

Şekil 30: Paydaşların Sorumluluğu-Tek-Vaka Modeli

Katılımcı 4: “Bu türlü analizler yapılıp da onların sonuçlarına dayanan önlemler yerel yönetimler ve merkezi yönetimler tarafından dikkate alınmadığı sürece her zaman o yörelerde yaşayan insanların can ve mal güvenliği bir tehdit altında olacaktır Bu açıdan büyük önem taşımaktadır olay diye düşünüyorum.” İklim değişikliğinin neden olacağı afetler ve riskler yapılan araştırma ve çalışmalarla büyük oranda ortaya konmuştur. Ancak yönetim kademelerindeki yetkililerin bu konuyu öncelikli bir konu olarak kabul etmesi tüm dünyada çok nadir karşılaşılan bir durumdur.

Katılımcı 5: “Yapılaşma düzenini ve yerleşimin yükselen sulara karşı daha dayanıklı hale getirilmesi için yapılacak muhtemelen büyük yatırımlarda da muhtemelen Çevre Şehircilik Bakanlığı'nın bir paydaş olarak devreye girmesi gerektiğini düşünüyorum. Tabi meslek odalarının da üniversitelerle birlikte görüşlerinin alınması gerekiyor bu süreçte.”

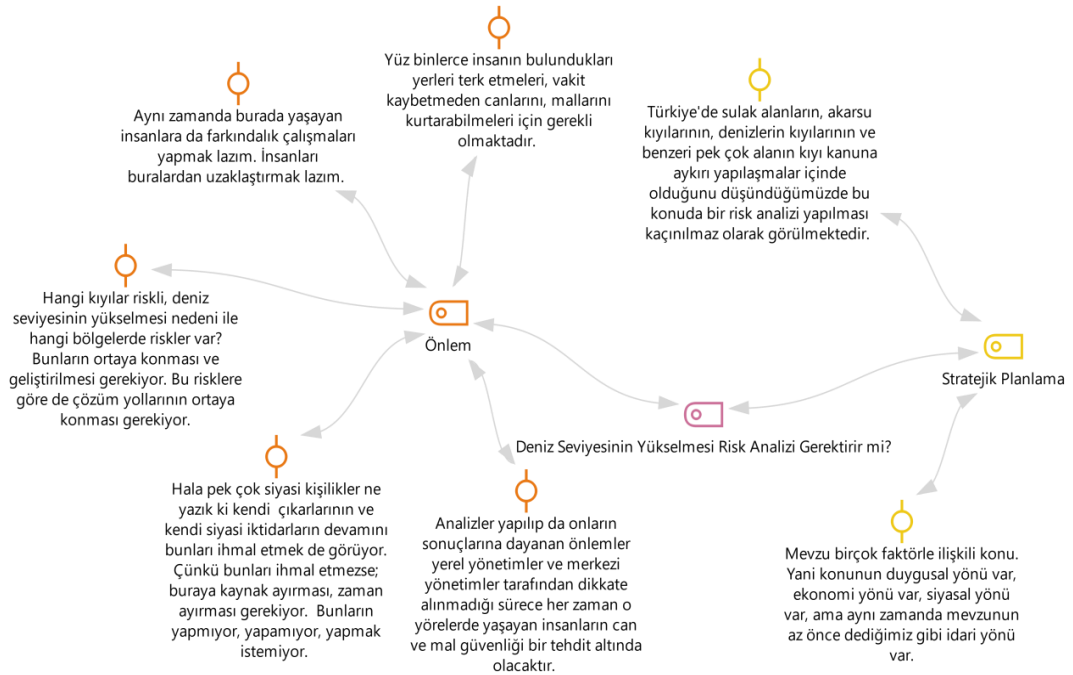
“Yerel yönetimler, belediyeler bu konuda yetkili olmalı. Bu konuda risk ve afet planları hazırlanmalı ve bunlar yerel yönetimler tarafından hazırlanmalı. Devlet Su İşleri olmazsa olmaz bir paydaş kurum diye düşünüyorum. Üniversiteler

yapacakları araştırmalarla artan deniz seviyesini yakından izleyip, doğru veri sağlamalılar yerel yönetimlere.”

Katılımcı 6: “Burada en önemli görev bu işin sorumlusu belediyeler ya da il özel idaresi olabilir. Merkezi yönetim de bununla ilgili çok katı normlar koyarak katkı yapabilir. Yapılaşma yasağı veya var olan yerler için kentsel dönüşüm isteyebilir. Kimden ister? Yerel Yönetimlerden. Yani gerek gönüllü gerek yasalarla yerel yönetimlerin zorlanması gerekir.” Merkezi yönetime bağlı bakanlıklar, yerel yönetim birimleri, sivil toplum kuruluşları ve üniversiteler bu krizleri yönetmede katkı vermelidir. Küresel problemlerin çözümleri büyük oranda yerel birimlerle yürütülmesi gereken çalışmalarla ilişkilidir. Ancak paydaşların şeffaflık, hesap verebilirlik, yönetişim, ortak akıl kavramları konusunda bilinç düzeyi belirleyici olmaktadır.

“Aynı zamanda burada yaşayan insanlara da farkındalık çalışmaları yapmak lazım.” Her ne kadar bu afetler bireysel olarak önlem alma ile yönetilemez gibi bir kabulleniş var olsa da bireysel farkındalık, eğitim ve bilinçlendirme çalışmaları önemlidir. Çünkü afetlerin büyüklüğüne bağlı olarak bireysel önlemler ciddi kayıpların önüne geçebilir.

Şekil 31: Önlem ve Planlama Tek-Vaka Modeli

3. Katılımcı: *“Hollanda gibi ülkeler kıyılarını çeşitli kuşatmalı metotlarla ciddi çalışmalar yapılmaktadır. Bu çalışmalarla Hollanda gibi ülkeler deniz suyu etkisini minimize edecek çözümler ortaya koydu. Benzer çalışmalar dikkate alınarak Türkiye için de böyle projeler yapılmaktadır.”*

4. Katılımcı: *“Bu türlü analizler yapıp da onların sonuçlarına dayanan önlemler yerel yönetimler ve merkezi yönetimler tarafından dikkate alınmadığı sürece her zaman o yörelerde yaşayan insanların can ve mal güvenliği bir tehdit altında olacaktır. Bu açıdan büyük önem taşımaktadır olay diye düşünüyorum.”* Yerel yönetimler ve merkezi yönetim tarafından birçok eylem planı yapılmaktadır. Ancak bunların sonuçlara ne kadar ulaştığı ya da etkinliğinin şeffaf olarak paylaşıldığını söylemek güçtür.

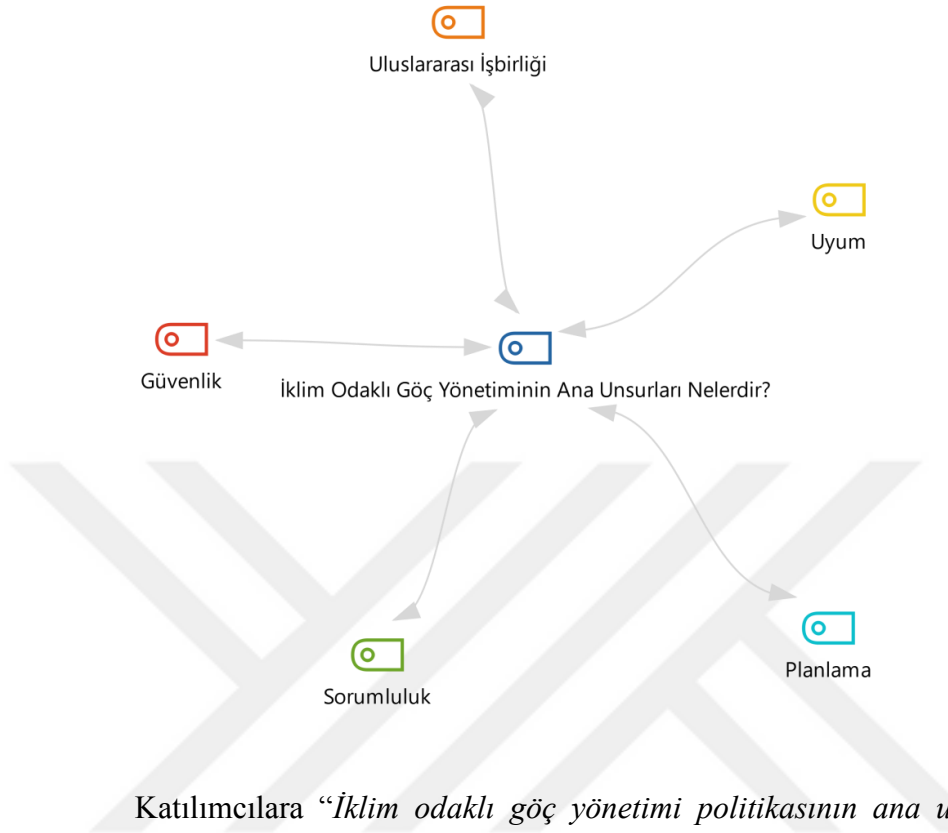
6. Katılımcı: *“Beklenen iklim göçleri için yaşanan gelişmeler doğrultusunda çok uzun sürmeyeceğe benziyor. Yaşanan seller, afetler bunun sinyali veriyor. Kıyılarda oturan insanlar bireysel veya kitlesel kendilerine uygun ekonomik kaynakların olduğu bölgelere gitmeleri lazım.”* Afetlerin gelmesini beklemeden önlemlerin alınması gerekir. Kıyılarda yaşayanların can güvenliği meselenin önceliği olmalıdır.

8. Katılımcı: *“Ama hala pek çok siyasi kişilikler ne yazık ki kendi çıkarlarının ve kendi siyasi iktidarların devamını bunları ihmal etmek de görüyor. Çünkü bunları ihmal etmezse; buraya kaynak ayırması, zaman ayırması, bunun için muazzam bir proje ile uygulaması gerekiyor. Bunların yapmıyor, yapamıyor, yapmak istemiyor”*

Araştırmalar her ne kadar verileri sunsa da önlem alma noktasında çalışmalar çok yavaş ilerletilmektedir. Uzun vadede sonuç alınacak bir yatırım olması, çok ciddi rakamlara ihtiyaç duyulması ve mevcut sosyo-ekonomik kaygılar öncelikleri değiştirmekte ve siyasilerin gündemine girememektedir.

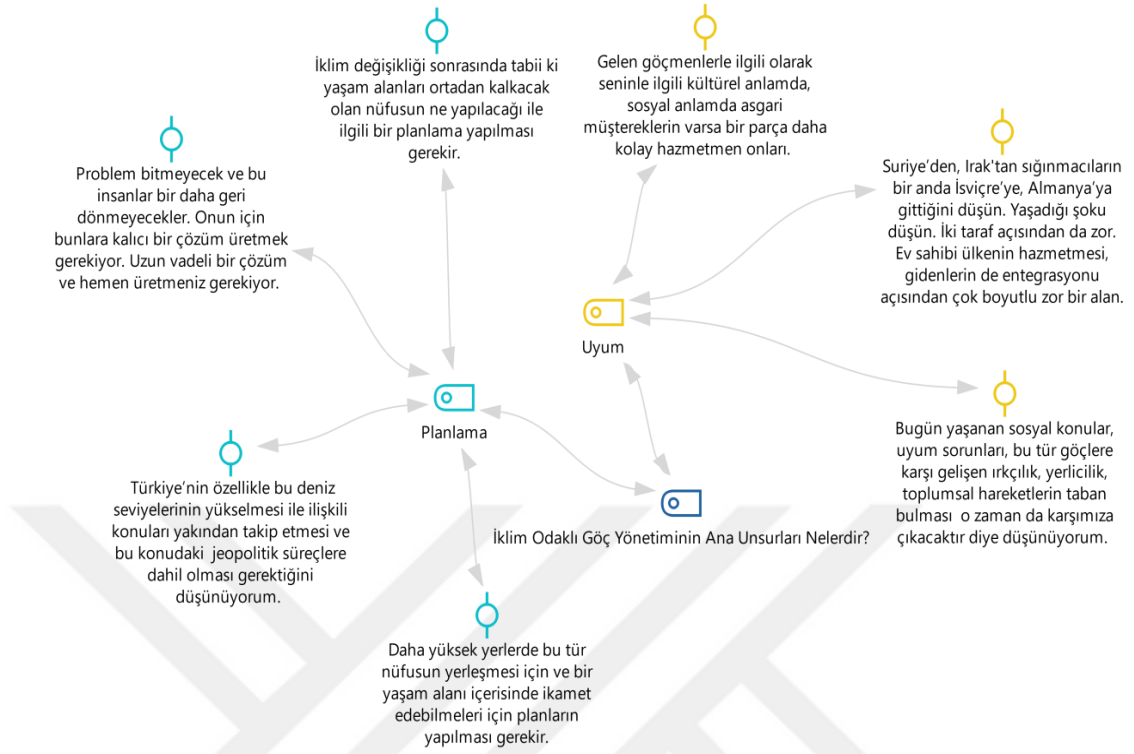
İklim değişikliğiyle mücadelede yaşanması beklenen yıkıcı etkilere ve risklere karşı etkili tedbirler alınması ve iklim değişikliğinin olumsuz sonuçlarına uyum kaçınılmaz bir konu halini almıştır. Bu bağlamda harekete geçmek için en uygun idari birim ise kentlerdir. Kentler, kalabalık nüfusları ve barındırdıkları ekonomik faaliyetlerle söz konusu olumsuz çıktılarından en çok etkilenen yerleşimlerdir (Tuğaç, 2022: 41).

Şekil 32: İklim Odaklı Göç Yönetiminin Ana Unsurları Nelerdir - Hiyerarşik Kod-Alt kod Modeli

Katılımcılara “İklim odaklı göç yönetimi politikasının ana unsurları neler olmalıdır?” diye sorduğumuzda aldığımız yanıtlar, güvenlik, uyum, planlama, sorumluluk ve uluslararası işbirliği kodları etrafında çerçevelenmiştir. Bugüne kadar hiç karşılaşılmayan büyüklükte bir göç dalgasının nasıl yönetileceği ve planlanacağı, ülkelerin kendi güvenliklerini nasıl sağlayacağı ve yapılacak uluslararası işbirliği girişimlerinin ne ölçüde gerçekleşeceği soruları cevap beklemektedir.

Şekil 33: Planlama ve Uyum - Tek-Vaka Modeli

1. Katılımcı: “İklim değişikliği sonrasında tabii ki yaşam alanları ortadan kalkacak olan nüfusun ne yapılacağı ile ilgili bir planlama yapılması gerekir. Muhtemelen daha yüksek yerlerde bu tür nüfusun yerleşmesi için ve bir yaşam alanı içerisinde ikamet edebilmeleri için planların yapılması gerekir diye düşünüyorum.” Kıyı yerleşimleri daha yüksek alanlara taşınması için yönlendirme ve destek sağlanmalıdır.

3. Katılımcı: “Yutak alanlar için, dirençli kentler için bunlar önemli. Şu anda Türkiye dâhil çeşitli ülkelerden Afganistan’dan Suriye’den göç eden insanlara baktığımız zaman sadece bunun o bölgedeki rejimden dolayı olmadığını o bölgenin ikliminin anormal değişiminden de olduğunu söyleyebiliriz.” Yaşanan savaşların hemen hemen hepsi kaynak paylaşımı üzerinden çıkan uyuşmazlıklar üzerinedir. İklim değişikliği mevcut kaynaklar üzerinde baskı yaratmakta ve krizleri tetiklemektedir. Artık savaşların ve çatışmaların kaynağına bakarsak bunu tek bir nedenle açıklamak mümkün olmayacaktır. İklim değişikliği çoklu krizler yaratmaktadır.

5. Katılımcı: *“Bu da özellikle Asya'da Avrupa'da değil belki ama Asya'da jeopolitik güç dengelerinin değişmesine neden olabilir. Onun için Türkiye'nin özellikle bu deniz seviyelerinin yükselmesi ile ilişkili konuları yakından takip etmesi ve bu konudaki jeopolitik süreçlere dâhil olması gerektiğini düşünüyorum. Yani bir uluslararası ilişkiler meselesi olarak görmek gerekir. Konu sadece Taliban yönetime geldiği için Afganistan'dan kaçan Afganların Türkiye sınırlarını geçmesinden daha farklı bir şey olacak diye düşünüyorum. Oralarda ki karışıklıklar deniz seviyesi yükselmesinden kaynaklı göç değil ama çatışmalardan kaynaklı, savaşlardan kaynaklı göçlere sebep olabilir. Bunun da önleminin alınmasını için Türkiye'nin Asya'daki bu tür çatışma süreçlerini yakından izlenmesi gerekir diye düşünüyorum.”* Türkiye'nin tüm bu süreçleri izleyip, mevcut senaryolar üzerinden yol haritaları çıkararak planlamalarını yapmalıdır.

7. Katılımcı: *“Diğer göçlerden farklı olarak iklim değişikliği kaynaklı gücün şöyle bir özelliği var problem bittiğinde geri döneriz diye bir ihtimal yok. Problem bitmeyecek ve bu insanlar bir daha geri dönmeyecekler. Onun için bunlara kalıcı bir çözüm üretmek gerekiyor. Bunları mülteci kamplarında tutamazsınız. Uzun vadeli bir çözüm ve hemen üretmeniz gerekiyor. Yani bunlar da geçici yerleşimler hazırlamak ancak kalıcı yerleşimler hazırlıyoruz size o zamana kadar burada 1, 2, 3 ay idare edin sonra gidersiniz durumu olur. Hiçbir zaman bir yerde tutmak kalıcı bir çözüm değildir ve olmayacaktır.”* Gidilen yere yerleşmek amacıyla yapılan göç kalıcı göçtür. Ada ülkeleri için düşünüldüğünde ülkesi tamamen yok olmuş bir topluluğun ülkesine dönmesi beklenilemeyecektir. İklim değişikliği nedeniyle birçok krizle karşı karşıya kalan topluluklar için toprakları yaşanmaz bir hale geleceğinden gittikleri yerlerde kalıcı olmaları beklenmektedir.

“Ruslarla masaya oturup onların az olan nüfus yoğunluğuna biz insanları nasıl bir sorun yaratmadan ekleyebiliriz bunları konuşmaya başlamamız lazım diyor dünya şu an için.” Beklenen göçler için planlama yapıp bu doğrultuda iç ve dış politikaları bu doğrultuda şekillendirmek faydalı olacaktır. İşbirliği her zaman hayat kurtaracak bir seçenek olarak karar vericileri beklemektedir.

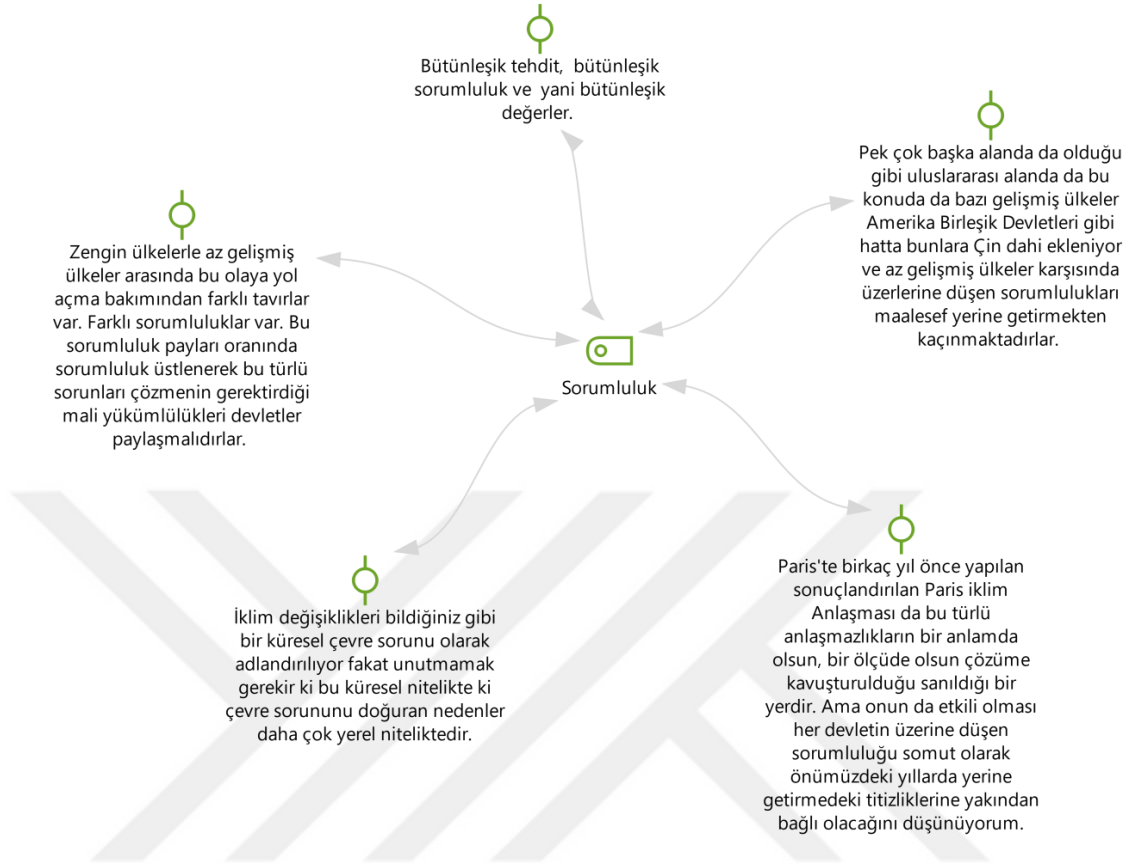
1. Katılımcı: *Bir takım bugün yaşanan sosyal konular, uyum sorunları, bu tür göçlere karşı gelişen ırkçılık, yerlilik, toplumsal hareketlerin taban bulması bütün bu siyasi etkilerine rağmen o zaman da karşımıza çıkacaktır diye düşünüyorum. Yani*

görüldüğünden daha derin ve tehlikeli bir sorunla karşı karşıyayız.” Ülkeye kabul edilecek göç için belli kıstaslar belirlenmesi ve bu doğrultuda uyumlu olacağı düşünülen, ülkeye faydalı olabilecek kişilerin öncelenmesi ve dikkat edilmesi gereken önemli bir husustur. Ancak bahsedilen kitlesel göç milyonları hatta milyarları içinde barındıracağı tahmin edilen bir göç dalgasıdır. Böyle bir kıstasın uygulanabilirliği can pazarına dönüşmesi beklenen sınırlarda ne kadar mümkün olabileceği sorusu cevaplaması zor bir sorudur.

6. Katılımcı: *“Senin kendi ülkeneye gelen göçmenlerle ilgili olarak bir parça seninle ilgili kültürel anlamda, sosyal anlamda asgari müştereklerin varsa bir parça daha kolay hazmetmen onları. Örneğin Suriye’den, Irak’tan sığınmacıların bir anda İsviçre’ye gittiğini düşün, bir anda Almanya’ya gittiğini düşün. Yaşadığı şoku düşün. İki taraf açısından da zor. Ev sahibi ülkenin hazmetmesi gidenlerinde entegrasyonu açısından. Çok boyutlu zor bir alan.”* İklim göçünün sadece Suriye, Irak, Afganistan, Afrika gibi ülkelerden geleceğini ya da iklim değişikliğinden sadece bu ülkelerin etkileneceğini düşünmek doğru olmayacaktır.

Deniz seviyesindeki artış bölgeler için değerlendirildiğinde, olumsuz aşırı olaylardan yalnızca az gelişmiş veya gelişmekte olan ülkelerin etkileneceğini düşünmek yanıltıcı olacaktır. Afetler, teknolojisi ya da uyum kapasiteleri ne kadar gelişmiş olsa da gelişmiş batı ülkelerini de büyük oranda etkileyecek potansiyele sahiptir. Örneğin, Avrupa Birliği çatısı altında olan, büyük oranda kıyı yerleşimlerinde kentleşmiş ülkelere bakıldığında 69.347 kilometrelik sahil şeridinde yaklaşık 68 milyon kişinin yaşadığı görülmektedir. Sadece Avrupa ülkeleri özelinde düşünülse de bu kadar kalabalık bir nüfusun olduğu sahil şeridinde deniz seviyesi artışının meydana getireceği olumsuz sonuçlar daha iç kesimlere ya da farklı ülkelere göçlere yol açarak, birçok sosyolojik, ekonomik, siyasi ve çevresel olumsuzlukların ortaya çıkmasına yol açabilecektir (Akalin, 2019: 89).

Şekil 34: Sorumluluk-Tek-Vaka Modeli

4. Katılımcı: “İklim değişikliklerinden kaynaklı birçok şey iklim değişiklikleri bildiğiniz gibi bir küresel çevre sorunu olarak adlandırılıyor fakat unutmamak gerekir ki bu küresel nitelikte ki çevre sorununu doğuran nedenler daha çok yerel niteliktedir. Çünkü fosil yakıtların kullanılması bundan bir türlü vazgeçilmemesi bunun başlıca nedenlerini oluşturuyor ve insanların ısınma ve enerji ihtiyaçlarını karşılamak için gerçekte kullanmamaları gereken türdeki yakıtları kullandıklarından kaynaklanıyor. Burada da tabii önemli bir konuda; zengin ülkelerle az gelişmiş ülkeler arasında bu olaya yol açma bakımından farklı tavırlar var. Farklı sorumluluklar var. Bu sorumluluk payları oranında sorumluluk üstlenerek bu türlü sorunları çözmenin gerektirdiği mali yükümlülükleri devletler paylaşmalıdırlar.”

Birleşmiş Milletler İklim Değişikliği Çerçeve Sözleşmesinde; “Ortak fakat farklılaştırılmış sorumluluklar ve göreceli kabiliyetler” ilkesi doğrultusunda herkesin ortak sorunu olan iklim değişikliği için sahip olduğu olanaklar ölçüsünde

sorumluluklar yüklenmesi öngörülmüştür. İklim değişikliğinin en büyük nedeni olan gelişmiş ülkelerin en çok katkı vermesi ve sorumluluk üstlenmesi beklenmektedir.

“Paris'te birkaç yıl önce yapılan sonuçlandırılan Paris iklim Anlaşması da bu türlü anlaşmazlıkların bir anlamda olsun, bir ölçüde olsun çözüme kavuşturulduğu sanıldığı bir yerdir. Ama onun da etkili olması her devletin üzerine düşen sorumluluğu somut olarak önümüzdeki yıllarda yerine getirmedeki titizliklerine yakından bağlı olacağını düşünüyorum.”

8. Katılımcı: *“Ben, 3 temel kavram üzerinde duruyorum. Bu kavramlar bana ait kavramlar. Bunu çeşitli makalelerimde yıllardır yazıyorum. Son yıllarda iyice açıklayıcı şekilde yazıyorum. Kavramlar şunlar; “integrated threat” bütünleşik tehdit, “integrated responsibility” bütünleşik sorumluluk ve “integrated values” bütünleşik değerler. Bu 3 kavram, aslında bizim dünyanın yani şu anda ne olduğunu siyasilerin ve bütün ilgililerin ve herkesin buna göre nasıl bir sorumluluk yüklenmesi gerektiğini, -bu tehdidin karşılanması lazım- bu tehdidi karşılamak için sorumluluk yüklenmek gerekiyor. Bu sorumluluğun yüklenmesi için de bu değerlere sahip olmanız gerekiyor. Böyle bir kendi içinde de bir bütünleşiklik söz konusu. Bu benim teorim. Bunu şuradan çıkarttım; olaylara tek tek bakarak, çözüm getirmeye çalışarak ve bunu büyük devletlerin veya ilgili devletlerin kendi başlarına yapmaya çalışarak çözmeleri mümkün değil. Bunu görünce o teorimi şöyle özetleyebilirim. Tehditler tek tek ele alınamaz tek ele alınırsa çözülemez.”* İklim krizi bir devletin tek başına mücadele edemeyeceği küresel bir kriz olduğu için, iş birliği içinde yürütülmek zorundadır. Aynı zamanda çok boyutlu olması ve her alanda etki alması ve her alanı etkilemesi nedeniyle bütünleşik bir yönetim sistemi ile ele alınmalıdır. Göçe sadece sınır güvenliği sorunu olarak baktığımızda çözüm de çok sınırlı ve yanlış olacaktır. Devletler çoğu zaman sonuçlarla ilgilenmekten sorunun asıl kaynağına sebeplere yönelmeyi unutmaktadır.

Şekil 35: Güvenlik-Tek-Vaka Modeli

2. Katılımcı: “Malumunuz sınır yönetimi de entegre sınır yönetimi diye geçer. Çünkü gereekten entegrasyon gerektiren bir konudur. Sadece konunun sivil tarafı yoktur. Askeri güvenlik tarafı vardır. Sosyal ekonomik tarafı vardır. O bakımdan ben bu dediğiniz konunun hem ülke için hem de ülkeler arasında entegre formüllerle ve çok katmanlı yönetim yöntemi ile yaklaşılmasının gerektiğini düşünüyorum.” Sınır güvenliği kavramı iki ülkeyi birbirinden ayıran çizginin güvenliğinden çok farklı boyutlara taşınmıştır. Çok boyutlu birçok yeni tehdit ve riskle karşı karşıya olan sınırlar için yeni yöntemler, yeni çözümler gerekmektedir.

5. Katılımcı: “Güneydoğu Asya'daki, Endonezya, Malezya, Singapur benzeri ülkeler ilk etapta çok ciddi etkilenecek bu süreçten. Özellikle okyanuslardaki su seviyesini yükselmesinden dolayı. Hindistan'ın belli bölgeleri ve bunun sonucunda muhtemeldir ki yüksek yerlerde bulunan yerleşim alanlarına yüz milyonlarca insanın göçü söz konusu olabilir. Bu zincirleme bir göç hareketini tetikleyebilir ya da uluslararası yeni savaş ve şiddet olaylarının tetiklenmesine sebep olabilir.”

7. Katılımcı: “Hiçbir zaman bir yerde tutmak kalıcı bir çözüm değildir ve olmayacaktır. Yalnız bunun içerisindeki en önemli problem burada göç eden insanların sayısı şu anda bizim bugüne kadar rastladığımız sayıların epey kat üstünde olacaktır.” İklim krizi ile öngörülemeyen ve durumun ciddiyetinin anlaşılmadığı konulardan bir tanesi iklim göçünün boyutunun büyüklüğüdür. Tarihteki tecrübelerden görüldüğü üzere de sınırlar ne kadar silahlandırılırsa silahlandırılırsın milyonlarca insanın sınırları geçmesine engel olmak güçtür. Bu açıdan iklim değişikliğine uyum ve bu afetlerle yaşamayı mümkün kılacak teknolojik gelişmelerin seyri önümüzdeki yıllarda çok önemli olacaktır.

1. Katılımcı: “Uluslararası ilişkiler bakımından baktığımız zaman bazı bölgelerde bazı ülkelerde yoğun olarak bu etkiler görüldüğü zaman bu insanlar bugün nasıl savaşlar sebebiyle hareketleniyor, büyük nüfus kitleleri hareketleniyor, o zaman da muhtemelen hatta kesinlikle demek daha doğru olur nüfus hareketlenecektir. O da bugün göç hareketleri konusunda yaşadığımız sorunların daha da ağırlaşarak yaşanması anlamına gelecektir. Bu da tabii ki pek çok farklı sorunları tetikleyecektir. Bir takım bugün yaşanan sosyal konular, uyum sorunları, bu tür göçlere karşı gelişen ırkçılık, yerlililik, toplumsal hareketlerin taban bulması bütün bu siyasi etkilerine rağmen o zaman da karşımıza çıkacaktır diye düşünüyorum. Yani görüldüğünden daha derin ve tehlikeli bir sorunla karşı karşıyayız.” Beklenen göç dalgası birçok devletten geleceği için dünya genelinde ya da belli bölgeler için gelecekte dünya vatandaşlığı kavramı tartışılabilir. Mevcutta zaten çok ciddi çatışmalar ve krizler içinde olacak topluluklar için uyum sorunun yol açtığı sorunları konuşmak muhtemelen tali bir konu olarak kalacaktır.

Şekil 36: Uluslararası İşbirliği-Tek-Vaka Modeli

2. Katılımcı: “İklim odaklı göç politikasına kanaatimce entegre yaklaşmak gerekir. Bunu da yerel, ulusal ve küresel şekilde 3 boyutta düşünmek lazım. Bunun yönetimini de çok katmanlı yönetimle ancak çözüme odaklı yaklaşabileceğimiz ve çözebileceğimiz bir konu olduğunu düşünüyorum.”

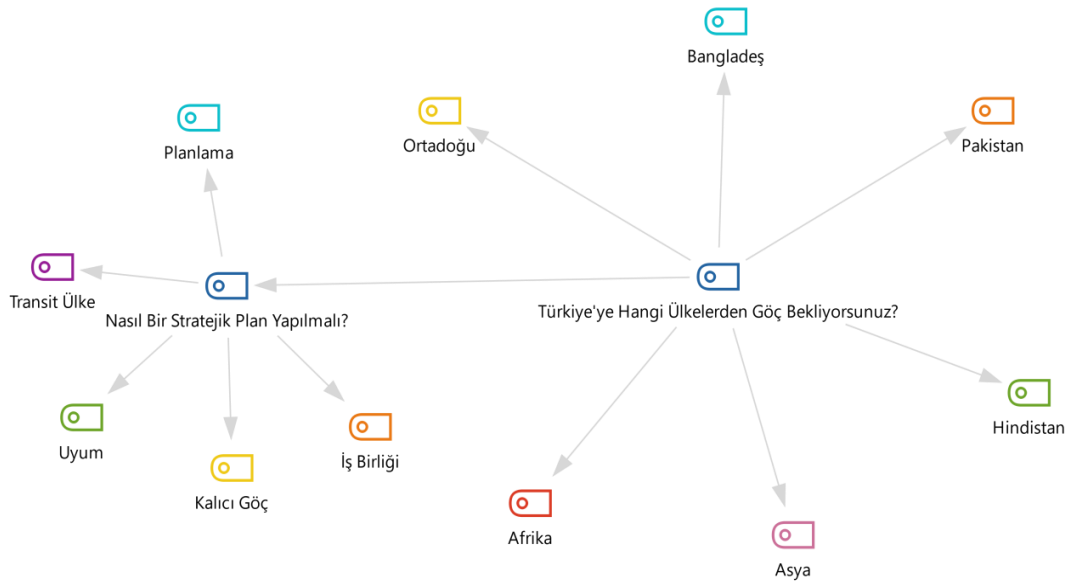
7. Katılımcı: “Bu bugün için şuanda Pakistan, Hindistan ve Bangladeş'in problemi ya da Mısır'ın problemi Etiyopya'nın problemi Sudan'ın problemi, çok yakın bir zamanda bu Suriye'nin, Irak'ın, İran'ın problemi olacak. Sonra Türkiye'nin problem olacak. Türkiye'nin problem olursa Avrupa Birliği'nin de problemi olacak. Yani hepimizin ortak problemi olan şeyden bahsediyoruz. Bunun çözümünün de ortaklaşa bulunması gerekiyor. Bu konuyu ben Avrupa'daki birkaç iklim büyükelçisi ve bakanı ile de görüştüğümde yani kapalı kapılar ardında herkesin söylediği şey aynı Rusya'ya biz bu kadar sert davranmamalıyız. Çünkü bu kadar mülteci olduğunda onların gideceği tek yer ve çok ağır problemler yaşamadan gidebilecekleri tek yer Sibiryadır. Dolayısıyla dünyada bunu oturup konuştuğumuzu Ruslarla masaya oturup onların az olan nüfus yoğunluğuna biz insanları nasıl bir

sorun yaratmadan ekleyebiliriz bunları konuşmaya başlamamız lazım diyor dünya şu an için.”

Afetlerle mücadele için dayanıklılığın artırılması, özellikle iklim değişikliği kaynaklı risklere karşı tedbirlerin alınması ve toplumdaki hassas ve dezavantajlı guruplar başta olmak üzere tüm toplumun ve ekosistemlerin korunması doğrultusundaki girişimlerde, yerel, ulusal ve uluslararası tüm paydaşların iş birliği içinde çalışması bahsedilen çabaların başarılı olmasını sağlayan bir sacayağıdır (Tuğaç, 2021: 16).

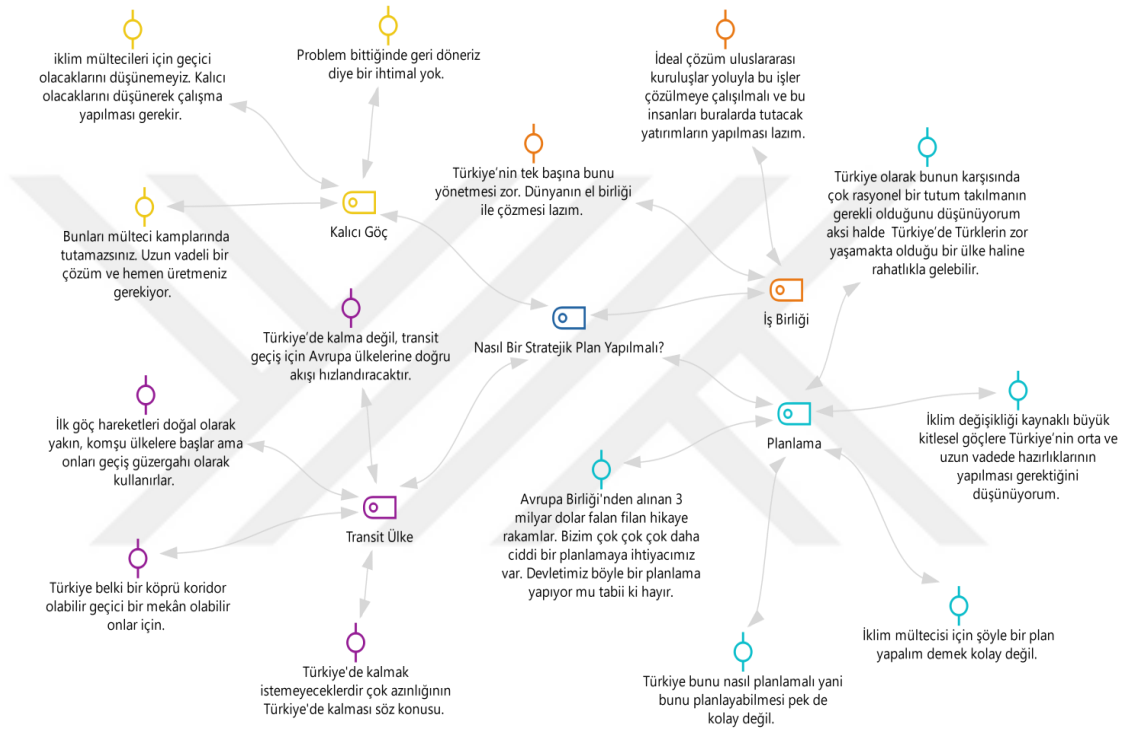
“Uluslararası çözümler bulunması gerekiyor. Gelişmiş ülkelerin, gelişmekte olan ülkelerin, dünyadaki bütün liderlerin oturup biz bu kadar göç eden insanı ne yapacağız? Şimdi bunun içerisinde iki tane çözüm yolu var doğal olarak. Çözüm yollarından biri; bırakalım ölsünler. Kolay kolay hiçbir liderin bırakalım ölsünler diyebileceğini sanmıyorum. Dolayısıyla olay bizim gibi ülkelerin başına patlayacak.” Bu nedenle uluslararası işbirliklerine ve anlaşmalara katılmak çok önemlidir. Sorumluluk ölçüsünde baktığımızda Türkiye’nin iklim değişikliği içindeki payı çok düşüktür. Ancak içinde bulunduğu coğrafya nedeniyle bu konunun ana muhataplarından olacağı tahmin edilmektedir. Ancak bu sorunla tek başına mücadele edecek bir güce de sahip değildir.

Şekil 37: Türkiye’ye Hangi Ülkelerden Göç Bekliyorsunuz - Hiyerarşik Kod-Alt kod Modeli

Katılımcılara; “Türkiye’ye hangi ülkelerden göç bekliyorsunuz? Göç etmek durumunda kalıp ülkeye gelmek isteyen iklim mültecileri için nasıl bir stratejik plan yapılmalıdır?” sorusunu sordüğümüzda aldığımız yanıtlar planlama, transit ülke, uyum, kalıcı göç, iş birliği, Ortadoğu, Bangladeş, Pakistan, Hindistan, Asya ve Afrika üzerine yoğunlaşmıştır.

Şekil 38: Nasıl Bir Stratejik Plan Yapılmalı - Kod-Alt kod-Bölümler Modeli

1. Katılımcı: “Türkiye bunu nasıl planlamalı yani bunu planlayabilmesi pek de kolay değil. Türkiye bir yanıyla da geçiş noktası olacaktır. Bu tür nüfusa akınları bakımdan diye düşünüyorum. Türkiye zaten hâlihazırda göç konusunda çok büyük bir sorunla karşı karşıya olduğu için bu yeni önümüzdeki yıllarda ortaya çıkabilecek bu tür görüşlere karşı da bir tarafı ile hem bu tür risklere açık, ama bir tarafıyla da hem bu tür risklere yönetebilecek ülke gibi de gözüküyor. Dolayısıyla bu büyük sorunlara yol açabilir Türkiye için. Özellikle bu ortamda önümüzdeki 20-30 senede gelmesini beklediğimiz 10 milyon yeni İklim mültecisi için şöyle bir plan yapalım demek kolay değil. Dolayısıyla bunu telaffuz etmek bile siyaseten mümkün değil dolayısı ile de plansız bir şekilde yakalanabilir böyle bir durumda.” Böyle bir krizin

hazırlığını üstlenmek hiçbir siyasi için kolay değildir. Çünkü bu olumsuzluklara hazırlanmak ciddi alt yapı ve maliyet anlamına gelmektedir. Kısa vadeli hemen sonuç alınan projeler seçmenleri daha çok memnun etmektedir. Bahsedilen krizler için hazırlıksız yakalanmak çoğu ülke için çok muhtemeldir.

2. Katılımcı: *“Bir alman meslektaşım bana iznimi sorarak bir soru yöneltmek istedi. Sayın hocam 2050 yılındaki Bangladeş göçü için Türk devletinin planları nelerdir? dedi. Bu öyle bir soruydu ki; doğrusu bırakın birey olarak, devlet olarak, kurumlar olarak da hiç üzerinde durduğumuz, bildiğimiz bir konu değildi.”* Kişi başına düşen gayrisafi milli hasılası insani hayat koşullarını yakalamada yetersiz kalan Güney Asya ülkelerinden Bangladeş’te, 45 santimetrelik deniz seviyesi yükselmesiyle, 15.668 kilometrekarelik toprak kaybının meydana geleceği öngörülmektedir. Yok olacak bu topraklar Bangladeş’in yüz ölçümünün %11’ine karşılık gelmektedir. Deniz seviyesinde 1 metrelik yükseliş ise, Bangladeş’te 29.846 kilometrekarelik toprak kaybına sebep olacaktır. Kaybolacak bu topraklar ise, Bangladeş’in yüzölçümünün %21’ine karşılık gelmektedir. Bu durumdan 91 ülke nüfusunun %13.5’ine karşılık gelen 12.1 milyon Bangladeşlinin olumsuz etkileneceği tahmin edilmektedir (Akalin, 2019: 90). Türkiye açısından resmi rakamlara göre 4 milyon kişilik bir göç nüfusunun çıkardığı sıkıntılar düşünüldüğünde, hazırlık yapılmaması ve göz ardı edilmesi yakın gelecekte bu değişikliklerin büyük sıkıntılara neden olacağı tahmin edilmektedir.

4. Katılımcı: *“Biliyorsunuz halen Türkiye’de milyonlarca insan var. Suriye’den gelmiş olan, Afganistan’dan gelmiş ve gelmekte olan gelmeyi planlayan. Bu tabii ülkenin birçok açılardan 85 milyonu geçen nüfusuyla ve geniş arazisi ile çekici bir ülke olmasından kaynaklandığı gibi, başka Ortadoğu ülkelerine göre güvenlik açısından güven veren bir ülke olmasından da kaynaklanıyor. Biz her ne kadar iç siyasal gelişmeleri içerden değerlendiren kimseler olarak bir takım sorunların var olduğunu sık sık dile getiriyorsak da başka ülkeler kendi ülkelerinde yaşadıkları sorunların boyutlarının ve niteliklerinin çok daha fazla değişik olmasından dolayıdır ki Türkiye’yi tercih ediyorlar. Ancak, Türkiye olarak bunun karşısında çok rasyonel bir tutum takılmanın gerekli olduğunu düşünüyorum aksi halde Türkiye’de Türklerin zor yaşamakta olduğu bir ülke haline rahatlıkla gelebilir.”* İklim değişikliğinin neden olacağı göçler için plan ve hazırlık yapmak

kendi vatandaşlarının güvenliğinin devamı için şarttır. Tün devletler için bu şartken, Türkiye'nin içinde bulunduğu coğrafya bunu daha gerekli kılmaktadır.

7. Katılımcı: *“Türkiye'nin şu anda ve yakın gelecekteki doğal kaynaklarının insanları besleyebilecek durumda değil. Ben iş, sosyal adalet konularına gelemiyorum daha besleme noktasındayız. Türkiye'nin gıda üretimi bu insanları besleyebilecek durumda değil ve Avrupa Birliği'nden alınan 3 milyar dolar falan filan hikâye rakamlar. Bizim çok çok çok daha ciddi bir planlamaya ihtiyacımız var. Devletimiz böyle bir planlama yapıyor mu tabii ki hayır.”* Türkiye'nin içinde bulunduğu kriz düşünüldüğünde şu anda mevcut yaşanan göçler için bile kaynak ayırmakta zorlanmaktadır. İklim değişikliği giderek gıda krizini arttıracaktır. Türkiye kuraklık, gıda krizi ve afetlerle mücadele ederken iklim göçüne karşı hem savunmasız durumdadır hem de bu göç nüfusunu barındıracak kaynakları bulunmamaktadır.

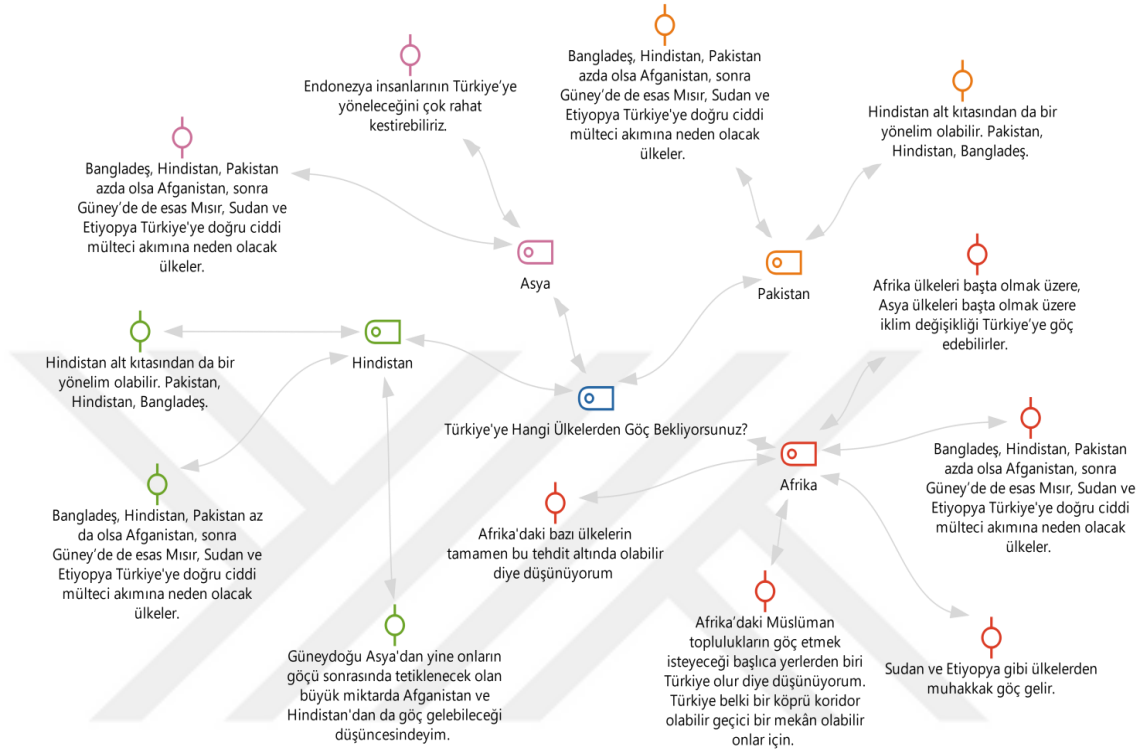
8. Katılımcı: *“Ne olursa olsun bilimsel arayışlar içerisinde olunmalıdır. Bunun için de bilim insanlarının, bilimsel kuruluşların, bu işle ilgili bilimsel kuruluşların, üniversitelerin, yine de kritik kavram, kritik terim “integrated” onların birbirleri ile entegre olması birlikte fıkırsel entegre ile bunu bilimsel bir şekilde çözmeleri gerekiyor”* Araştırma ve veriler ışığında ilerlemek en az zararlı iklim krizlerine uyum sağlamamızı kolaylaştıracaktır.

6. Katılımcı: *“Bölgenin sosyo-ekonomik yapısı ile de çok ilgili. Bizimle daha uyumlu olabilecek hangi profil varsa ülkesi fark etmez, günlük anlamda da kültürel anlamda da sosyo-ekonomik anlamda da bize olabildiğince az yük olabilecek, topluma katkı verebilecek, katkı vermeyi düşünen gibi bir takım kriterler koyulabilir.”* Kriterler koymak mümkün olabilirse uyum sağlamak kolaylaşacak ve uyuşmazlıklardan kaynaklanan ülke içi çatışma riski de düşecektir.

7. Katılımcı: *“Türkiye açısından bakıldığında Suriyelilerde de aynı şey söz konusu Türkiye'nin biraz daha eğitilmiş olan kadroları mümkün olduğunca gelişmiş ülkelere göç ediyor. Türkiye'deki bu eğitilmiş kadroların yerini de o ülkelerden gelen eğitilmiş kadrolar dolduruyor. Bu bir noktaya kadar sürdürülebilir önemli bir sorun değil. Ama bir noktanın sonunda aşağıdaki alt gelir kesimindeki iş gücü de gelmeye başladığında, onlarla ne yapacağımızı oturup düşünmemiz gerekiyor.”* Yetiştirilmiş

vasıflı insan göçü anlamına gelen beyin göçü Türkiye’de giderek artmakta ve ciddi bir zenginlik kaybı anlamına gelmektedir.

Şekil 39: Türkiye'ye Hangi Ülkelerden Göç Bekliyorsunuz-Kod-Alt kod-Bölümler Modeli

1. Katılımcı: " *Muhtemelen Türkiye'ye yine Ortadoğu coğrafyasından insanlar yönelecektir.* "
3. Katılımcı: " *Göçler Afrika, Asya, Ortadoğu'dan olabilir.* "
7. Katılımcı: " *Bangladeş, Hindistan, Pakistan azda olsa Afganistan, sonra Güney'de de esas Mısır, Sudan ve Etiyopya Türkiye'ye doğru ciddi mülteci akımına neden olacak ülkeler.* "
1. Katılımcı: " *Hindistan alt kıtasından da bir yönelim olabilir. Pakistan, Hindistan, Bangladeş.* "
3. Katılımcı: " *Benim şahsi kanaatim Afrika ülkeleri başta olmak üzere, Asya ülkeleri başta olmak üzere iklim değişikliği Türkiye'ye göç edebilirler. Ama Türkiye'de kalma değil, transit geçiş için Avrupa ülkelerine doğru akışı hızlandıracaktır.* "

5. Katılımcı: *“Bize şu ana kadar en uzak Afganistan, İran, Kafkasya coğrafyasından göç geldi. Eğer bu dediğimiz iklim değişikliği sonrası deniz seviyesinin yükselmesi söz konusu olursa tüm Güneydoğu Asya'dan yine onların göçü sonrasında tetiklenecek olan büyük miktarda Afganistan ve Hindistan'dan da göç gelebileceği düşüncesindeyim.”*

Ekonomik gelişmişlik düzeyi dünya ortalamasının altında olan Afganistan, Pakistan, Hindistan, Bangladeş ve Sri Lanka gibi ülkelerde yoksulluk da çok yaygın biçimde görülmektedir. Gelir düzeyi düşük ve yoksulluğun bu kadar çok karşılaşılan bir durum olması, bu ülkelerin halkını küresel ısınma ve iklim değişikliğinin yıkıcı etkilerine karşı daha savunmasız bir hale getirmektedir. Bölge halkı için doğal felaketlere ve aşırı iklim olayları ile mücadele etmek ya da en azından bu etkilere uyum sağlayabilmek oldukça zorlaşmaktadır (Akalin, 2019: 168). Göç beklenen coğrafyalar hâlihazırda kendi içinde çatışmalar olan gelişmemiş ve gelişmekte olan ülkelere olmuştur. Kendi içinde krizlerle mücadele eden bu coğrafyalar için iklim değişikliğinin de yarattığı baskının kitlesel göçlere neden olacağı tahmin edilmektedir.

1. Katılımcı: *“Özellikle bu ortamda önümüzdeki 20-30 senede gelmesini beklediğimiz 10 milyon yeni iklim mültecisi için şöyle bir plan yapalım demek kolay değil. Dolayısıyla bunu telaffuz etmek bile siyaseten mümkün değil dolayısı ile de plansız bir şekilde yakalanabilir böyle bir durumda.”*

“Türkiye bunu nasıl planlamalı yani bunu planlayabilmesi pek de kolay değil. Türkiye bir yanıyla da geçiş noktası olacaktır. Bu tür nüfusa akınları bakımdan diye düşünüyorum. Türkiye zaten hâlihazırda göç konusunda çok büyük bir sorunla karşı karşıya olduğu için bu yeni önümüzdeki yıllarda ortaya çıkabilecek bu tür görüşlere karşı da bir tarafı ile hem bu tür risklere açık, ama bir tarafıyla da hem bu tür risklere yönetebilecek ülke gibi de gözükmüyor. Dolayısıyla bu büyük sorunlara yol açabilir Türkiye için.” Tüm ülkelerin bildiği ve beklediği iklim kaynaklı göçleri kapalı kapılar ardında konuşmaktansa, hazırlık yapıp şeffaf bir süreç içinde yürütülmesini beklemek ne yazık ki mevcut politikalar ışığında mümkün görünmemektedir.

2. Katılımcı: *“Bence Türkiye'ye öncelikli olarak kültürel kodları; toplumsal örf geleneksel kodları Türkiye'ye daha yakın ve yatkın olan yani örneğin Müslüman*

topluluklardan ülkelerden bu tür iklim değişikliğinden kaynaklı veya iklim temelli göçlerin olabileceğini söyleyebiliriz.”

“Kitlesel göçler nedeniyle en son yaşadığımız göç olaylarında olduğu gibi Türkiye’nin stratejik planının bu bağlamda henüz daha oluşturulmadığını ama oluşturulması gerektiğini, sadece entegre sınır yönetimi ile ilgili çalışmalarla kalınmamasının ve iklim değişikliği kaynaklı büyük kitlesel göçlere Türkiye’nin orta ve uzun vadede hazırlıklarının yapılması gerektiğini düşünüyorum.”

“Yakın coğrafyalardan bu olabilir. Yani bu bağlamda Türkiye’ye iklim zoruyla göç edebilecek durumda ülkelerin hangilerinin olduğunu tek tek sıralamak belki şuanda olanaklı değil ama kültürel kodların uyuştugu coğrafyanın çok uzak olmadığı ülkeler öncelikli diye düşünüyorum.”

“Doğrusu bırakın birey olarak, devlet olarak, kurumlar olarak da hiç üzerinde durduğumuz, bildiğimiz bir konu değildi.”

4. Katılımcı: *“Suriye’den gelmiş olan, Afganistan’dan gelmiş ve gelmekte olan, gelmeyi planlayan. Bu tabii ülkenin birçok açılarından 85 milyonu geçen nüfusuyla ve geniş arazisi ile çekici bir ülke olmasından kaynaklandığı gibi, başka Ortadoğu ülkelerine göre güvenlik açısından güven veren bir ülke olmasından da kaynaklanıyor. Biz her ne kadar iç siyasal gelişmeleri içerden değerlendiren kimseler olarak bir takım sorunların var olduğunu sık sık dile getiriyorsak da başka ülkeler kendi ülkelerinde yaşadıkları sorunların boyutlarının ve niteliklerinin çok daha fazla değişik olmasından dolayıdır ki Türkiye’yi tercih ediyorlar.”*

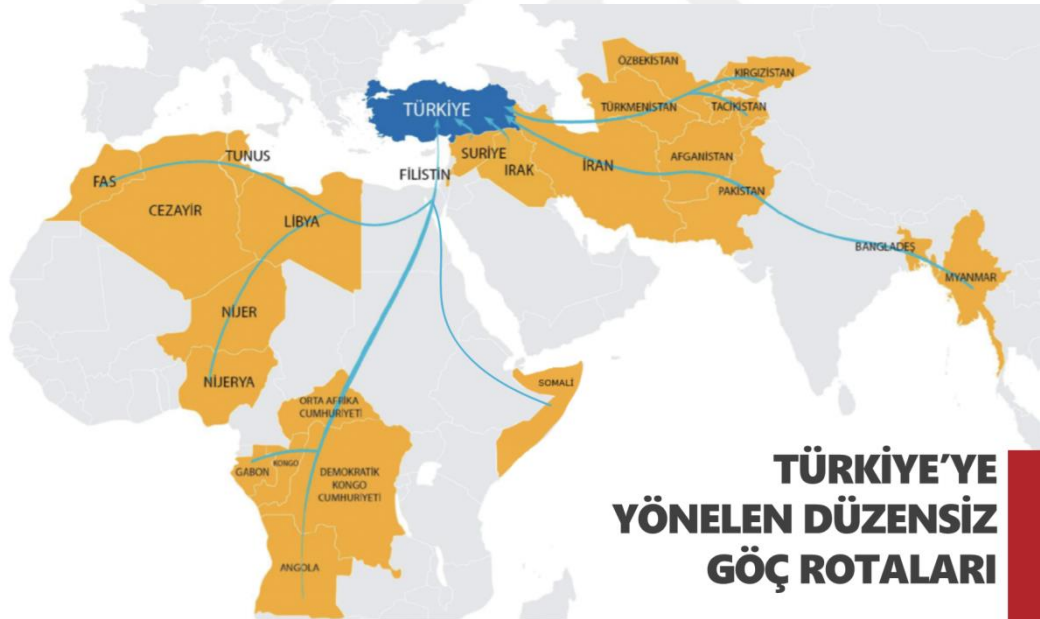
6. Katılımcı: *“Sıkıntılı bir süreç Türkiye açısından. Bu durumun ideali Türkiye kendi çözümünü bulsun değil. İdeal çözüm uluslararası kuruluşlar yoluyla bu işler çözülmeye çalışılmalı ve bu insanları buralarda tutacak yatırımların yapılması lazım.” Türkiye’nin kendi çözümlerini bulması istese de mevcut imkânlar dâhilinde pek mümkün değildir. Kıt kaynaklar ve göç etme potansiyeli çok yüksek olan büyük bir nüfus karşısında çözüm için yeterli olmayacaktır. “Türkiye’nin tek başına bunu yönetmesi zor. Dünyanın el birliği ile çözmesi lazım.”*

“Bölgenin sosyo-ekonomik yapısı ile de çok ilgili. Bizimle daha uyumlu olabilecek hangi profil varsa ülkesi fark etmez, günlük anlamda da, kültürel anlamda da, sosyo-ekonomik anlamda da bize olabildiğince az yük olabilecek, topluma katkı verebilecek, katkı vermeyi düşünen gibi bir takım kriterler koyulabilir.”

7. Katılımcı: “Türkiye'nin şu anda ve yakın gelecekteki doğal kaynakları insanları besleyebilecek durumda değil. Ben iş, sosyal adalet konularına gelemiyorum daha besleme noktasındayız. Türkiye'nin gıda üretimi bu insanları besleyebilecek durumda değil ve Avrupa Birliği'nden alınan 3 milyar dolar falan filan hikâye rakamlar. Bizim çok çok çok daha ciddi bir planlamaya ihtiyacımız var. Devletimiz böyle bir planlama yapıyor mu tabii ki hayır.”

“Türkiye açısından bakıldığında Suriyelilerde de aynı şey söz konusu Türkiye'nin biraz daha eğitilmiş olan kadroları mümkün olduğunca gelişmiş ülkelere göç ediyor. Türkiye'deki bu eğitilmiş kadroların yerini de o ülkelerden gelen eğitilmiş kadrolar dolduruyor. Bu bir noktaya kadar sürdürülebilir önemli bir sorun değil. Ama bir noktanın sonunda aşağıdaki alt gelir kesimindeki iş gücü de gelmeye başladığında, onlarla ne yapacağımızı oturup düşünmemiz gerekiyor.”

Şekil 40: Türkiye’ye Yönelen Düzensiz Göç Rotaları

Kaynak: <https://www.goc.gov.tr/>

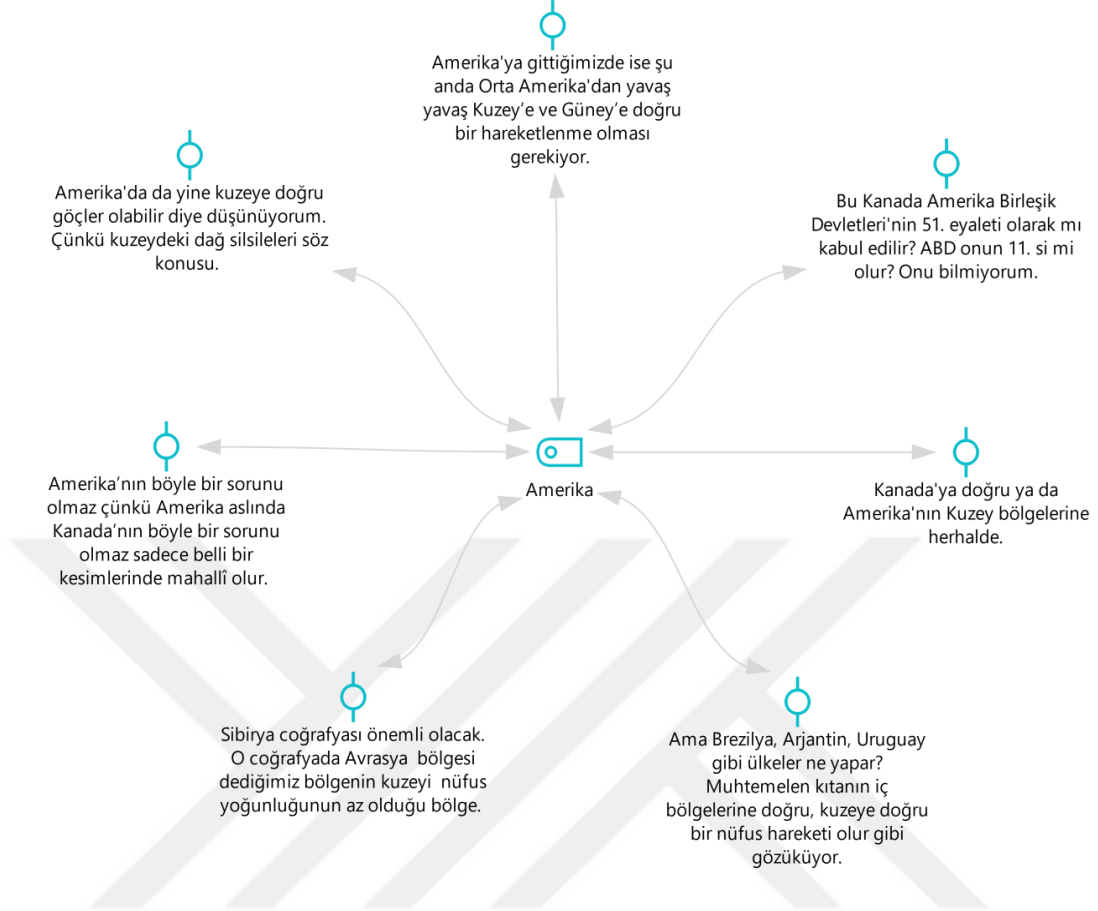
Türkiye’ye yönelen mevcut göç rotaları ile tahminler benzerlik göstermektedir. Mevcut haritaya 1.38 milyar nüfusu ile Hindistan’ın eklenmesi durumunun tüm dünya ve Türkiye için kriz yaratması beklenmektedir.

Şekil 41: Göç etmek durumunda kalırsa, ülkeler nereye gider - Hiyerarşik Kod-Alt Kod Modeli

Katılımcılara “Beklenen İklim Göçleri İçin; Sudan, Etiyopya, Nepal, Endonezya’da vb. /Avrupa’da /Amerika’da insanlar deniz seviyesinin yükselmesi ve iklim değişikliği ile beraber ülkelerinin yaşanmaz bir duruma gelmesiyle sizce hangi ülkeye göç ederler? Hangi ülke/ülkeler Türkiye’den göçü kabul eder?” sorusuna alınan yanıtlar özetle, ilk olarak herkes kendi içinde çözmeye çalışır, çözemese komşu ülkeler ve yakın kültürel kodların olduğu ülkeler tercih edilebilir denmiştir. Sibirya coğrafyası ve Rusya bu kitlesel göçler için önemli bir seçenek olacaktır.

Şekil 42: Amerika - Tek-Vaka Modeli (Kodlu Bölümler)

Meksika ve Orta Amerika'nın kıyı yerleşimleri iklim değişikliğinin olumsuz etkilerine karşı bölgenin geri kalan bölümlerine göre daha savunmasızdır. Kötümser senaryoya göre 2050 yılına kadar kıyı yerleşimlerinde yaşayan 400.000'den fazla kişinin ülke içindeki daha verimli alanlara ya da başka ülkelere göç edeceği tahmin edilmektedir. Kıyı alanlarından meydana gelecek iç ve dış göçlerin bölgede yaşayan nüfusun %1 ila %1.5' ini oluşturacağı tahmin edilmektedir. Kıyı yerleşimlerinden diğer alanlara gerçekleşmesi beklenen göçleri değerlendirebilmek için deniz seviyesi yükselmeleri ve şiddetli kasırgaların yanı sıra bölgedeki diğer yerel şartların da analiz edilmesi gerekmektedir.

Bölgeye dair yapılan tahminlerde 2050 yılına kadar 0.2 milyon ila 3.9 milyon arasında iklim mültecisinin olacağı öngörülmektedir. Kötümser senaryoya göre 2050 yılına kadar Meksika ve Orta Amerika'da yaklaşık olarak 3.9 milyon iklim mültecisi var olacaktır (Akalin, 2019: 191). Katılımcılara bu bilgiler doğrultusunda bu göç

nüfusunun nereye gidebileceğini sorduğumuzda aldığımız yanıtlar şu şekilde olmuştur:

1. Katılımcı: *“Amerika'yı söylemek nispeten daha kolay. Kanada'ya doğru ya da Amerika'nın Kuzey bölgelerine herhalde. Daha yaşanabilir koşulların söz konusu olabilir gibi görünüyor. Kanada büyük bir ülke, soğukluğu da ılımanlaşınca insanlar için o kıtadan insanlar için en çekici yer olur gibi geliyor bana.”*

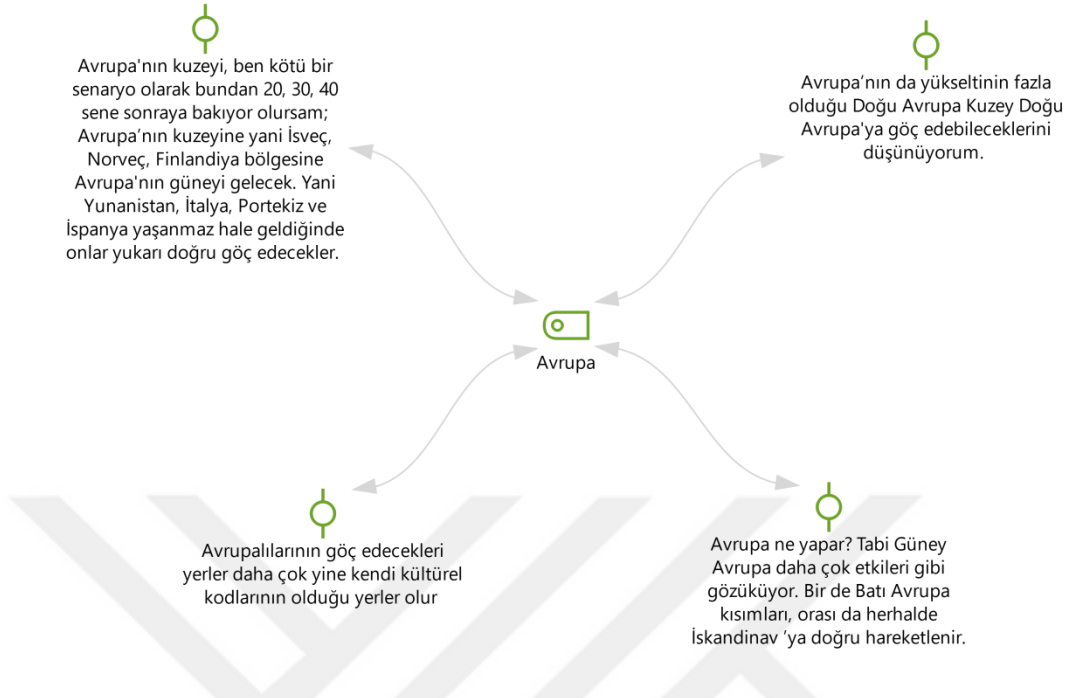
“Brezilya, Arjantin, Uruguay gibi ülkeler ne yapar? Muhtemelen kıtanın iç bölgelerine doğru, kuzeye doğru bir nüfus hareketi olur gibi gözüküyor.”

2. Katılımcı: *“Amerika'nın böyle bir sorunu olmaz çünkü Amerika aslında Kanada'nın böyle bir sorunu olmaz. Sadece belli bir kesimlerinde mahallî olur. Toprakları için çok rahat tolere edilebilir. Çünkü 10 milyon km² hatta küsuratı var muhteşem büyük bir coğrafya. Özellikle güneyine doğru dağlık kesimler var bundan etkilenmeyecek yerler var. Amerika'da 9,5 milyon km² yakın bir ülke ve iç bölgelerinde yüksek kesimlerinde denizler ne kadar yükselirse yükselsin Amerikalıların kendi başlarının çarelerine bakabilecekleri, konuşlanabilecekleri, konaklayabilecekleri, yaşayabilecekleri coğrafya çok büyük. Texas eyaletinin yüz ölçümü Türkiye'nin 7'de 6'sı. 600 bin küsur Texas, 700 bin küsur Türkiye dolayısıyla Amerika böyle bir sorunun olmayacağını düşünüyorum.”*

5. Katılımcı: *“Amerika'da da yine kuzeye doğru göçler olabilir diye düşünüyorum. Çünkü kuzeydeki dağ silsileleri söz konusu. Ama şu seçeneği de göz ardı etmeyelim. Aslında bu deniz seviyesi yükselmesi meselesini Endonezya, Malezya gibi ülkeler son 10 yıldır zaten yaşıyorlar buna yönelik kendi çözümlerini bulmaya çalışıyorlar. Önlemlerini almaya çalışıyorlar. Yani bir şekilde ayak uydurmaya çalışıyorlar. Bu göç süreci beklediğimiz kadar hızlı da olmayabilir daha yavaş yavaş da söz konusu olabilir.”*

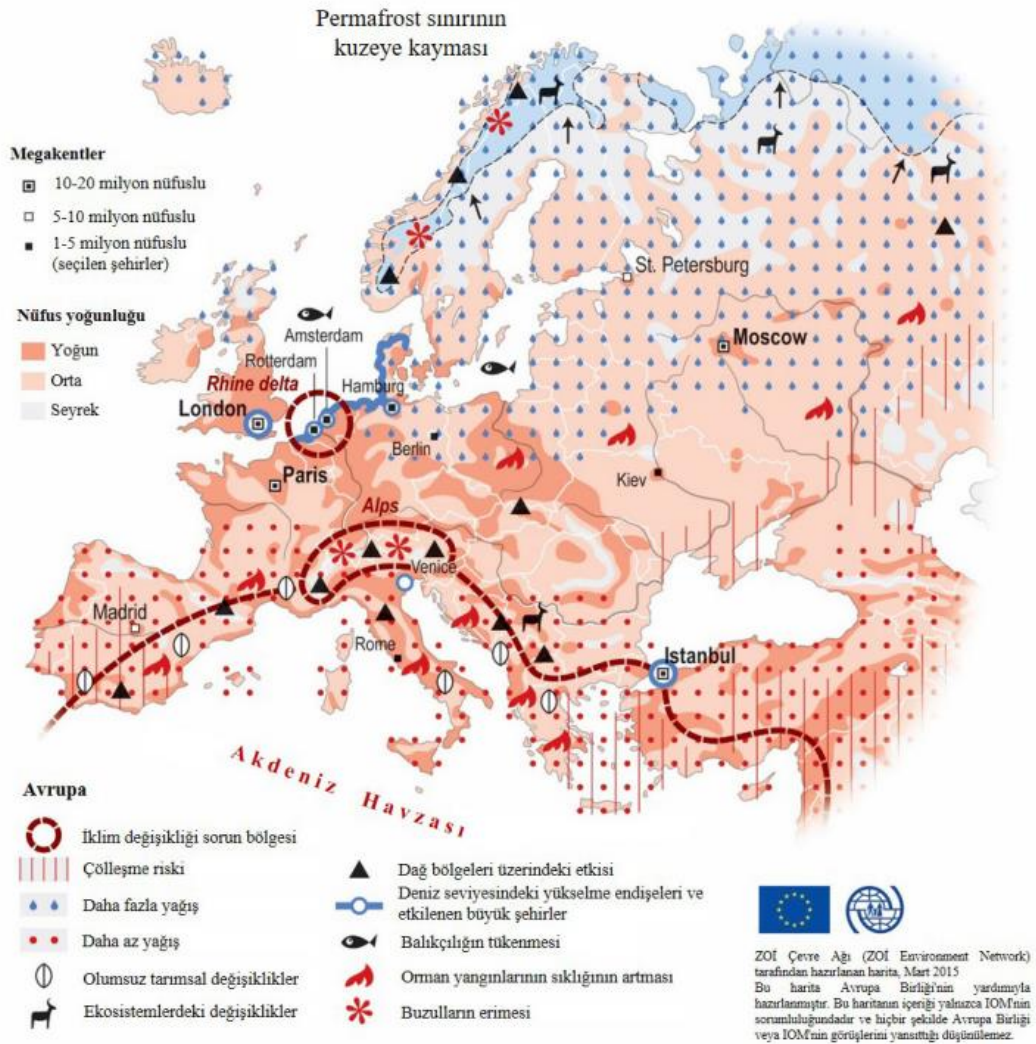
7. Katılımcı: *“Avrupa ve Asya için söylediğimiz Sibiryâ örneğini, Amerika'da da gayet güzel Kanada için verebiliriz. Bu Kanada Amerika Birleşik Devletleri'nin 51. eyaleti olarak mı kabul edilir? Yoksa zannediyorum 8 eyaleti var Kanada'nın. ABD onun dokuzuncusu mu olur?”*

Şekil 43: Avrupa-Tek-Vaka Modeli (Kodlu Bölümler)

Türkiye'nin de parçası içinde bulunduğu Avrupa kıtasını etkileyen, ani ve yavaş olarak oraya çıkan olumsuz iklimsel olayları ve bu olaylardan etkilenmesi muhtemel kentleri göstermektedir. Haritada Türkiye şehirleri için de önemli bilgiler bulunmaktadır. Yağışlarda azalma ve çölleşme, tüm kentleri etkileyecek bir risk unsuru iken İstanbul'un deniz seviyesi yükselmesinden de etkileneceği tahmin edilmektedir. Bu nedenle iklime bağlı göçlere hazırlıklı olmak ve bu doğrultuda politika geliştirmek ve planlama yapmak çok önemlidir (Balaban, Özgür ve Sakar, 2021: 47). Katılımcılar gelecekte Avrupa'nın göç etmesi gerekirse bunu kendi içinde çözebilecek kaynağı olduğunu ve kendi içinde meseleyi çözeceğini söylemişlerdir.

Şekil 44: Göç, Çevre ve İklim Değişikliği ile İlgili Avrupa Haritası

Kaynak: https://www.researchgate.net/profile/Beguem-Sakar/publication/360642925_IKLIM_DEGISIKLIGI_GOC_VE_YEREL_YONETIMLER/links/62835f0b7da61013d748512a/IKLIM-DEGISIKLIGI-GOC-VE-YEREL-YONETIMLER.pdf

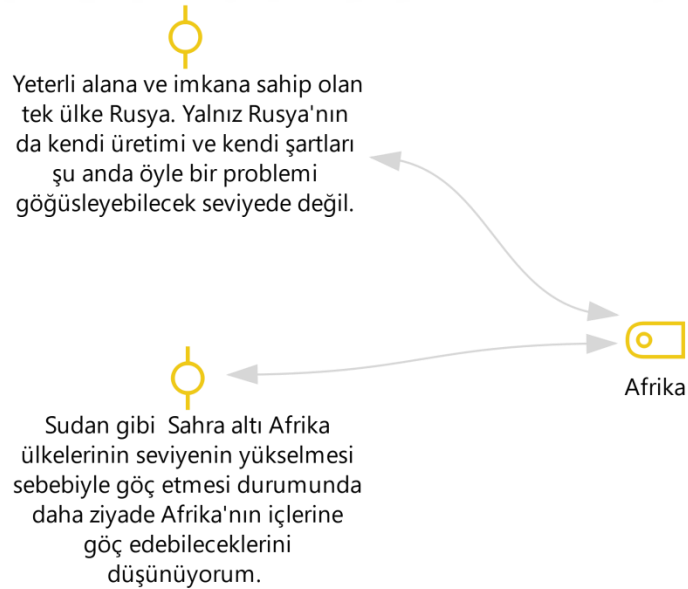
1. Katılımcı: “Avrupa ne yapar? Tabi Güney Avrupa daha çok etkileri gibi görünüyor. Bir de Batı Avrupa kısımları, orası da herhalde İskandinavya’ya doğru hareketlenir. Burada aslında Rusya çok önem kazanan bir bölge olur. Güneyden, Çin’den, Hindistan’dan ve belki de İran gibi, Pakistan gibi ülkelerden dediğim gibi Bangladeş gibi ülkelerden bir miktar batıya ve bir miktar kuzeye doğru yönelebilirler gibi görünüyor.”

2. Katılımcı: “Avrupalıların göç edecekleri yerler daha çok yine kendi kültürel kodlarının olduğu yerler olur örneğin şu an İngiltere Büyük Britanyalıların Kanada veya Avustralya’ya göç etmeye başladıklarını duydum. Brexit’ten ve birtakım sıkıntılardan dolayı. Dolayısıyla onlar böyle geçişlere daha müsait. Örneğin Kanadalı Avrupa’nın daha güvenli bölgelerine gelir. Kanada’nın diyelim ki kuzeyindeki ve deniz seviyesinde yaşayan insanlar Avrupalarda Amerika’ya gider. Kanada ya gider Avustralya’ya gider. Yine kendi ülkeleri daha doğrusu kendi uygarlıkları içinde, kendi kültürel zeminlerinde kendine yatkın ve yatkın buldukları ülkelere ve topluluklara giderler diye düşünüyorum.”

5. Katılımcı: “Avrupa’nın da yükseltinin fazla olduğu Doğu Avrupa Kuzey Doğu Avrupa’ya göç edebileceklerini düşünüyorum.”

7. Katılımcı: “Avrupa’nın kuzeyine yani İsveç, Norveç, Finlandiya bölgesine Avrupa’nın güneyi gelecek. Yani Yunanistan, İtalya, Portekiz ve İspanya yaşanmaz hale geldiğinde onlar yukarı doğru göç edecekler. Avrupa Birliği bunu kaldırabilecek durumda. Kendi aralarında bunu halledebilirler.”

Şekil 45: Afrika-Tek-Vaka Modeli (Kodlu Bölümler)

Bu bölge için yapılan kötümser senaryolar; 2050 yılına kadar Sahra Altı Afrika'sının doğusunda 10 milyon iklim mültecinin olmasını beklemektedir. 2020'de 2.6 milyon kişi olacağı tahmin edilen iklim mültecilerinin gittikçe artarak

2050 yılında bu rakamlara ulaşması iklim senaristlerine göre şaşırtıcı değildir. Toplam nüfus içerisinde iklim mültecilerinin oranının bu zaman diliminde %0.6'dan %1.3'e yükseleceği tahmin edilmektedir. Daha ılımlı iklim senaryolarına göre ise Sahra Altı Afrika'sının doğusunda 2020 yılında 1.8 milyona olması beklenen iklim mültecisi sayısının, 2050 yılında yaklaşık 6.9 milyon olması beklenmektedir. Özellikle Victoria Gölü Havzası, Etiyopya'nın yüksek bölgeleri ve Malavi'nin başkenti olan Liongwe, küresel ısınma ve iklim değişikliğinin yıkıcı etkilerine en yoğun maruz kalacak bölgelerdir. Bu nedenlerle en çok iklim kaynaklı göçlerin de bu bölgelerde ortaya çıkması beklenmektedir. Yine Kenya ve Tanzanya'nın kıyı yerleşimlerinde Batı Uganda ve Etiyopya'nın kuzeyindeki yüksek yerlerde iklim mültecilerinin sayısının yükseleceği tahmin edilmektedir (Akalin, 2019: 158). Katılımcılara bu bilgiler doğrultusunda bu göç nüfusunun nereye gidebileceğini sordüğümüzda aldığımız yanıtlar şu şekilde olmuştur:

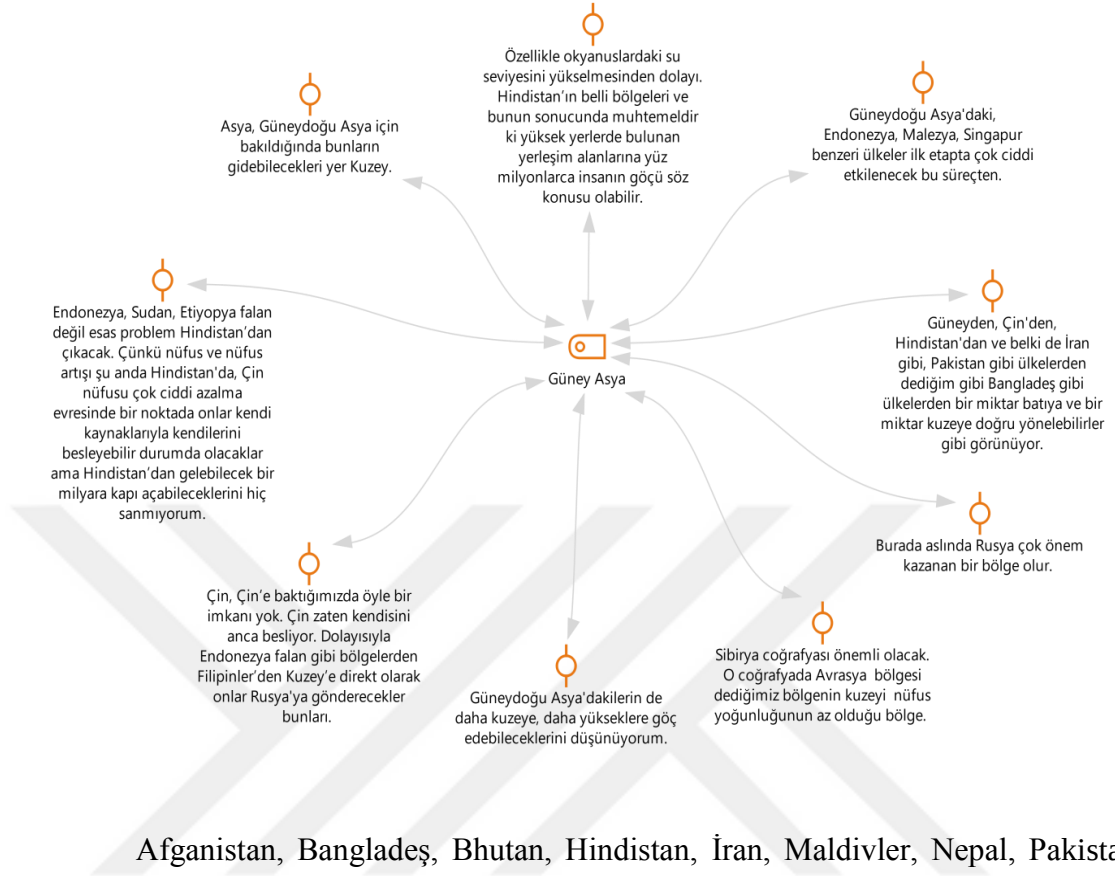
2. Katılımcı: *“Türkiye’ye karşı. Ama aradan tabi 7 yıl geçti değişen bir şeyler oldu mu bilemiyorum. Sudan ve Etiyopya gibi ülkelerden muhakkak göç gelir. Böyle bir durumda Türkiye’ye çünkü Afrika’da Müslüman toplulukların göç etmek isteyeceği başlıca yerlerden biri Türkiye olur diye düşünüyorum.”*

4. Katılımcı: *“Türkiye'nin tek tek başka amaçlarla Afrika ülkeleri ile iktisadi ve kültürel anlamda ilişkiler kurduğunu görüyoruz son zamanlarda. Buna dayanarak bize iyi muamele yapıyor diye Türkiye’ye yönelebilirler. Kanımca bu da en az Suriye'den, Afganistan'dan şimdiye kadar gelmiş ve gelmekte olan insanların yarattığı tehlike kadar büyük bir tehlike olur Türkiye için.”*

5. Katılımcı: *“Sudan gibi Sahra altı Afrika ülkelerinin seviyenin yükselmesi sebebiyle göç etmesi durumunda daha ziyade Afrika'nın içlerine göç edebileceklerini düşünüyorum.”*

7. Katılımcı: *“Dolayısıyla diğer ülkelerden gelecek olan mültecilerin Rusya başka bir yolu yok. Yeterli alana ve imkâna sahip olan tek ülke Rusya. Yalnız Rusya'nın da kendi üretimi ve kendi şartları şu anda öyle bir problemi göğüsleyebilecek seviyede değil.”*

Şekil 46: Güney Asya - Tek-Vaka Modeli (Kodlu Bölümler)

Afganistan, Bangladeş, Bhutan, Hindistan, İran, Maldivler, Nepal, Pakistan ve Sri Lanka'nın bulunduğu Güney Asya'nın nüfusu 2019 yılı verilerine göre yaklaşık 1.9 milyardır. Bu da Güney Asya'yı, tarıma elverişli yerlerde km²'ye düşen 855 kişi ile dünyanın en yoğun nüfuslu coğrafyalarından birisi yapmaktadır. 2050 yılına kadar Güney Asya'da nüfusun yaklaşık 2.4 milyar olacağı tahmin edilmektedir. Güney Asya bölgesinde 2050 yılı için yapılan kötümser senaryolara göre yaklaşık 35.7 milyon kişinin iklim mültecisi olacağı tahmin edilmektedir. İklim mültecilerinin nüfus içerisindeki durumu ise, bu senaryo bağlamında 2020'de % 1' den 2050' de %1.6' ya yükseleceği tahmin edilmektedir. Bölgeye ilişkin yapılan iyimser senaryolarda ise 2050 yılında 11.4 ila 22.4 milyon kişinin yani toplam nüfusun % 0,5'i ila % 1'inin iklim mültecileri olacağı tahmin edilmektedir. Bölgede 2050 yılı itibariyle kötümser senaryoya göre, iklim mültecileri tüm iç göçün yaklaşık % 23' ünü meydana getirecektir (Akalin, 2019: 168-169). Katılımcılara bu bilgiler doğrultusunda bu göç nüfusunun nereye gidebileceğini sorduğumuzda aldığımız yanıtlar şu şekilde olmuştur:

1. Katılımcı: “Burada aslında Rusya çok önem kazanan bir bölge olur. Güneyden, Çin'den, Hindistan'dan ve belki de İran gibi, Pakistan gibi ülkelerden dediğim gibi Bangladeş gibi ülkelerden bir miktar batıya ve bir miktar kuzeye doğru yönelebilirler gibi görünüyor.”

2. Katılımcı: “Endonezya Bangladeş'ten çok farklı değil Endonezya'da böyle bir riskle karşı karşıya kalabilir ve Endonezya insanların Türkiye'ye yöneleceğini çok rahat kestirebiliriz. Çünkü Türkiye'yi ve Türk insanını seviyorlar. En azından yakın zamana kadar öyleydi.”

5. Katılımcı: “Güneydoğu Asya'dakilerin de daha kuzeye, daha yükseklerle göç edebileceklerini düşünüyorum.”

7. Katılımcı: “Dolayısıyla diğer ülkelerden gelecek olan mültecilerin Rusya'dan başka bir yolu yok. Yeterli alana ve imkâna sahip olan tek ülke Rusya. Yalnız Rusya'nın da kendi üretimi ve kendi şartları şu anda öyle bir problemi göğüsleyebilecek seviyede değil.”

Şekil 47: Türkiye - Tek-Vaka Modeli (Kodlu Bölümler)

1. Katılımcı: *“Türkiye muhtemelen bir miktar Kafkasya güzergâhını takip edebilir diye düşünüyorum. Özellikle Orta Asya Cumhuriyetlerine doğru yönelme olur. Burada tabii özellikle Sibiry coğrafyası önemli olacak. O coğrafyada Avrasya bölgesi dediğimiz bölgenin kuzeyi nüfus yoğunluğunun az olduğu bölge. Nüfus yoğunluğu genellikle o kıtanın güneyinde ağırlıklı olarak. Dolayısıyla o kıtanın büyükçe bir kıta gibi düşünürsek Avrasya’yı bir kıtalar sistemi olarak düşünürsek, bu sistemin güneyindeki insanlar sıkıştıkça kuzeye doğru gitmek isterler diye düşünüyorum. Türkiye’de bu bağlamda Avrupa çok sıkışık olduğu için muhtemelen Türkler tekrar ana yurtlarına dönmeye meyil edebilirler diye düşünüyorum.”*

4. Katılımcı: *“Türkiye tabii Afganistan’la Suriye ile Afrika ülkeleri ile karşılaştırılamayacak ölçüde insan değeri yüksek olan, eğitimi ile kültürü ile onlardan farklı olan bir ülke niteliği arz etmekte olduğu için Türk insanına hele de okumuş yazmış nitelikte ise bütün ülkeler kabul ederler. Daha bugünden başta Kanada olmak üzere Amerika Birleşik Devletleri’ne giden birçok insan var. Avrupa’da pek çok insanlar var. Ama yetişmiş, eğitilmiş, iş sahibi insanların Amerika’da, Kanada’da, Batı Avrupa’da yer bulmalarıyla işsiz güçsüz olup da 1970’lerde başlayan göç olayında olduğu gibi çalışmak amacıyla Avrupa’ya gidenlerin kabul edilmesinde çok önemli sorunlar ortaya çıkabilir. Çünkü o ülkeler, Avrupa ülkeleri başta olmak üzere kendini nüfuslarını dahi istihdam etmekte son zamanlarda önemli sorunlarla karşı karşıya gelmektedirler.”*

5. Katılımcı: *“Bizim bir yere gitmemize gerek kalacağını zannetmiyorum. Çünkü özellikle Türkiye’nin yarıdan fazlası 500-600 rakımın üzerindedir. Bizim sorunumuz bence suyun yaşanmaz hale getireceği yerlerden çok tarım alanların su altında kalması ve deniz suyuyla işlenemez hale gelmesi olabilir. Onun da çözümü örtü altı tarımı denilen şeyi yaygınlaştırmak olacaktır. Ben Türkiye’nin en ideal konumda olduğunu ve bir yere göçmek zorunda kalmayacağımızı düşünüyorum. İyimserim yani bu konuda.”*

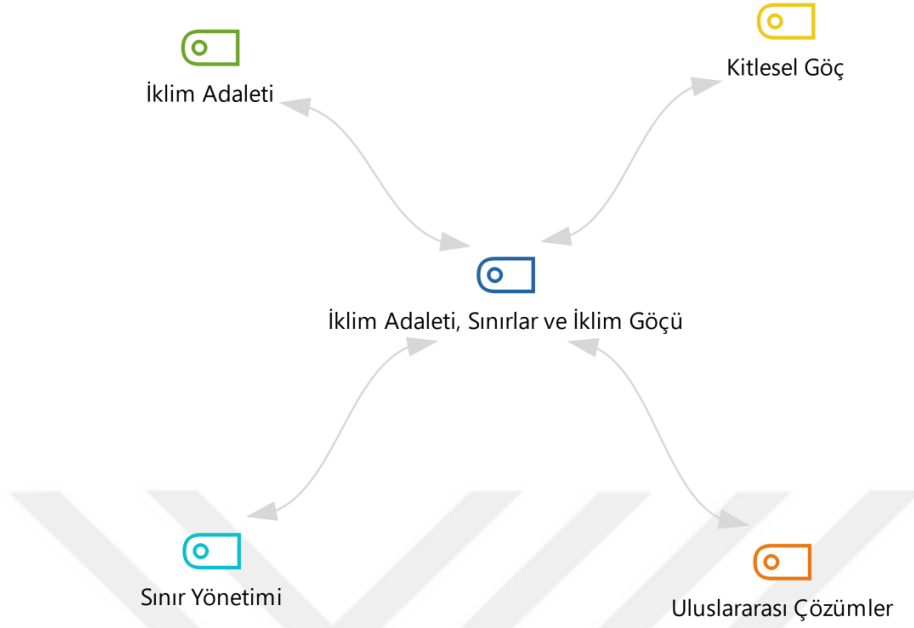
6. Katılımcı: *“İlk göç hareketleri doğal olarak yakın, komşu ülkelere başlar ama onları geçiş güzergâhı olarak kullanırlar. Türkiye için de böyle.”*

7. Katılımcı: *“Türkiye’den göçü kabul edecek sadece Rusya var. Bizim gideceğimiz yön orası olacak. Gönül isterdi ki evet Norveç bize kapıyı açsın ama*

yani Norveç bize göre çok çok daha değişik özellikleri olan bir ülke ve orada Türklerin çok hoş karşılanacağını düşünmüyorum. Ama Sibiryaya da gerçekten dediğim gibi 1 milyara, 2 milyara yakın mülteci birikmeye başlayacak olursa, Amerika Birleşik Devletleri'nin nasıl kuruluşunda nerdeyse hepsi mülteci olan bir ülkediydi ve o sebepten Amerika Birleşik Devletleri'nde geçtiğimiz 50 seneye kadar çok fazla yabancı kavramı yoktu. Yani herkes yabancıydı çünkü temelinde. O sebepten çok fazla çatışma olmuyordu. Amerikan Birleşik Devletleri'nde Polonyalılar ile Macarların kavga ettiğini ben hiç duymadım. Afrika'dan gelenlerle Avrupa'dan gelenlerin deri rengi farkından çatışmalar olabiliyordu evet dini çatışmaları olabiliyordu, Protestanlar ile Katoliklerin çatışmaları olabiliyordu ama o bile sınırlı kalmıştır Amerika'da. Benzer bir durumun Rusya ve Sibiryaya özelinde gerçekleşmesi beklenebilir. Ama tabi burada problemler çok çok daha derin olacak bir tarafta Müslümanlar, bir tarafta Hinduizm, bir tarafta Ortodoks Hristiyanlar vb. hoşgörüyü öğrenmek zorunda kalacağız başka türlü yaşamının imkânı olmayacak o bölgede.”

8. Katılımcı: “Türkiye'nin bir göçü söz konusu olursa, Türkiye'nin gidebileceği bir yer yoktur. Neden yoktur? Türkiye bir göçle karşı karşıya kalmışsa, göç etme olgusu ile karşı karşıya kalmışsa Türkiye'nin çevresi de zaten aynı şeyi yaşıyor demektir. Görece olarak çevreden çok daha iyi olabileceğini düşündüğümüz, yaşanabilir yer olarak, iklimsel olarak yaşanabilir yer olarak ancak eğer orası hala uygunsa, Rusya'nın güneyleri olabilir. Trakya'dan Avrupa'nın Bosna'sı Makedonya'sı olabilir. Çünkü oraya kadar gidebilirsin. Yani onlar da zaten benzer sorunları yaşıyor olacaklar. Yani böyle bir durum ancak doğal nedenlerle olabilir. Bunun dışında Türkiye göçü olmaz. Doğal nedenlerle olacağını düşünürsek, varsayımımızı ona kurarız. Türkiye böyle bir durumdaysa zaten Ortadoğu bitmiş demektir. Yoksa bu soruyu siyasi yönden de ele alabilirsin. Siyasi yönden ele alırsan, senin gidebileceğin yer, Suriye'nin güneyidir, Suriye'dir, Iraktır. Avrupa seni almaz. Almamak için Yunanistan yüksek çelik duvarlar yaptı. Sana da başka formüller yaparlar.”

Şekil 48: İklim Adaleti, Sınırlar ve İklim Göçü-Hiyerarşik Kod-Alt kod Modeli

Katılımcılara “Dünyayı en çok kirleten ülkelerin(Amerika Birleşik Devletleri, Almanya, Japonya, Birleşik Krallık, Kanada, Fransa ve Avustralya) aynı zamanda mültecilerden korunmak için sınırlarını en çok silahlandıran ülkeler olmasından hareketle iklim adaleti açısından iklim mültecileri konusu değerlendirebilir misiniz?” diye sorduğumuz da aldığımız cevaplar iklim adaleti, kitlesel göç, sınır yönetimi ve uluslararası çözümler etrafında çerçevelenmiştir. İklim adaleti iklim değişikliğinin failleri ve kurbanlarının aynı kişiler olmamasını ifade eden bir kavramdır.

İklim adaleti bağlamında incelenmesi gereken üç temel konudan söz edilebilir. Bu konulardan ilki, iklim değişikliğinin neden olduğu krizlerle mekânsal hassasiyetin çok yüksek olduğu ülkelerde coğrafi olarak gerçekleşen ve sonuç olarak iklim göçüne kadar varan dezavantajlılıktır. İkincisi, sosyo-ekonomik unsurlarla birlikte, devletlerin gelişmişlik durumunun yetersiz olması nedeniyle yaşanan iklim değişikliğine uyum problemi, toplumsal cinsiyet eşitsizliği, kişilerin sınıfsal durumu gibi dezavantajlı durumlardır. Üçüncü olarak ise gelecek nesillerin hakları ve ekosistemdeki çevresel krizden etkilenen tüm canlı-cansız varlıkların bulunduğu bir etik anlayış iklim adaleti bağlamında incelenebilir (Akkuş, 2021: 202).

Şekil 49: Uluslararası Çözümler-Tek-Vaka Modeli (Kodlu Bölümler)

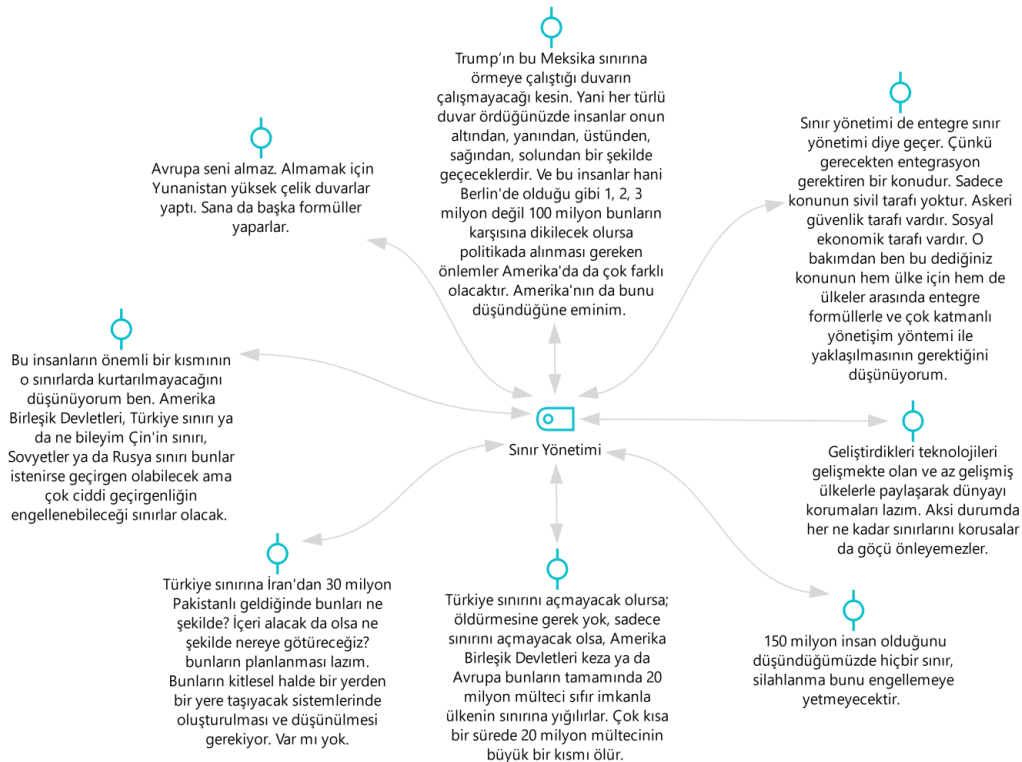
4. Katılımcı: *"İklim değişikliklerine yol açacak şekilde kullandıkları yakıtların türüne son derece dikkat etmek zorundadırlar diye düşünüyorum. Bundan onları vazgeçirecek politikaların dünya çapında Birleşmiş Milletler tarafından veya başka örgütlenmeler kanalıyla alınıp, bu davranışları insanlığın geleceği için tehdit eden oluşumları mutlak suretle kontrol altına almak zorundadırlar diye düşünüyorum."* Mevcut durumda sera gazı salımları azaltım taahhütleri gerçekleşse bile kritik eşik aşılacak üzeredir. Gelişmiş ülkelerin sorumluluk alarak daha radikal dönüşümler yapması ve bu dönüşüme ön ayak olması şarttır.

5. Katılımcı: *"Eğer bir iklim göçü söz konusu olacaksa, dünyanın buna ilişkin bir küresel düzenleme, küresel bir anlaşma ya da küresel bir kurum oluşturması gerektiği inancındayım. Çünkü açık ki; İkinci Dünya Savaşı sonrası ortaya çıkan Birleşmiş İnsan Hakları Evrensel Beyannamesi Birleşmiş Milletler ile ilişkili göç ile"*

ilgili sistematik işlemiyor. Çünkü Suriye Savaşı'ndan sonra bile ortaya çıkan yaklaşık 15 milyon Suriyeli göçmeni mevcut mültecilik yasalarıyla, kanunlarıyla yakın coğrafyadaki Avrupa, Kafkaslar ve Türkiye gibi ülkelerde ne yapacağını şaşırdı dünya. Şimdi bunu 150 milyon insan olduğunu düşündüğümüzde hiçbir sınır, silahlanma bunu engellemeye yetmeyecektir. Bunun için Uluslararası anlaşmaların, fonların oluşturulması, bu fonlarla da belki bu göçmen nüfus için dünyada belli bölgelerin belirlenmesi ve bu bölgelerde geçici yaşam alanlarının belki uluslararası literatürde “charter city” denilen doldur boşalt şehri denilen, göçmenlerin ihtiyaç duyduğunda yaşayacakları yerleşim alanlarının oluşturulması gerek. Yoksa bu mevcut uluslararası hukukla yönetilemeyecek bir şeydir. Bir sorundur.” Mevcut uluslararası göç mevzuatıyla Suriye’den gelen göçler için bile süreç yönetilememiştir. İklim mültecisi kavramının bile mevzuatta bir karşılığı yok iken nasıl bir koruma sağlanacağı ve nasıl bir sistem işletileceği hususu önem taşımaktadır.

7. Katılımcı: “Özellikle Avrupa Birliği’nin kendisini bu konuda çok sıkı koruyacağını düşünüyorum ben. Burada işte Türkiye ile Avrupa Birliği ilişkileri, Türkiye ile Rusya ilişkileri ve Avrupa birliği ile Rusya ilişkileri burada esas rol oynayacak olanlardır onun içinde planlama yapılması gerekiyor.”

Şekil 50: Sınır Yönetimi - Tek-Vaka Modeli (Kodlu Bölümler)

2. Katılımcı: “Bu konu tabi ki sınır yönetiminin önemli gelecekteki özellikle mevzularından kritiklerinden biri olmaya aday. Zira sınır yönetimi sadece yeşil yani kara sınırını değil aynı zamanda mavi vatanı deniz sınırlarını da içermektedir. Dolayısıyla mevzu birçok faktörle ilişkili konu. Yani konunun duygusal yönü var, ekonomi yönü var, siyasal yönü var, ama aynı zamanda mevzunun az önce dediğimiz gibi idari yönü var. O bakımdan sınır yönetimi ile bu bahsettiğimiz konu doğrudan ilişkili ve orta ve uzun vadede çok daha cari konu olmaya aday.”

3. Katılımcı: “Kendi konforlarında ülkelerinde yaşamaya devam ederken göç bu ülkeler için tehdit oluşturacaktır. Bu sebeple geliştirdikleri teknolojileri geliştirmekte olan ve az gelişmiş ülkelerle paylaşarak dünyayı korumaları lazım. Aksi durumda her ne kadar sınırlarını korusalar da göçü önleyemezler. “

5. Katılımcı: “15 milyon Suriyeli göçmeni mevcut mültecilik yasalarıyla, kanunlarıyla yakın coğrafyadaki Avrupa, Kafkaslar ve Türkiye gibi ülkelerde ne yapacağını şaşırdı dünya. Şimdi bunu 150 milyon insan olduğunu düşündüğümüzde hiçbir sınır, silahlanma bunu engellemeye yetmeyecektir.”

7. Katılımcı: “Trump’ın Meksika sınırına örmeye çalıştığı duvarın çalışmayacağı kesin. Yani her türlü duvar ördüğünüzde insanlar onun altından, yanından, üstünden, sağından, solundan bir şekilde geçeceklerdir. Ve bu geçmeyi düşünen insanlar, Berlin de olduğu gibi 1 milyon, 2 milyon, 3 milyon değil 100 milyon bunların karşısına dikilecek olursa politikada alınması gereken önlemler Amerika’da da çok farklı olacaktır. Amerika’nın da bunu düşündüğüne eminim. Çok daha derin düşünmesi gerekiyor bu konuyu uzun vadede.”

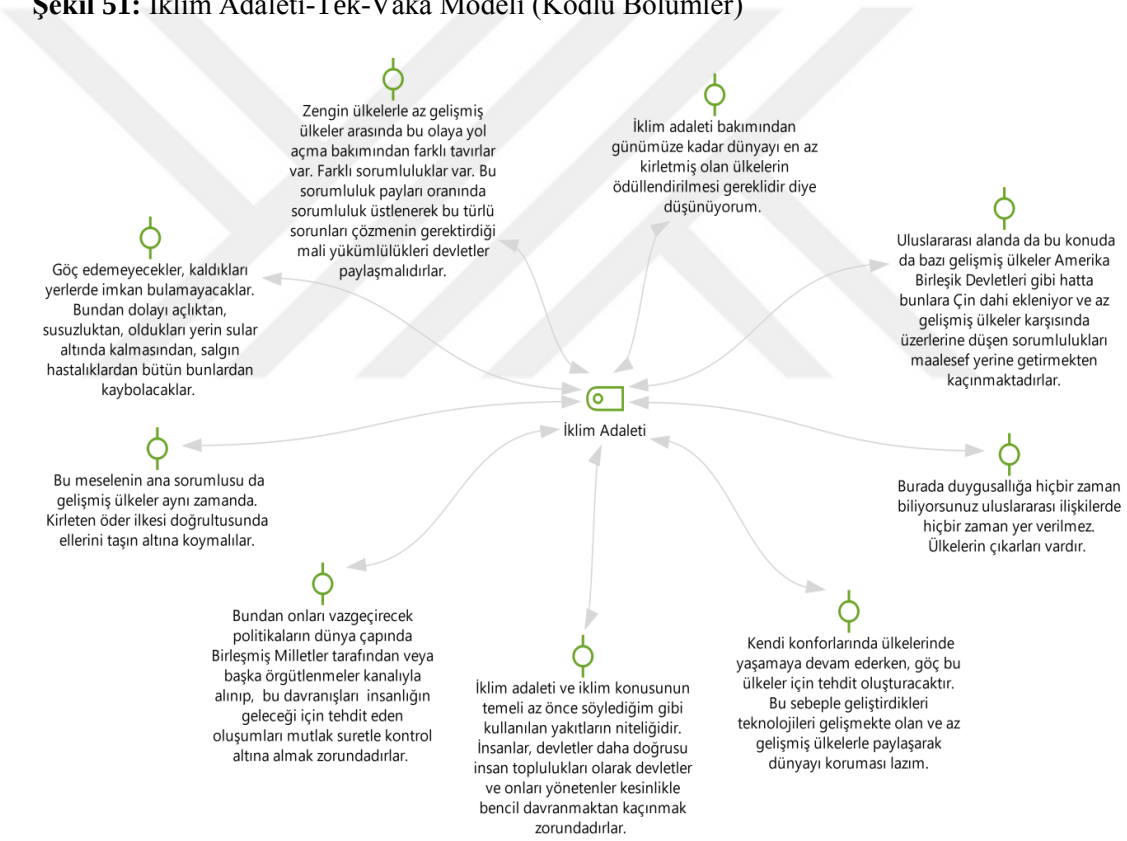
“Bu insanların önemli bir kısmının o sınırlarda kurtarılmayacağını düşünüyorum ben. Amerika Birleşik Devletleri, Türkiye sınırı ya da ne bileyim Çin’in sınırı, Sovyetler ya da Rusya sınırı bunlar istenirse geçirgen olabilecek ama çok ciddi geçirgenliğin engellenebileceği sınırlar olacak. Özellikle Avrupa Birliği’nin kendisini bu konuda çok sıkı koruyacağını düşünüyorum ben.”

“Türkiye sınırına İran’dan 30 milyon Pakistanlı geldiğinde bunları ne şekilde? İçeri alacak da olsa ne şekilde, nereye götüreceğiz? Bunların planlanması lazım. Serbestçe hadi siz istediğiniz yere gidin bizi ilgilendirmiyorsunuz değil bunları kitlesel halde bir yerden bir yere taşıyacak sistemlerinde oluşturulması ve

düşünülmesi gerekiyor. Var mı yok. Olmadığı bir gün bu insanlarla bir anda karşı karşıya kaldığımızda da evet çok büyük felaketler olacak.”

“Türkiye sınırını açmayacak olursa; öldürmesine gerek yok, sadece sınırını açmayacak olsa, Amerika Birleşik Devletleri keza ya da Avrupa bunların tamamında 20 milyon mülteci sıfır imkânla ülkenin sınırına yığılırlar. Çok kısa bir sürede 20 milyon mültecinin büyük bir kısmı ölür. Eğer destek yardım gitmeyecek olursa. Çünkü 1 milyon, 2 milyon belki 100 bin, 200 bin insana yardım götürmek kolay. Ama sayılar 20, 30, 40 milyon gibi miktarlara çıktığı zaman yardım sağlamanın imkânı yok. Şimdi o noktada gelişmiş ülkeler düşünecekler.”

Şekil 51: İklim Adaleti-Tek-Vaka Modeli (Kodlu Bölümler)

2. Katılımcı: *“Burada duygusallığa hiçbir zaman biliyorsunuz uluslararası ilişkilerde, hiçbir zaman yer verilmez. Ülkelerin çıkarları vardır. Hiçbir şekilde buralarda bu ülkelerin kendilerini korumayacaklarını devlet refleksiyle kendi menfaatlerine sarılmayacaklarını düşünemeyiz. Bu safdillik olur. Özellikle varlıklı, refah içinde ki bir ülke, bu varlığının ve refahın eksilmesini istemez. Bu aslında onlar açısından bakıldığında anlaşılabilir bir durumdur. Aynı durumda siz olsanız sizde*

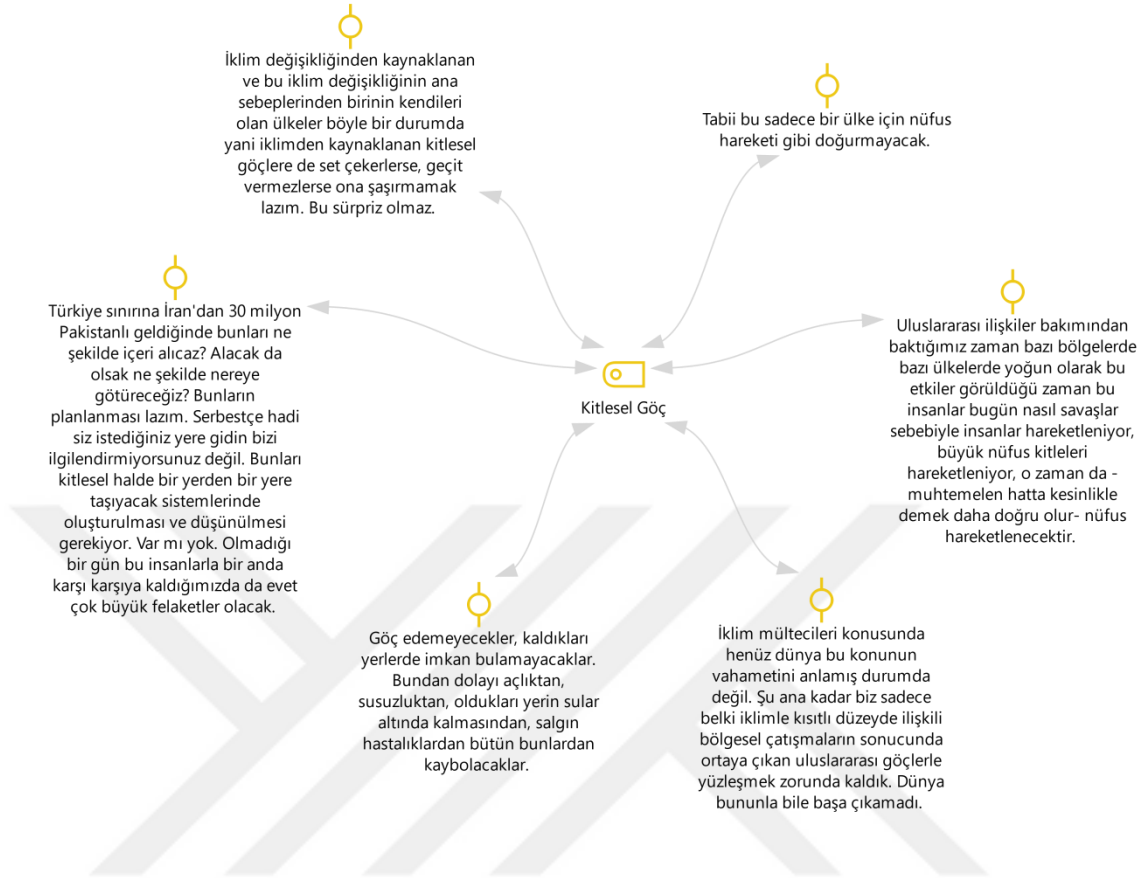
öyle hareket edebilirsiniz. Dolayısıyla iklim değişikliğinden kaynaklanan ve bu iklim değişikliğinin ana sebeplerinden birinin kendileri olan ülkeler böyle bir durumda yani iklimden kaynaklanan kitlesel göçlere de set çekerlerse, geçit vermezlerse ona şaşırmamak lazım. Bu sürpriz olmaz. Kendi iç huzurlarını, refahlarını, güvenliklerini devam ettirmek ve toplumsal mozaiklerinde tehlikeli bir gelişme verebilecek, demografik bir sarsıntıya düşmemek isterler. O bakımdan bu anlaşılabilir bir durum. Uluslararası çıkar ilişkileri bakımından. Bugün Avrupa Birliği ne yapıyorsa yarın iklim değişikliği göçleri olduğunda aynısını yapacaktır diye düşünüyorum.”

4. Katılımcı: *“İklim adaleti ve iklim konusunun temeli az önce söylediğim gibi kullanılan yakıtların niteliğidir. İnsanlar devletler daha doğrusu insan toplulukları olarak devletler ve onları yönetenler kesinlikle bencil davranmaktan kaçınmak zorundadırlar.”*

7. Katılımcı: *“bu yüzyılın sonunda insan nüfusunun 3 milyar civarına düşeceği ve o ölen insanların çoğu da aynen bu dediğimiz şekilde ölecekler. Göç edemeyecekler, kaldıkları yerlerde imkân bulamayacaklar. Bundan dolayı açlıktan, susuzluktan, oldukları yerin sular altında kalmasından, salgın hastalıklardan bütün bunlardan kaybolacaklar.”*

8. Katılımcı: *“Bu karakter tarihe dayanıyor. En azından 1800'lere dayanıyor. Amerika'nın kuruluşundan beri, Çin'in yükselişinden beri bunların karakteri hem kendi ülkelerini korumak, hem de dünyaya bütün bu gücü bir hegemonya yaratarak dünyayı kontrol etmeye dayanıyor.”*

Şekil 52: Kitlesele Göç-Tek-Vaka Modeli (Kodlu Bölümler)

3. Katılımcı: “Küresel ısınmanın en ciddi etkilerinden biri tarımsal üretimde ciddi riskler oluşmasıdır. Kavurucu sıcaklar ve sel felaketleri ciddi şekilde artacak. Bunların sonucunda açlık olaylarının da artması sonucunda dünya da yaklaşık 700 ila 900 milyon insanın göç edeceği söylenmekte. Biliyorsunuz; yaklaşık 20-25 gün önce Hindistan ve Pakistan’da ciddi kavurucu sıcaklar oldu. Şu anda Suriye ve Kuveyt, Birleşik Arap Emirlikleri gibi ölkelerde aşırı sıcak hava dalgaları ilerlemektedir. Bunlar göçe neden olacaktır. “

5. Katılımcı: “İklim mültecileri konusunda henüz dünya bu konunun vahametini anlamış durumda değil. Şu ana kadar biz sadece belki iklimle kısıtlı düzeyde ilişkili bölgesel çatışmaların sonucunda ortaya çıkan uluslararası göçlerle yüzleşmek zorunda kaldık. Dünya bununla bile başa çıkamadı.”

6. Katılımcı: “Kendisinin göreceği hasarı biliyor. Bunu da ödemeye hazırım diyor ama bu işten zarar göreceğ olan insanlara göç etme potansiyeli olan insanlara bigâne kalamazsınız. Bu anlamda bu ölkeler ellerini taşın altına koymak zorunda. Bu

meselenin ana sorumlusu da gelişmiş ülkeler aynı zamanda. Kirleten öder ilkesi doğrultusunda ellerini taşın altına koymalılar.

Her zaman ülkenin kabul etmesi gerekmiyor biliyorsun zoraki de olabilir. Ne kadar sınır yatırımı yaparsanız yapın böyle bir göçü durduramazsınız.”

7. Katılımcı: *“Sibirya da gerçekten dediğim gibi 1 milyara, 2 milyara yakın mülteci birikmeye başlayacak olursa, Amerika Birleşik Devletleri'nin nasıl kuruluşunda nerdeyse hepsi mülteci olan bir ülkeydi ve o sebepten Amerika Birleşik Devletleri'nde geçtiğimiz 50 seneye kadar çok fazla yabancı kavramı yoktu. Yani herkes yabancıydı çünkü temelinde. O sebepten çok fazla çatışma olmuyordu. Amerikan Birleşik Devletleri'nde Polonyalılar ile Macarların kavga ettiğini ben hiç duymadım. Afrika'dan gelenlerle Avrupa'dan gelenlerin deri rengi farkından çatışmalar olabiliyordu evet dini çatışmaları olabiliyordu, Protestanlar ile Katoliklerin çatışmaları olabiliyordu ama o bile sınırlı kalmıştır Amerika'da. Benzer bir durumun Rusya Sibirya özelinde gerçekleşmesi beklenebilir. Ama tabi burada problemler çok çok daha derin olacak bir tarafta Müslümanlar, bir tarafta Hinduizm, bir tarafta Ortodoks Hristiyanlar falan hoşgörüyü öğrenmek zorunda kalacağız başka türlü yaşamının imkânı olmayacak o bölgede.”*

Arktik Beşlisi olarak kabul edilen ABD, Danimarka, Kanada, Rusya ve Norveç arasındaki yarışta ana karakterler ABD ve Rusya olarak öne çıkmıştır. Bu ülkeler arasındaki Kuzey Deniz Rotasının hukuki statüsü önemli bir çıkar çatışmasına neden olmaktadır. Rusya Kuzey Deniz Rotası kendi iç suyolu olarak statülendirirken, ABD'ye göre burası uluslararası bir güzergâhtır. Hukuki statünün tanımı bölgede var olan hidrokarbon kaynaklarının ciddi bir kısmının kullanım hakkına hangi ülkenin sahip olduğunun tanımlanması bakımından kritik bir öneme sahiptir. Yine bütün ülkelerin bölgeyi askerileştirme istekleri de Ukrayna krizinden sonra hızlanmış ve yeni bir çatışma bölgesi potansiyelini arttırmıştır. Bu doğrultuda, Arktik bölgesinin önümüzdeki yıllarda küresel politikada önemli bir yer tutacağı tahmin edilmektedir (Helvacıköylü, 2021: 182).

“Çünkü esas burada ana problemi yaratacak olan hiçbir zaman Endonezya, Sudan, Etiyopya falan değil esas problem Hindistan'dan çıkacak. Çünkü nüfus ve nüfus artışı şu anda Hindistan'da, Çin nüfusu çok ciddi azalma evresinde bir noktada onlar kendi kaynaklarıyla kendilerini besleyebilir durumda olacaklar ama

Hindistan'dan gelebilecek bir milyara kapı açabileceklerini hiç sanmıyorum.” Hindistan'ın nüfusu, yakın bir zaman diliminde Çin'i aşarak dünyada en yüksek nüfusuna sahip ülke olacağı tahmin edilmektedir. Bir milyardan fazla nüfusu ile birlikte iklim değişikliği etkileri nedeniyle yaşayacağı problemler, özellikle çatışma ve göç sorunlarıyla tüm dünyayı etkileyecek ve sınır aşan yıkıcı sonuçlar doğurabilecektir. Bununla birlikte Hindistan, iklim değişikliğine yol açan sera gazı salımı hususunda da en büyük sorumluluğa sahip ülkelerdendir. Yaşanmakta bu küresel problemin çözümü ise devletlerle beraber kişilerden uluslararası örgütler ve sivil toplum örgütlerine kadar küresel bir işbirliği gerektirmektedir (Vural, 2017: 123).

SONUÇ

Küresel iklim değişikliği sürekli büyüyen ve değişen çoklu krizlere neden olmaktadır. Bu krizlerle mücadele edebilmek için devletler bilimsel araştırmalar üzerinden yapılan senaryoları dikkate almak ve bunlar üzerinden harekete geçmek durumundadır. Çünkü taahhüt edilen sera gazı azaltımları tam olarak uygulansa bile uygulamada kritik eşik aşılacak üzeredir.

Çalışmamızda iklim krizinin etkilerinden, en çok iklim göçüne neden olacağı tahmin edilen küresel deniz seviyesinin yükselmesi krizine odaklanılmıştır. İyi ve kötü senaryolar birlikte değerlendirilmiş ve Türkiye'nin kıyılarının durumu ve bu beklenen değişikliklerle beraber göç etmek durumunda kalındığında nasıl bir politika izlenmesi gerektiği, Türkiye'ye yönelecek olası bir iklim göçü akınına karşı bireylerin iklim mültecisi tutumları ve iklim değişikliğinin sebep olacağı bu çoklu risk sarmalında sınır yönetimi politikalarının geleceği araştırılmıştır. Yapılan iklim mültecisi tutumları anket görüşmeleri ve iklim değişikliği ile ilişkili görülen alanlarda çalışan akademisyenlerle yapılan görüşmeler neticesinde aşağıdaki sonuçlara ulaşılmıştır;

- İklim mültecilerine yönelik tehdit algılarının iklim değişikliği kaygı düzeyi ilişkili olduğu sonucu çıkmıştır. İklim değişikliği ile ilişkili kaygı düzeyi ne kadar yüksekse, etkisi düşük seviyede de olsa iklim mültecilerini gerçekçi bir tehdit olarak görme düzeyini pozitif olarak etkilemektedir.
- Tehlikeli dünya görüşü ve sosyal baskınlık yönelimi iklim mültecilerinin gerçekçi bir tehdit olarak algılanmasında önemli oranda etkilidir. İklim göçü ve diğer nedenlerle gerçekleşen göçler için iki değişken de yerinden edilen nüfusu kabulü olumsuz etkilemektedir.
- İklim mültecisi politikalarına verilen destek düzeyini belirleyen en büyük ölçüt iklim mültecilerini gerçekçi bir tehdit olarak görme düzeyidir. Gerçekçi tehdit algısı ne kadar artıyorsa, o oranda iklim yardım politikalarına destek azalmaktadır.

- İklim mültecilerini kabul etmek yerine onlara ödeme yapma fikri daha çok desteklenmiştir. Bu da katılımcıların reaktif çözümler yerine, proaktif çözümlere daha fazla destek verdiğini göstermektedir.
- İklim mültecileri konusunda uluslararası çözümler ve bu konuda bir sözleşmeye katılma fikri hem anket katılımcıları hem de uzman görüşleri analiz edildiğinde en çok desteklenen çözüm yolu olmuştur. Küresel bir krize, küresel olarak çözüm aranmalıdır.
- Katılımcılar; iklim mültecilerinin farklı değerlere, kültürlere ve geleneklere sahip olacağına inanmasına rağmen, böyle bir tehdidi algılamayanlarla aynı oranda iklim yardım politikalarını desteklemiştir. Bu nedenle, iklim mültecilerini kabul etmeye yönelik tutumların, kısmen, mevcut normların ve geleneklerin bozulması ile ilgili endişelerle açıklanacağı yönündeki tahminimize yönelik bir sonuç çıkmamıştır.
- Türkiye'nin kıyıları için acil bir risk analizi yapılarak eylem planları hazırlanmalıdır. Genel olarak iklim değişikliği adı altında yapılan analizler ve planlar yüzeysel kalmaktadır. Her bir afet tipi için ayrı ve bölgesel olarak da ayrışan analizler yapılmalıdır. Çünkü bölgesel olarak tehditler ve ihtiyaçlar farklılaşmaktadır. Türkiye için sadece İstanbul ve İzmir'de 50 cm yükselmesi durumunda bile 252.000 kişinin taşkınlara maruz kalacağı tahmin edilmektedir. Bu bağlamda kıyılarımızın bu risklere karşı mümkün olduğu kadar dirençliliğinin artırılması şarttır.
- Bu küresel krizi yönetemeyecek ülkeler göç etmek durumunda kalacaktır fakat nereye gidecekleri herkesin merak ettiği bir soru olarak kalmaktadır. Türkiye bulunduğu coğrafya itibari ile göçlerin hedefi haline gelmiştir. Gelecekte de iklim mültecilerinin ana destinasyonu olma potansiyeli yüksektir.
- Türkiye'nin hem kendi kıyıları hem de beklenen iklim mültecileri için bir hazırlık yapmadığı ve bir an önce gündeme alması gerektiği belirtilmiştir. Yapılacak planlama için paydaşların sorumluluğu çok önemlidir. Çözüm çok düzeyli bir yönetim sistemi ile aranmalıdır.

- Okyanuslardaki su seviyesini yükselmesi nedeniyle en çok etkilenecek ülkeler; Güneydoğu Asya'daki, Endonezya, Malezya, Singapur, Hindistan'ın belli bölgeleri ve ada ülkeleri olacaktır. Süreç sonucunda yüksek yerlerde bulunan yerleşim alanlarına yüz milyonlarca insanın göçü söz konusu olabilir. Bu zincirleme bir göç hareketini tetikleyebilir ya da uluslararası yeni savaş ve şiddet olaylarının tetiklenmesine sebep olabilir.
- Türkiye'ye gelmesi beklenen iklim göçünün yoğun olarak Bangladeş, Hindistan, Pakistan, Afganistan, Mısır, Sudan ve Etiyopya'dan olması beklenmektedir.
- En fazla kriz yaratması beklenen bölgelerden gelen kitlesel göç için tahmin edilen ya da uygun olduğu düşünülen coğrafya Sibiry ve Rusya'dır. Bununla birlikte Amerika için Kanada'nın uygun bir bölge olacağı tahmin edilmektedir. Avrupa için kriz anında nereye göç ederler sorusuna verilen cevaplar ise bir yere göç etmesine gerek kalmadan yine kendi sınırları içinde bu krizi yönetebileceği yönünde birleşmektedir.

Deniz seviyesinin yükselmesi ile ilgili senaryolar gerçekçi ve kötü senaryolar olarak ikiye ayrılmaktadır. Yalnızca gerçekçi senaryolar incelendiğinde bile küresel deniz seviyesinin yükselmesi durumunun hem Türkiye hem de dünyanın birçok ülkesinde mağduriyetler ve krizler yaratacağı araştırmalarda, raporlarda belirtilmektedir. Ancak hesap edilmeyen ve gerçekçi senaryolarda yer almayan ihtimaller de söz konusudur. Örneğin Antarktika'da çökmesi beklenen Thwaites buzulunun 10 yıl içinde çökeceği ve sadece bu durumun küresel deniz seviyesini 1 metre arttıracacağı tahmin edilmektedir. Küresel deniz seviyesinin 1 metre yükselmesi durumunun bazı ülkelerin sadece kıyı kesimlerini, bazı ülkelerin tamamını yok edebileceği sanılmaktadır.

Küresel iklim değişikliğinin neden olacağı afetler sadece kentler düzeyinde yerel yönetimin görevi kapsamında olan bir konu değildir. Devletler hatta ulusüstü düzeyde güvenlik endişelerine neden olan çok boyutlu bir tehdittir. Sınır yönetimi dediğimiz kavramın ülkesi yok olacak bir ada devleti için nasıl yorumlanması gerektiği sorusunun bir cevabı henüz verilememiştir. Covid-19 salgını kriz

durumunda klasik güvenlik anlayışının yeterli gelmeyeceği ve sınırların giderek tehditler anlamında belirsizleştiği fakat kaynaklar anlamında da ulus devlet anlayışına daha sıkı tutunup, ülkelerin içe döndüğünü de göstermiştir.

Gelişmekte olan ülkelerden gelişmiş ülkelere göç idari engeller nedeniyle süreklilik arz etmeyebilir. Kişiler benzer gelişmişlik düzeyine sahip ülkelere göç etmek durumunda kalmaktadır çünkü gelişmiş ülkeler sınırlarını katı bir şekilde kapatmakta ve sınırlarını silahlandırmak ve güvenliğini sağlamak için çok ciddi yatırımlar yapmaktadır. Küresel deniz seviyesinin yükselmesi, iklim krizinin en pahalı ve geri döndürülemez sonuçlarından biri olacaktır.

KAYNAKÇA

Abadie, L.M., de Murieta, E.S., and Galarraga, I. (2016). Climate Risk Assessment under Uncertainty: An Application to Main European Coastal Cities. *Frontiers in Marine Science*. 265(3): 1-13.

Açar, D.A. ve Yalçınkaya, H. (2022). Politika Önerileri: Türkiye-Avrupa Birliği İlişkileri Bağlamında Çatışmalar, Düzensiz Göç ve Türkiye'nin Güvenliği. *Göç Ve Güvenlik Alanında Ab ve Türkiye Arasındaki Diyaloğun Güçlendirilmesi*, 165-180.

Afet ve Acil Durum Yönetim Başkanlığı (AFAD). (2014). *Açıklamalı Afet Yönetimi Terimleri Sözlüğü*.

Akalın, M. (2019). *İklim*. Ankara: İksad Yayınevi.

Akbari, H., Menon, S., and Rosenfeld, A. (2009). Global Cooling: Increasing World-Wide Urban Albedos To Offset CO₂, . *Climatic Change*. 94(3): 275-286.

Akkuş, A. (2021). Küresel Güney Bağlamında İklim Etiği ve İklim Adaleti Uygulamaları. *Cappadocia Journal of Area Studies*. 3(2021): 200-215.

Aksu, Y. (2009). Fen Ve Teknoloji İle Sınıf Öğretmenlerinin Çevre Sorunlarına Yönelik Tutumlarının Belirlenmesi (Burdur İli Örneği). (Yüksek Lisans Tezi) Isparta: Süleyman Demirel Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü.

Atik, H. (2017). *Küresel Isınma, İklim Değişikliği ve Sosyo-Ekonomik Etkileri*. Nobel Yayınları, İstanbul.

Bağbaşıoğlu, A. (2020). Koronavirüs Salgınının Uluslararası Örgütlerin Meşruiyeti ve Etkinliğine Yönelik Yansımaları: NATO Örneği. *Electronic Turkish Studies*, 15(4), 95-108.

Balaban, O., Özgür, B. ve Sakar, B. (2021). İklim Değişikliği, Göç ve Yerel Yönetimler. *Yerel Yönetişim ve Göç Dizisi II- Kitap 2*.

Baltacı, A. (2017). Nitel Veri Analizinde Miles-Huberman Modeli. *Ahi Evran Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 3(1): 1-14.

Bamber, J.L., Oppenheimer, M., Kopp, R.E., Aspinall, W.P., and Cooke, R.M. (2019). Ice Sheet Contributions to Future Sea-Level Rise From Structured Expert Judgment. *Proc. Natl. Acad. Sci.* (116): 11195-11200.

Barbara, N., A.T., Vafeidis, Juliane, Z. and Nicholls, R.J. (2015). Future Coastal Population Growth and Exposure to Sea-Level Rise and Coastal Flooding - A Global Assessment. *PLoS ONE*. 10(3): 1-34.

Bard, E., and Frank, M. (2006). Climate Change and Solar Variability: What's New Under the Sun?. *Earth and Planetary Science Letters*. 248(1-2): 1-14.

Başkale H. (2016). Nitel Araştırmalarda Geçerlik, Güvenirlik ve Örneklem Büyüklüğünün Belirlenmesi. *Dokuz Eylül Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi Elektronik Dergisi*. 9(1): 23-28.

Başıoğlu, A. (2014). Küresel İklim Değişikliğinin Ekonomik Etkileri, *KTÜ Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, (7): 175-196.

Bates-Eamer, N. (2019). Border and Migration Controls and Migrant Precarity in The Context of Climate Change. *Social Sciences*, 8(7): 198.

Baykul, Y. (2010). *Eğitimde Ölçme ve Değerlendirme*. Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık.

Bell A. R., Wrathall, D. J., Mueller V, Chen J., ve Oppenheimer, M. (2021). Migration Towards Bangladesh Coastlines Projected to Increase With Sea-Level Rise Through 2100. *Environmental Research Letters*. 16(2): 1-9.

Belli, A. (2019). *AB'ye Tam Üyelik Sürecinde Türk Çevre Politikası*. Bursa: Dora Yayınevi.

Bilben, M. (2019). Dünyadan Örnekler Işığında İklim Değişikliği Kaynaklı Göçleri Anlamak. *Mediterranean Journal of Humanities*. 9(2): 335-355.

Birpınar, M.E. (2022). Küresel Sorun İklim Değişikliği: 'Gelişimi, Uluslararası Müzakereler ve Türkiye'. *Çevre, Şehir ve İklim Dergisi*. 1(1):20-36.

BM Mülteciler Yüksek Komiserliği (UNHCR) (2020). *İklim Değişikliği ve Afetlerin Olumsuz Etkileri Bağlamında Yapılan Uluslararası Koruma Taleplerine İlişkin Yasal Değerlendirmeler*. <https://www.refworld.org/docid/5f75f2734.html>, (2 Haziran 2022).

Butgel Tunalı, S., Gözü, Ö. ve Özen, G. (2016). Nitel ve Nicel Araştırma Yöntemlerinin Bir Arada Kullanılması 'Karma Araştırma Yöntemi'. *Kurgu*, 24(2): 106-112.

Choudhary, P.M., and Gary V. (2013). *All India Seminar on Methodologies for Air Pollution Control*. Hindistan: Held at MNIT Jaipur by the Institution of Engineers.

Corringham, T.W., and Cayan, D.R. (2019). The Effect of El Niño on Flood Damages in the Western United States. *Weather, Climate, and Society*. 11(3): 489-504.

Creswell, J.W. (2007). *Qualitative Inquiry and Research Design: Choosing Among Five Approaches*. Thousand Oaks, California: SAGE Publications.

Crossett, K., Ache, B., and Pacheco, P. (2020). Haber, K. National Coastal Population Report, Population Trends From 1970 To. (NOAA, 2013).

Çakır, G. (2021). İklim Değişikliği Bağlamında Kıyı Başkentlerinin Durumu ve Yer Değişikliklerine Yönelik Etkileri Üzerine Bir İnceleme. *Çankırı Karatekin Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*. 11(1): 243-266.

Çelik, S., Bacanlı, S. ve Görgeç, H. (2008). Küresel İklim Değişikliği ve İnsan Sağlığına Etkileri. Telekomünikasyon Şube Müdürlüğü, 1(1), 1-31.

Çevre ve Şehircilik Bakanlığı İklim Değişikliği Eylem Planı/İDEP 2011-2023, Temmuz, Ankara(2011).

Çınar, R. ve Çapcıoğlu, İ. (2021). *Türkiye-Suriye Sınır Hattının Oluşum Süreci ve Sınır Güvenliği Politikalarının Göç Yönetimine Etkisi. Türkiye'nin Komşu Ülkelerle Göç ve Sınır Politikaları*. Ankara: Gazi Kitabevi.

Çokluk, Ö., Şekercioğlu, G. ve Büyüköztürk, Ş. (2010). *Sosyal Bilimler İçin Çok Değişkenli İstatistik SPSS ve LISREL Uygulamaları*. Ankara: Pegem Akademi Yayınevi.

Dedeoğlu, M. (2017). *İklim Değişikliğinin Göç Hareketleri Üzerine Etkileri. Küresel Isınma, İklim Değişikliği ve Sosyo-Ekonomik Etkileri*. Ankara: Nobel Yayınevi.

Deniz, T. (2014). Uluslar Arası Göç Sorunu Perspektifinde Türkiye. *Türkiye Sosyal Araştırmalar Dergisi*. 181(181): 175-204.

Desmet, K., Kopp, R. E., Kulp, S. A., Nagy, D. K., Oppenheimer, M., Rossi-Hansberg, E. ve Strauss, B. H. (2018). *Evaluating the economic cost of coastal flooding*. National Bureau of Economic Research. 24918: 1-35.

Di Gregorio, M., Fatorelli, L., Paavola, J., Locatelli, B., Pramova, E., Nurrochmat, D.R., ve Kusumadewi, S.D. (2019). İklim Değişikliği Politika Ağlarında Çok Düzeyli Yönetişim Ve Güç. *Küresel Çevresel Değişim* (54): 64-77.

Dikmen, A.Ç. (2019). *Enerji Politikaları ve İklim Değişikliği*. Kocaeli: Umuttepe Yayınları.

Dimitrov, R.S. (2016). The Paris Agreement on Climate Change: Behind Closed Doors. *Global Environmental Politics*, 16(3): 1-11.

Dirican, A. (2016). *Coğrafi Bilgi Sistemleri Kullanılarak İklim Değişikliğine Bağlı Deniz Seviyesi Etkisinin Modellenmesi*. (Yayımlanmış Yüksek Lisans Tezi). Kayseri: Erciyes Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü.

Doğan, S. (2005). Türkiye'nin Küresel İklim Değişikliğinde Rolü ve Önleyici Küresel Çabaya Katılım Girişimleri. *Ç. Ü. İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi*, 6(2): 57-73.

Durmuş, M. (2021). *İklim Gazetesi*. <https://iklimgazetesi.com/iklim-krizi-goc-ve-siginmaci-iliskisi-1/>, (18.07.2022).

Eckstein, D., Kunzel, V., Schäfer, L., and Wings, M. (2019). *Global Climate Risk Index 2020*. Bonn: Germanwatch.

Ekşi, N. (2016). İklim Mültecileri. *Göç Araştırmaları Dergisi*. 2(2): 10-58.

Eliawa, A. (2018). *Coğrafi Bilgi Sistemi (Cbs) Modellemesi Kullanılarak Karasu Kıyı Alanı İçin Deniz Seviyesi Yükselmesinin (Dsy) Etki Değerlendirmesi*. (Yayımlanmış Doktora Tezi). İstanbul: Atılım Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü.

Ertekin B.A. ve Ortakavak, Z. (2020). Su Üzerine Dünya İnşa Etmek: Küresel Sistemde Ekolojik Faktöre Bağlı Olarak Ulus-Devletlerin Geleceği; Kuzey Kutup

Bölgelerindeki Buzul Erimesi Gerçeği. *Turkish Studies-Economics, Finance, Politics*. 15(3): 1299 – 1325.

Eser, H.B. ve Uygur, M.R. (2019). Suriyeli Göçmenlere Yönelik Tutumların Bütünleşik Tehdit ve Sosyal Mesafe Kuramları Doğrultusunda İncelenmesi: Süleyman Demirel Üniversitesi Örneği. *Liberal Düşünce Dergisi*, 24(95): 131-162.

Giddens, A. (2013). *İklim Değişikliği Siyaseti*. Ankara: Phoenix Yayınevi.

Golash-Boza, T. (2009). Göçmen Sanayi Kompleksi: Neden Başarısızlığa Mahkûm Göçmenlik Politikalarını Uygularız?. *Sosyoloji Pusulası*, 3(2): 295–309.

Goodman, J. (2009). From Global Justice To Climate Justice? Justice Ecologism In an Era of Global Warming. *New Political Science*, 31(4): 499-514.

Gökpınar, F. (2020). 21. *Yüzyılda Yeni Bir Güvenlik Sorunu: İklim Mültecileri*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Bursa: Uludağ Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Görmez, Kemal. (2015). *Çevre Sorunları*. Ankara: Nobel Yayıncılık.

Guba, E. G., and Lincoln, Y. S. (1981). *Effective Evaluation: Improving the Usefulness of Evaluation Results Through Responsive and Naturalistic Approaches*. San Fransisco, CA: Jossey-Bass.

Guterres, A. (2009). *Climate Change, Natural Disasters and Human Displacement: A UNHCR Perspective*. Geneva: UN.

Hanbay Kahrıman, E. (2020). Küresel İklim Değişikliğinin Olumlu ve Olumsuz Dışsallıkları Üzerine Bir Değerlendirme. *Sayıştay Dergisi*. (118): 101-131.

Hasta, D. ve Karaçanta, H. (2017). Yetkecilik, Sosyal Baskınlık Yönelimi ve Siyasal Görüş. *Türk Psikoloji Yazıları*. 20(40): 23-34.

Helvacıköylü, G. (2021). Rusya'nın Arktika Politikası Bağlamında Kuzey Deniz Rotası Stratejisi. *UPA Strategic Affairs*. 2(2): 167-184.

Heslin, A., Deckard, N., Oakes, R., and Colbert, A. (2018). *Displacement and Resettlement: Understanding the Role of Climate Change in Contemporary Migration*. Part of the Climate Risk Management, Policy and Governance book series (CRMPG).

<http://www.iklimin.org/ikliminiciinrehber.pdf>, (25.09.2021).

<https://altiparmakhukuk.org/blog/ceviri-iklim-degisikligi-yerinden-edilme-ve-insan-haklari-57> (01.07.2022)

<https://data.unhcr.org/en/documents/details/91743>, (05.06.2022).

<https://environmentalmigration.iom.int/environmental-migration-1>, (05.09.2021).

<https://iklim.csb.gov.tr/kyoto-protokolu-i-4363>, (01.05.2021).

<https://iklim.csb.gov.tr/paris-anlasmasi-i-98587>, (01.05.2021).

<https://mgm.gov.tr/FILES/genel/saglik/iklimdegisikligi/kureseliklimdegisikligietkileri.pdf>, (09.10.2020).

https://sipri.org/sites/default/files/202205/environment_of_peace_security_in_a_new_era_of_risk_0.pdf, (03.06.2022).

https://webdosya.csb.gov.tr/db/destek/editordosya/Iklim_Degisikligi_Uyum_Stratejisi_ve_Eylem_Plani.pdf, (22.12.2021).

<https://tr.euronews.com/2022/05/12/iran-ile-turkiye-aras-nda-baraj-gerginligi-ankara-tahran-n-suclamalar-n-reddetti>, (27.07.2022).

<https://training.fema.gov/hiedu/docs/crr/catastrophe%20readiness%20and%20response%20-%20appendix%20%20-%20abrupt%20climate%20change.pdf>,
(04.06.2021).

<https://www.goc.gov.tr/avrupa-birliginde-gecici-koruma>, (22.11.2021).

https://www.internaldisplacement.org/sites/default/files/publications/documents/grid_2021_idmc.pdf, (01.02.2022).

Hulme, M. (2016). *İklim Değişikliği Konusunda Neden Anlaşamıyoruz?*. İstanbul: Alfa Yayınevi.

Iavarone, A.H. ve Kaya, İ. (2021). Deniz Seviyesinde Yükselme Riskleri Odağında Kentlerin İklim Eylem Planı Söylemlerinin İncelenmesi. *Resilience*. 5(1): 51-66.

Ide T., Kristensen, A., and Bartusevic, H. (2021). First Comes the River, Then Comes the Conflict? A Qualitative Comparative Analysis of Flood-Related Political Unrest. *Journal of Peace Research*, 58(1), 83–97.

IDMC. (2017). *Africa Report on Internal Displacement*. Internal Displacement Monitoring Centre, Switzerland.

IOM (2020). Çevresel Göç Portalı-Çevresel Göç.

Anguelovski, I., and Carmin, J. (2010). Something Borrowed, Everything New: Innovation And Institutionalization in Urban Climate Governance. *Current Opinion in Environmental Sustainability*, 3(3): 169-175.

İmga, O. ve Ayhan U. (2020). *Kovid-19 Salgını ve Sonrası Toplum, Devlet ve Küresel Sistem*. Polis Akademisi Yayınları: Ankara.

Kadioğlu, M. (2011a). *Afet Yönetimi: Beklenilmeyeni Beklemek, En Kötüsünü Yönetmek*. T.C. Marmara Belediyeler Birliği Yayını. Yayın No: 65.

Kalaycı, Ş. (2008). *SPSS Uygulamalı Çok Değişkenli İstatistik Teknikleri*. Ankara: Asil Yayın Dağıtım.

Kälin, W. ve Schrepfer, N. (2012). Protecting People Crossing Borders in the Context of Climate Change - Normative Gaps and Possible Approaches. United Nations High Commissioner for Refugees UNHCR.

Kanlı, İ.B. ve Başköy, D. (2018). Küreselleşme ve Çevre Sorunları Bağlamında Göç: İklim Mültecileri. *Research Journal of Politics, Economics ve Management/Siyaset, Ekonomi ve Yönetim Araştırmaları Dergisi*, 6(3): 21-39.

Kara, C.Ö.D., Sanatçı, G. Ve Hırlak, F. (2019). İklim Değişikliğinin Göçmenlik Ve Güvenlik Olguları Üzerine Etkisi. *13. Uluslararası Kamu Yönetimi Sempozyumu, Tam Metin Bildiri Kitabı* (ss. 1033-1052).

Karakaya, E. (2016). Paris İklim Anlaşması: İçeriği ve Türkiye Üzerine Bir Değerlendirme. *Adnan Menderes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 6(1): 1-12.

Karaman, Z.T. (2016). *Kent Yönetimi ve Politikası*. Ankara: Siyasal Kitabevi.

Karaman, Z. T. (2015). Türkiye'de Göçün Farklı Tipleri ve Yönetim Stratejileri. *Göç ve Uyum*. Ed. Şeker, B. D., Sirkeci, İ. Ve Yüceşahin, M. London: Transnational Press London.

Karaman, Z.T. (2018). Afetlerde Erken Uyarı ve Toplumsal Farkındalık Yaratmada Etkili Kamu Politikaları. *Bitlis Eren Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 7(2): 493-517.

Karaman, Z.T. (2019). Afet Yönetimi Açısından Kıyı Kanunu ve Kıyı-Sınır Güvenliği. Afetler ve Güvenlik Yönetimi (ss. 219-243). Ed. Karaman Z.T. ve Sancakdar O. İzmir: Palme Yayınevi.

Karaman, Z.T. (2019). Risk Toplumunda Afetlerde Erken Uyarı, Mukavemetli Toplum ve Kamu Yönetiminin İkna Kapasitesi. *Bitlis Eren Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 8(1): 185-212.

Karaman, Z., Çakır, Ö., Berge, M., Doğan, M., Emekli, G. ve Çobangil, O. (2022). Şiddetli Rüzgârlar ve Fırtınalar Çok Yönlü Toplumsal-Kurumsal Direnç Analizi Çalıştayı.

Kardeş, M.E. (2019). *Yönsüzleşmiş Savaşlar Politik Felsefenin Bir Sınır Meselesi Olarak Savaşa Dair*. Pinhan Yayıncılık: İstanbul.

Kaya, Y. (2017). Paris Anlaşmasını İklim Adaleti Perspektifinden Değerlendirmek. *Uluslararası İlişkiler*, 14(54): 87-106.

Kazel, E. ve Bayartan, M. (2021). Siyasi Coğrafya Açısından Türkiye'nin Sınır Güvenliği: Batı Kara Sınırları. *Türkiye Bilimsel Araştırmalar Dergisi*, 6(1): 201-219.

Kegley, C., Blanton, W., and Shannon, L. (2015). *Dünya Siyaseti Yönelim ve Dönüşüm*. Çev. Helin Alagöz Gessler. Sakarya: Üniversitesi Kültür Yayınları.

Keleş, R. (2013). *100 Soruda Çevre, Çevre Sorunları ve Çevre Politikası*. İzmir: Yakın Kitabevi.

Keskin, A. ve Kanat, Z. (2018). Dünyada İklim Değişikliği Üzerine Yapılan Çalışmalar ve Türkiye'de Mevcut Durum. *Atatürk Üniversitesi Ziraat Fakültesi Dergisi*. 49(1): 67-78.

Keskin, T. (2010). İklim Değişikliği Süreci ve Kyoto Protokolü. *Mühendis ve Makine Dergisi*. 49(581): 62-69.

Kline, R.B. (2011). *Principles and Practise of Structural Equating Modeling*. Ed. T. G. Press. (3. Baskı). New York.

Kopp, R.E., Radley, M., Horton, C. M., Little, J. X., Mitrovica, M., Oppenheimer, D. J., Rasmussen, B. H. ve Strauss, C. T. (2014). Probabilistic 21st and 22nd Century Sea-Level Projections at a Global Network of Tide-Gauge Sites. *Earths Future* 2, 383-406.

Kovancı, E. ve Yıldız Karakoç, D. (2019). Bir Güvenlik Tehdidi Olarak İklim Değişikliği. *ASSAM Uluslararası Hakemli Dergi*, 13. *Uluslararası Kamu Yönetimi Sempozyumu Bildirileri Özel Sayısı* (ss. 344-357).

Körbalta, H., İrataş, Ö. ve Akça, L. (2020). Güvenli Kentlerin Yeni Bir Boyutu: Su Güvenliği. *Derleyenler, İmga, O. ve Osmanoğlu, E. Şehir ve Güvenlik*, Ankara: Polis Akademisi Yayınları.

Kurnaz, L. (2019). *Su Altından Kıymetlidir*. <https://sonbuzulerimeden.blogspot.com/2019/12/>, (15.09.2021).

Kurnaz, L. (2019). *Son Buzul Erimeden İklim Değişikliği Hakkında Öğrenmek İstedığınız Her Şey*. İstanbul: Doğan Kitap.

Kurnaz, L. (2021). *IPCC 6. Değerlendirme Raporu*. <http://sonbuzulerimeden.blogspot.com/2021/08/ipcc-6-degerlendirme-raporu.html> (10.09.2021).

Kurt, D. ve Başbüyük, M. (2020). İklim Değişikliğinin Çukurova Bölgesi Su Kaynakları Üzerine Olan Etkilerinin Değerlendirilmesi. *Ç.Ü Fen ve Mühendislik Bilimleri Dergisi*, 39(4): 46-56.

Lustgarten, A. (2020). The Great Climate Migration. *New York Times Magazine*.

Manzanedo, R.D., and Manning, P. (2020). COVID-19: Lessons for The Climate Change Emergency. *Science of the Total Environment*, (742): 1-5.

Hauer, M. E., Fussell, E., Mueller, V., Burkett, M., Call, M., Abel, K., McLeman, R., ve Wrathall, D. (2020) Sea-Level Rise and Human Migration Nature Reviews. *Earth & Environment*. (1): 28–39.

Miller, T., Buxton, N., and Akkerman, M. (2021). *Global Climate Wall “How the World’s Wealthiest Nations Prioritise Borders Over Climate Action”*. <https://www.tni.org/files/publication-downloads/global-climate-wall-report-tni-web-resolution.pdf>, (20.05.2022).

Muslu, Y. (2000). *Ekoloji ve Çevre Sorunları*. İstanbul: Aktif Yayınevi.

Neumann, B., Vafeidis, A.T., Zimmermann, J., and Nicholls R.J. (2015). Future Coastal Population Growth and Exposure to Sea-Level Rise and Coastal Flooding - A Global Assessment. *Ppos Bir*. 10(3): 1-34.

Orman ve Su İşleri Bakanlığı Su Yönetimi Genel Müdürlüğü. (2017). *Taşkın Yönetimi*.

http://taskinyonetimi.tarimorman.gov.tr/_engine/_engine/file.axd?file=/Dokumanlar/Task%C4%B1n_Yonetimi.pdf (Erişim Tarihi: 12.10.2021).

Özbay, S. ve Alcı, B. (2021). İklim Değişikliği Kaygı Ölçeği: Türkçeye Uyarlama, Geçerlik Ve Güvenirlik Çalışması . *R&S - Research Studies Anatolia Journal*, 4(3): 183-193.

Özdemir, A. (2013). *İstanbul Kıyılarının Jeomorfolojisi Ve Olası Deniz Seviyesi Değişimlerinin Modellenmesi*. (Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi). İstanbul: İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Özerdem, F. ve Barlas, B. (2021). Kopenhag Okulu Çerçevesinde 2020 ve Sonrası Dünya Politikasının Yeni Sorunu: İklim Değişikliği Ve İklim Göçmenleri. *Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*. (41): 273-302.

Öztürk, M. ve Öztürk, A. (2019). BMİDÇS'den Paris Anlaşması'na: Birleşmiş Milletler'in İklim Değişikliğiyle Mücadele Çabaları. *Ömer Halisdemir Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 12(4): 527-541.

Öztürk, Ö. (2018). İklimsel Göç: Dünyaya ve Türkiye'ye Yansımaları. (Yüksek Lisans Tezi), Türkiye ve Orta Doğu Amme İdaresi Enstitüsü Göç Yönetimi Yüksek Lisans Programı.

Pallant, J. (2007). *SPSS Survival Manual: A Step by Step Guide to Data Analysis Using SPSS for Windows (Version 12)*. New York: Open University Press.

Parlak, B. (2011). *Kamu Yönetimi Sözlüğü*. Bursa: MKM Yayıncılık.

Rahmstorf, S. (2007). A Semi-Empirical Approach to Projecting Future Sea-Level Rise. *Science*. 315: 368–370.

Robinson, M., and Shine, T. (2018). Achieving a Climate Justice Pathway to 1.5 C. *Nature Climate Change*, 8(7): 564-569.

Rossmann, V. (2017). *Why Do Countries Relocate Their Capital Cities? Six Strategies*. <http://globalurbanist.com/2017/03/13/why-do-countries-relocate-their-capital-cities>. (08.12.2020).

Sağsen, İ. (2020). *Bir Uluslararası Güvenlik Meselesi Olarak İklim Temelli Göç. Güncel Uluslararası Güvenlik Sorunları*. Ankara: Nobel Yayınevi.

Saltaş, G. ve Aktel, M. (2021). Küreselleşmenin Türk Sınır Yönetimi Üzerine Etkileri. *Avrasya Uluslararası Araştırmalar Dergisi*, 9(28): 427-449.

Stanley, S.K., and Williamson, J. (2021). Attitudes Towards Climate Change Aid And Climate Refugees in New Zealand: An Exploration of Policy Support and Ideological Barriers. *Environmental Politics*. 30(7): 1259-1280.

Sayın, H. (2020). *Uluslararası Göç ve Uluslararası Güvenlik*. Berikan Yayınevi: Ankara.

Schumacker, R.E., and Lomax, R.G. (1996). *A Beginner's Guide to Structural Equation Modeling*. Mahwah. New Jersey: Lawrence Erlbaum Associates, Publishers.

Schwartz, P., and Randall, D. (2003). An Abrupt Climate Change Scenario and its Implications of United States National Security.

Shenton, A.K. (2004). Strategies for Ensuring Trustworthiness in Qualitative Research Projects. *Education for Information*, 22(2): 63-75.

Simav, Ö. (2012). *Deniz Seviyesi Yükselmelerinin Kıyı Alanlarına Olası Etkilerinin Araştırılması*. (Yayınlanmış Doktora Tezi). İstanbul: İstanbul Teknik Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü.

Sinn, H.W. (2016). *Yeşil Paradoks Küresel Isınmaya Arz Yanlı Yaklaşım*. İstanbul: Koç Üniversitesi Yayınları.

Şahin, A., Navruz, M. ve Yılmaz, F.H. (2018). Küresel Isınmaya Dayanıklı Kentler; Hollanda Kentleri Üzerine Bir Değerlendirme. Ed. Yaylı, H. Türkiye'de Toplum Yerleşim ve Yönetim Tartışmaları. 12. Kaysem E-Bildiriler Kitabı, Kırıkkale. (ss. 1-11).

Şahin, Ü.A., Onat, B., and Ayvaz, C. (2019). Climate Change and Greenhouse Gases in Turkey. *Recycling and Reuse Approaches for Better Sustainability* (ss. 201-214). Springer, Cham.

Şanlı, F.B., Bayrakdar, S. ve İncekara, B. (2017). Küresel İklim Değişikliğinin Etkileri ve Bu Etkileri Önlemeye Yönelik Uluslararası Girişimler. *Süleyman Demirel Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 22(1): 201-212.

Şen, G. ve Şimşek, H. (2019). “Türkiye’deki Kamu Yönetimi Öğrencilerinin Suriyeli Sığınmacılara İlişkin Tutumları”, *Manas Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 8 (2): 1958-1974.

Şen, Z. (2022). İklim Değişikliği ve Türkiye. *Çevre, Şehir ve İklim Dergisi*. 1(1): 1-19.

Şimşek, B. (2019). *Yüzer Yapıların İncelenmesi ve Oluşturulmasına Etki Eden Faktörler*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). İstanbul: Maltepe Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü.

Tabachnick, B.G., Fidell, L.S. (2013). *Using Multivariate Statistics*. Boston: Pearson.

Tabak, P. (2006). Küresel Isınma Nedeniyle Suların Yükselmesi Problemine Karşı Konut Mimarisinde Çözüm Önerilerinin Araştırılması. (Yüksek Lisans Tezi), Yıldız Teknik Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü.

Taş, B. ve Arslan, T. (2022). Türkiye’de Uluslararası Göç-Suç İlişkileri. *KAREFAD/ÇAKÜ Edebiyat Fakültesi Dergisi*, 10(1): 1-28.

Terzi, Y. (2019). https://personel.omu.edu.tr/docs/ders_dokumanlari/1030_32625_1500.pdf (18.07.2022).

Tuğaç, Ç. (2021). Bütünleşik Afet Riski Azaltımı ve İklim Değişikliğine Uyum Yaklaşımı Üzerine Bir Değerlendirme. *Afet ve Risk Dergisi*. 4(1): 1-19.

Tuğaç, Ç. (2022). İklim Değişikliği Krizi ve Şehirler. *Çevre Şehir ve İklim Dergisi*. 1(1): 38-60.

Tuğaç, Ö. (2014). İklim Güvenliği Açısından Su Kaynaklarının Yönetimi. *Çağdaş Yerel Yönetimler*. 23(3): 1-30.

Türkeş, M. (2001). Küresel İklimin Korunması, İklim Değişikliği Çerçeve Sözleşmesi ve Türkiye. Tesisat Mühendisliği, TMMOB Makina Mühendisleri Odası. *Sürekli Teknik Yayın*. 61: 14-29.

Türkeş, M. (2008). Küresel İklim Değişikliği Nedir? Temel Kavramlar, Nedenleri, Gözlenen ve Öngörülen Değişiklikler. *İklim Değişikliği ve Çevre*. 1(1): 26-37.

UNDRR. (2019). *Human Cost of Disasters*. CRED-Disaster-Report-Human-Cost2000-2019.pdf, (15.10.2021).

United Nations High Commissioner for Refugees (2009). *Climate Change And Statelessness: An Overview* (UNHCR). <https://www.unhcr.org/protection/environment/4a1e50082/climate-change-statelessness-overview.html> (05.07.2022)

Üste, A.N. ve Odabaş, A. (2021). İnsani Güvenlik Bağlamında Covid19 Pandemisi. *Özel Sayı Küresel Siyaset: Türkiye’den Bakış*, 102.

Valiyeva, K. (2020). Covid-19 ile Ulus Devleti Yeniden Düşünmek. *İstanbul Ticaret Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 19(37): 390-403.

Vidas, D., Freestone, D., and McAdam, J. (2015). International Law and Sea Level Rise: The New ILA Committee. *ILSA J. Int. Comp. Law*. 21: 397-408.

Vural, Ç. (2017). Hindistan Örneğinde İklim Değişikliği Politikalarının Çevresel Güvenlik Bağlamında Değerlendirilmesi. (Yüksek Lisans Tezi), Akdeniz Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Vural, Ç. (2018). Küresel İklim Değişikliği ve Güvenlik. *Güvenlik Bilimleri Dergisi*, 7(1): 57-85.

Wall, G.C. (2022). Border Wars. Policy. Border Wars Briefing — April 2021 Financing Border Wars The Border Industry, Its Financiers And Human Rights

WHO, <https://www.who.int/air-pollution/news-and-events/how-air-pollution-is-destroying-our-health>, (26.10.2021).

Yaşar, M. (2018). Nitel Araştırmalarda Nitelik Sorunu. *Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*. 5(2): 55-73.

Yenal, S. (2020). COVID-19 Salgınının Uluslararası Güvenlik Açısından Değerlendirilmesi. *Electronic Turkish Studies*, 15(4), 1315-1329.

Yıldırım, A. ve Simsek, H. (1999). *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri*. Ankara: Seçkin Yayıncılık.

Yılmaz, F. (2016). *Bütünleşik Sınır Yönetimi*. Ankara: Nobel Yayıncılık.

Yılmaz, F.H., Navruz, M. (2019). Küresel İklim Değişikliği, İklim Mültecileri ve Güvenlik. *ASSAM Uluslararası Hakemli Dergi*. 13. Uluslararası Kamu Yönetimi Sempozyumu Bildirileri Özel Sayısı, 255-270.

Yücel, G. (2020). İklim Mültecilerinin Türkiye'deki Hukuki Statüsü. *Middle East Journal of Refugee Studies*, 5(2): 43-62.

